פ"ש ירושלמי

פרשת השבוע
לפי תלמוד הירושלמי

פ"ש ירושלמי

לימוד פרשיות התורה דרך התלמוד הירושלמי

הקדמה

בכל ימי חורפי (נעורי) למדתי בישיבות שלמדו בעיקר רק את התלמוד הבבלי. כמעט כמו כולם!
בכל מסגרת אחרי זה רק התלמוד הבבלי. בשיעורים רק הבבלי. כמעט כמו כולם! אפילו כיום כאשר אני או בעלי בתים אחרים לומדים דף יומי.... בעיקר רק התלמוד הבבלי. כמעט כמו כולם!
הייתי רוצה להעלות את התלמוד הירושלמי בראש מעייני... אבל יגידו לי : השפה וההבנה בירושלמי קשה יותר... ואפילו רוב החכמים ופוסקים האחרונים – מבססים את דבריהם מתוך התלמוד הבבלי... ואולי רק מעטים על התלמוד הירושלמי.
אני לא רוצה להתחיל במהפכה לימודית בארץ ישראל ולא לצום בכדי לשכוח את התלמוד הבבלי ורק ללמוד מהירושלמי....

אבל אני מרגיש שחזרנו אחרי אלפיים (כמעט) שנות הגלות לבית שלנו... לארץ ישראל. חייבים לתת יותר דגש לתלמוד הירושלמי.

רציתי להתחיל במשהו פשוט כמו פרשת השבוע לפי הירושלמי.
לא מצאתי! יכול להיות שיש אבל אני לא מצאתי ספרים שמציעים רעיונות על פרשת השבוע המבוסס על תלמוד ירושלמי. יש הרבה יוזמות ללימוד התלמוד הירושלמי ואפילו דף יומי לפי הירושלמי, הרב אברהם בלס ממכון הירושלמי ועוד...
אבל הדבר הקטן והפשוט שחיפשתי כמו פ"ש לפי הירושלמי... לא מצאתי. הייתי יכול לצעוק ולהגיד שזה מקומם! אבל החלטתי מתוך כך לכתוב כמה רעיונות קטנים בפ"ש מתוך סוגיות על התלמוד הירושלמי.
נכון שזה לא לימוד רציף על התלמוד הירושלמי.... ואפשר להגיד שזה די חובבני מה שאני עושה...אבל זה צעד קטן לקראת צעדים גדולים יותר. חשוב לי לעלות את הלימוד דרך התלמוד הירושלמי לראש מעיני בדרך הפשוטה.

הרעיונות בספר מתבססים על כך שאני מנסה להשוות בין הירושלמי לבבלי ולמצוא את מהות ההבדל בינהם. ומתוך ההשוואה הזו אני משתדל להרים את הקרן של התלמוד הירושלמי.

הדברים משתנים... אי אפשר להיות רק בחור ישיבה שמחובר רק לתלמוד הבבלי... צריך לפתוח את לבבנו לירושלמי! ללמוד ולחיות בארץ ישראל! הגלות נגמרה! הגלות נגמרה!

אנו צריכים להשתדל ולחזור לחיות כמו בתקופה של דוד המלך. גם רוחני ומחבר תהילים אבל גם מפקד ולוחם על ארץ ישראל. מי שלא מבין ועדיין חי רק על התלמוד הבבלי - כאילו חי בגלות!
רק בארץ ישראל הנבואה קיימת...
דעתי: חייבים להשתדל לשאוף ולחזור לתלמוד הירושלמי.
וזאת מטרת הספר.

תוכן העניינים

ספר בראשית

ספר שמות

ספר ויקרא

ספר במדבר

ספר דברים

בראשית

תלמוד ירושלמי מסכת חגיגה פרק ב הלכה א

בֵּית שַׁמַּי אוֹמְרִים. שָׁמַיִם נִבְרְאוּ תְחִילָּה וְאַחַרְכָּךְ הָאָרֶץ.
וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים. הָאָרֶץ נִבְרֵאת תְּחִילָּה וְאַחַרְכָּךְ הַשָּׁמַיִם.
אֵילוּ מֵבִיאֵין טַעַם לְדִבְרֵיהֶן וְאֵילוּ מֵבִיאֵין טַעַם לְדִבְרֵיהֶן.
מה הטעם דב"ש ? <u>בראשית א</u> בראשית ברא אלהים את <u>השמים</u> ואת הארץ
מה הטעם דב"ה ? <u>בראשית ב</u> ביום עשות ה' אלהים <u>ארץ</u> ושמים
...
אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי.
תָּמֵיהַּ אֲנִי הֵיאַךְ נֶחְלְקוּ אָבוֹת הָעוֹלָם עַל בִּירְיַית הָעוֹלָם.
שֶׁאֲנִי אוֹמֵר. שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא כְלָפַּס הַזֶּה וּכְכִיסּוּיֵהּ (סיר והמכסה). ***מַה טַעַם?***
אַף־יָדִי֙ יָ֣סְדָה אֶ֔רֶץ וִֽימִינִ֖י טִפְּחָ֣ה שָׁמָ֑יִם. אָמַר רִבִּי לָעְזָר בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן. אִם כְּדַעַת הַזּוֹ שֶׁאָמַר אַבָּא פְּעָמִים שֶׁהוּא מַקְדִּים שָׁמַיִם לָאָרֶץ. פְּעָמִים שֶׁהוּא מַקְדִּים אֶרֶץ לַשָּׁמַיִם. <u>אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִים זֶה בָּזֶה.</u>

ראשית המחלוקת בין בית שמאי לבית הלל ידועה. אבל הסוף שמביא הירושלמי הוא המפתח להבנה של המחלוקת.

כידוע בית שמאי שם את הנשמה במרכז...היה מסתכל יותר לצד הרוחני של הדברים...את הכוח ... ולכן היה אומר שהשמים (שזה הרוח) נבראו תחילה.
בית הלל שם את האדם במרכז.... לחלק הגשמי קודם... את מה שבפועל ... ולכן הארץ נברא תחילה.

יש מחלוקת אחרת ביניהם :

תלמוד בבלי כתובות יז.

כיצד מרקדין לפני הכלה? בית שמאי אומרים: כלה כמות שהיא ובית הלל אומרים: כלה נאה וחסודה.

לפי בית שמאי – יש אמת מוחלטת!

לפי בית הלל – כל כלה (אפילו שהיא באמת לא יפה...) היא יפה!!

ממה נובע המחלוקת הזאת ? האם מותר "לשקר" לפי בית הלל ?
מה היא האמת? האם יש אמת מוחלטת או שלפעמים אפשר "לעגל את הפינה" ולא להגיד האמת מוחלטת....כמו בית הלל.
ניקח לדוגמא את הסיפור שבו מודיעים לשרה שיוולד לה תינוק... היא צוחקת! היא אומרת : (בראשית יח פסוק יב) וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה-לִּי עֶדְנָה **וַאדֹנִי זָקֵן**

כאשר הקב"ה מדבר אל אברהם... הוא לא אומר את האמת.
מיד בפסוק הבא : ***יג וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי***

סליחה?! זה לא האמת! שרה באמת מציינת שהיא זקנה אבל גם מציינת **שאברהם זקן**! ואת זה הקב"ה לא אומר לאברהם. למה להסתיר ולא להגיד את האמת?? סימן שלפעמים האמת זה לא מושג מוחלט.... צריך להתחשב בכל מה שמסביב.

אגב בסוף הסוגיה של "כיצד מרקדין לפני הכלה".... פוסקים כבית הלל ואומרים: **תהא דעת אדם מעורבת עם הבריות**

מה זה קשור לגמרא שלנו בירושלמי עם המחלוקת מי נברא ראשון ?

ההרגשה שלנו היא שאולי בית שמאי הם באמת צודקים... הרי כתוב בפסוק הראשון:

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ השמים באמת נבראו תחילה.
אבל אמרנו שאין אמת מוחלטת! ולכן הלל טוען שארץ נברא תחילה. וזה מבחינת בית הלל יותר מעשי.

אבל הסוף הוא המפתח!

רשב"י אומר ששמים והארץ נבראו ביחד - **כלפס הזה וכביסויה** = כמו סיר והמכסה שלו. והבן של רשב"י – רבי אלעזר , מוסיף ששמים והארץ שקולים זה בנגד זה. לפעמים שמים קודם ולפעמים ארץ קודם. לא משנה הסדר.

אנו לומדים מהסיפא (סוף הסוגיה) שאין מחלוקת... זה נברא ביחד.
אבל באמת. מה נברא קודם?
לא משנה! לפעמים בחיים הארץ קודם. החלק הגשמי.
ולפעמים השמים קודם. החלק הרוחני.

מסופר שתלמיד שהיה נשוי בתחילת הדרך הלך להתייעץ עם ראש הישיבה לגבי מקום מגורים. התלמיד התלבט בין מקום שמציעים לו עבודה בבי"ס או מקום אחר אבל "תורני" יותר...
ראש הישיבה אמר לו – תחפש מקום שיש לך עבודה.
התלמיד ענה לו: אבל הרב... אני רוצה מקום תורני! מקום שאוכל ללכת לשיעורים...מקום שאוכל לרומם את עצמי לחיי תורה !
הרב ענה לו: אתה בתחילת הדרך ובונה משפחה... אם לא יהיה לך מקום עבודה לא יהיה בית...לפעמים הארץ קודמת לשמים... ולפעמים ההפך.

בדיוק כמו רשב"י...ממש כמו שהבן שלו הסביר: לפעמים ארץ קודמת ...ולפעמים שמים קודם.

אבל קשה לי מי שאומר הסיפא הזאת... דווקא רשב"י והבן שלו ?? הם שהיו נוטים הרבה יותר לשמים... (הרי 13 שנה במערה היו מתעסקים רק בשמים) דווקא הם החכמים שטוענים ששמים וארץ זה דבר אחד ??? זה לא מסתדר...

איך אותו רשב"י שטוען במסכת ברכות לה בתלמוד הבבלי : **אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה?**

קשה לי לחשוב שדווקא רשב"י הוא הטוען שאין מחלוקת בין שמים וארץ. חשבתי שהוא נוטה דווקא לבית שמאי... שמים נברא קודם...

המחלוקת בין בית שמאי לבית הלל היה בתקופת הזוגות... ורשב"י היה הדור הרביעי או חמישי של התנאים.... מאות שנים אחרי בית הלל ובית שמאי.
בכל זאת... מי היה הרב של רשב"י ? רבי עקיבא
ומי היה הרב של רבי עקיבא? רבי יהושע בן חנניה ורבי אליעזר בן הורקנוס (שדווקא הוא נהג קצת כבית שמאי... היה אפשר להרחיב למה נקרא שמותי ועל החרם עליו... אבל לא נתמקד בזה)
שניהם היו מתלמידי רבי יוחנן בן זכאי. שהיה תלמיד של הלל הזקן. נוהג כבית הלל.

אנו רואים במסורת ובלימוד של רשב"י קו ישיר לבית הלל... אבל כאשר 13 שנה הוא עוסק במערה רק ב"שמים" ... הוא דומה יותר לבית שמאי.

עכשיו שרשב"י יצא מהמערה - אז לפי מי הוא קובע?
שניהם ביחד! הסיר בא ביחד עם הכיסוי. אי אפשר להפריד.

כתוב
תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ט הלכה א
רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי עֲבַד טְמִיר בִּמְעַרְתָּא תְּלַת עָשָׂר שְׁנִין בִּמְעָרַת חָרוּבִין. עַד שֶׁהֶעֱלָה גוּפוֹ חֲלוּדָה לְסוֹף תְּלַת עָשָׂר שְׁנִין.
אֲמַר לֵינָה נְפַק חָמִי מַה קָלָא בְּעָלְמָא נְפַק וְיָתָב לֵיהּ עַל פּוּמָא דִמְעַרְתָּא חָמָא. חַד צַייָד צְייַד צִיפּוֹרִין פְּרַס מְצוּדָתֵיהּ שְׁמַע בְּרַת קָלָא אָמְרָה דִימוּס וְאִישְׁתֵּיזְבַת. אֲמַר צִיפּוֹר מִבַּלְעֲדֵי שְׁמַיָּא לָא יִבְדָּא. כָּל שֶׁכֵּן בַּר נַשָּׁא.
בסוף שלוש עשרה שנה אמר: אין אני יוצא לראות מה קול בעולם? יצא וישב לו על פי המערה. ראה צייד אחד שצד ציפורים, פרס מצודתו (מלכודתו).
שמע בת קול אומרת: "דימוס" (משוחררת), וניצלה (הציפור מליפול בפח).
אמר (רשב"י): הציפור מבלעדי שמים לא תאבד, כל שכן בן אדם

רשב"י יוצא מהמערה ושוב שומע בת קול שמתערבת בעולם ומצילה את הציפור לחיים.... אולי המסקנה שלו זה לא להיות ב"מערה" או בועה עם בנו ולהידבק רק ב"שמים" ...
אלא חיי עולם הזה (אפילו חיים של ציפור וקל וחומר בן אדם) בשילוב עם חיי העולם הבא שבו היה 13 שנה. <u>הסיר עם המכסה.</u>

בראשית 2

דווקא בפרשת בראשית שבו לומדים על בריאת העולם... חשוב לי להדגיש מחלוקת בין הבבלי לירושלמי.

ידוע לנו שהתורה נבראה לפני בריאת העולם...
יש מחלוקת כזאת:
תלמוד בבלי ג:
(רב שאל קודם את רבי על עקירת החפץ והוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. ואז רבי חייא אמר:)
אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא לְרַב: בַּר פַּחֲתֵי! לָא אֲמֵינָא לָךְ, כִּי קָאֵי רַבִּי בְּהָא מַסֶּכְתָּא לָא תְּשַׁיְּילֵיהּ בְּמַסֶּכְתָּא אַחֲרִיתִי, דִּילְמָא לָאו אַדַּעְתֵּיהּ. דְּאִי לָאו דְּרַבִּי גַּבְרָא רַבָּה הוּא — כַּסֵּפְתֵּיהּ, דִּמְשַׁנֵּי לָךְ שִׁינּוּיָא דְּלָאו שִׁינּוּיָא הוּא

ביאור שטיינזלץ: **אמר ליה** [לו] **ר' חייא לרב בן אחותו: בר פחתי** [בן אצילים], **לאו אמינא** [האם לא אמרתי] **לך, כי קאי** [כי כאשר עומד, נמצא] **רבי בהא מסכתא** [במסכת זו] **לא תשייליה במסכתא אחריתי, דילמא לאו אדעתיה** [אל תשאלו שאלה במסכת אחרת, שמא אינה בדעתו] ולא יוכל לענות. ושאלה זו ששאל רב לא בענין המסכת שהיו עוסקים בה היתה. **דאי לאו** [שאם לא] **שרבי גברא רבה** [אדם גדול] **הוא — כספתיה** [היית מבייש אותו], **דמשני** [שהיה צריך לתרץ] **לך שינויא דלאו שינויא** [תירוץ שלא תירוץ] הוא, כלומר, תירוץ שאינו ראוי.

לפי הבבלי כל לימוד מסכת היא בפני עצמה, וכאשר הרב לומד אותה, אין לשאול אותו בעניין שדורש עיון במסכת אחרת.

לעומת זאת בא הירושלמי עם אותו סיפור אבל מסקנה אחרת:

תלמוד ירושלמי שבת פרק א הלכה א
רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. הַכֹּל מוֹדִין בְּמוֹצִיא שֶׁהוּא פָטוּר. דִּבְרֵי הַכֹּל הוּא שֶׁהַמְהַלֵּךְ כְּמֵנִיחַ. וּמַה פְלִיגִין. בְּזוֹרֵק...

רב שאל את רבי אותה שאלה וכנראה רבי ענה לו אחרי זמן מה... אבל בירושלמי לא מביאים ביקורת כמו רבי חייא בבבלי...
למה?
בבבלי רואים שצריך להתמקד בלימוד ואי אפשר לענות על שאלה שלא קשורה למסכת שלומדים...
בירושלמי זה לא קיים. גם אם לומדים מסכת מסוימת - אפשר לשאול את רבי בנושא אחר...

בארץ ישראל התורה הוא עניין אחד.... גם אם השאלות לא ממוקדות בנושא אחד... זה אותה תורה.

אבל הבבלי- בחו"ל - כל נושא בפני עצמו. כאילו זה לא אותה תורה אלא סוגיות שונות בתורה.

התורה קודמת לבריאת העולם.
האם להסתכל בבריאת עולה כפרטים שונים או כדבר אחד?
מהי הכוונה?
האם מה שקרה בבריאת העולם הוא קשור לישראל או שאין קשר וכל דבר בפני עצמו.
לכאורה אם מסתכלים בעולם מבינים בהיגיון שלא כל דבר קשור לישראל... אלא בפני עצמו.
מה הקשר בין מה שקרה לאיש מסוים במשפחה מסוימת בעיר מסוימת במדינה שלא קשורה לישראל...
לכאורה הבבלי צודק.
כל מסכת בפני עצמה... כל מקרה בפני עצמו.
אבל אם נגיד (ובאמת זה לא הגיוני) שכל בריאת העולם קשורה לישראל.... שהכל זה דבר אחד כמו בירושלמי.
נבון - זה ממש לא הגיוני... אבל אולי זאת האמת.
החשיבה של הירושלמי היא שונה. צריכים גם להתייחס עליה

נח

מגדל בבל

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק א הלכה ט
כתיב בראשית יא **ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים**
רִבִּי לָעְזָר וְרִבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר. שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן. וְחוֹרָנָה אָמַר. שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִין בִּלְשׁוֹן יְחִידוֹ שֶׁלְעוֹלָם בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ.

ננסה לחדד את המחלוקת הזאת ומה אכפת לי באיזה שפה הם דיברו...

קודם נבין את המושגים: שבעים לשון / לשון הקודש

שבעים לשון כנגד שבעים אומות העולם. כל קבוצה עם הלשון הייחודית שלה.
עברית – מהווה לשון יחיד. הלשון שבו מדבר עמנו הקב"ה. הוא נקרא לשון הקודש.

האנושות מתחדשת אחרי המבול. לדעתי כולם היו ביחד. כולם היו כ"אחים"....
וברגע שהם בונים את מגדל בבל ומנתקים את הקשר בין הקב"ה לבינם....
אין יותר אחדות ... יש פילוג של השפה מכיוון שרק העברית היא הלשון שמחברת בין ה' לאנושות. ואחרי מגדל בבל – כולם מפוזרים ומפולגים.

אברהם נקרא אברהם העברי – כי היה שונה מכולם....(מעבר לנהר)
יוסף נקרא - נער עברי אשר גונב מארץ העברים. למה? כי היה שונה מכולם....

השפה שמדברת האומה היא ביטוי של זהות המעצב את האומה.
תחשבו שאנו מדברים בעברית... שפת הקודש... שבו השתמשו אבותינו.
למה נגאלו אבותינו ממצרים? כי שמרו על השפה העברית! כי לא שינו את לשונם , את שמם ... הזהות שלנו נשמרה.

לדעתי אני רואה את המחלוקת בתלמוד הירושלמי כך:
עד היום יש אנשים (כגון נטורי קרתא) שלא מדברים בעברית ביום יום אלא רק באשר מתפללים או לומדים – מכיוון שזה שפת קודש. שפה שמחברת בינינו לבין הקב"ה. ולכן רבי אליעזר (שרבי יוחנן היה מכנה אותו "בבלי") טוען : שהיו מדברים בשבעים לשון
הכוונה לא עברית .

והדעה השנייה של רבי יוחנן , שהיה ישראלי גאה ונקרא אבי התלמוד הירושלמי (ולא היה מחבב את בני בבל) טוען : שהיו מדברין בלשון יחידו של עולם בלשון הקודש
גם הדיבור בינם היה לשון קודש. גם האנושות השתמשה בלשון הקודש לשיחות חולין.

זה היה די מסתדר לי.... אבל רבי יוחנן הוא לא הדמות שמשלבת בין קודש לחול.... איך אני יודע?
מסופר ב**תלמוד הבבלי במסכת תענית כא .**
אִילְפָא וְרַבִּי יוֹחָנָן הֲווֹ גָּרְסִי בְּאוֹרָיְיתָא, דְּחִיקָא לְהוּ מִילְּתָא טוּבָא, אָמְרִי: נֵיקוּם וְנֵיזִיל וְנֶיעְבַּד עִיסְקָא וּנְקַיֵּים בְּנַפְשִׁין

אילפא ורבי יוחנן היו כנראה חברים ובחורי ישיבה ויצאו לפרנס את עצמם.
הם נחו בדרך ופתאום רבי יוחנן שומע דו שיח בין מלאכי השרת:
- הם מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה... ורצו שהם ימותו... אבל מלאך מוות אחד אמר שאחד מהם לא הגיע עדיין שעתו למות....
רבי יוחנן שמע את השיחה בין המלאכים ואילו אילפא לא שמע. לכן הסיק רבי יוחנן שהוא זה שאמור להיות תלמיד חכם.
מציע רבי יוחנן לאילפא לחזור בהם מהתכנית שלהם להמשיך וללמוד תורה.
רבי יוחנן אכן חזר ללמוד תורה, ונהייה תלמיד חכם גדול עד שמינו אותו לראש הישיבה (ועל ידי כל התעשר מאוד), ואילו אילפא פנה למסחר, ואכן נהייה עשיר גדול. כאשר הם נפגשו אמר לו רבי יוחנן שאם היה חוזר יחד איתו ללמוד תורה, היו ממנים אותו לראש הישיבה במקום רבי יוחנן כיון שהוא היה חכם יותר ממנו.

אז רבי יוחנן הוא לא בדיוק הדמות שמשלבת בין קודש לחול... איך זה שדעתו דברו בלשון הקודש גם כאשר לא התעסקו בקודש.

אולי זה היה תחילת דרכו. ללכת רק לכיוון של תורה בלי חיי עולם הזה.
ישנה גמרא אחרת שרבי יוחנן אומר כך:
תלמוד בבלי שבת ע"ה.
א"ר יוחנן: מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות ? *(אסטרונומיה או חוכמה מחוץ לתורה)* שנאמר (דברים ד, ו ***ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים***...

לדעתי רבי יוחנן הפנים שיש לשלב את חיי עולם הזה וחיי העולם הבא. ולא ללכת לקצה הזה או אחר. ולכן לשון הקודש משמשת אותנו גם בשיחת חולין.

גם היום הוויכוח הזה הוא מהותי. האם לשלב בין תורה למדע? בין העולם הבא לעולם הזה?
לדעתי זה תלוי מאוד בהרבה פרטים מסביב...

מסופר שלפני 90-100 שנה ביפו היו שני בתי ספר לילדים, אחד כולו תורה ואחד שלמדו גם תורה וגם חול, והרב הראשי של יפו דאז ,הרב קוק, היה קשור בבל יכולתו לשניהם.
אבל מישהו כתב דברים לא נכונים עליו בנידון. אז הוא היה חייב להגיב, שבעיניו מקום שלומדים בו רק תורה הוא עדיף, הוא לכתחילה.
הכל מאד תלוי בפרטים קטנים....
וביום כולנו מדברים ברחוב... בעבודה... בלימודים.... לשון הקודש: עברית.

התורה כתובה בעברית.... המשנה בעברית
וגם אם גירשו אותנו מארץ ישראל ופיזרו אותנו כמו מגדל בבל – בכל דור ודור היו כותבים ספרים ופירושים בשפת העברית. היו אומרים בעברית בכל הגלויות: לשנה הבא בירושלים.

אם אתה ברחוב...ורואה שני אנשים :מה ההבדל בין יהודי חילוני שלובש טריקו ומכנסי ג'ינס לבין גוי שלובש אותם בגדים... עברית! זה מה שמאפיין אותנו.

וביום אחרי אלפי שנים (אברהם נולד ב 1948 בלוח העברי ולכן אם השנה הינה 5781 – יוצא 3833 שנים בין הולדת אברהם אבינו עד הדור שלנו... ואני עדיין מדבר וכותב בעברית כמו סבא רבה אברהם!) אנו כותבים ומדברים בלשון הקודש.

עברי, דבר בעברית

נח 2

בפרשת נח מופיע פסוק -**בראשית ז פסוק ז** :

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול. מן הבהמה הטהורה <u>ומן הבהמה אשר איננה טהרה</u> ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה

מכאן לומדים על לשון נקיה. התורה לא משתמשת בלשון -בהמה טמאה... אלא איננה טהורה.אני לא צריך להזכיר את החשיבות של לשון נקיה.

נביא פה כמה דוגמאות זהות בתלמוד הירושלמי ובתלמוד הבבלי וכך רואים שהירושלמי נזהר יותר להשתמש בלשון נקיה... העיקר לא להשתמש בלשון גנאי.

למשל בנושא מצוות הרגל

תלמוד בבלי סוכה כז:

שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הָעַצְלָנִין, שֶׁאֵין יוֹצְאִין מִבָּתֵּיהֶן בָּרֶגֶל, דִּכְתִיב: "וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ". משבח אני את העצלנין, שאף על פי שבן דרכם בכל ימות השנה, מכל מקום יש לשבחם במיוחד על שאין יוצאין מבתיהן ברגל- כי הוא סובר: לא קיימת מצות הרגל.

תלמוד ירושלמי סוכה פרק ב הלכה ה:

וַהֲלֹא אָמְרוּ שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ שֶׁלְּתַלְמִיד חֲכָמִים לִהְיוֹת מַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בָּרֶגֶל וְהוֹלֵךְ לוֹ.

תראו את השוני בלשון... יוצאין מהבית או מניח את הבית

עוד דוגמאות לחילוק זה:

תלמוד בבלי ראש השנה יז:

הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּפָסְקוּ לָהֶם גְּשָׁמִים מוּעָטִים, לְסוֹף חָזְרוּ בָּהֶן (תשובה)

תלמוד ירושלמי ראש השנה פרק א' הלכה ג:

הֲרֵי שֶׁלֹּא הָיוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁירִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְנִגְזְרוּ לָהֵן גְּשָׁמִים מְעוּטִין וּבַסּוֹף עָשׂוּ תְשׁוּבָה.

רשעים מול לא כשירין....

או למשל בנושא שתיה:

תלמוד בבלי ברכות מג:

שֶׁגְּנַאי לְתַלְמִיד חָכָם לָצֵאת לַשּׁוּק כְּשֶׁהוּא מְבוּשָּׂם.

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ח' הלכה ה:

שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם לִהְיוֹת יוֹצֵא מְבוּשָּׂם.

גנאי-אין שבחו

האוכל בשוק

תלמוד בבלי ברכות מג:

שֶׁגְּנַאי לְתַלְמִיד חָכָם לָצֵאת לַשּׁוּק כְּשֶׁהוּא מְבוּשָּׂם.

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ח' הלכה ה:

שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם לִהְיוֹת יוֹצֵא מְבוּשָּׂם.

סוגיה של תלמיד חכם שאוכל בשוק

תלמוד בבלי קידושין מ:

תָּנוּ רַבָּנַן: הָאוֹכֵל בַּשּׁוּק הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְכֶלֶב

תלמוד ירושלמי מעשרות פרק ג' הלכה ב:

תַּנֵּי שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם לִהְיוֹת אוֹכֵל בַּשּׁוּק.

תראו את הלשון של הירושלמי... איזה עידון! לא "כלב"...

או למשל בנושא הגשמים. תראו את ההבדל:

תלמוד בבלי תענית ב.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וַהֲלֹא גְּשָׁמִים בֶּחָג אֵינוֹ אֶלָּא סִימָן <u>קְלָלָה</u> !

תלמוד ירושלמי תענית פרק א' הלכה א:

אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ הוֹאִיל <u>וְאֵין הַגְּשָׁמִים סִימַן בְּרָכָה</u> בֶּחָג

היה אפשר להביא עוד עשרות דוגמאות...אבל העיקר זה למה ההבדל הזה? למה הירושלמי נוקט בלשון נקיה יותר?

להגיד שהירושלמי יותר מכבד את הלימוד בעזרת לשון נקיה? אני אפס ברגלי המפרשים... אבל נסיים פה בסוגיה של לשון נקיה בפרשה:

מִכֹּ֣ל ׀ הַבְּהֵמָ֣ה הַטְּהוֹרָ֗ה תִּֽקַּח־לְךָ֛ שִׁבְעָ֥ה שִׁבְעָ֖ה אִ֣ישׁ וְאִשְׁתּ֑וֹ וּמִן־הַבְּהֵמָ֡ה אֲשֶׁ֩ר <u>לֹ֨א טְהֹרָ֥ה</u> הִ֛וא שְׁנַ֖יִם אִ֥ישׁ וְאִשְׁתּֽוֹ׃

<u>לֹ֨א טְהֹרָ֥ה במקום טמאה</u>

היה חשוב לתורה לא לבטא מילים שליליות כמו "בהמה טמאה" ולכן העדיפה התורה להאריך ולומר בדרך השלילה "בהמה אשר לא טהורה היא". כאשר אתה יכול לומר אותו מסר, אבל בלשון עקיפה ונקייה, זה עדיף, גם אם זה יצור שתאריך קצת יותר בדיבורך.

האם הדרך הזאת היא חיונית לקשר בין 2 אנשים? בן אדם לחברו?

לך לך

תלמוד ירושלמי מסכת קידושין פרק ד הלכה יב

מָצִינוּ שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת כָּל־הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַד שֶׁלֹּא נִיתְּנָה שֶׁנֶּאֱמַר עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתָי.

הוויכוח הזה הוא מאוד עוצמתי. והירושלמי מכריע שאברהם שמר את כל המצוות.
האם האבות קיימו את התורה? כל התורה? למה?

ראשית נבהיר: לא היה שום ציווי של אלוקים לאבות לקיים את מצוות התורה. קיום המצוות רק מתחיל אחרי שקיבלנו את התורה.

אז לשיטת הירושלמי שאברהם שמר את המצוות...(אפילו שלא היה שום ציווי) הוא שמר מתוך פנימיות... רצון להתנהג כך....מתוך אהבה... מתוך חסד.
והרי מידתו של אברהם היה חסד. ולכן הוא שמר את מצוות התורה מתוך חסד.

אם כך נחדד בשאלה:
באים אל אברהם אבינו אורחים (***וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם***)
והוא מבקש (***וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן-הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם***)
איך? איך אברהם נותן להם חמאה וחלב ובן בקר ?? חלבי עם בשרי? הרי הוא שמר את מצוות התורה? הייתכן?

לפני שיינתן תשובה. נחשוב ביחד: אברהם עושה כל המצוות מתוך חסד.
מה יותר חשוב? מצוות הכנסת אורחים או ערבוב בין בשר וחלב ??
אם זה רק מתוך "חסד" (ואין עדיין צווי של בשר וחלב) אז מצוות הכנסת אורחים גדולה יותר!
נכון שיש מפרשים שכותבים שקודם נתן חלב ורק אחרי זה נתן בשר או

תירוצים אחרים.... אבל אני לא רוצה להתמקד בתירוצים או בפרשנות אלא בקיום המצוות של האבות (לפני קבלת התורה).

אי אפשר להגיד (אבל יש כאלה שכן) שאברהם אכל שתי כזית אפיקומן בפסח.... אבל הוא בהחלט בתקופת פסח ביטא את החירות ע"י מעשיו. (ויש גמרא מפורשת שאברהם אבינו שמר עירוב תבשילין)

מאידך כתוב בתלמוד ירושלמי ברכות פרק ב' הלכה ט'
כל מי שהוא פטור מדבר ועושהו – נקרא הדיוט

איך ייתכן? זאת אמירה ממש נגד האבות .
אין הכוונה לכל מי שאינו מצוּוה ועושה, שהרי מי שמקיים את המצוות יש לו תועלת אף אם הוא לא נצטווה...
הריטב"א אומר שהכוונה זה למישהו שפטור מהמצווה אבל מקיים מנהגים חסרי משמעות בעבורו. או סתם מחמיר. למשל:
נניח שאני יושב בסוכה והתחיל לרדת גשמים... בעקרון אני פטור מן המצווה ... אבל אני לא רוצה להחמיץ את המצווה ויושב בסוכה עם כל הגשם...
להלכה הפשוטה אני נקרא הדיוט. (אפילו שיש כאלה שלא מסכימים! יש רבי חסיד שאמר: מוטב שאהיה הדיוט ובלבד שאשב בסוכה)

אצל האבות זה שונה. נכון שהם פטורים ולא מצווים...אבל כוונתם אינו להחמיר או לקיים המצוות בצורה של חוסר משמעות....
אלא לקיים המצוות מתוך חסד ואהבת ה'.

זה מזכיר לי סוגיה בתלמוד בבלי בבא קמא של רבי יוסף שהיה סגי נהור (עיוור) :
חשב רבי יוסף: אני סומא ופטור מן המצוות, ובכל אופן מקיים אותם – כל הכבוד!! מגיע לי מדליה! אבל אחרי זה הוא למד לפי רבי יוחנן:
גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה
כלומר עדיף לעשות מצווה מתוך ציווי ולא "במתנדב"

האבות היו "מתנדבים" אבל אנחנו בדרגה גבוהה יותר – כי אנחנו מצויים.
עלינו להבין למה לבצע את המצוות ואם לא מבינים – הכל מתוך אהבת ה'.

שנזכה להבטיח אותה אמונה שהיו לאבות ונקיים את מצוות ה' מבלי לחשוב מה אנו יכולים לקבל בתמורה.... אלא כי אבא ציווה לנו.

לך לך 2

מדוע נענש אברהם אבינו?

תראו את **תלמוד בבלי נדרים לב.**

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ אַבְרָהָם אָבִינוּ וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּנָיו לְמִצְרַיִם מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים — מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אַנְגַּרְיָא (שיעבוד) ***בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ". וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהִפְרִיז עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שֶׁהִפְרִישׁ בְּנֵי אָדָם מִלְּהִכָּנֵס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ". "וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ", רַב אָמַר: שֶׁהוֹרִיקָן בַּתּוֹרָה***

מה אומר על הירושלמי על זה? כלום!

הירושלמי לא מביא למה נענש אברהם אבינו...

ולמה לדעתכם הירושלמי לא מביא את הבבלי הזה?

האם יש מקום בכלל לפתוח בסוגיה זו?

יתכן לבאר ע"פ דברי הראי"ה קוק שבארץ ישראל ההדרכה צריכה להיות ע"פ דרכי אהבת ה' ולא ע"פ יראת ה' .

דוגמאות אחרות:

תלמוד בבלי יומא כב:

אָמַר רַב: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ שָׁאוּל — מִפְּנֵי שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה וַיִּבְזֻהוּ וְלֹא הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ", וּכְתִיב: "וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל יָבֵשׁ גִּלְעָד וְגוֹ'"

שאילו היה תופס את המלוכה בתוקף לא היה נחש מעז לתקוף את יושבי יבש, ונמצא שגרמה ענוותנותו למכשול (עונש)

מה אומר על הירושלמי על זה? **כלום!**

תלמוד בבלי תענית כב:

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ יֹאשִׁיָּהוּ — מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לוֹ לִימָּלֵךְ בְּיִרְמְיָהוּ וְלֹא נִמְלַךְ

לא התייעץ עם ירמיהו

מה אומר על הירושלמי על זה? **כלום!**

הייתי יכול להביא הרבה דוגמאות שהירושלמי , בניגוד לבבלי , לא מציין ש"נענש"...

אביא דוגמה עם תגובה של הירושלמי אבל תראו איזה תגובה

תלמוד בבלי סוטה י.

דָּרֵשׁ רָבָא: מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ אָסָא — מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אַנְגַּרְיָא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת כׇּל יְהוּדָה אֵין נָקִי"

לבנות את העיר רמה, ומריבוי הלשון "את כל" משמע שלקח לעבודה זו את כולם, גם תלמידי חכמים.

מה אומר על הירושלמי על זה? לא משתמש במילה "נענש".

תלמוד ירושלמי סוטה פרק ח הלכה י

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מַשְׁמָעוּת בֵּינֵיהֶן. רִבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת מִלְחֶמֶת מִצְוָה. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה הַכֹּל יוֹצֵא אֲפִילוּ חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ.

...כְּתִיב וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת כׇּל־יְהוּדָה אֵין נָקִי. מָהוּ אֵין נָקִי. רִבִּי סִימוֹן וְרַבָּנִין. רִבִּי סִימוֹן אָמַר. אֵין נָקִי לְבֵיתוֹ שָׁעָה אַחַת. וְרַבָּנִין אָמְרִין. לֵית רְבִי בְּרִיבִּי (אפילו רב בן רב)

הירושלמי לא מביא המילה "נענש" לאסא , מלך ישראל...

מה לומדים מזה?

ההסתכלות לאבותינו צריכה להיות מתוך כבוד והערכה...

אני לא מתווכח על האמת... אבל להגיד למה נענש אברהם...למה נענש מלך ישראל....

לא! דבר עליהם בכבוד!

תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ב *הלכה ד*
בראשית כב" וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעוֹלָה"
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹקיי. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיִּהְיוּ בָנָיו שֶׁל יִצְחָק בְּנֵי נִכְנָסִים לִידֵי צָרָה וְאֵין לָהֶם מִי יְלַמֵּד עֲלֵיהֶם סֵנֵיגוֹרְיָא אַתָּה תְהֵא מְלַמֵּד עֲלֵיהֶם סֵנֵיגוֹרְיָא

אנו תמיד לומדים מעקדת יצחק על אברהם... כמה הוא גדול ושמע בקול ה' גם אם זה לא הגיוני... כמה הוא כבש את יצרו... כולנו לומדים זכות על אברהם.
אבל מה אם יצחק? בשעת העקידה הוא היה בן 37.
למה לא מדברים על המסירות שלו?? הוא מסר את עצמו לקורבן לה'. הוא ימות! ולא אברהם...
האם המסירות של אברהם היא גדולה יותר מהמסירות של יצחק?

ובכלל... התורה מתארת לנו בצורה ארוכה על אברהם... על יעקב...
אבל מעט פסוקים על יצחק. באילו הוא מסתתר.

הגמרא מספרת לנו שבעתיד לבוא הקב"ה מבקש מהאבות ללמד סניגוריא על עם ישראל שחטאו.

בבלי שבת פט:
לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: בניך חטאו לי.

אמר לפניו: רבונו של עולם - ימחו על קדושת שמך.

אמר: אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עלייהו.

אמר ליה: בניך חטאו. - אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך...

אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי. –

אמר לפניו: רבונו של עולם, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך?

ואז יצחק עושה חשבון מתמטי מול הקב"ה ... שהוא יסלח להם. ולבסוף יצחק אומר:

אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לאו – פלגא (חצי) **עלי ופלגא** (חצי השני) **עליך** (הכוונה חצי עלי – שבזכותי תרחם עליהם) **. ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך** (הרי הקרבתי את עצמי לפניך וראוי שתמחול בזכותי להם .)

פתחו ואמרו: כי אתה אבינו.

אנו רואים מהגמרא הזאת המסירות של יצחק !

וירא 2

נביא 2 קטעים מהפרשה. בהתחלה - הכנסת אורחים: **בראשית פרק יח' פסוק א'**

וַיֵּרָ֤א אֵלָיו֙ ה' בְּאֵלֹנֵ֖י מַמְרֵ֑א וְה֛וּא יֹשֵׁ֥ב פֶּֽתַח־הָאֹ֖הֶל כְּחֹ֥ם הַיּֽוֹם: וַיִּשָּׂ֤א עֵינָיו֙ וַיַּ֔רְא וְהִנֵּה֙ שְׁלֹשָׁ֣ה אֲנָשִׁ֔ים נִצָּבִ֖ים עָלָ֑יו וַיַּ֗רְא וַיָּ֤רָץ לִקְרָאתָם֙ מִפֶּ֣תַח הָאֹ֔הֶל וַיִּשְׁתַּ֖חוּ אָֽרְצָה:

תלמוד **בבלי בבא מציעא פו:**

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה אַבְרָהָם לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בְּעַצְמוֹ – עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָנָיו בְּעַצְמוֹ... מַאן נִינְהוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים – מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל וּרְפָאֵל...

ועוד הרבה דברים על הכנסת אורחים של אברהם בגמרא הזאת. הבבלי מפרש שהאנשים הללו הם מיכאל , גבריאל ורפאל.

הירושלמי לא מזכיר את המלאכים כאורחים של אברהם !

ההפך!

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ט הלכה א מובא:

רִבִּי יוּדָן אָמַר מִשְׁמֵיהּ דִּידֵיהּ בָּשָׂר וָדָם יֵשׁ לוֹ פַּטְרוֹן (אדון... הקב"ה)***. אִם בָּאָת לוֹ עֵת צָרָה אֵינוֹ נִכְנַס אֶצְלוֹ פִּתְאוֹם. אֶלָּא בָא וְעָמַד עַל פִּתְחוֹ שֶׁל פַּטְרוֹנוֹ וְקוֹרֵא לְעַבְדּוֹ אוֹ לְבֶן בֵּיתוֹ וְהוּא אוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי עוֹמֵד עַל פֶּתַח חֲצֵירָךְ. שֶׁמָּא מַכְנִיסוֹ וְשֶׁמָּא מַנִּיחוֹ.***
אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ כֵן אִם בָּאָה עַל אָדָם צָרָה <u>לֹא יְצַוֵּחַ לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל אֶלָּא לִי יְצַוֵּחַ</u> וַאֲנִי עוֹנֶה לוֹ מִיַּד הָהוּא דִכְתִיב כָּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם יי֨ יִמָּלֵט.

הירושלמי מביא שרבונו של עולם לא חפץ שנפנה למלאכים אלא ישירות אליו...
התלמוד הבבלי הוא תלמוד של חוץ לארץ... ששם אין קשר ישיר בין עם ישראל והקב"ה וחייבים להתפלל דרך מתווכים (המלאכים).
אבל בארץ ישראל יש השגחה ישירה אל ה' ולא ראוי להתפלל דרך אמצעיים.

קטע השני שהייתי רוצה להביא שלדעתי זה די קרוב לסוגיה הראשונה. הפרשה מביאה שאברהם הוליד את ישמעאל ואחרי זה הוליד את יצחק בצורה ניסית.

ה**תלמוד בבלי שבת קנ"ו** מביא:
אָמַר אַבְרָהָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, "בֶּן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אוֹתִי", אָמַר לוֹ: לָאו — "כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ". אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם נִסְתַּכַּלְתִּי בְּאִיצְטַגְנִינוּת שֶׁלִּי, וְאֵינִי רָאוּי לְהוֹלִיד בֵּן. אָמַר לוֹ: צֵא מֵאִיצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ

אברהם אבינו ראה ב***אִיצְטַגְנִינוּת*** (חכמת המזלות) שלו שלא ראוי להוליד בן...וה' אומר לו שאין מזל לישראל.
אני שואל: מה? האם אברהם אבינו האמין ב***אִיצְטַגְנִינוּת*** (חכמת המזלות) ?? האם זה יתכן?

כמובן שהירושלמי לא סובר כך. לא מביא את זה בכלל. אלא מביא ***אִיצְטַגְנִינוּת*** בצורה שלילית ולא יהודית. למשל:
תלמוד ירושלמי עבודה זרה פרק ב' הלכה ב'
חַד גְּיוֹר (הוה ספר בעודו בגיותו והיה חוזה כוכבים וראה באיצטרוגליא שלו שהיהודים יהיו שופכין את דמו) ***הֲוָה סַפָּר וַהֲוָה אִיצְטְרוֹלוֹגוֹס וַהֲוָה חֲמִי בְּאִיצְטְרוֹלוֹגִיָא דִידֵיהּ דִּיהוּדָאֵי שָׁפְכִין אַדְמֵיהּ וְלָא הֲוָון אֶלָּא אַמְגִּיירְתֵּיהּ. וַהֲוָה יוּדָאֵי אֲזַל בָּעֵי מִיסְפָּרָה גַבֵּיהּ קְטִיל לֵיהּ. כַּמָּן קְטַל. רִבִּי לָעְזָר בַּר יוֹסֵי אָמַר. שְׁמוֹנִים. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן אָמַר. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת. וּבְסוֹף*** (לאחר שנתגייר אחר זה ונודע להם שהרג יהודי' כל כך התפללו עליו שיחזור לסורו ואל יתערב זר הרוצח הזה עמהן) ***נִתְפַּלְּלוּ עָלָיו וְחָזַר לְסִיאוּרוֹ.***

שוב הירושלמי לא יכול לדון את אברהם אבינו שחוזה בכוכבים. לא יכול לדון שהאורחים שהיו לאברהם היו מלאכים.
אתם מבינים את הירושלמי ?

מסכת תענית פרק ד הלכה ה
אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בֵּירִבִּי אִלְעָאִי. בָּרוּךְ רִבִּי הָיָה דוֹרֵשׁ
(בראשית כ״ז)הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו: קוֹלוֹ שֶׁלְיַעֲקֹב
צָוַח מִמָּה שֶׁעָשׂוּ לוֹ יָדָיו שֶׁלְעֵשָׂו בְּבֵיתָר.
תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי. עֲקִיבָה רִבִּי הָיָה דוֹרֵשׁ דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דָּרַךְ כּוֹזְבָא מִיַּעֲקֹב. רִבִּי עֲקִיבָה כַּד הֲוָה חֲמֵי בַּר כּוֹזְבָה הֲוָה אֲמַר. דֵּין הוּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן בֵּן תּוֹרְתָא. עֲקִיבָה. יַעֲלוּ עֲשָׂבִים בִּלְחָיֶיךָ וְעֲדַיִין בֶּן דָּוִד לֹא יָבֹא.

למד רבי יהודה בר אלעאי מהפסוק **הקול קול יעקב והידים ידי עשו** - זה קולו של יעקב על מה שעשיו עשה לו בעיר ביתר (הרומאים טבחו את אנשי ביתר אחרי חורבן בית המקש השני)

בהמשך הגמרא התלמוד ירושלמי מביא שכאשר רבי עקיבא היה רואה את בן כוזבה (=בר כוכבא) היה אומר: **זה המלך המשיח!**
ורבי יוחנן בן תורתא היה אומר לרבי עקיבא: מה פתאום!
עקיבא, יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבוא

אני רוצה להתמקד בסוגיה של בר כוכבא. רבי עקיבא טעה? מה מהות המחלוקת הזאת?

כנראה (כמו רבי עקיבא) גם רבי יוחנן בן תורתא (שחלק על רבי עקיבא בסוגיה למעלה) היה גר. אומרים שהוא התגייר מפני שכאשר קנה פרה מיהודי – הפרה לא עבדה בשבת...

למה אני מביא העובדה ששניהם היו גרים או צאצאים של גרים...

יהודי חילוני... לא שומר שבת...אוכל ביום כיפור... עושה את כל העברות... – תמיד יישאר יהודי.
גוי שרוצה להתגייר – יקפידו עליו שישמור את כל המצוות! אם הוא יגיד שלא

מקפיד על הכל מכיוון שהשכן היהודי שלו גם לא מקפיד... לא ישמעו אותו! הגר חייב לשמור הכל! בלי יוצא מן הכלל.

יכול להיות שהיחס הזה כלפי הגר (רבי יוחנן בן תורתא) משנה את התפיסה שלו מול בר כובבא.
כתוב ***תלמוד ירושלמי, מסכת תענית, דף כ"ד.***
וכד דהוה נפק לקרבא הוה אמר ריבוניה דעלמא לא תסעוד ולא תכסוף.
תרגום: וכשהיה (בן כוזיבא) יוצא לקרב היה אומר: ריבונו של עולם, אל תעזור ואל תפריע!

רבי יוחנן בן תורתא לא יכול להבין כגר משפט כזה...

לעומתו רבי עקיבא כן הבין משפט כזה שבר כוכבא היה אומר שיש זמן לתפילה ויש זמן לעשות מעשה כגון "**וְיִסָּעוּ** " - כמו שה' אמר למשה מול ים סוף ביציאת מצרים- שמות פרק יד' טו' וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה מַה-תִּצְעַק אֵלָי דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל **וְיִסָּעוּ**. זה לא הזמן לצעקות או לתפילה....
ואם רבי עקיבא קשר את מה שקרה בביתר... למלך המשיח... זאת הסתכלות של תקווה.

ולכן רבי יוחנן בן תורתא היה חייב להתנגד על האמירה של רבי עקיבא שבר כוכבא הוא מלך המשיח. מבחינתו מלך המשיח היה צריך להיות מחובר 100% לתורה והוא לא היה יכול להבין את האמירה של בר כוכבא לחייליו.... שמבחינתו זה היה כפירה.
הייתי מסכם:

רבי יוחנן בן תורתא- ירא שמים . שרואה את בר כוכבא וטוען שלא האיש הזה יביא גאולה לישראל.
רבי עקיבא – שהיה ראש החכמים.... וראה בצורה פנימית יותר את התקווה שבר כוכבא נתן לעם ישראל... וראה שאיש זה שעשוי להביא את הגאולה וישועה.

אגב, היה אפשר להגיד שבסוף רבי יוחנן בן תורתא צדק .... אבל הרמב"ם כבר כתב על זה שבר כוכבא באמת היה בחזקת מלך המשיח... והנפילה שלו ושל המרד לא מעידה שהוא היה משיח שקר.

הייתי טוען (ויכול להיות שחלק מהקוראים לא יסכימו עמי...) שהמחלוקת בין רבי עקיבא לרבי יוחנן בן תורתא קיימת גם היום. איך להסתכל על מה קורה באקטואליה.

השאלה מי צדק במחלוקת זה לא משמעותי בכלל! זאת מחלוקת של תפיסה והסתכלות על עם ישראל. הייתי יכול להרחיב יותר בנושא.... אבל המבין יבין ולפעמים השתיקה יפה.

חיי שרה 2

בפרשה שלנו אנו נחשפים בפעם הראשונה למערת המכפלה בחברון.
שרה אמנו היא היתה הראשונה שהתורה מזכירה:
בראשית פרק כ"ג פסוק יט'
וְאַחֲרֵי־כֵן֩ קָבַ֨ר אַבְרָהָ֜ם אֶת־שָׂרָ֣ה אִשְׁתּ֗וֹ אֶל־מְעָרַ֞ת שְׂדֵ֧ה הַמַּכְפֵּלָ֛ה עַל־פְּנֵ֥י מַמְרֵ֖א הִ֣וא חֶבְר֑וֹן בְּאֶ֖רֶץ כְּנָֽעַן׃

מעניין שהתלמוד הבבלי מזכיר את האבות... הוא רק מזכיר את הגברים.
תלמוד בבלי ראש השנה יא:
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁבְּתִשְׁרֵי נוֹלְדוּ אָבוֹת — שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקָּהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כׇּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים בֶּחָג", יֶרַח שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ אֵיתָנֵי עוֹלָם .... רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁבְּנִיסָן נוֹלְדוּ אָבוֹת — שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי בִּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִיו" — בְּיֶרַח שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ זִיוְתָנֵי עוֹלָם .... מַאן דְּאָמַר בְּנִיסָן נוֹלְדוּ — בְּנִיסָן מֵתוּ. מַאן דְּאָמַר בְּתִשְׁרֵי נוֹלְדוּ — בְּתִשְׁרֵי מֵתוּ

הגמרא לא מדברת על האמהות...אלא רק על אברהם יצחק ויעקב.

אבל בירושלמי גם מוזכר האמהות:
תלמוד ירושלמי ראש השנה פרק א' הלכה ב'
בָּרִאשׁוֹנָה בְּיֶרַח הָאֵיתָנִים. שֶׁבּוֹ נוֹלְדוּ אָבוֹת מֵתוּ אָבוֹת נִפְקְדוּ אִימָּהוֹת

גם בירושלמי אומרים מתי נולדו ומתו האבות אבל הירושלמי מוסיף על האמהות!

עוד הבדל בולט בין הבבלי לירושלמי לגבי האמהות. הרי כולנו יודעים שכאשר יוסף שעמד בנסיון עם אשת פוטיפר ראה את דמות דיוקנו של יעקב אביו...
אבל בירושלמי מוסיפים שגם ראה את דיוקנה של אמו!!

בראשית פרק ל"ט פסוק י'
וַיְהִ֕י כְּדַבְּרָ֥הּ אֶל־יוֹסֵ֖ף י֣וֹם ׀ י֑וֹם וְלֹא־שָׁמַ֥ע אֵלֶ֛יהָ לִשְׁכַּ֥ב אֶצְלָ֖הּ לִהְי֥וֹת עִמָּֽהּ׃ וַיְהִי֙ כְּהַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה וַיָּבֹ֥א הַבַּ֖יְתָה לַעֲשׂ֣וֹת מְלַאכְתּ֑וֹ וְאֵ֨ין אִ֜ישׁ מֵאַנְשֵׁ֥י הַבַּ֛יִת שָׁ֖ם בַּבָּֽיִת׃ וַתִּתְפְּשֵׂ֧הוּ בְּבִגְד֛וֹ לֵאמֹ֖ר שִׁכְבָ֣ה עִמִּ֑י וַיַּעֲזֹ֤ב בִּגְדוֹ֙ בְּיָדָ֔הּ וַיָּ֖נָס וַיֵּצֵ֥א הַחֽוּצָה׃

תלמוד בבלי סוטה לו:
"וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר וְגוֹ'", בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּאתָה דְּיוֹקְנוֹ שֶׁל אָבִיו וְנִרְאֲתָה לוֹ בַּחַלּוֹן

תלמוד ירושלמי הוריות פרק ב הלכה ה
ראה איקונין של אבינו מיד היצר מידי אביר יעקב אמר רבי אבין אף איקונין של רחל ראה

למה הירושלמי חולק? מה יש בדמות של האמא שחשוב להוסיף לפי הירושלמי ?
יוסף לא רק נזכר רק ב"שמע בני מוסר אביך" אלא גם ב"אל תטש תורת אמך" .
האמהות יש להם תפקיד חשוב ומשמעותי בחינוך הילדים.
יוסף היה קשור גם לאמא שלו שמתה כאשר הוא היה מאד צעיר. אולי היא לא נמצאת בעולם אבל כולו היה השפעה של רחל.

כאשר אנו מזכירים את זכות האבות... יש לכלול האבות ואמהות שלנו.

פרשת תולדות

בתלמוד הירושלמי במסכת תענית פרק ד' מופיע פירוש לפסוק הידוע
(בראשית כז) הקול קול יעקב והידים ידי עשו

תני א"ר יהודה בן ר' אלעאי ברוך ר' היה דורש הקול קול יעקב והידים ידי עשו קולו של יעקב צווח ממה שעשו לו ידי עשו בביתר. תני ר' שמעון בן יוחי עקיבה ר' היה דורש דרך כוכב מיעקב דרך כוזבא מיעקב...

והתלמוד מתאר לנו על אישותו של בר כוכבא.... איך הוא היה בוחר בגיבורים שלו ...ואיך בסוף אדריינוס כבש את ביתר ואיך הרג את כולם.

מה הקשר , לפי התלמוד הירושלמי , בין בר כוכבא לפסוק הקול קול יעקב וידיים ידי עשיו ?
למה התלמוד הירושלמי מביא לנו הדוגמא הזאת?

ננסה להבין את פשט האירועים בתורה:
יעקב שהיה איש אוהלים...פאסיבי...איש שתורתו אומנותו ומתעסק רק ברוח - מתחפש עבשיו לאיש שעיר...איש ציד...איש שרק מתעסק בחומר.

מיד מבחין יצחק אביו ואומר הפסוק הידוע...
אבל נוצרת מהסיפור הזה 2 שאלות:
1- איך יצחק אהב את עשיו יותר? הוא לא הבחין בהתנהגות הילד ?
2- ואיך יצחק ממשיך כרגיל אחרי שיעקב מתעתע בו ? אתה קורה את המשך הפסוקים ואתה לא מבין... כאילו כלום לא קרה. יצחק אפילו מברך אותו עוד פעם !! (בראשית כח א)

לדעתי יש תשובה אחת והיא קשורה להשוואה של התלמוד עם בר כוכבא.

הקול קול יעקב... זה לא היה רק תגובה ספונטנית של יצחק... אלא היה **השאיפה** שלו. **האידאל** שלו.
בהתחלה יעקב לא "הקרין" את השילוב הזה אלא היה רק קול יעקב....
נכון ...גם עשיו רק "הקרין" את בצד של המעשה (ידיים) אבל אם הייתי צריך להחליט... לדעתי הייתי מתחיל עם עשיו ובהמשך נגיע לשילוב הנכון.
דומה למדינת ישראל. גם בהתחלה היה בעיקר "ידי עשיו"... ובהמשך השילוב של "קול יעקב".

ברגע שיצחק מבין את השילוב של יעקב – הוא מבין שזאת הדרך. ולכן הוא אפילו לא יוצא נחרצות נגד יעקב... ההפך! הוא מברך אותו שנית לפני שהוא מצווה אותו לא לקחת מבנות כנען.

בר כוכבא ציין את השילוב המנצח. את ידי עשיו... לא לוחמים בינוניים אלא אנשים גיבורים ממש!
והעיר ביתר לא שימשה רק את "ידי עשיו" אלא גם קול יעקב. עיר הסמוכה לירושלים ולא לאיליה קפיטולינה! עיר של הרב אליעזר המודעי.
אבל ברגע (כפי שמתארת לנו התלמוד הירושלמי) שנכנס לתמונה כותי (לא יהודי) ומעלה את החשד של בר כוכבא נגד רבי אליעזר (ובסוף רבי אליעזר המודעי מת בגלל בר כוכבא)... השילוב האידאלי נפסק והקול של יעקב נחלש...

לסיום חשוב לעלות את המשפט ***<u>הקול קול יעקב והידים ידי עשו</u>*** בשאיפה של כל יהודי.
בפרט – בשילוב של תורה ועבודה
בעם – שילוב של החלק הרוחני ועם החלק הגשמי.
הייתי יכול להקשות:
נו... תראה מה קרה לדוד המלך ששילב בין שתי העולמות הללו. בסוף הוא לא יכול לבנות את בית המקדש.
יכול להיות שלא הוא יבנה... אבל הוא יסד את התשתית.
הרי מלכות דוד תבוא לפני בית המקדש.
חייבים "להרים" את מלכות דוד ולבצע את השילוב שדיברנו בפרשה כמו בר כוכבא.... ונגיע לחרות ירושלים ומשם לבית המקדש במהרה בימנו.

תולדות 2

בראשית פרק כה פסוק כ"ז

וַֽיִּגְדְּלוּ֙ הַנְּעָרִ֔ים וַיְהִ֣י עֵשָׂ֗ו אִ֛ישׁ יֹדֵ֥עַ צַ֖יִד אִ֣ישׁ שָׂדֶ֑ה וְיַעֲקֹב֙ אִ֣ישׁ תָּ֔ם יֹשֵׁ֖ב אֹהָלִֽים:

וַיֶּאֱהַ֥ב יִצְחָ֛ק אֶת־עֵשָׂ֖ו כִּי־צַ֣יִד בְּפִ֑יו וְרִבְקָ֖ה אֹהֶ֥בֶת אֶֽת־יַעֲקֹֽב:

אני תמיד שואל את עצמי איך יתכן ששני בניו התאומים של יצחק היו כל כך שונים?

אותם הורים...אותו חינוך...אותו בי"ס...אותם הנהגות...

איך יתכן?? כמובן חז"ל מנסים לענות על זה.

אבל ברצוני להביא דווקא הבדל בין הבבלי לירושלמי ואז לנסות להבין את הסיבה לשאלה הזאת.

תלמוד בבלי קידושין ל:

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כׇּל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן בְּנוֹ תּוֹרָה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ קִבְּלָהּ מֵהַר סִינַי, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחֹרֵב

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אַשְׁכְּחֵיהּ [מצאו] ***לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּשָׁדֵי דִּיסְנָא אַרֵישֵׁיהּ*** [פרש כיסוי זול על ראשו] ***וְקָא מַמְטֵי לֵיהּ לְיָנוֹקָא לְבֵי כְנִישְׁתָּא***[והיה מביא את התינוק (בן הקטן) לבית הכנסת ללמוד). ***אֲמַר לֵיהּ: מַאי כּוּלֵּי הַאי?*** [מה כל זה שאתה ממהר עד כדי כך, שאין לך זמן להתלבש כראוי?)

אֲמַר לֵיהּ: מִי זוּטַר מַאי [האם דבר קטן ולא חשוב) ***דִּכְתִיב: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ" וּסְמִיךְ לֵיהּ: "יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחֹרֵב"? מִכָּאן וְאֵילָךְ, רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לָא טָעֵים אוּמְצָא*** (לא אכל בשר] ***עַד דְּמַקְרֵי לְיָנוֹקָא וּמוֹסְפֵיהּ***[עד שהיה מקרא לתינוק ומוסיף לו על מה שלמד אתמול) ***. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא לָא טָעֵים אוּמְצָא עַד דְּמַיְיתֵי לְיָנוֹקָא לְבֵית מִדְרְשָׁא***[שהיה אוכל בשר רק באשר מביא את התינוק לבית המדרש].

מעשה דומה יש בירושלמי. ונתמקד בהבדלים:

תלמוד ירושלמי קידושין פרק א הלכה ז

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הֲוָה יְלִיף שְׁמַע פַּרְשָׁתָה דְּבַר בְּרֵיהּ בְּכָל־עֲרוּבַת שׁוּבְתָּא. חַד זְמָן אִינְשֵׁי וְעָאַל מִיסְחֵי בְּהָהֵין דֵּימוֹסִין דְּטִיבֵּרִיָּא. וַהֲוָה מִיסְתַּמִּיךְ עַל כַּתְפֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה בַּר בָּא. אִנְחָר וּנְפַק לֵיהּ מִן דֵּימוֹסָא. אָמַר. כָּךְ הֲוָה. רִבִּי לָעְזָר בַּר יוֹסֵי אָמַר. שְׁלִיחַ מטי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִייָה בַּר בָּא. לֹא כֵן אַלְפָּן רִבִּי. אִם הִתְחִילוּ אֵין מַפְסִיקִין. אָמַר לֵיהּ. חִייָה בְּנִי. וְקַלָּה הִיא בְעֵינֶיךָ. שֶׁכָּל־מִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ פָּרָשָׁה מִבֶּן בְּנוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמְעָהּ מֵהַר סִינַי. מַאי טַעֲמָא. וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ וגו׳. יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ בַּחוֹרֵב. כְּיוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ בַּחוֹרֵב.

נתרגם את הקטע מהירושלמי:

רבי יהושע בן לוי היה רגיל לשמוע הפרשה מבן בנו בכל ערב שבת. פעם אחת שכח ונכנס לבית המרחץ, והיה מסתמך על כתפו של ר' חייא בר אבא. נזכר שלא שמע הפרשה מבן בנו וחזר ויצא.
יש אומרים שכבר פשט את גלימתו העליונה. אמר לו ר' חיא בר אבא: ולא כן למדתנו רבנו: אם התחילו (במרחץ) אין מפסיקים?! אמר לו: חייא בני, קלה היא בעיניך שכל השומע פרשה מן בן בנו כאילו הוא שומעה מהר סיני! ומה טעמא? "והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' א-להיך בחורב".

אז אני שואל: מה ההבדל בין הירושלמי לבין הבבלי?
שימו לב למשהו מאד בולט!
בבלי אנו מתעסקים עם בנו הקטן של רבי יהושע בן לוי ריב"ל.
בירושלמי אנו מתעסקים עם הנכד של ריב"ל.

בבלי זה מימד של יראה. של אב ובנו.
בירושלמי זה כבר בן בנו...זה כבר לא רק יראה... זה המשך הדורות. זה משהו נצחי!

אגב. הפסוקים האלה של מעמד הר סיני מובאים בבלי כמעמד עם יראה:

במובן לא באים לשלול את הבבלי. אלא באים רק לחזק כמה הראייה של הירושלמי היא מסתכלת קדימה... ורואה לא רק הבן אלא הבן של הבן...

ונסיים כמו שכתוב בבלי:

תלמוד בבלי קידושין ל:

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן בְּנוֹ תּוֹרָה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ קִבְּלָהּ מֵהַר סִינַי, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחֹרֵב

פרשת ויצא

בפרשה הזאת אנו מתחילים סדרה של חלומות.
אנו מתחילים בחלום יעקב על הסולם שמגיע עד השמים.... חלומות של יוסף, עבדי פרעה , פרעה...

יש הרבה פירושים ופתרונות על החלום של יעקב... אבל לא בזה אני רוצה להתעסק.
הרי כבר כתוב בתלמוד הירושלמי מעשר שני פרק ד "אין החלום הולך אלא אחר פתרונו"
אלא מה המסר שרוצים לתת לנו פה?

שאלה לחידוד:
למה אצל אברהם ויצחק לא מצאנו חלומות? ופתאום אצל יעקב כן??

ראשית כל האמירות , נבואות (וחיזיון) של הקב"ה לאבות או לכל אחד (חוץ ממשה) זה היה בתוך חלום.

ה' הבטיח לאברהם את הארץ (אפילו שהיה רעב... אפילו שהיו מלחמות... אפילו שהוא היה צריך לרכוש את מערכת המכפלה) וזרע כחול הים (אפילו שילד- לא ראה באופק...) – אמונתו לא נפגעה.
ה' גם מבטיח ליצחק (אפילו שגם אצלו היה רעב... מריבות...אשתו עקרה) – ואמונתו נשארה איתנה.

רואים שהיו סיבובים לאורך כל הדרך של האבות וברוך ה' יכולנו להם.

אצל יעקב אנו רואים גם סיבובים... ואפילו עזיבה מהארץ.
אבל לדעתי ה' מגלה לו ב-חלום (מה שלא מופיע אצל אבותיו) כדי לחזק את האמונה שלו. כדי להרגיע ולחזק אותו להמשך הדרך. ה' מבטיח לו שילווה אותו...

הנה אצל יעקב אנו רואים שהחלום הוא סוג של התגלות של נבואה וחזון.
החלום זה לא משהו וודאי....אלא מצריך אמונה .
לא חלום שמהווה חידה... אלא חלום של נבואה.

ה' מגלה את החלומות הללו בתורה משום שהן מהוות "קשר" או **דיאלוג** עמו.
הקב"ה רצה לגלות לנו שיעקב חולם... שיוסף חלום... שהנבואה מתקיימת ע"י החלום.

לפעמים אני מתבונן במציאות העכשווית... וחושב: איך נתגבר על כל השנאה של הערבים כלפינו ועוד כל מיני סיבוכים...
אבל החלום של יעקב הוא לא רק לשעתו אלא תקף גם עכשיו.
מי חלם שנחזור לארץ ? מי חלם שעיר הבירה שלנו שוב תהווה עיר בירה מרכזית?

כתוב בתהילים פרק קכו - שִׁיר, הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת-שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ **כְּחֹלְמִים**.

ברוך ה' – הדברים מתקיימים לנגד עיננו... ועוד יתקיימו. החלום שחלם יעקב הוא הבטחה לנו ולכל הדורות.

לפי הגמרא **בבלי תענית כא.** - חוני המעגל קצת מפקפק בפסוק זה... כולנו מפקפקים!
"שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים"
אמר: מי איכא דניים שבעין שנה בחלמא?(האם יש מי שישן שבעים שנה בחלום?)

הגמרא בבלי מספרת לנו שחוני המעגל לא הבין את הפסוק ומספר סיפור שכביכול הוא נענש ונרדם 70 שנה.
<u>התלמוד הירושלמי תענית ג , ט</u> מסתכל את זה בצורה אחרת:

השבעים שנה בחלום זה לא היה עונש. אלא נס חיובי.
חוני נרדם לשבעים שנה כדי שלא יראה בחורבן בית המקדש. הוא התעורר רק עם בניית ביהמ"ק מחדש. התקווה תמיד נשמרת אצלו.
הסיפור בירושלמי מסתיים בצורה חיובית וטובה (ולא כמו בבלי שבסוף הוא נפטר בודד ועצוב):

אמרון ליה: שמענן דהוה עליל לעזרה והיא מנהרה עאל ואנהרת, וקרא על גרמיה: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" (<u>תרגום</u>: שמענו שהיה נכנס לעזרה והיא מאירה.
נכנס והאירה, וקרא על עצמו: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים")

שתמיד נחלום חלומות טובים ונעימים... ולהאמין בה'.

ויצא 2

בתחילת הפרשה יצחק שולח את יעקב לחו"ל עם תזכורת של הבטחת ה' לאברהם:

בראשית כ"ח פסוק ד

וְיִֽתֶּן־לְךָ֙ אֶת־בִּרְכַּ֣ת אַבְרָהָ֔ם לְךָ֖ וּלְזַרְעֲךָ֣ אִתָּ֑ךְ לְרִשְׁתְּךָ֙ אֶת־אֶ֣רֶץ מְגֻרֶ֔יךָ אֲשֶׁר־נָתַ֥ן אֱלֹהִ֖ים לְאַבְרָהָֽם: וַיִּשְׁלַ֤ח יִצְחָק֙ אֶֽת־יַעֲקֹ֔ב וַיֵּ֖לֶךְ פַּדֶּ֣נָֽה אֲרָ֑ם אֶל־לָבָ֤ן בֶּן־בְּתוּאֵל֙ הָאֲרַמִּ֔י אֲחִ֣י רִבְקָ֔ה אֵ֥ם יַעֲקֹ֖ב וְעֵשָֽׂו:

התלמוד ירושלמי שואל עד מתי היה או יש <u>זכות האבות</u> לעם ישראל

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק י הלכה א

עַד אֵיכָן הָֽיְתָה זְכוּת אָבוֹת קַייֶמֶת? רִבִּי תַנְחוּמָא אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה רַבָּה. בַּר נַחְמָן אָמַר לָהּ בְּשֵׁם רִבִּי בֶּרֶכְיָה. רִבִּי חֶלְבּוֹ בְשֵׁם רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא. עַד יוֹאָחָז. ...עַד אוֹתָהּ שָׁעָה זְכוּת אָבוֹת קַייֶמֶת. שְׁמוּאֵל אָמַר. עַד הוֹשֵׁעַ. ...רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. עַד אֵלִיָּהוּ. רִבִּי יוּדָן אָמַר. עַד חִזְקִיָּהוּ.
אָמַר רִבִּי אָחָא. זְכוּת אָבוֹת לְעוֹלָם קַייֶמֶת. כִּ֣י אֵ֤ל רַחוּם֙ ה' אֱלֹהֶ֔יךָ וגו' עַד וְלֹ֤א יִשְׁכַּח֙ אֶת־בְּרִ֣ית אֲבֹתֶ֔יךָ. מְלַמֵּד שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁבָטִים

"**כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ, לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ, וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם**" (דברים ד,לא) –
ה' שהוא אל רחום לא יעזוב את עם ישראל ולא ישמיד אותם במשך שנות הגלות, ולא ישכח את הברית שכרת עם שלושת האבות, - מלמד שהברית ברותה (כינוי לדבר קבוע ועומד, חוק עולם, מנהגו של עולם) לשבטים – ה' כרת ברית עם שבטי ישראל שזכות האבות קיימת לישראל לעולם.

עכשיו אותה שאלה שואלת הבבלי:

תלמוד בבלי שבת נה:

מֵאֵימָתַי תַּמָּה זְכוּת אָבוֹת? אָמַר רַב: מִימוֹת הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי...וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מִימֵי חֲזָאֵל...רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: מִימֵי אֵלִיָּהוּ...וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִימֵי חִזְקִיָּהוּ....

אני לא מביא את הפסוקים של כל דעה ודעה ולא מביא ההבדל בין הדעות לשני התלמוד...· אבל הכי בולט - שהדעה האחרונה בירושלמי שזכות אבות תמיד קיימת! ... ובבלי אין דעה כזאת!
למהּ? הרי זה כל כך ברור...

אבל ההסתכלות של יהודי בגולה היא לא ההסתכלות של יהודי בארץ ישראל.
קשה לי מאד להבין למה הבבלי לא טוען כמו הירושלמי.
יש לכם דעה על זה?

אָמַר רִבִּי אָחָא. זְכוּת אָבוֹת לְעוֹלָם קַייֶמֶת- ירושלמי

פרשת וישלח

בפרשה הזאת אני רוצה לחדד ולהשוות בין התלמוד הירושלמי לבבלי.
אנו נתקלים במפגש בין 2 עולמות: יעקב ועשיו. בין הרוח לחול...
אנו מתחילים לראות את ההבדל בין בני לאה לבני רחל.
אולי מפה מתחיל ההבדל בין משיח בן דוד למשיח בן יוסף.
בין המלך שאול (משבט בנימין – בן של רחל) לבין דוד (משבט יהודה – בן של לאה)

הרבה פעמים בחיים אנו נתקלים בשני העולמות הללו.
התלמוד הירושלמי הוא מבחינת לאה. בבחינה של משיח בן דוד.
התלמוד הבבלי הוא מבחינת רחל. בבחינה של משיח בן יוסף.

ולכן ההלכה כיום היא לפי התלמוד הבבלי.
כמו שכתוב במגילת רות פרק ד', י"א:
יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל...

רחל קודמת. היא עיקר הבית.
משיח בן יוסף יבוא לפני משיח בן דוד.
אבל רק לאה נקברת במערת המכפלה...

הרב קוק (בהספד על מות הרצל) מסביר שמשיח בן יוסף הוא ההכנה הגשמית והמעשית, בנין הארץ מן הצד החומרי (הקמת המדינה).
משיח בן דוד הוא הקומה הרוחנית שתבוא אחרי זה.

רחל זה הצד המעשי יותר... יוסף בא לביטוי בחוץ לארץ.... במעשים שלו.
מנגד יש את יהודה שנשלח קודם (למצרים) בבדי להכין את הצד הרוחני .

אנו רואים בתקופת הקמת המדינה שהצד החומרי היה חזק יותר מהצד הרוחני. לדעתי אם ההנהגה הרוחנית לא הייתה מובלת ע"י ההנהגה החומרית כמו שהיה בתחילת חזרתנו לארץ במאה חמישים שנה האחרונות... הדברים היו שונים כיום.

התלמיד של הרב קוק , הרב חרל"פ , גם הרגיש את זה והוא היה אומר: שהמיזוג בין התלמוד הירושלמי לתלמוד הבבלי – המיזוג בין שתי העולמות (רוח וחול) – הוא הסוד לגאולה.

להבין שהתלמוד הירושלמי זה לא טקסט שדומה לספר הלכה אלא צורת לימוד. בסוגיות של הירושלמי יש לחפש את העומק הפנימי. זוהי של תורת ארץ ישראל. הרוחניות.
התלמוד הבבלי קל יותר ללמוד אותו. אולי אנו הרבה יותר רגילים להתמודד אתו. הירושלמי זה יותר קשה. יותר נסתר.

המיזוג בין הבבלי והירושלמי זה המיזוג בין הצד המעשי לצד הרוחני. זה החיבור שעלינו לעלות אותו על ראשנו.
גם המפגש בין יעקב לעשיו – זה המפגש בין 2 עולמות: בין יודע ציד , איש שדה לבין יושב אוהלים... בין החומר לרוח.
לפעמים יש התרוצצות ומלחמה בין העולמות ...
אבל עלינו להיות כמו דוד המלך: פייטן ואיש רוח ... ומצד שני איש מלחמה.
אני רוצה לסיים בסוגיה שכולם מכירים אותה.
כאשר הלכו לקבור את יעקב במערכת המכפלה .... ידוע לנו הסיפור שעשיו עמד נגדם וחושים בן דן הרג את עשיו. זה מבוסס על התלמוד הבבלי.

אבל לא מכירים את התלמוד הירושלמי שטוען משהו אחר:
תלמוד ירושלמי מסכת כתובות פרק א:
בראשונה גזרו שמד ביהודה שכן מסורת להם מאבותם שיהודה הרג את עשו

לא מכירים את הדעה הזאת , נכון?
נכון שהתוספות מנסה לעשות פשרה ואומר שבהתחלה חושים בן דן נתן את המכה הראשונה ואחרי זה יהודה נתן המכה הסופית.
אבל לא חשוב לדעת מה קרה!! אלא מה המסר שרוצים ללמד אותנו התלמוד הירושלמי והבבלי.
איך ננצח את עשיו (איש החומר) ?

האם ע"י יהודה שמסמל אותנו כאיש הרוח.... או חושים בן דן שמסמל השבט הירוד יותר...החומרי יותר... האחרון במסע...חס וחלילה איני רוצה לפגוע בחושים בן דן שבטוח שזכויותיו הם גדולות מאד...
אבל מה שחשוב זה להבין את עומק ההבדל בין הסוגיות.
להסתכל עם עיניים לא מפלסטיק אלא עיניים בנשמה.

וישלח 2

בפרשה שלנו יעקב חוזר לארץ ישראל. חז"ל מתמודדים רבות ביחס של יעקב מול עשיו. ביחס של יהודי לגוי.

בתלמוד הירושלמי היהודי מתמודד עם הכובש הגוי בארץ ישראל.
ובתלמוד הבבלי היהודי מעורב וחי עם הגוי בארצו.

שתי התמודדויות שונות. שתי הסתכלויות שונות. נביא כמה דוגמאות:

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ט הלכה ד

המשנה אומרת: ***משנה: נִכְנָס לְכָרָךְ מִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם אַחַת בִּכְנִיסָתוֹ וְאַחַת בִּיצִיאָתוֹ....***
ואז הירושלמי מציין:
הָדָא דְאָמַר בִּמְדוּרוֹת גּוֹיִם אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. אִם הָיָה מָקוֹם שֶׁהוֹרְגִין שָׁם אֲפִילוּ בִּמְדוּרוֹת יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְבָרֵךְ (עיר)
ההתייחסות היא שהגויים רשעים.

אם ניקח את הבבלי - פירוש של המשנה זו.
תלמוד בבלי ברכות ס.
הבבלי לא מציין ומבדיל בכלל עיר של גויים כמו בירושלמי.
ודאי! הרי בבבל היהודים והגויים מעורבים!

עוד דוגמאות:

תלמוד ירושלמי שביעית פרק ד הלכה ג
אֵלּוּ אוּמּוֹת הָעוֹלָם...אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ פִּיסִּים וְזֵימִיּוֹת גּוּלְגּוּלִיּוֹת

וְאַרְנוֹנִיּוֹת (מיסים)
הגויים באים אלינו כדי לקחת כל מיני מיסים וכסף שלנו.

ב**תלמוד הבבלי** - כמובן זה לא נמצא!

כמובן גם הבבלי עושה הכל כדי שיהודי לא מתערבב עם גוי. כמו יין נסך ועוד...
אבל ההסתכלות כלפי הגוי הייתה אחרת.

נסיים עם עוד דוגמה:
תשובתם של אנשי נינוה (בספר יונה)

תלמוד ירושלמי תענית פרק ב הלכה א
אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. תְּשׁוּבָה שֶׁל רְמִיּוּת עָשׂוּ אַנְשֵׁי נִינְוֶה. מֶה עָשׂוּ...מַה שֶׁהָיָה בְכַף יְדֵיהֶם הֶחֱזִירוּ. מַה שֶׁהָיָה בְשִׁידָּה תֵיבָה וּמִגְדָּל לֹא הֶחֱזִירוּ.

פירוש אור ישרים:
מה שהיה בכף ידיהם החזירו – שהחזירו את הגזל שהיה גלוי וידוע, ... אבל **מה שהיה בשידה** ו**תיבה** ו**מגדל** (מיני ארונות) – מה שהטמינו בהם, **לא החזירו** – שלא החזירו את הגזל שהיה נסתר ....
ההתייחסות כלפי הגויים היתה שהם רמאים
ומאידך הבבלי סובר אחרת:

תלמוד בבלי תענית טז.
אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲפִילּוּ גָּזַל מָרִישׁ וּבְנָאוֹ בְּבִירָה — מְקַעְקֵעַ כָּל הַבִּירָה כּוּלָּהּ וּמַחְזִיר מָרִישׁ לִבְעָלָיו...
לפי הבבלי החזרה בתשובה של אנשי נינוה היתה שלמה!
אדרבא - הם החזירו את הכל.
שטיינזלץ: **אמר שמואל: אפילו גזל** אדם **מריש** (קורה) **ובנאו בבירה** (בבנין) — **מקעקע** (שובר, הורס) את **כל הבירה כולה ומחזיר** את ה**מריש לבעליו,** אף על פי שמתקנת חכמים אפשר להחזיר רק את תמורתו הכספית, אלא רצו לעשות תשובה שלימה ומעולה, שלא ישאר בידם שום דבר מן הגזל.

מי צודק? הירושלמי או הבבלי?
לדעתי זאת לא השאלה. כל אחד מתייחס איך שהוא רואה את הגויים. איך

שהוא רואה את עשיו.
זאת שאלה של הסתכלות ואיך יש להתייחס לעשיו.

לדעתי זה חשוב מאד ללמוד את שני ההתייחסויות הללו גם בזמננו.

פרשת וישב

ברצוני להתמקד בכותונת הפסים.
אפשר להגיד שבגלל הבגד הזה – כל הסיפור של יוסף קרה... כל השנאה בין האחים...
אולי כותונת פסים היא הסיבה לירידה למצרים ?
אבל חשוב לי להבין מה הבגד מיוחד הזה ? כותונת פסים...

כתוב ב**תלמוד ירושלמי יומא פרק ז הלכה ג:**
אמר רבי סימון: כשם שהקרבנות מכפרין, כך הבגדים מכפרין: בכתונת ומכנסים מצנפת ואבנט. כתונת ... על שופכי דמים, כמה דאת אמר: *ויטבלו את הכתונת בדם*

וַיִּקְח֖וּ אֶת־כְּתֹ֣נֶת יוֹסֵ֑ף וַֽיִּשְׁחֲטוּ֙ שְׂעִ֣יר עִזִּ֔ים וַיִּטְבְּל֥וּ אֶת הַכֻּתֹּ֖נֶת בַּדָּֽם
(בראשית לז לא-לב)

אני מבין שהכותונת של כהן משווים אותה לכותונת פסים שיעקב נתן ליוסף.... והיא הפכה להיות ה"ראייה" של "מות יוסף"... אולי רצח שלא יצא לפועל ממש.
ובבלל, מכיוון שהרצח לא יצא לפועל אלא "רק" נשלח לעבדות במצרים ... שהפכה אותו למלך...
האם זאת הכפרה? איזו כפרה יש כאן?

אני לא רואה שום כפרה פה...איך שהבנים הביאו לצער עמוק וקשה של יעקב אביהם – איפה הכפרה?

ראשית עלינו להבין שכותונת פסים זה לא רק בגד חיצוני. זה משהו פנימי. גם לאדם הראשון ה' הכין להם (בראשית ג כא ***וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם***)
רבקה נתנה ליעקב את בגדי עשיו (בגדי החמודות)
יוסף נתן לבנימין חליפות מיוחדות... שמשון הבטיח חליפות... תמר בת דוד המלך גם לבשה כותונת פסים.... הכהנים בבית המקדש היו לובשים את הכותונת....

הבגד המיוחד הזה הביא להסתבכות בכל ההיסטוריה שלנו אבל בסוף זה הבגד שיביא הכפרה.

לפעמים יש הסתר ולא מבינים אבל בסוף " ***וּמָרְדֳּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת***...(אסתר ח' טו')... יש גילוי ואז מבינים שמבגד "שק ואפר" יהפוך ל"לבוש מלכות"......
מכותונת שהביאה להמון בעיות... יהפוך לבגד חובה של הכהנים.

אנו שוב רואים את ההבדל בין יוסף לאחים שלו.
ההבדל בין רחל ללאה.
ההבדל בין התלמוד הירושלמי לבבלי.

רחל היא מהעולם הנגלה. הכותונת בחוץ.... רואים אותה! רואים אותה כשהיא מגואלת בדם.

האחים מפשיטים את יוסף...שמים אותו בבור... אשת פוטיפר מפשיטה את יוסף...שמים אותו שוב בבור... רוצים לקחת ממנו את מה שגלוי!
זה ממשיך למשל בשאול המלך שגם הוא צאצא של רחל אמנו – שמלכותו "נקרעה" ממנו כמו כשהוא קרע את הבגד.

לאה היא החלק הפנימי. לא רואים את הכותונת. יעקב מתחתן עמה מתוך רמאות... כך כולם חושבים. צריך מחשבה עמוקה להבין שיש סיבה.

אותו דבר ההבדל בין הירושלמי לבבלי. בין הכותונת הנסתרת לבין הכותונת הגלויה.

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א

רבי חייא רבא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה וראו איילת השחר שבקע אורה. אמר רבי חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא בי רבי כך היא גאולתן של ישראל בתחילה קימאה קימאה כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת.

חשוב להבין שלפעמים רואים רק חלק מהתמונה ורק אחרי זה מתבהר לגאולה שלימה.

וישב 2

בפרשה שלנו רואים באופן ברור את המתח בין יוסף לאחיו... הייתי מציין המתח בין בני רחל לבני לאה.

שימו לב: איזה אחים מדגישים בפרשה שלנו?

יוסף - בן רחל

שמעון, לוי, ראובן,יהודה- בני לאה

המתח הזה מלווה אותנו לאורך כל ההיסטוריה: שאול ודוד , רחבעם וירובעם... משיח בן יוסף ומשיח בן דוד...

יוסף מסמל את הגלות...(הוא ירד למצרים) , את ההצלחה של יהודי בגלות ולא בארצו...את החיצוניות (כותונת פסים,הלבוש שלו במצרים ועוד)

יהודה ואחיו מסמלים את הארץ...את הפנמיות...

ובזה אין מחלוקת:

תלמוד בבלי- גלות - בני רחל

תלמוד ירושלמי - ארץ ישראל - בני לאה

ולכן כאשר מתמודדים עם שני התלמודים...רוב הזמן היינו בגלות ולכן התלמוד הבבלי הוא הרבה יותר נלמד ומדובר...

אבל חזרנו לארץ. והגיע הזמן של התלמוד הירושלמי.
הרי גם יעקב היה נשוי לשתי אחיות - רחל ולאה.
אבל כאשר חזר לארץ - יש רק אשה אחת-לאה. התלמוד הירושלמי...

בבבל היו 2 ישיבות מרכזיות: סורא ופומבדיתא.
בישראל ישיבה אחת!

הרי התלמוד הבבלי מספר לנו על חכמים שעלו לא"י מבבל ועשו הכל כדי לוח התלמוד הבבלי. כמו למשל:

תלמוד בבלי בבא מציעא דף פה.
רַבִּי זֵירָא כִּי סְלֵיק לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל יָתֵיב מְאָה תַּעֲנִיָּתָא דְּלִשְׁתַּכַּח תַּלְמוּדָא בַּבְלָאָה מִינֵּיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִטְרְדֵיהּ. ישב מאה תעניות שישתכח התלמוד הבבלי ממנו כדי שלא יטריד אותו.

אבל משיח בן יוסף הוא תנאי למשיח בן דוד...
צריך להיות חיבור בין החיצוניות לפנמיות...
חיבור בין הירושלמי לבבלי.

ב**פרק ד' במגילת רות** יש **פסוק יא** המתאר כך:
וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן ה' אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־בֵּיתֶךָ <u>כְּרָחֵל ׀ וּכְלֵאָה</u> אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חַיִל בְּאֶפְרָתָה וּקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם:

מלכות ישראל מחברת בין רחל ללאה...בין הירושלמי לבבלי.

חנוכה

רציתי רק להציג נקודה קטנה:

כתוב ב**תלמוד ירושלמי מסכת סוכה פרק ג הלכה ד**
... הכל מודין ביום טוב הראשון שהוא אומר על נטילת לולב. מה פליגין? בשאר כל הימים... מה אם חנוכה שהיא מדבריהן הוא אומר על מצות נר חנוכה, לולב שהוא דבר תורה לא כל שכן!...

יש מחלוקת אם מברכים על הלולב בשאר ימי סוכות , כי הרי רק ביום הראשון זה דאורייתא.
מברכים **והראיה מכך היא חנוכה**!

חג הסוכות שווה לחג חנוכה מכל מיני בחינות.

עוד דוגמה:
בארץ קוראים בחג חנוכה רק את אותו היום.
למשל ביום השלישי של חג חנוכה – נקרא על הקורבן של הנשיא ביום

השלישי. ונחזור על זה 3 פעמים. כולם נוהגים כמו שפסק הבית יוסף בשולחן ערוך.

בחוץ לארץ תמיד קוראים ביום השלישי את יום השני ואת יום השלישי. למה??

הרי להגיד שזה אולי ספק מכיוון שלא יודעים מתי יחול ראש חודש כסלו (כמו יום טוב שני של גלויות) הרי זה לא נכון. כ"ה בכסלו זה בסוף החודש וכבר יודעים בחו"ל מתי היה ראש חודש או לא.
אז למה בחו"ל קוראים 2 ימים ביחד ולא כמו בארץ שקוראים רק יום אחד ?
(נכון שהרמ"א פסק כך בחו"ל...)
שוב יש הקבלה של חנוכה מול חג סוכות.
גם בחו"ל בסוכות יקראו 2 ימים ולא יום אחד בארץ.

ברכה , 8 ימים , קריאת התורה, בית המקדש.... יש הרבה הקבלות.

מעניין שבספר המכבים – החשמונאים משחררים את בית המקדש בכ"ה כסלו ואמרו לכל עם ישראל לחגוג את סוכות בבית המקדש (אפילו שעברו חודש ועד כמה ימים מטו' תשרי).

חנוכה 2

מה התייחסות של הירושלמי לחנוכה?

הרי ידוע לנו שאין מסכת חנוכה... והבבלי מתייחס לחג רק בכמה מקומות. כמו ***מאי חנוכה*** ב-מ**סכת שבת**. והירושלמי?

נדון בשאלה על אמירת על הניסים בברכת המזון. רק לציין קודם שברכת המזון זה דאורייתא ועל הניסים זה מדרבנן.

תלמוד בבלי מסכת שבת כד.
מַהוּ לְהַזְכִּיר שֶׁל חֲנוּכָּה בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן? כֵּיוָן דְּמִדְּרַבָּנַן הוּא — לָא מַדְכְּרִינַן, אוֹ דִילְמָא מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא — מַדְכְּרִינַן?! אָמַר רָבָא אָמַר רַב סְחוֹרָה אָמַר רַב הוּנָא: אֵינוֹ מַזְכִּיר. וְאִם בָּא לְהַזְכִּיר — מַזְכִּיר בַּהוֹדָאָה. רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה

אִיקְּלַע לְבֵי רָבָא. סְבַר לְאַדְכּוֹרֵי בְּ״בוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם״. אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: כִּתְפִלָּה. מַה תְּפִלָּה בְּהוֹדָאָה — אַף בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּהוֹדָאָה.

היה בהתחלה דעה שלא מזכירין בכלל את על הניסים.
אבל אם "בא להזכיר" דווקא בברכה של הודאה "נודה"....
היה דעה של על הניסים בבונה ירושלים (לדעתי האישית היתה גם נכונה)
אבל לא סברו כמו רק הונא....
נתבונן עכשיו על הירושלמי (כרגיל קצר ולעניין)

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ז הלכה ה
רִבִּי זְרִיקָן בַּר חָמוֹי דְּרִבִּי זְרִיקָן הִזְכִּיר שֶׁל חֲנוּכָּה בָּאָרֶץ וְקִילְּסוּ אוֹתוֹ.

איזה הבדל בהתייחסות לברכה.
איך בבלי קוראים לברכה השניה בברכת המזון? הודאה
ואיך הירושלמי קורא ל-ברכה השניה בברכת המזון? הארץ
הרי הברכה שמתחילה ב"נודה"... מסיימת בברכה " על הארץ ועל המזון"

רואים כבר הבדל . הירושלמי מתייחס לברכה שאנו מודים על הארץ שלנו!
וחנוכה מאד מתאים לקטע הזה. הרי חנוכה זה ממש כמו יום עצמאות!
הבבלי שנמצא במציאות של גלות לא יכול לקשר את הברכה הזאת
ל"הארץ". הרי מבחינתם חנוכה זה לא חג לאומי ולכן הם קוראים לברכה
"הודאה".

אני תמיד עושה תרגיל עם הילדים מהו חג דתי ומהו חג לאומי?
אני מתחיל: שבועות? כולם עונים לי חג דתי
יום עצמאות - כולם עונים לי חג לאומי

(האמנם?)
פסח - כולם מתלבטים... ואני אומר להם שפסח הוא חג וגם חג לאומי.
מעורבב

אותו דבר חנוכה! הנס של פח השמן והניצחון של המכבים הם נס אחד!
מעורבב אחד עם השני.

פרשת מקץ

בתלמוד ירושלמי מביאים דעה שלא כל כך יודעים עליה.

מהי הסיבה ששותים 4 כוסות יין בפסח?

כנגד 4 לשונות של גאולה....

אבל הירושלמי מוסיף עוד דעה:

ירושלמי פסחים פ"י, הלכה א

***רבי יהושע בן לוי אמר. כנגד ארבע כוסות של פרעה* (בבראשית פרק מ') :**

"וכוס פרעה בידי... ואשחט אותם אל כוס פרעה, ואתן את הכוס על כף פרעה... ונתת כוס פרעה בידו"

אגב כמו בלשונות הגאולה (שרואים שיש 5 לשונות "והבאתם" ולא רק 4)

יש גם כוס חמישי : ***וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל-כַּף פַּרְעֹה***

עכשיו נשאלת השאלה- ומה ראה רבי יהושע בן לוי הכוסות של פרעה לבין כוסות של גאולה? לכוסות של ליל הסדר?
היא אפשר להגיד שהשוואה הזאת היא יותר מובנת.
4 כוסות מפורשות...
אבל העיקר של ליל הסדר – שזה גאולת ישראל... החירות! – לא רואים את הגאולה בדעה של ריב"ל.

יש הרבה פירושים לגבי הדעה של ריב"ל. אולי גאולה פרטית של יוסף שמשקפת הגאולה של בני ישראל...
אותו יוסף שנמכר כעבד ונמצא בבור... ע"י הכוס של פרעה הוא נגאל והופך להיות שליט מצרים.
מבירא עמיקתא לאיגרא רמא!
אותו דבר בני ישראל.
היינו עבדים! מסכנים ושפלים. יצאנו ממצרים ביד רמה! כולנו שותים את כוסות הגאולה. גאולה של יוסף ושל בני ישראל..

אבל עכשיו יוסף שליט על כל ארץ מצרים... תודיע לאבא!! תעדכן אותו! למה הוא לא עושה את זה ? 13 שנה הוא שותק. למה ?

אני לא רוצה להיכנס לסיבות למה הוא לא יצר קשר עם אביו... אלא להביא סיבה אחת שפה גם אולי טמון ההבדל בין הבבלי לירושלמי.
יוסף היה שליט וכל יכול בארץ מצרים. רק שמה הוא יכול להגשים את חלומותיו.
בארץ ישראל הוא היה עוד אחד כמו כולם.

יש מחלוקת לגבי המלוכה. כידוע מלך ישראל צריך לבוא משבט יהודה (***לא יסור* שבט מיהודה**) אבל לדעתי התלמוד הבבלי היה יותר מכיל מלכים שהם לא משבט יהודה כגון החשמונאים ומאידך הירושלמי היה יותר PRO יהודה...

כתוב בתלמוד ירושלמי במסכת הוריות ג, ב: ***אין מושחין מלכים מן הכהנים, אמר רבי יהודה למען יאריך ימים על ממלכתו...***

ולפעמים הבבלי אפילו משבח את בית חשמונאי כמו שכתוב בתלמוד הבבלי במסכת שבת כא: **...שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום...**

כמובן יש עוד מאות סוגיות על בית חשמונאי... אבל די לנו להגיד שהירושלמי והבבלי לא ראו באותה "עין" את המלוכה של בית חשמונאי.

יש שני סוגים של יהודים:
יהודה – היהודי של ארץ ישראל....
יוסף – היהודי הגלותי. אולי מבחוץ מצליח יותר

יש שני סוגי תלמוד:
תלמוד ירושלמי – תורת ארץ ישראל
תלמוד הבבלי – הגלותי. אולי מבחוץ מצליח יותר

שני סוגי היהודים חשובים. אולי אפילו חשוב לשלב את שניהם.
אולי אחד מהם הוא משיח בן יוסף... אבל בסוף יהיה משיח בן דוד.

בסוף כולנו בני איש אחד.
ככה כל האחים הפנימו ושכנעו את יוסף בנאמנות שלהם.
כולנו בני איש אחד!

מקץ 2

יש רעב בארץ... האחים יורדים למצרים... הם נמצאים בכלא... משחררים אותם אבל שמעון נשאר בכלא...
אם לא ידענו את סוף הסיפור - היה לנו קשה מאד להתמודד עם כל הקשיים ואתגרים.

נשווה בין הבבלי לירושלמי בקשר לנחום- איש גם זו. וכך ניתייחס להתמודדות עם קשיים:

תלמוד בבלי תענית כא.

אָמְרוּ עָלָיו עַל נַחוּם אִישׁ גַּם זוֹ שֶׁהָיָה סוֹמֵא מִשְּׁתֵּי עֵינָיו, גִּדֵּם מִשְּׁתֵּי יָדָיו, קִיטֵּעַ מִשְּׁתֵּי רַגְלָיו, וְכָל גּוּפוֹ מָלֵא שְׁחִין. וְהָיָה מוּטָּל בְּבַיִת רָעוּעַ, וְרַגְלֵי מִטָּתוֹ מוּנָּחִין בְּסַפְלִין שֶׁל מַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עָלָיו נְמָלִים. פַּעַם אַחַת בִּקְּשׁוּ תַּלְמִידָיו לְפַנּוֹת מִטָּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ לְפַנּוֹת אֶת הַכֵּלִים. אָמַר לָהֶם: בָּנַיי, פַּנּוּ אֶת הַכֵּלִים, וְאַחַר כָּךְ פַּנּוּ אֶת מִטָּתִי, שֶׁמּוּבְטָח לָכֶם שֶׁכׇּל זְמַן שֶׁאֲנִי בַּבַּיִת אֵין הַבַּיִת נוֹפֵל. פִּינּוּ אֶת הַכֵּלִים וְאַחַר כָּךְ פִּינּוּ אֶת מִטָּתוֹ, וְנָפַל הַבַּיִת.

אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, וְכִי מֵאַחַר שֶׁצַּדִּיק גָּמוּר אַתָּה, לָמָּה עָלְתָה לְךָ כָּךְ? אָמַר לָהֶם: בָּנַיי, אֲנִי גָּרַמְתִּי לְעַצְמִי. שֶׁפַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ לְבֵית חָמִי, וְהָיָה עִמִּי מַשּׂוֹי שְׁלֹשָׁה חֲמוֹרִים, אֶחָד שֶׁל מַאֲכָל, וְאֶחָד שֶׁל מִשְׁתֶּה, וְאֶחָד שֶׁל מִינֵי מְגָדִים. בָּא עָנִי אֶחָד וְעָמַד לִי בַּדֶּרֶךְ, וְאָמַר לִי: רַבִּי, פַּרְנְסֵנִי. אָמַרְתִּי לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶפְרוֹק מִן הַחֲמוֹר. לֹא הִסְפַּקְתִּי לִפְרוֹק מִן הַחֲמוֹר עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ. הָלַכְתִּי וְנָפַלְתִּי עַל פָּנָיו, וְאָמַרְתִּי: עֵינַי שֶׁלֹּא חָסוּ עַל עֵינֶיךָ — יִסּוֹמוּ, יָדַיי שֶׁלֹּא חָסוּ עַל יָדֶיךָ — יִתְגַּדְּמוּ, רַגְלַי שֶׁלֹּא חָסוּ עַל רַגְלֶיךָ — יִתְקַטְּעוּ. וְלֹא נִתְקָרְרָה דַּעְתִּי עַד שֶׁאָמַרְתִּי: כׇּל גּוּפִי יְהֵא מָלֵא שְׁחִין. אָמְרוּ לוֹ: אוֹי לָנוּ שֶׁרְאִינוּךָ בְּכָךְ! אָמַר לָהֶם: אוֹי לִי אִם לֹא רְאִיתוּנִי בְּכָךְ.

נסתכל עכשיו בירושלמי

תלמוד ירושלמי פאה פרק ח' הלכה י"ב

נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ הֲוָה מוֹלִיךְ דּוֹרוֹן לְבֵית חָמוֹי פָּגַע בֵּיהּ מוּכֵּה שְׁחִין אֶחָד אָמַר לוֹ זְכֵה עִמִּי מִמָּה דְּאִית גַּבָּךְ. אָמַר לֵיהּ מִיחְזָר חָזַר וְאַשְׁכְּחֵיהּ מֵית. וַהֲוָה אֲמַר לְקַבְלֵיהּ עֵיינֵיהּ דְּחָמוּנָךְ וְלָא יְהָבוּן לָךְ יִסְתַּמְיָין. יָדֵיהּ דְּלָא פָּשְׁטָן מִיתֵּן לָךְ יִתְקַטְּעוּן. רַגְלָיָיא דְּלָא רְהָטִין מִיתֵּן לָךְ יִתְבְּרָן. וּמָטָתֵיהּ כֵּן. סְלִיק לְגַבֵּיהּ רִבִּי עֲקִיבָה אֲמַר לֵיהּ אֵי לִי שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אֲמַר לֵיהּ אוֹי לִי שֶׁאֵינִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אֲמַר לֵיהּ מַה אַתְּ מְקַלְּלֵינִי. אֲמַר לֵיהּ וּמַה אַתְּ מְבָעֵט בְּיִיסּוּרִין.

תרגום:

נחום איש גם זו (תנא בדור השני, מהעיירה גִּמְזוֹ בסביבת לוד) **היה מוליך** (מוביל, מעביר) **דורון** (מתנה) **לבית חמוי** (אבי אשתו)**. פגע ביה** (פגש אותו) **מוכה שחין** (נגוע בשחין - דלקת קשה של העור) **אחד** – שהיה עני**, אמר לו** (אותו אדם לנחום)**: זכה עמי ממה דאית גבך** – זְכֵה עימי (תן לי נדבה) ממה שיש אצלך**. אמר ליה:** – אמר לו (נחום לאותו אדם): **מיחזר** – משחוזר (כשאני חוזר מבית חמי אני נותן לך נדבה)**. חזר ואשכחיה מית** – חזר (נחום) ומצא אותו (את אותו אדם) מת**, והוה אמר לקיבליה** (כלפי אותו אדם)**: עייניה**

דחמונך ולא יהבון לך - יסתמיין – העיניים שראו אותך ולא נתנו לך (צדקה) - יסתמאו (יתעוורו)**, ידייה דלא פשטן מיתן לך - יתקטעון** (הידיים שלא פשטו (הושיטו) לתת לך (צדקה) - יתקטעו-ייכרתו)**, רגלייא דלא רהטן מיתן לך - יתברון** – הרגליים שלא רצו לתת לך (צדקה) - ישתברו. **ומטתיה כן** – (וכך אירע לנחום)

סליק לגביה רבי עקיבה – עלה (בא) אצלו רבי עקיבה (תלמידו של נחום, לבקר אותו)**, אמר ליה:** – אמר לו (רבי עקיבה לנחום)**: אִי** (אוי - מילת קריאה לצער) **לי שאני רואה אותך בֵּן** (כך)**!** – רע לי שאני רואה אותך שבאו עליך ייסורים **אמר ליה:** – אמר לו (נחום לרבי עקיבה): **אוי לי שאיני רואה אותך בֵּן** רע לי שאין אני רואה אותך שבאו עליך ייסורים!

אמר ליה: – אמר לו (רבי עקיבה לנחום): **מה את** (אתה) **מקלליני?** – למה אתה מביע את משאלתך שיבואו עליי ייסורים? **אמר ליה:** – אמר לו (נחום לרבי עקיבה): **ומה את** (אתה) **מבעט בייסורין?** – למה אתה דוחה ומזלזל בייסורים?

והרי ייסורים באים לאדם לכפרה, ויש לקבל אותם באהבה ולא לבעט בהם.

אם נשווה את הסיפור בין הבבלי לירושלמי. מה לדעתכם בולט ?
בבבלי זה התלמידים שפונים לרבי נחום.
בירושלמי זה רבי עקיבא שפונה לרבי נחום.

הסוף של שני הסיפורים - לדעתי בירושלמי יותר ברור.
יסורין זה לא קללה. ההפך! אולי זאת ברכה...(וכך לא ראה רבי עקיבא בהתחלה).

אם נלמד לפי הירושלמי... ברוך ה' האחים עוברים את הקשיים האלה.
אוי אם לא היו עוברים את הקשיים שעברו.

האם יש לכם מסקנות אחרות?

פרשת ויגש

אנו נתקלים בפרשה הזאת בנגישות של 2 עולמות:

יהודה ויוסף

בני לאה ובני רחל

כבר דיברנו רבות על ההבדל בין 2 העולמות ועשינו השוואה בין התלמוד הירושלמי לתלמוד הבבלי.

אבל עכשיו אנו נמצאים בפרשה ששיא ההתמודדות ביניהם מופיע כבר בהתחלה:

ויגש אליו יהודה

מסופר על דוד המלך שמביא את ארון הברית לירושלים:

שמואל ב' ו'...

" וְדָוִד מְכַרְכֵּר בְּכָל עֹז לִפְנֵי ה' ...וַתֵּצֵא מִיכַל בַּת שָׁאוּל לִקְרַאת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה נִּכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת עֲבָדָיו כְּהִגָּלוֹת נִגְלוֹת אַחַד הָרֵקִים"

מיכל בת שאול (צאצא של **רחל**) מביאה תרעומת ש**דוד** מלך ישראל (צאצא של **לאה**) מבזה את עצמו כאשר רוקד עם כל העם לפני ה' .

אתה מלך בישראל! איך אתה רוקד כאילו אתה מפשוטי העם ? לעיני כולם (אמהות) !

לכאורה היה אפשר לבין את הטענה של מיכל...

ודוד עונה לה: ויאמר דוד אל מיכל לפני ה' אשר בחר בי מאביך ...

והתלמוד הירושלמי סוכה פרק ה' הלכה ד' אומר לנו:

ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה. שאינן אמהות אלא אימהות

אנו מבינים את התשובה של דוד. להיות שפל מול כבוד ה'... זה לא בושה....

אבל לא הבנתי הפירוש של תלמוד הירושלמי (הסיפא של הסוגיה) : .

שאינן אמהות אלא אימהות

לפי התלמוד דוד המלך טוען בנגד למיכל בת שאול: אל תקראי להם אמהות אלא אימהות !

הפרשנים (מצודת ציון) אומרים : אל תקראי להם אמהות כמו "שפחות" אלא אימהות! עם האות י' . אימהות הקדושות!

מה שחשוב זה לא האמהות שרואות את דוד המלך מכרכר בעולם הזה... אלא האימהות החשובות שרואות את העולם הבא.

הצד של מיכל רואה את העולם הזה.

כמו יוסף. הצד המעשי. את התלמוד הבבלי.

הצד של דוד המלך רואה את העולם הבא.
כמו יהודה. הצד שהולך קודם לגושן להכין את הקרקע. את עולם הרוחני. התלמוד הירושלמי.

בסוגיה שלמדנו עכשיו בתלמוד הירושלמי במסכת סוכה יש סיפור לפני שנכנסים לסיפור של מיכל בת שאול ודוד : **התלמוד הירושלמי סוכה פרק ה' הלכה ד'**

אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמונה אבוקות של זהב ולא היה אחד מהן נוגע בחברו וכשהיה כורע היה נועץ גודלו בארץ וכורע ומיד היה נזקף......
שאינן אמהות אלא אימהות

התלמוד משווה בין השמחה של חכמים וביניהם הנשיא מול המקדש לבין השמחה של דוד המלך. הדמיון מראה לנו כמה חשוב השמחה של השראת השכינה בירושלים ... גם מצד אנשים "חשובים".

... הִנֵּה֩ אֲנִ֨י לֹקֵ֜חַ אֶת־עֵ֤ץ יוֹסֵף֙ אֲשֶׁ֣ר בְּיַד־אֶפְרַ֔יִם וְשִׁבְטֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל חֲבֵרָ֑ו וְנָתַתִּ֨י אוֹתָ֜ם עָלָ֗יו אֶת־עֵ֤ץ יְהוּדָה֙ וַעֲשִׂיתִם֙ לְעֵ֣ץ אֶחָ֔ד וְהָי֥וּ אֶחָ֖ד בְּיָדִֽי׃

ויגש 2

בפרשה הזאת אנו נפגשים עם 2 סוגי היהודים: יהודה ויוסף.
משיח בן דוד ומשיח בן יוסף.
גם בירושלמי וגם בבבלי מסופר על מישהו שנפגש עם המשיח.
מהו ההבדל בין 2 התלמודיים?
נתבונן:

תלמוד ירושלמי ברכות פרק ב הלכה ד

אָמַר לֵיהּ בַּר יוּדָאֵי שָׁרִי תוֹרָךְ וְשָׁרִי קַנְקַנָּךְ דְּהָא חָרֵיב בֵּית מוּקְדְּשָׁא. גָּעַת זְמַן תִּנְיָינוּת. אָמַר לֵיהּ בַּר יוּדָאֵי קְטוֹר תּוֹרָךְ וּקְטוֹר קַנְקַנָּךְ דְּהָא יְלִיד מַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר לֵיהּ מַה שְׁמֵיהּ מְנַחֵם. אָמַר לֵיהּ וּמַה שְׁמֵיהּ דְּאָבוֹי אָמַר לֵיהּ חִזְקִיָּה. אָמַר לֵיהּ מָן הֵן הוּא. אָמַר לֵיהּ מִן בִּירַת מַלְכָּא דְּבֵית לֶחֶם יְהוּדָה. אָזַל זַבִּין תּוֹרוֹי וְזַבִּין קַנְקַנּוֹי וְאִיתְעֲבִיד זַבִּין לְבָדִין לְמֵיינוּקֵי וַהֲוָא עַיֵּיל קִרְיָיה וְנַפְקָא קִרְיָיה. עַד דְּעָל לְהַהוּא קַרְתָּא וְהַוְיָין כָּל־נְשָׁיָיא זְבָנָן וְאִימָּה דִמְנַחֵם לָא זְבָנָה. שָׁמַע קָלָן דִּנְשָׁיָיא אָמְרִין אִימֵּיהּ דִּמְנַחֵם אִימֵּיהּ דִּמְנַחֵם אַיְיתִי זוֹבְנִין לִבְרָךְ. אָמְרָא בְּעָיְיא אֲנָא מֵיחְנְקוּנֵיהּ סַנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּבְיוֹמָא דְאִיתְיְלִיד אִיחְרוּב בֵּית מוּקְדְּשָׁא. אָמַר לָהּ רְחִיצֵיא אֲנָן דִּבְרַגְלֵיהּ חֲרֵיב וּבְרַגְלֵיהּ מִתְבְּנֵיי. אָמְרָה לֵיהּ לֵית לִי פְּרִיטִין. אָמַר לָהּ וּמַה אִיכְפַּת לֵיךְ אַיְיתִי זוֹבְנִין לֵיהּ אִין לֵית קוֹמֵךְ יוֹמָא דֵין בָּתַר יוֹמֵי אֲנָא אָתִי וְנָתִיב. בָּתַר יוֹמִין עָאַל לְהַהוּא קַרְתָּא אָמַר לָהּ מַהוּ מֵיינוּקֵיךְ עֲבֵיד. אָמְרָה לֵיהּ מִן שַׁעְתָּא דַחֲמִיתָנִי אָתוּן רוּחִין וְאַלְעוֹלֵיהּ וְחַטְפִינֵיהּ מִן יָדַיי. אָמַר רִבִּי בּוּן מַה לָנוּ לִלְמוֹד מִן הָעַרְבִי הַזֶּה וְלֹא מִקְרָא מָלֵא הוּא וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל. מַה כְתִיב בַּתְרֵיהּ וְיָצָא חוֹטֵר מִגֶּזַע יִשָׁי.

תרגום חופשי:

מעשה היה באדם חורש עם פרתו. באמצע החרישה, געתה הפרה, וערבי שעבר שם, קרא לאותו יהודי ואמר לו התר את הפרה ואת המחרשה, כיוון שעתה נחרב בית המקדש.

מיד געתה הפרה פעם שניה, ואז קרא הערבי ליהודי, ואמר לו קשור פרתך וקשור את קנקן המחרשה, כיוון שעתה נולד מלך המשיח.

אותו יהודי שאל את הערבי הזה אודות זהותו של המשיח שזה עתה נולד, והוא ענה לו ששמו הוא מנחם בן חזקיה, מהעיר בית לחם יהודה.

אותו אדם רצה לפגוש את המשיח, ולשם כך הוא עשה הסבה מקצועית. הוא מכר את הפרה והמחרשה, ונעשה מוכר בגדי תינוקות. הוא היה הולך מעיר לעיר ומוכר בגדי תינוקות לאמהות.

כשהגיע לבית לחם, באו כל הנשים לקנות בגדים לתינוקותיהן, אבל אמא של מנחם לא באה. הוא שמע את הנשים קוראות לה: אמו של מנחם, אמו של מנחם, בואי לקנות בגדים לבנך! היא ענתה: אני רוצה לחנוק את שונאיהם של ישראל! היא התכוונה לומר כך על בנה, בלשון נקיה. והיא הסבירה את הסיבה: <u>ביום שבו הוא נולד נחרב המקדש!</u>

ענה לה אותו מוכר: בטוחים אנו שברגלו נחרב הבית וברגלו הוא נבנה. כלומר בואו לעולם אכן קשור עם חורבן הבית, אבל הוא קשור גם עם בניינו.

אמרה לו האשה: אין לי כסף לקנות לו בגדים. ענה לה המוכר: לא אכפת לי מכך, קני לו בגדים, ואם אין לך לשלם עכשיו, אני אעבור כאן בעתיד ותוכלי לשלם לי.

לימים בא אותו מוכר שוב לעיר, ושאל אותה מה מעשיו של התינוק, והיא ענתה לו, שמאותה שעה שהוא ראה אותה אז, באו רוחות וסערות וחטפוהו מידה.

ועכשיו הבבלי:

תלמוד בבלי סנהדרין צ"ח.
אֲמַר לֵיהּ אֵימַת אָתֵי מָשִׁיחַ אָמַר לֵיהּ זִיל שַׁיְילֵיהּ לְדִידֵיהּ וְהֵיכָא יָתֵיב אַפִּיתְחָא דְּרוֹמִי וּמַאי סִימָנֵיהּ יָתֵיב בֵּינֵי עַנְיֵי סוֹבְלֵי חֳלָאִים וְכוּלָּן שָׁרוּ וְאָסְרִי בְּחַד זִימְנָא אִיהוּ שָׁרֵי חַד וְאָסַיר חַד אָמַר דִּילְמָא מִבְּעֵינָא דְּלָא אִיעַכַּב.....

תרגום שטיינזלץ:

אמר ליה [לו] לאליהו: **אימת אתי** [מתי יבוא] ה**משיח? אמר ליה** [לו]: **זיל שייליה לדידיה** [לך שאל אותו עצמו]. שאל ר' יהושע: **והיכא יתיב** [והיכן הוא יושב]? אמר לו אליהו: **אפיתחא** [על פתח] העיר **רומי.** שאלו: **ומאי סימניה** [ומה סימנו] שאדע שמשיח הוא? ענה לו: **יתיב ביני עניי** [יושב הוא בין עניים] **סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא** [וכולם מתירים תחבושות

וקושרים בפעם אחת], אבל **איהו שרי חד ואסיר חד** [הוא מתיר תחבושת אחת וקושר אחת]. **אמר: דילמא מבעינא** [שמא יצטרכו אותי] לגאולה ואז ש**לא איעכב** [אתעכב] עד שאחבוש את כל פצעי...

ברצוני לציין פה הבדל מאד בולט:

<u>לפי הירושלמי משיח הוא תינוק</u>

<u>לפי הבבלי משיח הוא עני הסובל מחולי.</u>

מי לדעתכם מסתכל במשיח בעיניים עם יותר תקווה?

אני לא רוצה להמשיך לדון אלא להשאיר את השאלה הזאת לסיום. תגידו מה דעתכם:

מי לדעתכם מסתכל באחרית הימים ובעתיד בעיניים עם יותר תקווה?

ויחי

מצד אחד **ויחי יעקב**.... מצד שני " **וַיִּקְרְבוּ יְמֵי-יִשְׂרָאֵל לָמוּת**"

באשר עם ישראל היה בגלות. באופן אישי ואולי מבחינה דתית – ויחי. יש

חיים.
אבל מבחינה לאומית (ישראל) – אנו בגלות ולכן נוטים למות.

בתחילת הפרשה יעקב מבקש מיוסף בנו להיקבר בארץ ישראל. במערת המכפלה.

בראשית מז כט

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי-יִשְׂרָאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף ...אַל-נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם. ל וְשָׁכַבְתִּי עִם-אֲבֹתַי וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתַּנִי בִּקְבֻרָתָם ו...וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִי וַיִּשָּׁבַע לוֹ...

סליחה ? קצת מקומם. היו עוד 5 שנים של רעב והייתם במצרים. למה לא חזרת אחרי זה לארץ כנען? למה חיכית 17 שנה? האם במצרים היה לכם רווחה כלכלית בגלל יוסף?
האם הבקשה "להיקבר בארץ ישראל" היא לגיטימית ?
סליחה? אם אתה לא רוצה לחיות פה או למות פה... אין לך זכות על הארץ הזאת ! קצת חוצפה לבקש להיקבר בארץ ישראל...לא?

אנו מוציאים בתלמוד הירושלמי בדיוק קושי כזה :

תלמוד הירושלמי כתובות פרק יב הלכה ג
רבה בר קריא ור' אלעזר הוון מטיילין באיסטרין ראו ארונות שהן באות מחו"ל לארץ .
אמר רבה בר קריא לר' לעזר: מה הועילו אילו אני קורא עליהן (ירמיהו ב "*נחלתי שמתם תועבה בחייכם ותבואו ותטמאו את ארצי במיתתכ"*) אמר ליה כיון שמגיעין לארץ היו נוטלין גוש עפר ומניחין על ארונן דכתיב (דברים לב) וכפר אדמתו עמו

ועוד מסופר **בתלמוד ירושלמי מסכת כלאים פרק ט סוף הלכה ג:**

"עולא נחותא ....תרגום: עולא נחותא חלה שם והיה בוכה הרבה (שידע שהוא הולך למות). אמרו לו: מה לך בוכה? אנו נעלה אותך לארץ ישראל!

אמר להם: מה הנאה יש לי שאני מאבד את מרגליתי (נשמתי) בארץ טמאה?

כביכול מה יעזור להיקבר בארץ ישאל...

אולי התופעה הזאת "להישאר בגלות" חזרה כמה פעמים בהיסטוריה (היסתוריה מלשון הסתר) שלנו :

אחרי חטא המרגלים לא נכנסנו לא"י אלא 40 שנה נדודים במדבר הגלותי...
אחרי הצהרת כורש רק מעטים עלו לארץ ישראל... וכמעט המן השמיד את כולנו!!
2000 שנה אחרי זה. האם אחרי הצהרת בלפור כל היהודים קמו ועזבו את הגולה?! למה לא קמנו לפני השואה!

חכמים כבר שאלו את השאלות למה יעקב לא חזר לארץ ישראל... ותשובות רבות יש...
למשל שיעקב קיים את ברית בין הבתרים: **וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה... (בראשית טו יג-טז)**

או למשל שמשפחת ישראל היו במצרים בסוג של "כלא" כמו היהודיים ברוסיה הסובייטית. שימו לב לפסוק: ***בראשית נ, ד ...וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי פַרְעֹה לֵאמֹר..."***
יוסף לא יכול לדבר ישירות עם פרעה... מבקש רשות (למקורבים לפרעה) לקבור את אביו ולהבטיח את חזרתו מיד... "אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי **וְאָשׁוּבָה** "

כנראה לא אפשרו לו לעזוב את מצרים ולחזור לכנען....

ידוע לנו שיעקב אבינו תיקן את תפילת ערבית. אותה תפילה של חושך.... תפילה שאתה לא אומר אמת ויציב אלא אמת ואמונה מכיוון שלא יודעים את הדרך בחושך.

יעקב גם במותו נתן לנו תקוה... להשתוקק לארץ ישראל. אפילו לא להיות קבור בגלות. במצרים.
לתת לכל בני ישראל רצון לצאת ממצרים ... לצאת מהגלות.

בדרך כלל אני לא מביא אף פרשן חוץ מהתלמוד הירושלמי. אבל האור שמח בספרו במשך חכמה ויקרא כו אמר משהו מזעזע לדור שלו: **... יחשוב כי ברלין היא ירושלים!**

בואו ניקח את הירושלמי לחקיינו ונשתוקק לארץ ישראל!
כאשר כל הבנים מסביב ליעקב אבינו... כולם אומרים: שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!!
מה הוא עונה להם? ברוך ה'....ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (מקור **בתלמוד ירושלמי, מסכת ברכות, פרק ו', הלכה א')**
וכתוב **בתלמוד ירושלמי (ברכות פ"ט הלכה ה): "תני לא היו עונין אמן בבית המקדש, מהו היו אומרים:** ***ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד***
זאת האמירה של יעקב... זה ה"אמן" שלו לפסוק שמע ישראל!
ורק מבחינה אישית ודתית יחד עם הבחינה הלאומית – רק כאשר יעקב וישראל הם ביחד! – זה נקרא חיים.

ויחי 2- חנוכה

אנחנו נמצאים עכשיו גם בתקופת חנוכה. וברצוני לחבר בין הפרשה ויחי עם חנוכה.

כולנו למדנו בגן למה חוגגים 8 ימים בחנוכה? כי היה נס ופח השמן הקטן הספיק לשמונה ימים.

אבל בתפילה שמוסיפים בתפילת העמידה ובברכת המזון אין זכר לנס הזה!
אלא על המלחמות של מעטים מול הרבים... על הניצחון... על הדלקת המנורה בבית המקדש...
(גם בספר החשמונאים אין זכר לנס של פח השמן)

אבל בוא נחשוב ביחד:
רוב היהודים בבבל... אין עצמאות למדינת ישראל...בית המקדש נחרב
אז בעצם מה חוגגים בחנוכה? הרי כל מה שהצלחנו להשיג.... זה שוב נהרס.
לדעתי נס פח השמן החכמים הוסיפו והדגישו אותו כי זה יכול להישאר בזכרונות של העם היהודי.
אני לא מחפש את הסכמתכם... אלא זה די הגיוני, לא?

ניקח חג אחר שהוא מדרבנן. פורים.
למה קוראים בפורים את המגילה בערים מוקפות מתקופת יהושע בן נון בט"ו אדר ולא ביום קודם י"ד אדר ?
פה אני רואה הבדל משמעותי בין הירושלמי לבבלי שקשור למה שכתבנו על נס פח השמן.

המשנה שנכבה בארץ ישראל (רבי) כתוב
משנה מגילה א
כְּרַכִּין הַמּוּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן — קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, כְּפָרִים וַעֲיָירוֹת גְּדוֹלוֹת — קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר

תלמוד בבלי מגילה ב.
הגמרא שדנה על המשנה הזו לא מסבירה לנו למה מתקופת **יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן.**

תלמוד ירושלמי מגילה פרק א הלכה א
כְּרַכִּים הַמּוּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. חִלְקוּ כָבוֹד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה חֲרֵיבָה בְּאוֹתָן הַיָּמִים וְתָלוּ אוֹתָהּ מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן.

אתם מבינים את ההבדל!!?
הירושלמי מדגיש את ארץ ישראל והבבלי לא.

ואיפה מוזכר נס פח השמן??
נכון- בתלמוד בבלי!
תלמוד בבלי שבת כ"א:
מַאי חֲנוּכָּה? דְּתָנוּ רַבָּנַן: בְּכ"ה בְּכִסְלֵיו יוֹמֵי דַחֲנוּכָּה תְּמָנְיָא אִינּוּן דְּלָא לְמִסְפַּד בְּהוֹן וּדְלָא לְהִתְעַנּוֹת בְּהוֹן. שֶׁכְּשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָנִים לַהֵיכָל טִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים שֶׁבַּהֵיכָל. וּכְשֶׁגָּבְרָה מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְּחוּם, בָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ אֶלָּא פַּךְ אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהָיָה מוּנָּח בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד. נַעֲשָׂה בּוֹ נֵס וְהִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנָה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֶרֶת קְבָעוּם וַעֲשָׂאוּם יָמִים טוֹבִים בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה.

הבבלי חשב על ניצחון המכבים הוא משהו רגעי בהיסטוריה ולא נצחי. הרי הם בבבל...
יש לנו כעת מדינה... צבא משלנו...עצמאות שלנו
ממש כמו המכבים.

בימים ההם בזמן הזה

פרשת שמות (פסח)

בתלמוד הבבלי והירושלמי יש מסכת משותפת- סנהדרין.
יש פרק של מסכת סנהדרין שבתלמוד הבבלי נקרא "**חלק**" ובירושלמי נקרא "**כל ישראל**".
שניהם מבוססים - ***כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.***

למה השם של הפרק שונה בכל תלמוד?
מבחינת התלמוד הירושלמי העיקר **כל ישראל**. התפיסה הלאומית.
בתלמוד הבבלי העיקר הינו **חלק**. תפיסה דתית. הרי זאת המטרה של הפסוק: יש להם **חלק** לעולם הבא!

אבל זאת בדיוק הבעיה!
הירושלמי מתבונן בפסוק זה... והעיקר זה **כל ישראל**! דאגה לכל האומה!! תפיסה לאומית !

אנו מתחילים את ספר הגאולה.
איזה גאולה? גאולה אישית? גאולה ש"עבד" שהפך ל"אדם חופשי" ? אדם דתי שהולך לפי חוקי התורה?
או גאולה לאומית? שחרור של כל העם. כולנו היינו עבדים וכולנו בני חורין... כולנו קיבלנו את התורה.

הפרשה מתחילה ומונה שמות... בהתחלה היינו 70 נפש והתנהגנו כבודדים.
שמות פרק א' ב רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה. ג יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן וּבִנְיָמִן. ד דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר. ה וַיְהִי כָּל-נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ

ואז בפעם הראשונה בתורה אנו נקראים כעם. פרעה אומר באותו פרק:
ט וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אנחנו לא רק בודדים (70 נפש).... אנחנו עם.
הדרישות של עם זה מנהיגות ושלטון עצמי... ארץ... מטרה משותפת... שפה משותפת...שאיפה לריבונות... ערבות הדדית.

אנו כבר לא דואגים לאנשים מסוימים אלא לכלל האומה.

כולנו מכירים את מה שכתוב בהגדה של פסח: כנגד 4 בנים דיברה התורה: חכם , רשע ,...
סדר ההגדה שלנו סודר בבבל... בגלות.

מעניין שבתלמוד ירושלמי הבן לא נקרא "רשע" או "חכם" אלא "בן רשע"..."בן חכם"
תלמוד ירושלמי פסחים פרק י' הלכה ד'
תני ר' חייה כנגד ארבעה בנים דיברה תורה בן חכם בן רשע בן טיפש בן שאינו יודע לשאול. בן חכם מהו אומר ... בן רשע מהו אומר...

למה ההבדל הזה ?
לדעתי הירושלמי לא דואג רק לדור עכשיו... רק ל70 נפש... רק למי שמסביב לשולחן.... אלא דואג גם לדור העתיד... לכולם.
ועוד משהו מעניין: התשובה לטיפש (התם) בירושלמי היא אותה תשובה ל"חכם" הבבלי:
טיפש (התם) מהו אומר? מה זאת – אף אתה למדו הלכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן
פלפול הלכתי ? אולי בבבל זה מתאים ל"חכם". בארץ ישראל מתאים לטיפש (תם).

יש עוד הרבה הבדלים בין הנוסחאות. אבל רואים בבירור שהירושלמי מדבר אל כל העם.
לא צריך להסתגר ולדאוג רק ל"גטו" שלך.... לקרובים שלך...ל"חכמים" אלא לכולם.

בעיני הזהות הלאומית היא הזהות היהודית.
נשאל את הסובבים לנו: אתן לכם דוגמאות ואתם צריכים להגיד לי אם זה לאומי או יהודי.

1- תפילין   2- כיפה 3-מזוזה
4- פסח 5- יום העצמאות 6- להילחם בשביל ישראל ....

נכון. לא הכל אפשר לחלק. לפעמים הגבול מטושטש בין לאומי לבין יהודי.
לדעתי המסקנה הינה שזה ביחד.

רציתי לסיים בכך שספר שמות הוא ספר הגאולה. גאולה של עם.
אבל נשאל שאלה:
יצאנו ממצרים... למה לא לומר שירה? אולי אמרו הלל כמו שכתוב בירושלמי
כאשר פרעה "ביקש" מכל עם ישראל לצאת ממצרים:
ירושלמי פסחים דף לז. פרק ה הלכה ה ... באותה שעה היו אומרים (תהילים קכג) הללויה הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה...
למה לחכות שבוע ורק אחרי קריעת ים סוף לומר **<u>שירה</u>** ?

אפילו החכמים באים בטענה נגד חזקיהו שלא היה המשיח כי לא אמר שירה !

באתחלתא דגאולה אומרים הלל. אולי לא הגיע הזמן לומר שירה.
שנזכה לגאולה שלימה ולומר שירה!

שמות 2

כתוב בפרשה שלנו כאשר משה (שהי רועה צאן אצל יתרו) חוזר למצרים

שמות פרק ד פסוק כ :

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָּל הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וַאֲנִי אֲחַזֵּק אֶת לִבּוֹ וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת הָעָם: וְאָמַרְתָּ אֶל פַּרְעֹה כֹּה אָמַר ה' בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל: וָאֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג אֶת בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ

כידוע לנו שמשה לא עשה ברית מילה לבניו וקרה אשר קרה...עד שעשו להם ברית מילה.

עד כאן ידוע לכולם. נתבונן עכשיו בהבדל בין שני התלמודים איך מפרשים את זה:

תלמוד ירושלמי נדרים פרק ג הלכה ט

וְעַל יְדֵי שֶׁנִּתְעַצֵּל מֹשֶׁה בְּמִילָה בִּיקֵּשׁ הַמַּלְאָךְ לְהוֹרְגוֹ. הָהוּא דִכְתִיב וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יי' וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. חַס וְשָׁלוֹם לֹא נִתְעַצֵּל מֹשֶׁה בְּמִילָה אֶלָּא שֶׁהָיָה דָן בְּעַצְמוֹ וְאוֹמֵר. אִם לָמוּל וְלָצֵאת סַכָּנָה הִיא. וְאִם לִשְׁהוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ. לֵךְ שׁוּב מִצְרַיְמָה. אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁנִּתְעַצֵּל בְּלִינָה קוֹדֶם הַמִּילָה. הָהוּא דִכְתִיב וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן...

הגמרא ממשיכה אבל "בגדול" מדובר שמשה נתעצל... (כמובן חכמים חולקים על מדוע נתעצל בגמרא)

תלמוד בבלי נדרים לא:

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל זְכִיּוֹת שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא עָמְדוּ לוֹ כְּשֶׁנִּתְרַשֵּׁל מִן הַמִּילָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּפְגְּשֵׁהוּ ה' וַיְבַקֵּשׁ

הֲמִיתוֹ". אָמַר רַבִּי: חַס וְשָׁלוֹם שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ <u>נִתְרַשֵּׁל</u> מִן הַמִּילָה, אֶלָּא כָּךְ אָמַר: אָמוּל וְאֵצֵא — סַכָּנָה הִיא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וְגוֹ'". אָמוּל וְאֶשְׁהֶא שְׁלֹשָׁה יָמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִי "לֵךְ שֻׁב מִצְרָיִם". אֶלָּא מִפְּנֵי מָה נֶעֱנַשׁ מֹשֶׁה מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק בַּמָּלוֹן תְּחִלָּה...

אפשר להגיד ששני התלמודים מאד דומים... אבל ההבדל העיקרי:

<u>ירושלמי - נתעצל</u>

<u>בבלי - נתרשל</u>

מה לדעתכם ההבדל הזה? ממה זה נובע?

אני לא רוצה לדון על המעשה של משה. האיזון בין צרכי התינוק, משפחתו והשליחות שלו למצרים... זה בכלל לא היה פשוט. אבל נתמקד עכשיו בהבדל בין הירושלמי לבבלי:

נניח שאנו נותנים למישהו שליחות מסוימת. נניח מבקשים מיוסף לבדוק מה שלום אחיו...

2 מקרים:

א- לא קם מהמיטה... לא רצה לנסוע הרבה זמן כי זה רחוק... ולכן לא נסע ולא עשה את שליחותו.

או

ב- קם מהמיטה מוקדם ונסע עם המכונית... אבל לא דאג לדלק ולסדר את המכונית קודם... ונתקע בדרך ולא עשה את שליחותו.

<u>למי היית כועס יותר??</u>

לדעתי הלשון של הירושלמי היא יותר מכבדת מאשר הלשון של הבבלי.

מה דעתכם?

פרשת וארא

בפרשה שלנו יש משהו שמאד מפריע לי....
כביכול משה ,בשליחות של ה' , אומר לפרעה משהו שהוא לא "אמת":
שמות פרק ה' פסוק ג': ***נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַה' אֱלֹקינוּ***

דרך שלושת ימים ? הרי אתה יודע שזה לא נכון.... למה לא להגיד את הדבר האמיתי? אנו חוזרים לארץ אבותינו ועוזבים את מצרים לתמיד... למה לא להגיד את האמת ?

עובדה ש-בפרשה בשלח...אחרי ששלושה ימים עם ישראל יצאו ממצרים ולא חוזר... כמו שכתוב בשמות ***פרק יח' ה וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם***
צועק פרעה: ***מַה-זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי-שִׁלַּחְנוּ אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ***

למה לא להגיד את האמת מלכתחילה ??
נכון שיש תשובות רבות בידי המפרשים.... אולי קריעת ים סוף קרה בגלל "החצי האמת" ואז הוא רדף אחרינו... אולי כדי שהמצרים יתנו לנו כלים...
כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב
נכון שלא צריכים להגיד את האמת מול פרעה.... מותר לרמות רמאי ...הרי מול איש כמו פרעה לא צריך להגיד את האמת...
כל ספר בראשית מלא בדוגמאות של "לא אמירת אמת": אברהם ויצחק "שיקרו" ואמרו שנשותיהם היא אחותם... יעקב מול עשיו...יעקב מול לבן וההפך...

אולי דווקא ביקשנו שלושה ימים בלבד כי לפרעה זה מה שצריך לבקש- רק שלושה ימים.
מכיוון שה' הוא אמת המוחלט – הוא לא אמר את כל האמת. דווקא!

למשל מסופר בספר בראשית בפרק יח':
יב וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה-לִּי עֶדְנָה <u>וַאדֹנִי זָקֵן</u>.

ואז בא הקב"ה, שבולו אמת, וקצת אומר "חצי אמת"
יג וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי

זה לא אמת! היא אמרה ש**"אדֹנִי** (אברהם) **זָקֵן**" . למה הוא לא אומר את האמת ??
כי מה שה' אמר לאברהם – זאת האמת !!
נכון שזה לא אמת מוחלטת מבחינתך.... אבל זאת האמת המוחלטת מבחינת הקב"ה.

האם "גניבת הבכורה" של יעקב מול עשיו היא שקר ?!
לא! זאת האמת המוחלטת !

הקב"ה אמר לפרעה רק 3 ימים ... כי זאת האמת לפרעה! הרי לא יתכן שיבוא משה לאיש הכי חזק בעולם וישפיל אותו: נצא ולא נחזור....
הדברים עובדים בצורה אחרת. משה לא משקר לפרעה אלא זאת האמת לפרעה- שלשה ימים.

בתלמוד ירושלמי (תענית פ"ד מ"ב) כתוב: ***ושלשתן דבר אחד, נעשה הדין, נעשה האמת, נעשה השלום***
אימתי חותמו של הקב"ה אמת? בשעה שנמלך בבית דין שלמעלן...
...מהו חותמו של הקדוש ברוך הוא? רבי ביבי בשם ר' ראובן אמת!

האמת של ה' היא לא האמת שלנו. למשל:
יש מחלוקת על האמת כגון האם היה צפרדע אחד או כמה צפרדעים....
שניהם אומרים את האמת! איך יתכן??
אלו ואלו דברי אלוקים חיים. שניהם אמת. אולי המסר שונה ....אבל שניהם אמת

בפרשה שלנו כתוב   שמות פרק ו':

(ו) לָכֵן, אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲנִי ה'! וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם, וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים. (ז) וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹקִים, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם

מה הטעם ששותים 4 כוסות יין בפסח?
בתלמוד הבבלי לא מסבירים.
הייתי יכול לחשוב: בשביל מה לדעת הטעם? בשביל מה לדעת האמת...
אבל הירושלמי מסביר הטעם! מנסה להיכנס ולהפנים את המצווה של 4 כוסות

מסופר **בתלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק י הלכה א**

מניין לארבעה כוסות? רבי יוחנן בשם ר' בנייה: כנגד ארבע גאולות... והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי. רבי יהושע בן לוי אמר: כנגד ארבעה כוסות של פרעה... רבי לוי אמר: כנגד ארבעה מלכיות. ורבנן אמרי: כנגד ד' כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם... וכנגדן עתיד הקב"ה להשקות את ישראל ארבעה כוסות של נחמות...

ואו! 4 דעות שונות.... אז מה הדעה הנכונה? מהו האמת?
כולם אמת!
באשר יש מחלוקות – זה לא רק בא לברר את האמת אלא כל הצדדים האפשריים. וכולם דברי אלוקים חיים.
הירושלמי מנסה להגיע לאמת. אמיתי !

וארא 2

בפרשה שלנו אנו קוראים על גדולתו של משה - מנהיג האומה.

שמות פרק ז' פסוק א-ב

וַיֹּ֤אמֶר ה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה רְאֵ֛ה נְתַתִּ֥יךָ אֱלֹהִ֖ים לְפַרְעֹ֑ה וְאַהֲרֹ֥ן אָחִ֖יךָ יִהְיֶ֥ה נְבִיאֶֽךָ׃
אַתָּ֣ה תְדַבֵּ֔ר אֵ֖ת כָּל־אֲשֶׁ֣ר אֲצַוֶּ֑ךָּ וְאַהֲרֹ֤ן אָחִ֙יךָ֙ יְדַבֵּ֣ר אֶל־פַּרְעֹ֔ה וְשִׁלַּ֥ח אֶת־בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל מֵאַרְצֽוֹ׃

ובכל התהליך של 10 המכות ואחרי זה יציאת ישראל ממצרים.

נשאלת השאלה: מי התקין את הקריאה בתורה?
בבל דור ודור אנו קוראים בתורה. ידוע לנו שעזרא תיקן והוסיף שיקראו גם שני וחמישי...ושיקראו הכל במחזור של שנה.
אבל מי תיקן קריאה בתורה? שבד"כ היו קוראים בשבתות ובחגים...
מחלוקת בין 2 התלמודיים:

תלמוד ירושלמי מגילה פרק ד הלכה א

<u>משה</u> התקין את ישראל שיהו קורין בתורה בשבתות ובימים טובים ובראשי חדשים כחולו של מועד שנאמר (ויקרא כג) וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל

תלמוד בבלי בבר קמא פ"ב.

...עמדו <u>נביאים</u> שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ו....

אז יש מחלוקת בין 2 התלמודים מי תיקן את קריאת התורה....
אם נשים הכל בשולחן - לדעתי הדעה של הבבלי שהנביאים תיקנו את הקריאה בתורה - זה יותר הגיוני...
אבל זה בדיוק ההבדל בין הבבלי לירושלמי.

הירושלמי לא פסק לפי שזה יותר הגיוני אלא לפי הירושלמי - קריאת התורה זה ממש משה רבינו.
בכל דור ודור אנו ממשיכים את מה שמשה קבע לנו.
אין לשאול מה זה יותר הגיוני אל לשאול מה יותר מתחבר לה'... מה יותר "רוחני"...משה או נביאים.
אולי קשה לי לתאר את הויכוח הזה אבל זה בדיוק ההבדל בין 2 התלמודיים.
תלמודה של ארץ ישראל (הירושלמי) יותר מחובר לנשמה הישראלית.
אולי זה המשפט שחיפשתי בויכוח הזה.
מה דעתכם?

פרשת בא

בתלמוד הירושלמי ראש השנה א הלכה ג כתוב:
בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין, לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא.
אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפן לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים

תפיסת הזמן אצלנו היא שונה.
כאשר יש זמן מיוחד... ואנו סומכים על הקב"ה... תמיד הכל לטובה.

בימים שאני כותב את השורות הללו הם ימי סגר בגלל הקורונה. ואנו בטוחים שה' יעזור.

בפרשה שלנו מופיע המצווה הראשונה:
שמות יב' ב' - ***הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה***

למה המצווה הזאת?
אנחנו היינו עם של עבדים.... לא היו יוזמות עצמאיות... אלא רק היו אומרים לנו מה לעשות.

עכשיו שהקב"ה מוציא אותנו ממצרים ... ה' נותן לנו כדבר ראשון הבנה שאני קובע הזמנים! ולא האדון במצרים.

זה שינוי תפיסתי מאד משמעותי... ורק ע"י מצווה זאת אנו יכולים להיות עַם עם חֵרוּת...עַם שקיבל את התורה...עַם שיצא ממצרים.

למה הדבר דומה?
באשר יש אירוסין... מה הצד של הכלה נותן לחתן? (לפחות כך היה לפני כמה שנים)
שעון!
יהיה חתונה. יהיה נשמה חדשה. מה הדבר הראשון שמקבלים? שעון.
לקבוע את הזמנים.חשוב מאוד בתחילת הדרך! הזמן בידיים שלכם. אתם מנהלים את הזמן. אין כבר אבא או אמא שיגידו לך מה לעשות.... אין לך יותר אדון במצרים שיגידו לך מה לעשות...

קשה לבן אדם לצאת מ"החממה" שלו. קשה לו לצאת ממצרים... קשה לעבור דירה...לעבור עבודה חדשה... צריך אומץ!!
לפעמים כדי לצאת לעצמאות... לדרך חדשה... חייבים "פוש"... חייבים "**הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** ".

הציווי של ה' הוא הפנמת כח לאדם! כבר לא עבד אלא תקבע את הזמנים.

אפשר להגיד שהתלמוד הירושלמי הוא סוג של עצמאות לנו.

בואו נעשה השוואה לימינו. במעט 2000 שנה היינו בגלות. מה? לעבור לארץ חדשה? עזוב אותי... תן לי את מצרים שאני רגיל בה.
פתאום יוצאים לדרך חדשה. למדינה של היהודים. ויש ראייה מהיום שקבענו את יום העצמאות. איך?

כמעט בכל שנה יש שינוי של יום העצמאות...לא כל הזמן יוצא ה' באייר בדיוק. מקדימים או נדחה. לפעמים זה יוצא בשבת...זה לא יכול להיות ערב שבת... מתחשבים גם ביום הזיכרון...
העיקר שלא יהיה חילול שבת.
טוב מאד!! זה כמו המצווה הראשונה שקיבלנו. אין זמן מסוים שמישהו אומר לי מה לעשות.... זה משתנה ודינמי . דומה לחודש שתלוי עם ראובן ושמעון ראו את הלבנה בצורה מסוימת.

אנו כבר לא "היהודי המסכן"... הנרדף...אלא גאה וראש מורם.

המחלוקת בין התלמוד הבבלי לירושלמי לגבי הזמנים – קשורים למה שהסברנו. למהות של המצווה הזאת.

התלמוד הירושלמי מעיד –ראש השנה - *שמות חודשים עלו בידם מבבל*...
החודשים היו זכר ליציאת מצרים! חודש הראשון היה ניסן .וכך הלאה.. קשור תמיד ליציאת מצרים.

כתוב בתלמוד הירושלמי, מסכת נדרים פ"ו ה"ח מחלוקת לגבי עיבור החודש. האם רק לעבר הארץ ישראל או כפי שעשה רבי חנניה לעבר גם בחו"ל.

חנניה בן אחי רבי יהושע עיבר בחוצה לארץ ...
חנניה היה בן ארץ ישראל אבל ירד לבבל אחרי התקופה של כישלון מרד בר כוכבא ושה עיבור השנה בבבל! (שעד אז היו עושים את זה רק בארץ ישראל)

תרגום:
חנניה בן אחי רבי יהושע עיבר בחוצה לארץ. שלח לו רבי (רבי יהודה הנשיא שהיה נשיא הסנהדרין בארץ ישראל) ***שלוש אגרות...***

..... קם רבי יצחק וקרא: כתוב בתורה (אולי מתוך צחוק ואירוניה) ***: אלה מועדי חנניה...***
אמרו לו: מועדי ה' !
אמר להם אצלינו (בבבל)
קם רבי נתן והשלים (גם מתוך צחוק ואירוניה)***: כי מבבל תצא תורה ודבר ה' מנהר פקוד*** (מקום שרבי חנניה הקים ישיבה בבבל)
אמרו לו: כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים! מירושלם.
אמר להם: אצלנו.
הלך חנניה וקבל עליהם בפני רבי יהודה בנציבין (מקום בבבל) ***. אמר לו עליך לציית להם.***

חנניה נסע לנציבין (מקום בבבל) להיוועץ עם רב יהודה בן בתירה, ובסוף נכנע בית דינו לנשיאותו של רבן שמעון בן גמליאל בארץ. <u>ושרק מעברים השנה בארץ ישראל!</u>

קביעת "הזמן" מהווה עצמאות וחֵרוּת. ורק בארץ ישראל יכולים לקבוע הזמן.

בוא 2

נתחיל עם שאלה: האם פסח הוא חג דתי או חג לאומי ?

בפרשה שלנו זה קורה:

שמות פרק יב פסוק מא

וַיְהִ֗י מִקֵּץ֙ שְׁלֹשִׁ֣ים שָׁנָ֔ה וְאַרְבַּ֥ע מֵא֖וֹת שָׁנָ֑ה וַיְהִ֗י בְּעֶ֙צֶם֙ הַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה יָֽצְא֛וּ כׇּל־צִבְא֥וֹת ה׳ מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃

פסוק נא

וַיְהִ֕י בְּעֶ֖צֶם הַיּ֣וֹם הַזֶּ֑ה הוֹצִ֨יא ה׳ אֶת־בְּנֵ֧י יִשְׂרָאֵ֛ל מֵאֶ֥רֶץ מִצְרַ֖יִם עַל־צִבְאֹתָֽם

ידוע לנו שיצאנו ביד בניסן

שמות פרק יד פסוק ד

הַיּ֖וֹם אַתֶּ֣ם יֹצְאִ֑ים בְּחֹ֖דֶשׁ הָאָבִֽיב׃

ננסה לענות על השאלה דרך התלמוד:

תלמוד בבלי ראש השנה י:

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּתִשְׁרִי נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּתִשְׁרִי נוֹלְדוּ אָבוֹת, בְּתִשְׁרִי מֵתוּ אָבוֹת, בַּפֶּסַח נוֹלַד יִצְחָק, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִפְקְדָה שָׂרָה רָחֵל וְחַנָּה, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יָצָא יוֹסֵף מִבֵּית הָאֲסוּרִין. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּטְלָה עֲבוֹדָה מֵאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ, בְּתִשְׁרִי עֲתִידִין לִיגָּאֵל.

זאת אומרת קשר ישיר בין בריאת העולם לתשרי...
לעומת זאת

תלמוד ירושלמי ראש השנה פרק א הלכה א
בַּחוֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. מִיכָּן שֶׁמּוֹנִין חֳדָשִׁים לִיצִיאַת מִצרַיִם. אֵין לִי אֶלָּא חֳדָשִׁים. שָׁנִים מְנַיִין. וַיְדַבֵּר יְי אֶל־מֹשֶׁה בְמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁינִית. אֵין לִי אֶלָּא לְאוֹתוֹ הַזְּמַן. לְאַחַר הַזְּמָן הַזֶּה מְנַיִין. בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. אֵין לִי אֶלָּא לְשָׁעָה. לְדוֹרוֹת מְנַיִין. וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ-מִצְרַיִם וגו'. מִשֶּׁנִּבְנָה הַבַּיִת הִתְחִילוּ מוֹנִין לְבִנְיָנוֹ....

....

הירושלמי מביא שמתחילים כל דבר יהודי מחודש ניסן.

התאריך העברי לא קשור לבריאת העולם אלא להיסטוריה היהודית!
וכפי שאומרים בתלמוד: קודם היו מונים לפי יציאת מצרים ואחרי זה לפי בית המקדש.
התאריך העברי קשור ישירות עם ההיסטוריה של עם ישראל.

ועכשיו לפי הירושלמי- אם נחזור לשאלה...
נוכל להגיד שאין דבר כזה לאומי ובנפרד דתי. שניהם ביחד.
הרי יציאת מצרים זה לא חג ובו אוכלים מצות אלא קשור לתאריך העברי!
ותאריך עברי זה לא רק משהו דתי אלא לאומי ודתי ביחד.

נסיים עם קטע אחר של הירושלמי
תלמוד ירושלמי פרק ב הלכה א
רַב שָׁאֵיל לְרִבִּי חִייָא וְלֵיכָא חָמֵי לְרִבִּי מְקַבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אָמַר לֵיהּ כַּד תַּחֲמִינֵיהּ יָהֵיב יָדֵיהּ עַל אַפּוֹהִי הוּא מְקַבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. אָמַר לֵיהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם. אָמַר לֵיהּ לֵית אֶפְשַׁר דְּלָא יַטֵּי מִילָּה. רִבִּי טַבְיוֹמֵי שָׁאַל לְרִבִּי חִזְקִיָּה לֵית הֲדָא אֲמְרָה שֶׁאֵין לָךְ צָרִיךְ כַּוָּנָה אֶלָּא פָּסוּק הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד. אָמַר לֵיהּ אָדָא יְתַנֶּה עַד וְשִׁנַּנְתָּם.

תרגום לפי אור לישרים (פרשן ירושלמי)
רב (שהיה מבבל) שאל את רבי חייא(שגם היה מבבל אבל עלה לא"י ולמד עם רבי יהודה הנשיא): <u>אין אני רואה את רבי מקבל עליו מלכות שמים.</u>
התשובה של רבי חייא : <u>כשרבי נותן ידו על פניו ואומר את הפסוק **שמע**</u>

ישראל ...(רק הפסוק הראשון)

שואל רב: ואינו צריך להזכיר יציאת מצרים?! (הרי צריך להזכיר את יציאת מצרים גם בקריאת שמע!)

עונה לו רבי חייא: אי אפשר שרבי לא יביא בתוך לימודו דבר שיש בו יציאת מצרים.

הכל זה יציאת מצרים !

הכל נובע מיציאת מצרים!

פרשת בשלח

אני רוצה להסתכל על הפרשה מתוך מחלוקת בין הבבלי לירושלמי.

אני זוכר כילד שמשתתף בליל הסדר ומסבירים לי שבכל מכה ומכה (דם, צפרדע...) אנו שופכים קצת היין מן הכוס ע"י אצבע מכיוון שאנו לא כל כך שמחים על מפלתן של המצריים.

בתלמוד הבבלי כתוב למשל:

במסכת מגילה י: ... ואמר ר' יוחנן... לפי שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים... ואמר ר' יוחנן: מאי דכתיב: " ולא קרב זה אל זה כל הלילה" (שמות י"ד, ל"ח) ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה: מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה??

ומצד שני **בתלמוד הירושלמי סוטה ה', ד'**

ר' נחמיה אמר: בשעה שעלו אבותינו מן הים ראו פגרי אנשים חטאים שהיו משעבדין בהן בפרך בעבודה קשה וכולם פגרים מתים מושלכים על שפת הים

ביקשו לומר שירה ושרתה עליהם רוח הקודש, ואפילו קטן שבישראל היה אומר שירה כמשה...

אני רוצה להבין... מי צודק? הבבלי או הירושלמי?

האם הירושלמי שמח על מפלתן של מצרים?

הירושלמי מתייחס אחרת לרשעים. אני בישראל (שימו לב שהירושלמי מוסיף " ***ושרתה עליהם***
רוח הקודש " ... ליהודים!) ואתה בגולה... במצרים...2 עולמות נפרדים.

אבל הבבלי לא יכול לעשות את החלוקה הברורה הזאת... הרי אני והרשעים באותה מדינה.

אני זוכר עד היום בשיעור שהיה לי בישיבה... כאשר בא הר"מ שלנו ועשה "לחיים!" על זה שהרגנו אויב רשע (כבר לא זוכר מי זה היה) .... ואז הוא התחיל בשיעור בתיאור שמרדכי היהודי בעט בהמן הרשע....
גם שם בפרס- המן הרשע אמר לו : ***בנפול אויבך אל תשמח!***

גם פה לפי הירושלמי אנו משבחים את הקב"ה על מות האויב הרשע....
ואפילו קטן שבישראל היה אומר שירה כמשה...

וזה מקשר אותי לסוגיה אחרת בתלמוד הירושלמי:

כתוב בירושלמי מסכת תענית פרק ב הלכה ה
ארבע כיתים (כיתות) **נעשו אבותינו על הים : אחת אומרת נפול לים / ואחת אומרת נחזור למצרים / ואחת אומרת נעשה עמהן מלחמה / ואחת אומרת נצווח כנגדן** (להתפלל).

אני מסתכל על המצב שהיו בני ישראל ואותו דבר היום:
יש כאלה שמסתכלים בצורה ריאלית ומציאותית.... יש כאלה מיואשים...יש כאלה עם כבוד לאומי קיצוני מדי... יש כאלה שרק דרך הרוח....
כולם טועים!
בואו לא נסתכל על הראי ולנסות למצוא פתרונות... **וְיִסָּעוּ !**
לנסוע קדימה. תמיד להתקדם
הוויכוח שהיה מול ים סוף גם קורה היום.
לכל אחד יש לו כמה דרכים ומסתכל על הצד שהוא חודש לנכון... אבל העיקר- מתקדמים.

אנו עכשיו בארץ ישראל! ארץ שבו השכינה שורה עלינו!
באיזה דרך לבחור? איך להתייחס לאנשים שרוצים לפגוע בנו?

ודאי שזה מורכב! החיים מלווים במורכבויות....
אבל העיקר לשאוף קדימה. **וְיִסָּעוּ !**

אצלנו אני לא מתייחס מה יגידו עלינו... אני לא מרחם על מי שרוצה לפגוע בי...
אני מתקדם ואומר שירה

בשלח 2

ידוע לנו על המחלוקת איך לומר את ההלל.
החזן אומר הפסוקים: **הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב - כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ...יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל - כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:**
יש מנהגים שונים:
אחרי כל פסוק הקהל חוזר על הפסוק עצמו...
או
אחרי כל פסוק הקהל תמיד אומר את הפסוק **הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב - כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ**

מאיפה נובעת המחלוקת הזאת?
איך שאמרו שירת הים.

התלמוד הבבלי סוטה ל: אומר:
תָּנוּ רַבָּנַן, בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה. וְכֵיצַד אָמְרוּ שִׁירָה?
1-כְּגָדוֹל הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו רָאשֵׁי פְּרָקִים. מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'", וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'".
2-רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כְּקָטָן הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל, וְהֵן

עוֹנִין אַחֲרָיו כָּל מָה שֶׁהוּא אוֹמֵר. מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה", וְהֵן אוֹמְרִים "כִּי גָאֹה גָּאָה".

הבבלי מביא מספר שיטות.
אני לא נכנס לדיון איזה שיטה הכי הגיונית... אבל יש הנוהגים לפי שיטה 1 או לפי שיטה 2.

מעניין שהירושלמי מביא שיטה נוספת שלא כתובה בתלמוד הבבלי.
תלמוד ירושלמי סוטה פרק ה הלכה ד
רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה. כְּהָדֵין פְּסוּקָא. מֹשֶׁה אָמַר אָשִׁירָה. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם. מֹשֶׁה אָמַר עָזִּי וְזִמְרָת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו עָזִּי וְזִמְרָת יָ-הּ...

אולי השיטה לא הגיונית... הרי איך בני ישראל ידעו איך להשלים את הפסוק?
אבל זה בדיוק מה שהירושלמי מלמד אותנו!
השיטה הזאת אומרת שבני ישראל הם בדרגת נביאים!
אני לא רק אומרים בחזרה את הפסוק או פסוק קבוע... אלא מחדשים ומוסיפים על הפסוק.
אולי זה לא הגיוני.... אבל זה בדיוק הירושלמי.
לא לחפש אם זה הגיוני אלא מה הכי נכון מבחינה רוחנית!

הבבלי בהמשך מביא שיטה שלישית אבל לא מיישמים את זה:
התלמוד הבבלי סוטה ל:
3-רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כְּסוֹפֵר הַפּוֹרֵס עַל שְׁמַע בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ תְּחִילָּה וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו (כלומר החזן מתחיל את הפסוק והקהל משלים)
מי היה רבי נחמיה?
רבי נחמיה היה מתקופת התנאים. היה תלמידו של רבי עקיבא ובין מניחי יסודות המשנה. הוא עבד ופרנס את עצמו.
תלמוד ירושלמי תענית פרק ד הלכה ב כתוב:
אָמַר רִבִּי לֵוִי מְגִילַּת יוּחֲסִין מָצְאוּ בִירוּשָׁלַםִ וְכָתוּב בָּהּ. הִלֵּל מִן דָּוִד...רִבִּי נְחֶמְיָה מִן נְחֶמְיָה הַתִּרְשָׁתָא.
אותו נחמיה בֶּן-חֲכַלְיָה שהיה ממנהיגי שיבת ציון שעלו מבבל לירושלים ובנה את בית המקדש השני.
בנראה הוא חשב כמו הירושלמי...

פרשת יתרו

בפרשה שלנו מופיע עשרת הדיברות.

קורים את זה בצורה שונה (טעם עליון) ויש מנהגים שעומדים בקריאה זו.

ואז נשאלת השאלה:

מדוע לא מזכירים את עשרת הדירות בתפילה?

הרי הכהנים בתקופת בית המקדש היו קורים בעשרת הדיברות כל יום

(משנה מסכת תמיד פרק ה משנה א: אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והן ברכו. קראו עשרת הדברים, שמע, והיה אם שמוע...)

למה החכמים לא סידרו את זה בתפילה שלנו יום יום ?

כתוב **בתלמוד ירושלמי ברכות פרק א ג**.

...עשרת הדברות הן הן גופה של שמע

דרב מתנה ורבי שמואל בר נחמן אמר. תרויהון אמרין: <u>בדין</u> הוה שיהו קורין עשרת הדיברות בכל יום, ומפני מה אין קורין אותן? מפני <u>טינת המינין</u> שלא יהו אומרים- אלו לבדם ניתנו לו למשה...."

אז לפי הירושלמי פה אנו מבינים הסיבה לא להגיד כל יום עשרת הדיברות.

חכמים חששו שהמינים ייקחו את עשרת הדיברות בעיקר ולכן התנגדו שזה ישולב בסידור.

גם הבבלי מביא את הסוגיה הזאת . אבל שימו לב להבדל:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב.

א"ר יהודה אמר שמואל אף בגבולין <u>בקשו לקרות</u> כן אלא שכבר בטלום מפני <u>תרעומת המינין</u>...

אני רואה הבדל בין הבבלי שקורא לזה ***תרעומת המינין*** לבין הירושלמי שקורה לזה ***טינת המינין***
מה ההבדל בין תרעומת לבין טינה ? שניהם זה כעס. אבל לדעתי טינה זה יותר פנימי... יותר בלב האדם....
ותרעומת זה יותר חיצוני....הבעת תחושה כלפי חוץ.

אבל ההבדל לא עוצר פה. שימו לב להבדל הלשון:
ירושלמי - ***<u>בדין היה שיהו קורין</u>***
בבלי – ***<u>בקשו לקרות</u>***

הסידור של התפילה הוא לא "תוכנית כפי בקשתך" אלא מן הדין שהיו צריכים לקרות עשרת הדיברות (ולא לשון של "בקשו") ולכן הטענה של הביטול האמירה הוא מאד משמעותי.

אם נלך לפי הקו שאנו לא רוצים להדגיש קטע מסוים בתפילה ביחס לאחרים... היה אפשר לציין את קריאת שמע. אבל שמע ישראל אין אמירות חיצוניות כמו שיש בעשרת הדיברות אלא משהו פנימי יותר.
למשל הירושלמי משווה בין קריאת שמע לבין עשרת הדיברות:
תלמוד **ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה ה –**
מפני מה קורין שתי פרשיות הללו בכל יום? (שמע ישראל והיה אם שמוע ...)
... ר' לוי אמר: מפני שעשרת הדברות כלולין בהן.
1- "אנכי ה' אלהיך" – "שמע ישראל ה' אלהינו".
2-"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" – "ה' אחד".
3-"לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא" – "ואהבת את ה' אלהיך"
4-"זכור את יום השבת לקדשו" – "למען תזכרו"
5-"כבד את אביך ואת אמך" – "למען ירבו ימיכם וימי בניכם".
6-"לא תרצח" – "ואבדתם מהרה"
7-"לא תנאף" – "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"
8-"לא תגנוב" – "ואספת דגנך"
9-"לא תענה ברעך עד שקר" – "אני ה' אלהיכם ... אמת"
10-"לא תחמוד" – "וכתבתם על מזוזות ביתך", ביתך ולא בית חברך.

מפה לומדים שהיסוד של עשרת הדיברות לא נאמר בפרוש בתפילה....
אבל בצורה פנימית ברגע שקורים את קריאת שמע ומצהירים באמונה שלנו כלפי ה'.

לא רק הצד הטכני חשוב (שלא קוראים עשרת הדיברות) אלא הצד הפנימי יותר שקוראים קריאת שמע שזה כאילו עשרת הדיברות.

עד היום יש מחלוקת אם לעמוד באמירת עשרת הדיברות.
מצד אחד אם נחשוב מבחינה טכנית – יש עניין לא לעמוד... בכדי לא להדגיש שעשרת הדיברות זה משהו מיוחד ועיקר...
אבל מצד שני , אם אני יודע שמצד הדין כן היה צריך לקרוא... אבל בגלל הגויים אנו לא אומרים... אולי יש עניין לעמוד.

ונסיים בכמה מילים של בדיחותא:
פעם היה קהילה שהתווכחו ביניהם האם לעמוד או לשבת באמירה של עשרת הדיברות....
אמרו - נשאל את המתפלל הכי זקן פה בבית כנסת!
בא הקבוצה הראשונה – נכון שהיו עומדים באמירה... – ענה להם היהודי הישיש: אני לא זוכר...
בא הקבוצה השנייה – נכון שהיו יושבים באמירה... – ענה להם היהודי הישיש: אני לא זוכר...
והתחילו להתווכח בין הקבוצות....
ואז קם היהודי הזקן – את זה אני זוכר! תמיד היה מחלוקת!

יתרו 2

מה היחס שלנו כלפי הגויים?
אנו רואים בפרשה הכבוד שנתנו ליתרו.
נכון שהוא מהמשפחה של משה... אבל הוא גוי שהתורה לא מחברת אותו למצוות.
אז איך להתייחס אל הגוי ? האם יש נפקא מינה להיום?
נראה את ההבדל המהותי בין 2 התלמודים והסיבה לכך. נתחיל עם הסוגיה של גוי מאבד משהו.

תלמוד ירושלמי בבא מציעא פרק ב הלכה ה
שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח הֲוָה עֲסִיק בְּהָדָא כִיתְנָא. (היה מתעסק בפשתן להרוויח) ***אֲמְרִין לֵיהּ תַּלְמִידוֹי. רִבִּי. אַרְפֵּי מִינָּךְ וַאֲנָן זְבַנִּין לָךְ חָדָא חֲמָר וְלֵית אַתְּ לָעֵי סוֹגִין.*** (כנראה שמצאו סחורה או חמור של גוי והתלמידים אמרו לרב שמעון בן שטח - עזוב סחורה זו ואנחנו נקנה לך חמור אחד ולא תצטרך להטריח עצמך כל כך הרבה) ***.....<u>אֲמַר לוֹן. אֵיזַל חֲזַר.</u>*** חזירו את האבידה לגוי) ***...אֲפִילוּ כְּמָאן דָּמַר. גְּזֵילוֹ שֶׁלְּ גוֹי אָסוּר. כָּל עַמָּא מוֹדֵיי*** (כולם מודים) ***שֶׁאֲבֵידָתוֹ מוּתֶּרֶת.*** (האבידה של גוי מותרת) ***מַה אַתּוֹן סָבְרִין שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח בַּרְבְּרוֹן הֲוָה.*** (אתם סוברים ששמעון בן שטח היה רודף ממון) ***בְּעֵי הֲוָה שִׁמְעוֹן בֶּן***

שֶׁטַח מַשְׁמַע בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּיהוּדָאֵי...(ע"י שהחזיר את האבידה ברכו הגויים את אלקי היהודים).

מצד שני...

תלמוד בבלי סנהדרין עו:

...הַמַּחְזִיר אֲבֵידָה לְנׇכְרִי עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר "לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמֵאָה לֹא יֹאבֶה ה' סְלֹחַ לוֹ"

(והמחזיר אבידה לגוי מוסיף להם רכוש יותר על מה שגזלו כבר מישראל ולכן אסור)

או עוד גמרא:

תלמוד בבלי בבא קמא קיג:

תַּנְיָא, רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִילּוּל הַשֵּׁם, אֲפִילּוּ אֲבֵידָתוֹ אָסוּר

(זאת אומרת: אבידת גוי במקום שאין חילול השם מותרת !)

מה הסיבה שהתלמוד הירושלמי מתייחס ביותר סבלנות מאשר התלמוד בבלי?

הרי הגויים הציקו יותר את היהודים שהיו גרים בארץ. איך יתכן?

לדעתי היהודים בארץ היו גרים בארץ של היהודים. יכול להיות שהיו מלחמות, כיבושים,הצקות... אבל זה היה ארץ של היהודים!

בגלות (בבבל) היהודים חיו ביחד עם הגויים יום יום...
לדעתי בבבל היו צריכים יותר לשמור על "מרחק" בין היהודי לגוי.
אני דוגמה לכך. למדתי בגלות בברזיל בבי"ס יהודי.
כל מי עלה לארץ - התחתן עם יהודי.
מי שנשאר - 40% התחתנו עם גויים ואיבדו את החיבור ליהדות.

אולי בגלות צריך להתייחס כך לגויים.
אבל אם אתה בארץ או לכיוון הארץ (כמו בפרשת יתרו) - זה משהו אחר.

מה דעתכם?

פרשת משפטים

זאת פרשה בין מעמד הר סיני (ו' סיון) לבין העלייה של משה ל40 יום ו40 לילה להר סיני (ז' סיון)....

תכלס- פחות מיום.

ומה משה בוחר להגיד לעם ישראל?

מצוות כגון שבת? תפילין?.... לא

הפרשה מתארת לנו בעיקר הלכות נזיקין.

התורה היא לא משהו נפרד... רוחני בלבד...

אלא זה קשור אלינו יום יום.... זה בעצם החיים שלנו.

מופיע **בתלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק א הלכה א**

אשכח תני ר"ש בן יוחי: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" אתא מימר לך בפשוטה דקרייא ותייא כרבי יוסי בר חלפתא. ר' יוסי בר חלפתא, אתון תרין בר נש מידון קומוי, אמרו לו: על מנת שתדיננו דין תורה. אמר לון: אני איני יודע דין תורה, אלא היודע מחשבות יפרע מאותן האנשים.

אינני בא לדון בדיני התורה, אלא לדון בשכל ישר.

ועל זה אני רוצה להתמקד:

בתלמוד ירושלמי מסכת נזיר פרק ז דף נו.
... דאמר רבי זעירא: גדול כבוד הבריות שדוחה למצוה בלא תעשה שעה אחת, הדא אמרה ואפילו בטומאה שהיה מדבר תורה

לפי הירושלמי - במקרים מסוימים כבוד הבריות דוחה גם איסור מהתורה!
ולפי הבבלי – כבוד הבריות דוחה רק איסור מדרבנן...
ולדעתי זה מאד משמעותי!!

בטחון של עם ישראל היה דוחה כאשר מחבל עשה מעשה שפל – באים והורסים לו את הבית.

הרבה פעמים בית המשפט מתערב ואומר לא להרוס.

נשים במאזניים את השיקול של צדק ובצד השני של בטחון של עם ישראל....
אם אנו טוענים שכבוד הבריות דוחה אפילו מצווה דאורייתא – אולי בטחון של עם ישראל היה דוחה הצדק...

רק לפני שבוע היה דיון בחדשות ....
רצו לתת חיסונים לכל האסירים.... ומצד שני שר בטחון הפנים היה נגד....
אולי האסירים צריכים להיות האחרונים לקבל את החיסון.... אולי באמת לא מגיע להם....
או שאולי כבוד הבריות יותר גדול במקרה הזה...

ה' אומר לאברהם ששרה אומרת: איך אני מולידה ילד... אני כבר זקנה....
אבל זה לא נכון!! שרה גם אמרה שאברהם זקן! למה ה' לא אומר את כל "האמת"...
מה הכי נכון? להגיד את כל האמת או כבוד הבריות...

בן אדם הולך ברחוב ומקבל הודעה שהוא לובש שעטנז... האם הוא צריך מיד להוריד את הבגד?? וודאי שלא. תלך ורק בבית תחליף את הבגד. הרי כבוד הבריות יותר גדול.

פעם שמעתי שרב אחד ערך חופה בתשעה הימים בבין המצרים. אוי וי!!
אבל זאת הייתה בכוונה כי היה צורך גדול מאד... כבוד הבריות כבר אמרנו?

או למשל אשה שיולדת תינוק ורוצים לעשות לו פידיון הבן....
אבל האמת זה לא הבן הראשון שלה! אנשים לא יודעים.... והיא לא רוצה

להגיד...
מותר לה לשקר ואפילו לעשות פידיון הבן עם ברכה!

הייתי בהלוויה של נער שהתאבד, לא עלינו. הוא לא נקבר בצד בבית הקברות אלא באמצע עם כולם. לא ניכנס לסוגיה מה חשב בשנייה האחרונה.... אבל כבוד הבריות גדול יותר....

ועוד הרבה דוגמאות...

אם נחזור לסוגיה הראשונה שהבאנו בתלמוד הירושלמי ... התורה מבקשת מאתנו לדון עם שכל ישר.... לא הכל שחור לבן.

נסיים באמירה של ה**תלמוד ירושלמי מסכת חגיגה פרק ב**.
התורה הזו דומה לשני שבילים אחד של אור (אש) ואחד של שלג. היטה בזה, מת באור. היטה בזו, מת בשלג. מה יעשה? יהלך באמצע .

דין תורה זה לא שחור לבן.
יכול להיות רב שרואה בעיה בשחיטה ....ויקל למישהי אלמנה ובאותו בשר יחמיר למישהו אחר...

משפטים 2

פרשת משפטים מחברת אותנו להר סיני (**ו**אלה המשפטים...) וכוללת מספר גדול של דינים ומצוות שה' מצווה את בני ישראל באמצעות משה.

כולנו מכירים את המילה סיני:

ב**תלמוד הבבלי שבת פט.** כתוב:

מַאי "הַר סִינַי"? הַר שֶׁיָּרְדָה שִׂנְאָה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם עָלָיו

ברצוני עכשיו לכתוב הבדל מהותי בין הירושלמי לבבלי בנושא זה.

נתחיל דווקא בתלמוד הבבלי. המשך של הגמרא :

תלמוד הבבלי שבת פט.

<u>מַאי "הַר סִינַי"? הַר שֶׁיָּרְדָה שִׂנְאָה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם עָלָיו</u>. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת יֵשׁ לוֹ: מִדְבַּר צִין — שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו; מִדְבַּר קָדֵשׁ — שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו; מִדְבַּר קְדֵמוֹת — שֶׁנִּתְּנָה קְדוּמָה עָלָיו; מִדְבַּר פָּארָן - שֶׁפָּרוּ וְרָבוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו; <u>מִדְבַּר סִינַי — שֶׁיָּרְדָה שִׂנְאָה לְאוּמּוֹת הָעוֹלָם</u> עָלָיו. וּמָה שְׁמוֹ? "חוֹרֵב" שְׁמוֹ. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: "הַר סִינַי" שְׁמוֹ. וְלָמָּה נִקְרָא "הַר חוֹרֵב" — שֶׁיָּרְדָה חוֹרְבָּה לְאוּמּוֹת הָעוֹלָם עָלָיו.

למה השנאה הזאת? כי עם ישראל קבלו את התורה. ואומות העולם לא!

מעניין שה"שנאה" הזאת (אנטישמיות) כבר התחילה בימי יצחק
וַיֹּ֤אמֶר אֲלֵהֶם֙ יִצְחָ֔ק מַדּ֖וּעַ בָּאתֶ֣ם אֵלָ֑י וְאַתֶּם֙ שְׂנֵאתֶ֣ם אֹתִ֔י וַתְּשַׁלְּח֖וּנִי מֵאִתְּכֶֽם׃

ובידוע יצחק היה לפני הר סיני...
אז מהו מקור האנטישמיות? נסתכל עכשיו בתלמוד הירושלמי:

ירושלמי פסחים פרק ב הלכה ה
רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. כָּל־עַצְמָן אֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בַחֲזֶרֶת. מַה חֲזֶרֶת תְּחִילָּתָהּ מָתוֹק וְסוֹפָהּ מָר. כָּךְ עָשׂוּ הַמִּצְרִיים לַאֲבוֹתֵינוּ בְמִצְרַיִם. בַּתְּחִילָּה בְּמֵיטַב הָאָ֫רֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אָבִ֫יךְ וְאֶת־אַחֶ֫יךָ. וְאַחַר כָּךְ וַיְמָֽרֲר֤וּ אֶת־חַיֵּיהֶ֫ם בַּֽעֲבוֹדָה קָשָׁה בְּחוֹמֶר וּבִלְבֵינִים.

זאת אומרת שה"שנאה" כלפי עם ישראל לא נטבעת מהר סיני שניתנה לנו את התורה.
אלא כמו שהירושלמי מביא שזה היה כבר לפני מתן תורה.

לדעת הבבלי התורה קודמת לעם ישראל
ולפי התלמוד הירושלמי - עם ישראל קודם לתורה.

עברנו שנה קשה שבו התרחש האסון של 23/10/7 וחמס רצחו הרבה הרבה יהודים.
הם לא חיפשו אנשים דתיים שמייצגים את התורה אלא יהודים. רצחו אותם רק בגלל הסיבה שהם יהודים.
הם לא הסתכלו בגודל של הכיפה , אם היא שחורה או סרוגה... אם היהודים בחרו בימין או בשמאל... רק כי אנו שייכים לעם ישראל.

האנטישמיות גדלה כל הזמן. חשבתי שאחרי השואה העולם התעשת...
טעיתי בגדול.
נתמודד מול זה. נתמודד ביחד.

פרשת תרומה

בפרשה תרומה מתחילים להתעסק עם המשכן.

4 וחצי פרשות על המשכן. וקודם רק כמה פסוקים על מתן תורה... רק 2 פרשיות על אברהם – אבי האומה...רק 2 פרשות על יציאת מצרים...

למה כל כך להתעסק במשכן?

חשבתי שאולי לבנות בית זה מצמצם את הגדולה של ה'... זה לא הנושא שהתורה צריכה לאריך... או שאני טועה?

אבל שמעתי משהו יפה.

כאשר זוג מתחתן ... האבא של הכלה קצת עצוב כי הבת שלו עוזבת...
אז הוא פונה לזוג ומבקש שיבנו לו חדר קטן שיוכל לבוא לבקר...לשהות לידם...
גם פה עם ישראל קיבל את התורה...

ה' גם מבקש חדר קטן... האהבה גוברת...
וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם

עדיין קשה לי למה כל הכלים הייחודים שה' מצווה עלינו לבנות.... מנורה, שולחן, מזבח,...

נאמר ב**תלמוד ירושלמי שקלים א:**
אמר רבי בא בר אחא: אין את יכול לעמוד על אופי של אומה הזאת
נתבעין לעגל ונותנין נתבעין למשכן ונותנין
תנא רבי יוסה בן חנינה הדא מתניתא: ועשית כפורת זהב טהור, יבוא זהב של כפרת ויכפר על זהבו של עגל

ומקור נוסף: **תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ד הלכה ה**
רבי יודן בשם רבי יסא: אין כל דור ודור שאין בו אונקי אחת מחטיו של עגל
כל דור נוטל מחטא העגל

מצד אחד אנו רואים שציווי המשכן בא כנגד חטא העגל. נכון שלא כולם מסכימים לזה.... אבל רואים את זה בפרוש בתלמוד הירושלמי.
מכאן אנו מבינים למה הקדימו את הציווי של המשכן לפני חטא העגל (פרשות תרומה ותצוה לפני פרשת כי תשא) – כביכול המשכן לא בא בגלל חטא העגל אלא מלכתחילה.
נכון שאחרי חטא העגל המשמעות השתנתה ואנו תופסים את זהב הכפורת כנגד הזהב בעגל....
ומלכתחילה הכפורת, המנורה, השולחן.... כל הכלים היה להם משמעות רוחנית ואנחנו לא הינו משווים בכלל לחטא העגל.... אבל קרה מה שקרה.

התלמוד הירושלמי מסכם לנו ההיסטוריה של המשכן:
ירושלמי מגילה פרק א הלכה יב
באהל מועד עשו ארבעים חסר אחת
בגלגל עשו ארבע עשרה: שבע שכיבשו ושבע שחילקו
בשילה עשו שלש מאות וששים ותשע
בנוב ובגבעון עשו חמשים ושבע: שלש עשרה בנוב וארבעים וארבע בגבעון
ובירושלם עשו בבניין הראשון ארבע מאות ועשר ובבניין האחרון ארבע מאות ועשרים .....

אנו כבר רואים בלשון של הירושלמי (ארבעים חסר אחת) דומה ללשון ל"ט מלאכות שהם הבסיס לאיסורים של השבת.
מצד אחד הבבלי מקשר את המשכן כגורם למלאכות האסורות בשבת.

מצד שני הירושלמי כותב שהסיבה בפשטות היא: **לא תעשה כל מלאכה**.

איך יתכן שיש הבדל כל כך מהותי בעיני החכמים ??

וודאי שיש לימוד ומסקנות אחרות... אבל בעיני זה ברור מאליו.
הבבלי נמצא בגלות. המשימה של בניית בית המקדש הרבה יותר רחוקה...
הרי אפשר להיות יהודי בגלות. ומה יש להם במקום המקדש – שבת !

הירושלמי כבר "מפריד" בין השבת למשכן מכיוון שמבחינתם זה לא קשור אחד בשני. יש שבת ויש המשכן... המקדש. והירושלמי "נלחם" בנפרד על השבת ועל המקדש.

המקדש הוא מלכתחילה!! עובדה שהציווי שלו היה לפני חטא העגל.

תרומה 2 (שבת שקלים)

הפרשה הזאת מתחילה את נושא המשכן...
מעניין לדעת שאת הנושא של שלוש פעמים שמוזכרת המילה תרומה נאמרה ע"י 2 התלמודים:

תלמוד בבלי מגילה כט:

כִּדְתָנֵי רַב יוֹסֵף: שָׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת הֵן. שֶׁל מִזְבֵּחַ לַמִּזְבֵּחַ, וְשֶׁל אֲדָנִים לָאֲדָנִים, וְשֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת לְבֶדֶק הַבַּיִת

ופה דווקא הירושלמי שרוב הזמן מקצר... מאריך:

תלמוד ירושלמי שקלים פרק א' הלכה ז

רִבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן. שָׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת נֶאֶמְרוּ בַּפָּרָשָׁה הַזֹּאת. תְּרוּמַת אֲדָנִים וּתְרוּמַת שְׁקָלִים וּתְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן. דַּבֵּר֙ אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְיִקְחוּ־לִ֖י תְּרוּמָ֑ה זוֹ תְרוּמַת אֲדָנִים. מֵאֵ֤ת כָּל־אִישׁ֙ אֲשֶׁ֣ר יִדְּבֶ֣נּוּ לִבּ֔וֹ תִּקְח֖וּ אֶת־תְּרֽוּמָתִֽי: זוֹ תְרוּמַת שְׁקָלִים. וְזֹאת֙ הַתְּרוּמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר תִּקְח֖וּ מֵאִתָּ֑ם זוֹ תְרוּמַת

הַמִּשְׁכָּן. תְּרוּמַת הַמִּשְׁכָּן לַמִּשְׁכָּן. מַה שֶׁיִּרְצוּ יַעֲשׂוּ. תְּרוּמַת שְׁקָלִים לְקָרְבָּן. מַה שֶׁיִּרְצוּ יַעֲשׂוּ. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא יַד כּוּלָּן שָׁוָה. תְּרוּמַת אֲדָנִים [לָאֲדָנִים]. הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט. אָמַר רִבִּי אָבוּן. אַף בְּפָרָשָׁה הַזֹּאת נֶאֶמְרוּ בָהּ שָׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת

בהשוואה הזאת בולט מאד את שמות התרומות.

בבלי	ירושלמי
אדנים	אדנים
בדק הבית	שקלים
מזבח	משכן

מה ההבדל ביניהם?

לפני שנענה... מי אותו רבי חגי?

מתקופת האמוראים - דור שלישי ורביעי

רבי חגי היה תלמידו של רב הונא בבבל. לאחר שעלה לארץ ישראל למד אצל רב זירא. בארץ ישראל נעשה חכם בעל שם ונודע בצדיקותו ובהתנהגותו הסמכותית.

בתקופה זו כבר אין בית המקדש. יהודי הגולה פחות מתייחסים לבניה מחודשת של בית המקדש אלא העצמת של עם ישראל בגלות.

תרומת אדנים - אין אפשרות לתאר את זה אחרת אלא האדנים במשכן.

אבל נקרא לתרומת השקלים שהיו נותנים למשכן או לבית המקדש כ"בדק הבית". בתאור זה אפשר להתייחס לכל בית (בית הכנסת) ולא רק לבית המקדש.

אבל אם כך - איך נתייחס לתאור מזבח במקום משכן ?

משכן זה מקום פיזי!

מזבח זאת עבודה רוחנית!

כמו ששטיינזלץ מביא בפירוש לתלמוד הבבלי:

הרי שבכלל תרומת השקלים היתה גם תרומה לקרבנות שעל המזבח

זאת אומרת שאפשר לתת תרומה לעבודה רוחנית.

זאת מטרה קיימת בגולה.

גם רבי חגי נולד בבבל אבל הוא עלה לישראל... לארץ היהודים... ולכן היה מתאר את התרומות בצורה שונה.
איזה כותרת לתרומה אתה/את הכי מזדהה ?

פרשת תצווה – פורים

נדבר על פורים שחל השבוע ונקשר את זה גם לפרשה שלנו.

יש מחלוקת בתלמוד הבבלי כאשר השנה הינה מעוברת. מתי חוגגים פורים? אדר א' או אדר ב'? לעומת זאת התלמוד הירושלמי מאד חד משמעי ואין בכלל מחלוקת:

תלמוד ירושלמי מגילה פרק א' הלכה ה

רבי אבהו בשם רבי לעזר. <u>בכל שנה ושנה</u> הקיש שנה שהיא מעוברת לשנה שאינה מעוברת, מה שנה שאינה מעוברת אדר סמוך לניסן, אף שנה שהיא מעוברת אדר סמוך לניסן.
אמר רבי חלבו כדי לסמוך גאולה לגאולה

מפה אנו רואים שהירושלמי אפילו לא מתלבט... הוא מאד החלטי!
פורים חייב להיות בחודש שסמוך לחודש ניסן.... גאולה לגאולה...

באותו פרק בתלמוד הירושלמי:
הרי בערים מוקפות חומה מתקופת יהושע בן נון – נהגו לקיים את פורים בט"ו באדר. למה?
אומר **התלמוד הירושלמי מגילה פרק א' הלכה א'**
רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: חלקו כבוד לארץ ישראל שהיתה חריבה באותן הימים, ותלו אותה מימות יהושע בן נון

נכון שבאותה תקופה של שיבת ציון רוב עם ישראל עדיין היה בגלות...
והתלמוד הבבלי היה "שכן" של שושן הבירה...
אבל הירושלמי לא רק מביא לנו את הרוח הישראלית שמגדירה גאולת פורים כמו גאולת פסח.... אלא מייחד החג הזה לארץ ישראל!

בפרשת תצווה מופיע- **שמות כח' ב':**
וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת
ועוסקת בבגד של כהן הגדול...

ובמגילת אסתר מופיע בהתחלה: ***אסתר פרק א' ד***
בְּהַרְאֹתוֹ אֶת עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם

מכאן שאחשורוש הלביש את הבגדים של כהן הגדול. להראות לכולם שעם ישראל נשאר בחורבן ובגלות...
כמובן זה היה בתחילת המגילה... ולקראת הסוף – ונפוהו... הכל התהפך ומתוך זה חזרנו והשלמנו לבנות את בית המקדש השני בארץ ישראל.

בספר **זכריה** שהיה נביא בתקופה זו – הוא כותב (**פרק ג' פסוק ג'**):
וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל הָעֹמְדִים לְפָנָיו לֵאמֹר הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אֹתְךָ מַחֲלָצוֹת

אנחנו עוברים מתקופה של "***בְּגָדִים צוֹאִים***" ...של חורבן בית המקדש...
גירוש היהודים...שבו אחשורוש הגוי לבש בגד של כהן גדול....
לתקופה של "***מַחֲלָצוֹת***"... של בגדים של כבוד ותפארת... של חידוש בית המקדש השני...

מ"**אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ**" (זכריה ג' ב').... מיהודי שהיה במלכות אחשורוש....
בשושן הבירה.... בכיבוש הנאצי... בגרמניה... ונהפוך הוא:
ליהודי שחי בארץ ישראל! עם ראש מורם.

אנחנו בפורים חוגגים את החידוש של היישוב בארץ ישראל!
אנו מסירים את "***בְּגָדִים צוֹאִים***" לבגד מכובד.
מבבל לירושלים.

תצווה 2

שמות פרק כ"ח פסוק א

וְאַתָּ֡ה הַקְרֵ֣ב אֵלֶיךָ֩ אֶת־אַהֲרֹ֨ן אָחִ֜יךָ וְאֶת־בָּנָ֣יו אִתּ֗וֹ מִתּ֛וֹךְ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל לְכַהֲנוֹ־לִ֑י אַהֲרֹ֕ן נָדָ֧ב וַאֲבִיה֛וּא אֶלְעָזָ֥ר וְאִיתָמָ֖ר בְּנֵ֥י אַהֲרֹֽן: וְעָשִׂ֥יתָ <u>בִגְדֵי־קֹ֖דֶשׁ</u> לְאַהֲרֹ֣ן אָחִ֑יךָ לְכָב֖וֹד וּלְתִפְאָֽרֶת: וְאַתָּ֗ה תְּדַבֵּר֙ אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵ֔ב אֲשֶׁ֥ר מִלֵּאתִ֖יו ר֣וּחַ חָכְמָ֑ה וְעָשׂ֞וּ אֶת־<u>בִּגְדֵ֧י אַהֲרֹ֛ן</u> לְקַדְּשׁ֖וֹ לְכַהֲנוֹ־לִֽי: וְאֵ֨לֶּה <u>הַבְּגָדִ֜ים</u> אֲשֶׁ֣ר יַעֲשׂ֗וּ חֹ֤שֶׁן וְאֵפוֹד֙ וּמְעִ֔יל וּכְתֹ֥נֶת תַּשְׁבֵּ֖ץ מִצְנֶ֣פֶת וְאַבְנֵ֑ט וְעָשׂ֨וּ בִגְדֵי־קֹ֜דֶשׁ לְאַהֲרֹ֥ן אָחִ֛יךָ וּלְבָנָ֖יו לְכַהֲנוֹ־לִֽי:

הפרשה הזאת מתארת את כל בגדי הכהונה...
נתמקד בבגד אחד ונלמד על ההבדל בים 2 התלמודים.

נתבונן ב*חֹשֶׁן* וב"אורים ותומים". באותו פרק בספר שמות בפרשת תצוה:
וְנָתַתָּ֞ אֶל־חֹ֣שֶׁן הַמִּשְׁפָּ֗ט אֶת־הָֽאוּרִים֙ וְאֶת־הַתֻּמִּ֔ים וְהָיוּ֙ עַל־לֵ֣ב אַהֲרֹ֔ן בְּבֹא֖וֹ לִפְנֵ֣י ה' וְנָשָׂ֣א אַ֠הֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּ֨ט בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֧ל עַל־לִבּ֛וֹ לִפְנֵ֥י ה' תָּמִֽיד:

בתלמוד הבבלי יש הרבה מקומות (סוטה,יבמות,ערכין,שבת...) שמדברים על אורים ותומים אבל לא כל הגד עצמו אלא מסביב כגון:
בבלי סוטה מח.
שְׁמַע: מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן בָּטְלוּ עָרֵי מִגְרָשׁ, וּפָסְקוּ אוּרִים וְתוּמִּים, וּפָסַק מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד

בבלי שבת לא.
מַעֲשֶׂה בְּגוֹי אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְשָׁמַע קוֹל סוֹפֵר שֶׁהָיָה אוֹמֵר: "וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חוֹשֶׁן וְאֵפוֹד". אָמַר: הַלָּלוּ לְמִי? אָמְרוּ לוֹ: לְכֹהֵן גָּדוֹל. אָמַר אוֹתוֹ גּוֹי בְּעַצְמוֹ: אֵלֵךְ וְאֶתְגַּיֵּיר בִּשְׁבִיל שֶׁיְּשִׂימוּנִי כֹּהֵן גָּדוֹל. בָּא לִפְנֵי שַׁמַּאי, אָמַר לוֹ: גַּיְּירֵנִי עַל מְנָת שֶׁתְּשִׂימֵנִי כֹּהֵן גָּדוֹל. דְּחָפוֹ בְּאַמַּת הַבִּנְיָן שֶׁבְּיָדוֹ. בָּא לִפְנֵי הִלֵּל, גַּיְירֵיהּ. אָמַר לוֹ: כְּלוּם מַעֲמִידִין מֶלֶךְ אֶלָּא מִי שֶׁיּוֹדֵעַ טַכְסִיסֵי מַלְכוּת, לֵךְ לְמוֹד טַכְסִיסֵי מַלְכוּת...

אבל בירושלמי יש הסבר על הבגד עצמו:
תלמוד ירושלמי פרק ז הלכה ג
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָם אוּרִים. שֶׁהֵן מְאִירִין לְיִשְׂרָאֵל. וְתוּמִּים. שֶׁהֵן מְתִימִין לִפְנֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל תְּמִימִין הָיוּ מְכַוּוְנִין לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ. שֶׁכֵּן מָצָאנוּ ווידו (הכוונה לא היה ודאות) ***לָהֶן בְּגֶבַע בִּנְיָמִן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה. חַס וְשָׁלוֹם לֹא ווידו לָהֶם בְּגֶבַע בִּנְיָמִין. שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה אָמַר עֲלֵה וְלֹא אָמַר נְתַתִּיו. וּבַשְּׁנִיָּה אָמַר עֲלֵה וְאָמַר נְתַתִּיו***

הרי כתוב בתנ"ך-
שופטים פרק כ' פסוק כ"ג
וַיַּעֲל֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל וַיִּבְכּ֣וּ לִפְנֵי־ה' עַד־הָעֶ֒רֶב֒ וַיִּשְׁאֲל֤וּ בַה' לֵאמֹ֔ר הַאוֹסִיף֙ לָגֶ֣שֶׁת לַמִּלְחָמָ֔ה עִם־בְּנֵ֥י בִנְיָמִ֖ן אָחִ֑י וַיֹּ֥אמֶר ה' (דרך האורים ותומים) ***עֲל֥וּ אֵלָֽיו:***
ובפעם הראשונה שעלו למלחמה על שבט בנימין - לא הצליחו להכריע את המלחמה.

אבל נתמקד בשאלה: למה הירושלמי מדבר ישירות על הבגד ובתלמוד הבבלי מדברים "מסביב" לבגד?

אני לא נכנס בכלל בשאלה מה יותר חשוב אלא מתכוון רק בדרך הלימוד השונה של שני התלמודיים?

לדעתי הירושלמי מדבר על הבגד כי הוא חי את זה! חי את בית המקדש ואת בגדי הכהונה....
ואם עכשיו יש חרבן ב"מ... אז עוד מעט נבנה שוב את בית המקדש ושוב נתעסק עם בגדי כהונה.

אבל הבבלי חי במציאות של גלות.
אין טעם לדבר ישירות על הבגד עצמו אלא דברים חשובים מאד אבל מסביב למושג אורים ותומים.
הדרך הלימוד שונה. הבבלי מבין שהמציאות עכשיו היא שונה.

האם עכשיו שחזרנו לחיות בארץ ישראל - זאת סיבה ללמוד את הירושלמי? מה דעתכם?

פרשת כי תשא

בבר שנה שלמה מתחוללת המגיפה "קורונה" בכל העולם...
בארץ היו סגרים... הרבה חולים... אנשים מתים כל יום (נכון להיום במעט 5000 מתים מפרוץ הקורונה).... וכל העולם ב"מרקחה"... אלפי אנשים מתים... בלבלות קורסות...

כאשר אני קורה את הפרשה אני מיד מקשר אותה לקורונה...
הרי גם בפרשה מתואר מגפה:
שמות לב לה ***וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן***

ובפרשה עצמה יש "תרופה" למגיפה. בכתוב בתחליתה:
שמות ל יב ***כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ***

<u>לה' בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם</u> ***<u>יג זֶה יִתְּנוּ כָּל-הָעֹבֵר עַל-הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל...</u>***

רגע. זה כתוב במפורש. ולמה לא עושים את זה?
למה לא לעשות "זכר למחצית השקל" של **<u>כל</u>** העם. לא רק "דתיים"....
<u>כולם!</u>
למה אין הנהגה רוחנית שקמה לעשות את זה ?

הירושלמי מביא: **שמות לב טו** ***וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים***

תלמוד ירושלמי מסכת שקלים פרק ו הלכה א
כיצד היו הלוחות כתובים?
1- רבי חנניה בן גמליאל אומר: חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה, הדא הוא דכתיב: "ויכתבם על שני לוחות אבנים" ...
2- ורבנן אמרין: עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. הדא הוא דכתיב: "ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים" ...
3- רבי שמעון בן יוחי אמר: עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה, דכתיב: "ויכתבם על שני לוחות אבנים" ...
4- רבי סימאי אמר: ארבעים על לוח זה וארבעים על לוח זה

מה פשר המחלוקת הזאת?
הרי כתוב בפרוש בתורה על עשרת הדיברות ולא דיברה נוספת...
ננסה להבין במה הם חולקים?

יש כמובן כמה פירושים לגבי החלוקה הזאת...
אולי הכוונה זה איך קראו את העשרת הדיברות?
האם מימד אחד? דו מימדי? תלת מימדי? או מימד כפול ארבע (יש מילה מיוחדת לתופעה זו?)

זה מזכיר לי בהגדה של פסח על המחלוקת כמה מכות קיבלו המצריים?
מדרש מכילתא
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר. מִנַּיִן אַתָּה אוֹמֵר שֶׁלָּקוּ הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת?.....

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר.....בְּמִצְרַיִם לָקוּ אַרְבָּעִים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מָאתַיִם מַכּוֹת
רַבִּי עֲקִיבָא...מִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַכּוֹת

נו... באמת...
הרי זה די דומה לתלמוד הירושלמי.... המחלוקת לא משקפת מה באמת קרה... הרי זה לא הגיוני.

<u>וזאת בדיוק הבעיה שלנו!</u> המחלוקת לא רוצה רק להביא לנו איך נראו לוחות הברית או כמה מכות קיבלו המצריים....
אלא להבין בצורה מעמיקה יותר.

המחלוקת של כמה מכות לקו במצרים... כל חכם מעלה את המספר של המכות... כי יש מחלוקת של כמה הכרת תודה אנו צריכים להודות לה'.

המחלוקת של איך כתוב הלוחות הברית... זה לא רק לנסות להבין איך באמת היו כתובות אלא בצורה מעמיקה יותר.
יש כמה פירושים מהי המחלוקת שאנו רואים ב**תלמוד ירושלמי מסכת שקלים פרק ו** ...
אולי הכוונה שאתה יכול גם לקרוא משני הצדדים... גם לקרוא מלמעלה למטה... מצד ימין לשמאל... אבל זה לא משנה הפירוש... למה?

הרי המחלוקת של החכמים היא בא להראות לנו כמה הלוחות היו מיוחדים ו ***"הַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹקִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת"***

אותו דבר גם המגיפה "קורנה".... בטוח שיש דרכים להתמודד מולה...
אפילו שהיום אתה מתפעל כמה התקדמות ברפואה בשנים האחרונות...
אבל עכשיו מרגישים שהעולם עדיין קטן וזעיר מול התמודדות כזאת.
אז נעמיק ונעשה צעדים שהתורה מדריכה אותנו.
נוסיף צדקה... נתעורר לבית המקש... נתאחד כולנו (***הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט***)

ברצוני לסיים עם משאלה :
למה שלא נקום ונעשה זכר למחצית השקל **<u>לכל העם</u>**!!

אנו קוראים בפרשה על מעשה הקטורת:

שמות פרק ל פסוק לד
וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ

שנים היה לי שאלה ללא מענה.
אני משתדל להגיד לפני תפילת שחרית את הקורבנות ופיטום הקטורת.
אבל יש הבדל בין סידור האשכנזי לסידור הספרי.
ובשניהם כתוב שזה נלקח ממסכת כריתות (תלמוד בבלי) . ואם בודקים במסכת כריתות - זה כתוב כמו בסידור הספרדי:
תלמוד בבלי מסכת כריתות דף ו . –
תנו רבנן: פיטום הקטרת, הצרי והציפורן והחלבנה והלבונה משקל שבעים של שבעים מנה, מור וקציעה שיבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר של ששה עשר מנה. הקושט שנים עשר, קילופה שלושה, וקנמון תשעה

הנוסח בסידור ספרדי בדיוק כמו הנוסח בתלמוד בבלי במסכת כריתות.

לא הבנתי מאיפה השינוי בסידור האשכנזי (נוסח ספרד או נוסח אשכנז):
בהתחלה ובסוף כמו מסכת כריתות אבל כאשר מגיעים לסממנים... הרי כתוב :
וְאַחַד עָשָׂר סַמָּנִים הָיוּ בָהּ. וְאֵלּוּ הֵן: הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן, הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מֹר וּקְצִיעָה , שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. קִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה. קִנָּמוֹן תִּשְׁעָה

שימו לב להבדל בין הנוסחים: ה"וו" חיבור לפי מסכת כריתות לבין ה"וו" חיבור בנוסח אשכנזי.

אני לא בלשן ולא בקי בלשון העברית (עולה חדש ותיק...) אבל לפי ההיגיון - הנוסח הספרדי יותר מובן... "וו" חיבור עד הסַמָּן עם המספר.

בידוע הנוסח התפילה של סידור אשכנזי יותר מבוסס על ארץ ישראל והנוסח ספדרי לבבל.

והנה סוף סוף מצאתי את התשובה ב**ירושלמי**! שזה בדיוק הנוסח בסידור אשכנזי:

תלמוד ירושלמי יומא פרק ד הלכה ה

פִּיטּוּם הַקְּטוֹרֶת. הַצֳּרִי וְהַצִּפּוֹרֶן הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מוֹר וּקְצִיעָה שִׁיבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. קוֹשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. קִילּוּפָה שְׁלֹשָׁה. קִינָּמוֹן תִּשְׁעָה

האם יש הבדל מהותי בין שני הניסוחים?

ברצוני להביא את הרב עובדיה יוסף:
מכל הסממנים הללו, כאמור, רק ארבעה כתובים במפורש בתורה: נטף (**צרי**), שחלת, **חלבנה** ו**לבונה** .

זו גם הסיבה לכך שרק ארבעת הראשונים מופיעים בסידור בה"א הידיעה (בשני הנוסחים), מכיון שהם מפורשים בפסוק.
אמנם בתלמוד הבבלי מסכת כריתות (נוסח ספרדי) מופיע **ה**קושט (שלא מופיע מפורש בתורה) מופיע עם ה"א הידיעה, אבל במקבילה שבתלמוד הירושלמי (יומא ד, ה) הוא מופיע ללא ה"א הידיעה
בבלי =***הַקֹּשְׁטְ*** - ירושלמי= ***קֹשְׁטְ***
וכתב הרב עובדיה יוסף (יבי"א ח, יא אות ו) שיש לומר זאת ללא ה"א הידיעה (כמו בירושלמי) כיון שאינו כתוב במפורש בתורה.

אגב, אני לא בלשן...אבל דווקא בסידורים של עדות המזרח החדשים (לא אצל כולם) כתוב האות **ה** בסוגריים: ***(הַ)קֹּשְׁטְ***
ודווקא בסידורים האשכנזים שמבוסס על הירושלמי כתוב עם האות **ה** כמו בבבלי: ***הַקֹּשְׁטְ*** וחלק מסידורים עדות המזרח – ***קֹשְׁטְ.***

לא יודע בדיוק את התשובה... כמובן לא בדקתי בכל הסידורים...

האם במהות זה שונה?

ראשית אני לא יכול להגיד שלפי הבבלי - זה יותר מובן. יש סדר . כאשר כל מנה היא שונה מתחיל מחדש ללא ו' החינור.

לכאורה לפי הירושלמי ה-ו' חיבור תמיד בין הזוגות ובסוף בשלישיה.
אבל פה טמון התשובה.
אתה מחפש לפי ההיגיון השכלי ? לא בירושלמי! אולי היגיון שכלי תמצא בבלי... אבל לא בירושלמי!

חוץ מזה אפשר גם להגיד שהמקור "העתיק" ביותר זה הירושלמי.
אפשר להשוות: בבלי - שכל ירושלמי -לב
אם מחפשים המקור האמין ביותר... אני לא יכול להשיב.

אבל המקור בירושלמי הוא יותר ראשוני... הוא יותר קרוב לעבודת בית המקדש... יותר קרוב לסממנים.
יותר קרוב לפיטום הקטורת!

פרשת ויקהל- פקודי – שבת החודש

אנו מסיימים את הקמת המשכן ואת ספר שמות.
התורה מתארת שלנו את המשכן בחמש פרשיות : תרומה, תצוה, כי תשא, ויקהל ופקודי.
כבר דנו בשאלה למה התורה הרחיבה כל כך את הנושא של המשכן...
והנה אחרי כל ההכנות... מקימים סוף סוף את המשכן:

שמות מ' ב' : בְּיוֹם <u>הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ</u> תָּקִים אֶת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד

והשנה יצא שפרשת החודש (תמיד לפני ראש חודש ניסן - **<u>חֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן</u>** **<u>בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ</u>**) בדיוק בשבת שקוראים את הפסוק הזה (פרשה האחרונה בספר שמות)

תלמוד ירושלמי ראש השנה פרק ב הלכה ח
ר' שילה דכפר תמרתה בשם ר' (תהילים קד) <u>עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים</u> שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ
אמר ר' ברכיה כתיב ויסעו מרעמסס בחדש הראשון ....

שבת החודש מסמל לנו העברת סמכות של הקב"ה לעם ישראל.
אנחנו קובעים מתי יהיה ראש חודש! מתי יהיו המועדים!
תמיד בתפילות של המועדים אנו מסיימים **"ברוך אתה.. מקדש ישראל והזמנים"**
תמיד ישראל קודמת.

חודש ניסן הוא הראשון לחודשים... הוא חודש הגאולה.... חודש האביב שהטבע מתעורר מחדש...

במשך הדורות תמיד קבעו את המועדים לפי הירח רק בארץ ישראל.
גם אחרי חורבן בית המקדש השני – המשיכו לקבוע בארץ מתי יהיה ראש חודש.
עם הזמן ובגלל כל הבעיות שהיו בארץ מצד שלטון הזר.... מרכז היהדות עבר לבבל.
רוב היהודים חיו בבבל. הישיבות הגדולות היו בבבל...

אנו רואים את זה בצורה בולטת בשני התלמודים שכתבו **בערך** באותה תקופה:
תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי

בתקופה של אחרי המרד של בר כובבא... אחרי רבי עקיבא... בערך במאה השנייה אחרי הספירה... התחילו לעבר שנים בבבל!
מסופר בתלמוד הירושלמי:

תלמוד ירושלמי נדרים פרק ו הלכה ח
חנניה בן אחי רבי יהושע עיבר בחוצה לארץ. שלח לו רבי (שהיה בארץ ישראל) שלוש אגרות ...
באחת כתב: לקדושת חנניה; ובאחת כתב: גדיים שהנחת נעשו תיישים;
ובאחת כתב: אם אין אתה מקבל עליך, צא למדבר האטד, ותהא שוחט ונחוניה זורק.
קרא ראשונה – וכבד אותם, שניה – וכיבד אותם, שלישית – ביקש לבזותם.
אמרו לו: אין אתה יכול, שכבר כבדתנו.
עמד רבי יצחק וקרא: כתוב בתורה 'אלה מועדי חנניה בן אחי רבי יהושע' (רצו ללעוג).
אמרו לו: "מועדי ה' "! אמר להם: אצלנו. עמד רבי נתן וסיים הדרשה: 'כי מבבל תצא תורה ודבר ה' מנהר פקוד' . אמרו לו: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"(שוב רצו ללעוג).. **אמר להם: אצלנו.**

הלך והתלונן עליהם אצל יהודה בן בתירא (ממשפחת בני בתירא שוויתרו על נשיאות הסנהדרין להלל -משפחה של רבי) **בנציבין** (שהיה בבבל!) .
אמר לו (יהודה בן בתירא לחנניה) **: אחריהם, אחריהם.** (עליך לציית להם)
.... קם (חנניה בן אחי רבי יהושע) ורכב על סוס, לכל מקום שהגיע – הגיע, ולמקום שלא הגיע – נוהגים בקלקול

ל"בן בתירא" לא היה חשוב לו רק אחדות העם וכך וויתר לחכמי ארץ ישראל ... אלא הוא הכיר שהמעמד של ארץ ישראל הוא מעמד יותר גבוה. יותר רוחני? זה לא משנה אם בגולה היו חכמים יותר... למדו יותר תודה...לא

התעסקו בחיי היום יום ועבודות... לא התעסקו במלחמות...
המעמד של יהודי בארץ ישראל הוא מעמד הנכון!! המעמד האמיתי.

אפשר להיות יהודי בגולה בגלל כל מיני סיבות ... אבל מי שקובע את ההלכות – הם מארץ ישראל.

תראו מה קורה היום אחרי 2000 שנה מחורבן בית המקדש....
שוב המרכז של היהדות הוא בארץ ישראל !!
היהודים בבבל (ארצות הברית וכל מיני מדינות) הרבה יותר פחות ביחס אלינו.
אולי בן בתירא ראה מה יקרה בעתיד...

אולי גם הגיע הזמן שנעלה את התלמוד הירושלמי ביחס לתלמוד הבבלי על ראש לימודינו ?

פרשת ויקהל- פקודי 2

בפרשה שלנו מיד בהתחלה ובהמשך

שמות פרק ל"ה פסוק א'

וַיַּקְהֵ֣ל מֹשֶׁ֗ה אֶֽת־כָּל־עֲדַ֛ת בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֑ם אֵ֚לֶּה הַדְּבָרִ֔ים אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה ה֖' לַעֲשֹׂ֥ת אֹתָֽם׃

משה מקיים את כל מה שציווה ה'...

ואם נשאל את המשפחה: האם אתם מכבדים את אבא ואמא בגלל שה' ציווה או מתוך אהבה להם?

איני יודע מה יענו אבל הרוב יגידו שזאת מצווה שכלית ובוודאי אוהבים את ההורים...

וגם אוהבים את ה' ולכן מקיימים את המצווה הזאת.

ברצוני להשוות בין 2 התלמודים בנושא כיבוד אב ואם. נתבונן ונשווה בסוגיה של דמא בן נתינה.

תלמוד בבלי קידושין לא.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב עוּלָּא: עַד הֵיכָן כִּיבּוּד אָב וָאֵם? אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ מָה עָשָׂה נָכְרִי אֶחָד בְּאַשְׁקְלוֹן, וְדָמָא בֶּן נְתִינָה שְׁמוֹ.

פַּעַם אַחַת בִּקְּשׁוּ חֲכָמִים פְּרַקְמַטְיָא (סחורה) ***בְּשִׁשִּׁים רִיבּוֹא שָׂכָר, וְהָיָה מַפְתֵּחַ מוּנָּח תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁל אָבִיו, וְלֹא צִיעֲרוֹ.***

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן כִּיבּוּד אָב וָאֵם? אָמַר לָהֶם: צְאוּ וּרְאוּ מָה עָשָׂה נָכְרִי אֶחָד לְאָבִיו בְּאַשְׁקְלוֹן, וְדָמָא בֶּן נְתִינָה שְׁמוֹ.

בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ חֲכָמִים אֲבָנִים לָאֵפוֹד בְּשִׁשִּׁים רִיבּוֹא שָׂכָר, וְרַב כָּהֲנָא מַתְנֵי בִּשְׁמוֹנִים רִיבּוֹא, וְהָיָה מַפְתֵּחַ מוּנָּח תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁל אָבִיו, וְלֹא צִיעֲרוֹ.

לְשָׁנָה הָאַחֶרֶת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׂכָרוֹ, שֶׁנּוֹלְדָה לוֹ פָּרָה אֲדוּמָּה בְּעֶדְרוֹ.

נִכְנְסוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶצְלוֹ, אָמַר לָהֶם: יוֹדֵעַ אֲנִי בָּכֶם שֶׁאִם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם כָּל מָמוֹן שֶׁבָּעוֹלָם אַתֶּם נוֹתְנִין לִי, אֶלָּא אֵין אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא אוֹתוֹ מָמוֹן שֶׁהִפְסַדְתִּי בִּשְׁבִיל כְּבוֹד אַבָּא.

תלמוד ירושלמי קידושין פרק א הלכה ז

עַד אֵיכַן הוּא כִּיבּוּד אַב וְאֵם. אָמַר לָהֶן. וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין. לְכוּ שַׁאֲלוּ לְדָמָה בֶן נְתִינָה.

דָּמָה בֶּן נְתִינָה רֹאשׁ פַּטֵרבּוּלֵי הֲוָה (היה ראש וחשוב). ***פַּעַם אַחַת הָיְתָה אִמּוֹ מְסַטְרָתוֹ לִפְנֵי בּוּלֵי שֶׁלּוֹ וְנָפַל קוֹרְדִּקְסִין*** (צמיד) ***שֶׁלָּהּ מִיָּדָהּ וְהוֹשִׁיט לָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִצְטָעֵר.***
אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה. הַגּוֹי הָאַשְׁקְלוֹנִי הָיָה וְרֹאשׁ כָּל פַּטֵרבּוּלֵי הָיָה. וְאֶבֶן שֶׁיָּשַׁב עָלֶיהָ אָבִיו לֹא יָשַׁב עָלֶיהָ מִיָּמָיו. וְכֵיוָן שֶׁמֵּת עָשָׂה אוֹתָהּ יִרְאָה מִשֶּׁלּוֹ.
פַּעַם אַחַת אָבְדָה יָשְׁפֶה שֶׁלְּבִנְיָמִן (האבן של בנימין בחושן). ***אָמְרִין מַאן דְּאִית לֵיהּ טָבָא דִּכְוָותָהּ. אָמְרִין דְּאִית לְדָמָה בֶּן נְתִינָה. אָזְלוּן לְגַבֵּיהּ וּפָסְקוּ לֵיהּ עִמֵּיהּ בְּמֵאָה דֵּינָרִין!***
סְלִיק בְּעָא מַיְיתִיתָא לְהוֹן וְאַשְׁכָּח לְאָבוֹי דָּמַךְ. וְאִית דַּאֲמְרִין מַפְתְּחָא דְּתֵיבוּתָא הֲוָה יְהִיב גַּוא אֶצְבָּעֵיהּ דְּאָבוּהּ. וְאִית דַּאֲמָרִין רִיגְלֵיהּ הֲוַות פְּשִׁיטָה עַל תֵּיבוּתָא. נְחַת לְגַבֵּיהוֹן. אֲמַר לוֹן. לָא יְכִילִית מַיְיתִיתָהּ לְכוֹן. אָמְרִין. דִּילְמָא דְּהוּא בְּעֵי פְרִיטִין תּוּבָן. אַסְקִינֵיהּ לְמָאתַיִם. אַסְקִינֵיהּ לְאֶלֶף. כֵּיוָן דְּאִיתְעִיר אָבִיו מִן שִׁינְתֵּיהּ סְלִק וְאֵייתִיתָהּ לְהוֹן. בְּעוּ מִיתַּן לֵיהּ כִּדְפָסְקוּ לֵהּ לָאֲחַרָייָא וְלָא קְבִיל. אֲמַר. מַה אֲנָא מַזְבְּנָא לְכוֹן אִיקְרָא דְּאָבָהָתִי בִּפְרִיטִין. אֵינִי נֶהֱנֶה מִכִּיבּוּד אֲבוֹתַיי כְּלוּם. (רצו ליתן לו כמו שפסקו לו בפיסוק האחרון באלף ואמר להן מה וכי אני מוכר לכם כיבוד אבי במעות איני רוצה ליהנות ממצוה זו כלום)
מַה פָּרַע לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂכָר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. בּוֹ בַלַּיְלָה יָלְדָה פָרָתוֹ אֲדוּמָה. וְשָׁקְלוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָלָהּ זָהָב וּשְׁקָלוּהָ. אָמַר רִבִּי שַׁבְּתַי. כְּתִיב וּמִשְׁפָּט וְרֹב צְדָקָה לֹא יַעֲנֶה. אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁהֵא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁלְּעוֹשֵׂה מִצְוֹת בַּגּוֹיִם.

בואו ונסמן את ההבדלים בטבלה:

ירושלמי	בבלי
הַגּוֹי הָאַשְׁקְלוֹנִי הָיָה וְרֹאשׁ כָּל פַּטְרכוּלֵי הָיָה	***נָכְרִי***
סיפור מקדים *קוֹרְדְּקָסִין* (צמיד) *של אמא שלו ומה שעשה אביו עם האבן הזו*	סיפור מקדים עם ***פְּרַקְמַטְיָא*** הסחורה - עם המפתח מתחת לכרית של אביו
רצו לתת לו עד אלף דינר	רצו לתת לו עד שמונים ריבוא שכר
שכר: פרה אדומה (משקל הפרה בזהב) ***אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁהֶא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁלְּעוֹשֵׂה מִצְוֹת בַּגּוֹיִם.***	שכר: פרה אדומה (שכר ***בְּשִׁשִּׁים רִיבּוֹא שָׂכָר)*** ***אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא אוֹתוֹ מָמוֹן שֶׁהִפְסַדְתִּי בִּשְׁבִיל כְּבוֹד אַבָּא.***

1- איזה גמרא מציינת יותר את הדמות של דמה בן נתינה? ירושלמי

2- איזה סיפור מקדים יותר מרשים? אני לא יודע מי מרשים יותר אבל הסיפור המקדים בבלי זה המשך הכבוד לאביו...
בירושלמי רואים גם כבוד לאמו... ורואים שהוא היה גם גוי ועובד עבו"ם. (לא גוי ש"קרוב" ליהדות אלא גוי ממש)

3- למי השבר יותר גדול? מה מפתה את הגוי יותר?
הבבלי מתחיל עם שישים ריבוא ועולה לשמונים ריבוא.
בירושלמי מתחיל ב מאה דינר ומסיים ב -אלף דינר
לא צריך להיות מתמטיקאי אבל העליה בירושלמי יותר חדה.

אם אני צריך להעריך את הדמות של דמה בן נתינה – מה דעתכם בהשוואת אותו סיפור בין 2 התלמודיים?

פרשת ויקרא

ברצוני להתחיל בהבטה של הבדל מהותי בין הבבלי לירושלמי... ומתוך זה נגיע לפרשה שלנו.

ראשית יש לנו שישה סדרי משנה. הם נכתבו ונערכו ע"י רבי יהודה הנשיא בארץ ישראל . בסביבות 200 שנה אחרי החורבן. כאשר רבי יהודה הנשיא היה בתקופה האחרונה של התנאים:
זרעים, מועד, נשים, נזקין, קדשים וטהרות.

על בסיס המשניות ... האמוראים (החכמים אחרי התקופה של התנאים)- כתבו את התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי. בערך באותה תקופה אבל הירושלמי סיימו קודם.

כמובן הסגנון שונה מאד...
הירושלמי מפחית את הפלפולים... התשובות קצרות יותר... סגנון של רמזים וחידות...
מצד אחר הירושלמי מאריך בסדר זרעים (לא כמו הבבלי שיש רק מסכת אחת: ברכות) הרי אנחנו יושבים בארץ ישראל !! לעומת זאת למשל הבבלי מאריך מאד בסדר נזיקין...

אבל מה מפריע לי...
חשבתי שהתלמוד הירושלמי מתייחס יותר לקורבנות מאשר התלמוד הבבלי.... הרי אנחנו בארץ ישראל... בבית המקדש.
והנה משהו מוזר...
התלמוד הבבלי בסדר קודשים מביא כמה מסכתות:
סדר קודשים: זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד

כמה מסכתות מביא התלמוד הירושלמי בסדר קודשים?
אין מסכת לסדר זה !!
למה?

ראשית יש הסוברים שאולי כתבו מסכתות על סדר קדושים ... אבל כיום לא יודעים...

אני כן רוצה להגדיש: הקדושה של ירושלים לא בא מתוך הקדושה של בית המקדש או המזבח שבו היו מקריבים קורבנות...
בשילה אכן הקדושה בא מתוך המשכן אבל לא בירושלים.
הקדושה של ירושלים ושל ארץ ישראל קשורה לשכינה. והשכינה אינה בטלה.

הרמב"ם שמצטט לפעמים הירושלמי אומר
רמב"ם בהלכות בית הבחירה פרק ו' טו:
[טו] לפיכך מקריבין הקרבנות כולן, אף על פי שאין שם בית בנוי; ואוכלין קודשי קודשים בכל העזרה, אף על פי שהיא חרבה ואינה מוקפת במחיצה; ואוכלין קודשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים, אף על פי שאין שם חומה: שקדושה הראשונה קידשה לשעתה, וקידשה לעתיד לבוא.
[טז] .... לפי שקדושת המקדש וירושלים--מפני השכינה, ושכינה אינה בטילה. והרי הוא אומר " והשימותי את מקדשיכם" (ויקרא כו,לא); ואמרו חכמים, אף על פי ששוממין, בקדושתן הן עומדים

בכוזרי אנו רואים שהמלך שואל את החבר (היהודי):
מה תבקש היום בירושלים ובארץ כנען? והשכינה נעדרת מהם....
החבר עונה: **השכינה הנראית עין בעין היא אשר נעדרה, כי איננה נגלית...**

אני לא מתיימר לדעת מה הסיבה שאין לנו תלמוד ירושלמי על סדר קדושים... הרי זה לא כל כך מתקבל על הדעת....אבל דווקא אפשר להבין שאין לנו היום לימוד בירושלמי על סדר קדושים... כי הקדושה לא בא מתוך בית המקדש אלא מתוך ירושלים עצמה.

התלמוד הירושלמי כנראה שנכתב בגליל...קיסריה.... אבל השם מסמל את הכיסוף לקדושה. באותה התקופה היה אסור ליהודי לגור בירושלים.

חזרנו רבותי! חזרנו לארץ הקוד אחרי 2000 שנות גלות! חזרנו לירושלים! אשרינו שזכינו לדור כזה שבירתה של ישראל היא שוב ירושלים.

נסיים בתלמוד הירושלמי במסכת בירורים פרק ג' הלכה ב':
... בדרך היו אומרים (תהילים קכב) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך.

בירושלים היו אומרים עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. בהר הבית היו אומרים (תהילים קנ) הללויה הללו אל בקדשו. בעזרה היו אומרים כל הנשמה תהלל יה הללויה

פרשת ויקרא 2

יש הנוהגים לקרוא את סדר הקורבנות לפני התפילה.
וזה כבר מוזכר בתלמוד בבלי פעמיים.

תלמוד בבלי תענית כז:
בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶם? אָמַר לוֹ: כְּבָר תִּקַּנְתִּי לָהֶם סֵדֶר קׇרְבָּנוֹת, בִּזְמַן שֶׁקּוֹרְאִין בָּהֶן לְפָנַי — מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאִילּוּ הִקְרִיבוּם לְפָנַי וַאֲנִי מוֹחֵל לָהֶם עַל כׇּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם

תלמוד בבלי מגילה לא:
בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶם? אָמַר לוֹ: כְּבָר תִּקַּנְתִּי לָהֶם סֵדֶר קׇרְבָּנוֹת, כׇּל זְמַן שֶׁקּוֹרְאִין בָּהֶן מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶן כְּאִילּוּ מַקְרִיבִין לְפָנַי קׇרְבָּן, וּמוֹחֵל אֲנִי עַל כׇּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

ומה עם התלמוד הירושלמי?
לא מביא את הרעיון הזה בכלל. איך יתכן? דווקא הירושלמי?

זה דווקא מחזק רעיון אחר... נלך שלב אחרי שלב.
כתוב בתלמוד הירושלמי:
תלמוד ירושלמי, מגילה פרק א הלכה יא
לִכְשֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הַגָּלִיּוֹת שֶׁהֵן נְתוּנוֹת בַּצָּפוֹן וְיָבוֹאוּ וְיִבְנוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא נָתוּן בַּדָּרוֹם.

כמובן הירושלמי מדגיש את בניית בית המקדש השלישי.
רוב החכמים לא התבססו את פסיקתם לפי הירושלמי... אבל דווקא הרמב"ם כן! והוא כותב בספרו היד החזקה:

רמב"ם, הלכות מלכים, פרק יא הלכה א
הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחְזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיָשְׁנָהּ לַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה.

וּבוֹנֶה הַמִּקְדָּשׁ וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחוֹזְרִין כָּל הַמִּשְׁפָּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ מִקֹּדֶם. מַקְרִיבִין קָרְבָּנוֹת. וְעוֹשִׂין שְׁמִטִּין וְיוֹבְלוֹת כְּכָל מִצְוָתָן הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בּוֹ. אוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַכֶּה לְבִיאָתוֹ. לֹא בִּשְׁאָר נְבִיאִים בִּלְבַד הוּא כּוֹפֵר. אֶלָּא בַּתּוֹרָה וּבְמשֶׁה רַבֵּנוּ.

אבל דווקא בפרו מורה נבוכים הרמב"ם מבאר את שיטת הקורבנות לא מלכתחילה והטעם של הקורבנות היו רק כדי להוציא את עניינם מידי עובדי עבודה זרה.

אבל מצד שני ראינו שהרמב"ם כותב בספרו היד חזקה :

הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחְזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיָשְׁנָהּ לַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה. וּבוֹנֶה הַמִּקְדָּשׁ וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחוֹזְרִין כָּל הַמִּשְׁפָּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ מִקֹּדֶם. מַקְרִיבִין קָרְבָּנוֹת.

הרבה פרשנים דנו בקושיה הזאת... ואני לא רוצה להתמקד בה!
כיום אם אתה שואל את השאלה מה יהיה במציאות שיהיה בית המקדש השלישי. יהיה קורבנות או לא?
כמובן שיש המון פרשנים שסוברים שבטוח יהיה קורבנות ועכשיו קשה לנו להבין את זה.
הרמב"ם יתמודד עם השאלה הזאת.... ודווקא הוא שמתבסס לפעמים על הירושלמי טוען בספר מורה נבוכים שאולי לא נחזור להקריב קורבנות.
אני בכלל לא מתימר לפרש או לחלוק על הרמב"ם... אני תולעת קטנה קטנה...
אבל רואים שיש מציאות לעתיד לבוא בדרך שונה...

ודווקא הירושלמי שלא מביא את האמירה של הקורבנות.... אולי יש משמעות לזה??
מה אתם חושבים?

פרשת צו -פסח

אנו נמצאים לקראת פסח...

ותמיד דנים מי חיבר את ההגדה.... אנשי כנסת הגדולה? חכמים? מאיזה תקופה?

והנה ההבדל בין ההגדה שאנו מכירים, שהיא מבוססת המשנה במסכת פסחים אבל גם מקורות בתלמוד הבבלי... לבין התלמוד הירושלמי.

הבדל בולט זה היחס האב (עורך הסדר) לבין הבנים.

אחד המנהגים שכולם מכירים זה האפיקומן. אולי כל הילדים והמשתתפים בסדר מחכים לרגע הזה.

וכל מעשה האפיקומן (חטיפת האפיקומן) זה בכדי להעיר את המסובים בשולחן הסדר.

או כפי שחכמים אומרים " **שלא ישנו וישאלו**."

מעניין שבירושלמי לא מזכירים בכלל מנהג זה.

ובכלל כל הסימנים המיוחדים שאנו עושים כדי לעורר את הילדים... או כמו שמופיע בבבלי:

"**היכרא לתינוקות**" לא מופיעים בכלל בירושלמי. למה??

ננסה לתת תשובה ע"י הבדל בולט בין ההגדה שבולנו מכירים לבין הנוסח הירושלמי.

הגדה שאנו רגילים היום	**תלמוד ירושלמי פסחים פרק י' הלכה ד'**
כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תוֹרָה. אֶחָד חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל. חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר? מַה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם? **וְאַף אַתָּה אֱמָר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח: אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן.** רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם? לָכֶם - וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ	**כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דִּבְּרָה תּוֹרָה: בֶּן חָכָם, בֶּן רָשָׁע, בֶּן טִפֵּשׁ, בֶּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל.** בֶּן חָכָם מָהוּ אוֹמֵר? (דְּבָרִים ו,כ) "מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֵינוּ" אותנו? אַף אַתָּה אֱמֹר לוֹ: (שְׁמוֹת יג,יד) "בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים." בֶּן רָשָׁע מָהוּ אוֹמֵר?

מִן הַכְּלָל כָּפַר בְּעִקָּר. וְאַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו וֶאֱמֹר לוֹ: בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לִי - וְלֹא לוֹ. אִילּוּ הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל. תָּם מָה הוּא אוֹמֵר? מַה זֹּאת? וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם, מִבֵּית עֲבָדִים. וְשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל - אַתְּ פְּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.	(שְׁמוֹת יב,כו) "מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?" מַה הַטֹּרַח הַזֶּה שֶׁאַתֶּם מַטְרִיחִין עָלֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה? מִכֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל, אַף אַתָּה אֱמֹר לוֹ: (שְׁמוֹת יג,ח) "בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי", לִי עָשָׂה, לְאוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא עָשָׂה. אִלּוּ הָיָה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּמִצְרַיִם, לֹא הָיָה רָאוּי לְהִגָּאֵל מִשָּׁם לְעוֹלָם. טִפֵּשׁ מַה אוֹמֵר? (שְׁמוֹת יג,יד) "מַה זֹּאת?" אַף אַתְּ לַמְּדוֹ הִלְכוֹת הַפֶּסַח, **<u>שֶׁאֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמוֹן</u>**. שֶׁלֹּא יְהֵא עוֹמֵד מֵחֲבוּרָה זוֹ וְנִכְנָס לַחֲבוּרָה אַחֶרֶת. בֵּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל, אַתְּ פְּתַח לוֹ תְּחִלָּה. בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.

אפשר למנות הרבה הבדלים. נגיד רק כמה מהם:

4 הבנים בהגדה נקראים : **אֶחָד חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל**

4 הבנים בירושלמי נקראים : **בֵּן חָכָם, בֵּן רָשָׁע, בֵּן טִפֵּשׁ, בֵּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאֹל**

למה?

הבדל בולט נוסף :

ה"תם" בירושלמי נקרא "טיפש". לא יפה. באילו זה תואר מפוקפק....

למה?

ועוד הבדל נוסף:

שימו לב שהתשובה של החכם בהגדה (...אפיקומן) היא דווקא התשובה לטיפש בירושלמי.

למה?

וודאי שיש הסברים נוספים אבל ראיתי משהו יפה מהשל"ה הקדוש (נולד ב1558 בפולין. עלה לארץ ישראל ב1622):

היכולת ההבנה והעמקה של יציאת מצרים היא שונה בין הגלות לארץ ישראל. בארץ יש לך הפנמה עמוקה יותר. ולכן אין צורך "ליזום" דברים בכדי **שלא ישנו וישאלו**. או כפי שחז"ל מגדירים "**היכרא לתינוקות**" .

התם בבל – נקרא טיפש בירושלמי.
הכי גרוע זה לשאול לא נכון... את הבן שאינו יודע לשאול – אני מבין. יש לנו בכל המצבים כזה.... אבל מי ששואל שאלה "פטטית" הוא לא תם אלא טיפש בארץ ישראל!
ופה רואים ההבדל: כביכול התשובה של החכם בבבל אמורה להיות תשובה ברמה. תשוב מתוחכמת....
הלו!! זאת התשובה ברמה נמוכה בארץ ישראל.

בהגדה רואים בארבעת הבנים 2 קבוצות:
החכם נגד הרשע והתם נגד הבן שאינו יודע לשאול.
תמיד רואים בהגדות את הציורים של הבנים. החכם והרשע שהוא הניגוד ההפוך של החכם....
ואת 2 הנבבים האחרונים: תם ושאינו יודע לשאול.
בירושלמי רואים 2 קבוצות אחרות מתוך הלשון שלהם:
החכם נגד הטיפש הרשע נגד הבן שאינו יודע לשאול. מדוע ?
שימו לב שלשני הבנים :רשע ושאינו יודע לשאול יש אותה תשובה! נכון שהדגש בתשובה שונה אבל זאת אותה תשובה.
אולי זה הבנים שנחשוש מה יהיה בעתיד... שיש סיכוי ש"התבוללו"....
היה אפשר להרחיב עוד... אבל לא עכשיו.
לדעתי הירושלמי קורה להם בן ....כגון בן חכם, בן רשע וכו' כי ההסתכלות היא לעתיד. היא הסתכלות לא של "עכשיו" אלא הסתכלות פנימית יותר.

לפני כמה שנים במבצע חומת מגן ב2002 בשטחי יהודה ושומרון.... נקראתי למילואים באמצע חג הפסח.
אני זוכר שהצבא לא היה מוכן מבחינה לוגיסטית (כולם יודעים שבצבא אין אוכל בפסח) והיינו ממש רעבים.
פתאום הגיעו לנו תושבי בית אל ... פתחו שולחנות ופינקו אותנו עם כל המאכלים!
עד היום אני זוכר הרב אבינר צועק בין כל החיילים...
- ברגע אין קטינות! כולם אוכלים מהכל !!!

איזה קידוש ה'! החיילים החילוניים היו המומים! כולנו הרגשנו את ההתפרצות של אהבת ישראל....
היו שם בנים מכל מיני סוגים: בן חכם, בן רשע, טיפשים ובאלה שבכלל לא שאלו... אבל כולנו הפכנו להיות בנים אתם לה' . אשרינו

צו 2

בפרשה שלנו אנו מסיים את כל הקורבנות עם קורבן שלמים:

ויקרא פרק ז' פסוק יא'

וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַה': אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ

ועל מה מקריבים שלמים?

קרבן השלמים בא כתודה והודיה של האדם על דבר טוב שאירע לו. זכה קרבן שלמים לחתום את פרשת הקרבנות כפי שמסתיים פרק ז בפרשתנו:

זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבְּנֵיהֶם לַה' בְּמִדְבַּר סִינָי.

בשני התלמודיים יש תזכורת על קורבן השלמים. אבל נתבונן בהבדל ביניהם בסוגיה שמדברת על אותם נושאים והסיבה...

תלמוד בבלי זבחים קטז:

...דאיתמר ר"א ור' יוסי בר חנינא חד אמר קרבו [שלמים בני נח] וחד אמר לא קרבו מ"ט דמ"ד קרבו שלמים בני נח ...

עורי צפון ובואי תימן תתנער אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום

תלמוד ירושלמי מגילה פרק א הלכה יא

רִבִּי לָעְזָר וְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. רִבִּי לָעְזָר אָמַר. שְׁלָמִים הִקְרִיבוּ בְּנֵי נֹחַ.... עְוּרִי צָפוֹן וּבְוֹאִי תֵימָן. עְוּרִי צָפוֹן זֶה הָעוֹלָה שֶׁנִּשְׁחֶטֶת בַּצָּפוֹן. מָהוּ עוּרִי. דָּבָר שֶׁהָיָה יָשֵׁן וְנִתְעוֹרֵר. וּבְוֹאִי תֵימָן. אֵילוּ שְׁלָמִים שֶׁהֵן נִשְׁחָטִין בַּדָּרוֹם. מָהוּ בּוֹאִי. דָּבָר שֶׁהָיָה שֶׁלְּחִידּוּשׁ. מַה עֲבַד לָהּ רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. לִכְשֶׁיִּתְעוֹרְרוּ הַגָּלִיּוֹת שֶׁהֵן נְתוּנוֹת בַּצָּפוֹן וְיָבוֹאוּ וְיִבְנוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא נָתוּן בַּדָּרוֹם. ...

כמה הבדלים:

לפי הבבלי - יש מחלוקת אם בני נח הקריבו שלמים. ובכן יש הסוברים **שלא** הקריבו קודם המשכן!

ולמה בירושלמי אין דעה כזאת?

על זה שני התלמודיים מתבססים על אותו פסוק:

שיר השירים פרק ד' פסוק טז'

עֽוּרִי צָפוֹן֙ וּב֣וֹאִי תֵימָ֔ן הָפִ֥יחִי גַנִּ֖י יִזְּל֣וּ בְשָׂמָ֑יו יָבֹ֤א דוֹדִי֙ לְגַנּ֔וֹ וְיֹאכַ֖ל פְּרִ֥י מְגָדָֽיו׃

על אותו פסוק הבבלי אומות העולם שאינן מקריבות שלמים!

והירושלמי הפוך - דבר שהיה ישן שהקריבו בני נח ונתעורר לישראל.

אני לא רוצה להיכנס לשורש המחלוקת ועוד ...

אלא הבדל מהותי בין הבבלי לירושלמי.

הבבלי חושב בהיגיון...יכול להיות יותר מובן...

אבל הירושלמי חושב יותר על שיר השירים... שהוא שיר אהבה בין ה' לעם ישראל... מה מדגיש יותר את הברית בין ה' לישראל ועל המחויבות כלפיה?

הירושלמי מסתכל על הפסוק שמקור חיובי והבבלי הפוך- במקור שלילי.

פרשת שמיני

וַיִּדֹּם אַהֲרֹן

בפרשה שלנו אנו עומדים בפתח של היום השמיני.... יום שבו נחנוך את המשכן. יום חגיגי! יום שסוף סוף נראה לאן הלכו כל התרומות וההשקעה שלנו.
כבר יצאנו ממצרים שנה שלמה. כבר קיבלנו את התורה...
עברנו הרבה קשיים וטלטלות בדרך אבל הנה מגיעים ליום השיא. ראש חודש ניסן.

ואז... בום!
בניו של אהרון, נדב ואביהו מתים בתוך המשכן.
ויקרא י' פסוק ב': וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי ה'

במסכת יומא ב**תלמוד הירושלמי בדף לח'**.
ר"א בי ר"ש מה אהרן בראוי לו אף בניו בראוי להן

ואז אחרי יותר מ3000 שנה אתה מתחיל להתרוצץ במחשבות... ולבסוף אתה שואל: למה?
כמובן שכל המפרשים שואלים ומנסים לתת תשובות....
אבל השאלה עדיין נשארת.

עברנו השבוע את יום השואה והגבורה. ואתה ממשיך לשאול : למה?

לפעמים אין תשובה אבל התגובה של אהרון היא תגובה עוצמתית עם המון אמונה:
וַיִּדֹּם אַהֲרֹן

כאשר אנו נקרא בעוד כמה פרשיות את סדר העבודה של הכהן הגדול התורה מתחילה ומזכירה לנו את המוות של שני בני אהרון הכהן.
ויקרא טז' א : וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, בקרבתם לפני ה' וימותו. דבר אל אהרון אחיך...

את האירוע הזה נקרא בשיאו של יום הכיפורים.

הירושלמי עושה השוואה בין היום השמיני של חנוכת המשכן (כמו בפרשה שלנו) בחודש הראשון (ניסן) לביו היום העשירי של החודש הראשון (תשרי)- יום הכיפורים:

תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א הלכה א
שבעת ימים קודם ליום הכיפורים וכו' (המשנה הפותחת את מסכת יומא: "שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין) ***ר' בא בשם רבי יוחנן שמע לה מן הדא: "כאשר עשה ביום הזה"*** (פסוק בויקרא ח' לפני פרשת שמיני שמתאר את שבעה ימי המילואים) ***– אילו שבעת ימי המילואים. "צוה ה' " – לדורות, "לעשות" – <u>זה שעיר של יום הכיפורים. או אינו אלא שעיר של ראש חודש</u>?***(הרי היום השמיני הוא ראש חודש ניסן) ***אמר רבי בא: "לכפר עליכם" – כפרה שהיא כזו. מה זו כפרת אהרן עצמו, כפרת בנים עצמן. אף זו, כפרת אהרן עצמו, כפרת בנים עצמן***

בחנוכת המשכן היה מות של בני אהרון. נכון שהשאלות עולות.... אבל זאת כפרה.
כפרה כמו יום הכיפורים. שהיא כפרה לדורות. למה? מה הסגולה של יום זה שמביא כפרה לעם ישראל?
אנחנו לא יודעים בדיוק.
אולי ביום הזה משה ירד מהר סיני והביא לעם ישראל בהזדמנות נוספת את התורה...

ועל זה נאמר בתלמוד הירושלמי יומא א.
...א"ר חייה בר בא בני אהרן באחד בניסן מתו ולמה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים? ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל

הכאב של יום השואה מעצים את השאלות... ולפעמים אין תשובות...
ולפעמים התגובה שלנו לשאלות היא:
וַיִּדֹּם אַהֲרֹן

שמיני 2

ספר ויקרא פרק י':

וַיִּקְחוּ בְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם

על מה נענשו שני בני אהרון נדב ואביהוא מתו ביום השמיני לחנוכת המשכן?

תלמוד בבלי סנהדרין נב.

וּכְבָר הָיוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְנָדָב וַאֲבִיהוּא מְהַלְּכִין אַחֲרֵיהֶן, וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶן. אָמַר לוֹ נָדָב לַאֲבִיהוּא: אֵימָתַי יָמוּתוּ שְׁנֵי זְקֵנִים הַלָּלוּ וַאֲנִי וְאַתָּה נַנְהִיג אֶת הַדּוֹר? אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֲנִרְאֶה מִי קוֹבֵר אֶת מִי.

וכמובן יש עוד פירושים שכולנו מכירים: שתויי יין, מעוטי אמונה, לא רצו להתחתן ועוד...

תמיד הרגשתי "חוסר כבוד" לבני אהרון.

נכון שהמפרשים מנסים "לייפות" את המעשה הזה אבל זה מסר מאד ברור.

מות בני אהרון ביום הקמת המשכן היה בטח מעשה מאד משמעותי לכל עם ישראל. קצת קשה לי עם הפירושים הללו...

והנה בירושלמי מצאתי משהו אחר:

תלמוד ירושלמי שקלים פרק ה הלכה א

וַהֲוָה יְדַע הֵיי דֵין כֵּיף מְקוֹרֵר מַיָּא... אָמַר רִבִּי אָחָא. וּמֵת [בְּנוֹ] בְצָמָא. אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. מָאן דְּאָמַר דְּרַחֲמָנָא וַותְרָן יִתְוַותְרוּן בְּנֵי מָעוֹי. אֶלָּא מַאֲרִיךְ רוּחֵיהּ וְגָבֵי דִידֵיהּ. אָמַר רִבִּי אָחָא כְּתִיב וּסְבִיבָיו נִשְׂעֲרָה מְאֹד. מְדַקְדֵּק עִמָּהֶן כְּחוּט הַשְּׂעָרָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. לֹא מִטַּעַם הַזֶּה. אֶלָּא מִן מַה דִכְתִיב וְנוֹרָא [הוּא] עַל־כָּל־סְבִיבָיו. מוֹרָאוֹ עַל הַקְּרוֹבִים יוֹתֵר מִן הָרְחוֹקִים.

פירוש שטיינזלץ:

אנו מדברים על **נחוניא** (שהיה בתקופת התנאים) היה **חופר שיחין.**

ומסבירים: **שהיה חופר שיחין ומערות** בשביל שיקוו בהם מי הגשמים לצורך

שתיית עולי הרגל.
הוא היה יודע עד היכן צריך לחפור כדי שיצאו מים.
אמר ר' אליעזר: ומאחר שכה הקפיד בענין זה, נהג עמו הקדוש ברוך הוא <u>בהקפדה יתירה</u>, ונענש ו**מת בנו בצמא.** (ואו! דווקא הבן שלו מצא את מותו בצמא!)
ומאחר שרואים את הקפדתו של הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים (כמו עם בני אהרון)
כמה דקדק הקדוש ברוך הוא עם נחוניא על אף שהיה צדיק...

אני מוצא בירושלמי הזה סנגוריה על נדב ואביהו...
אולי ***<u>מְדַקְדֵּק עִמָּהֶן כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה</u>*** היה מול אהרון.

מה דעתכם? לדעתי זה כיוון טוב , נכון?

פרשה תזריע- מצורע

השבוע נחגוג את יום העצמאות של מדינתנו. 73 שנים.

אני רוצה להביא דמות עם סיפור די דומה , עם הבדל די בולט בין הבבלי לבין הירושלמי . וקשור לעצמאות של המדינה.

<u>בתלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ג הלכה ט</u>

אמר רבי יודן גיריא: חוני המעגל זה, בן בנו של חוני המעגל היה סמוך לחורבן בית המקדש. יצא להר אצל פועליו. עד שהוא שם ירד גשם, בא לו למערה.

בישיבתו נרדם וישן לו והיה שקוע בשנתו שבעים שנים, עד שחרב בית המקדש ונבנה פעם שנייה. לסוף שבעים שנה התעורר משנתו, יצא לו מן המערה וראה עולם מוחלף:

מקום שהיה כרמים נהיה זיתים, מקום שהיה זיתים נהיה זרעים. בא לו למדינה (לעיר), אמר להם:

מה קול בעולם? אמרו לו: ואין אתה יודע מה קול בעולם ? אמר להם: לא. אמרו לו: מי אתה? אמר להם: חוני המעגל. אמרו לו: שמענו שהיה בא לעזרה והיא נוהרת [מלאת אור]. בא והונהרה [התמלאה אור] וקרא על עצמו: <u>בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים</u>

<u>בבלי תענית כא.</u>

אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה:

<u>שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים</u>...

יום אחד הלך בדרך, ראה אדם אחד שנוטע חרוב אמר לו: זה, עד כמה שנים טוען פירות

אמר לו: עד שבעים שנה. אמר לו: פשוט לך שאתה חי שבעים שנה

אמר לו אדם זה: עולם מלא חרובים מצאתי, כפי ששתלו לי אבותי, שותל גם בן אני, לבני.

ישב אכל פיתו, באה לו שינה, ויישן....ויישן שבעים שנה. כאשר קם, ראה

אדם אחד שמלקט מהם.   אמר לו: אתה הוא ששתלת אותו?   אמר לו: בן בנו אני
אמר לו: נמצא מכאן שישנתי שבעים שנה. וראה את חמורו שנולדו לה עדרים עדרים.
הלך לביתו, אמר להם: בנו של חוני, האם הוא חי?
אמרו לו: בנו איננו, בן בנו ישנו. אמר להם: אני חוני המעגל
לא האמינו לו   ,   הלך לבית המדרש
.... חלשה דעתו, ביקש רחמים, ומת.   אמר רבא: זהו שאומרים אנשים: או חברותא או מיתותא (או חברה, או מיתה)

ראשית איזה הבדל...
ירושלמי מלא תקווה והבבלי עם סוף מאד טראגי....

הירושלמי מזכיר לנו התקופה (הלא טובה בלשון "סגי נהור") של חורבן בית המקדש הראשון ומראה לנו את ההבדל של אחרי 70 שנה. איזה חלום !!
הבבלי לא מזכיר את התקופה ולבסוף החלום הפך לחלום רע עם סיום מר.

הירושלמי מביא את חוני המעגל ממציאות לחלום טוב. אור חיובי
הבבלי מביא את חוני ממציאות ל"טרגדיה". אור שלילי

אותה דמות... למה הבדל כל כך מהותי ?

זה מזכיר לנו סוגיה ב**ירושלמי עבודה זרה פרק א:**
אי זה דור חביב מכל הדורות? אמר להן: דור המדבר

אם היו שואלי אותי .... אני ממש לא הייתי בוחר בדור המדבר. כל כך הרבה בעיות היה להם...
תבחר הדור שנכנס לארץ בתקופת יהושע...דור שבנה את בית המקדש....דור של חזקיהו ....
למה דור המדבר?
זה היה דור שעברו את כל הטלטלות במצרים...דור שרצו להשמיד את הילדים... דור של עבדות... ופתאום הדור הזה עוצם את העיניים... והנה יוצאים ממצרים, מקבלים את התורה והולכים לכיוון ארץ ישראל. ממש כמו **<u>היינו כחולמים.</u>**

תגידו לי: האם הדור שלנו לא דומה לדור המדבר? לא דומה לסיפור של חוני המעגל לפי התלמוד הירושלמי?

רק לפני כמה עשרות שנים הסבים והסבתות שלנו היו בגיא ההריגה...
במשרפות ובחושך....
והנה... תראו עכשיו! האם זה לא כמו שחוני המעגל אמר בירושלמי:
<u>בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים</u>

אנחנו גם בפרשה תזריע מצורע שמדברת על "המחלה" צרעת .
אנו גם נמצאים בתקופה של מגפה כלל עולמית. הקורנה.

ותראו איזה פלא. כל העולם סובל ומתמודד מול המגפה הזאת בסגרים ובפגיעות כלכליות וחברתיות.... והנה במדינת ישראל שונה מכל העולם!!
ממש **<u>היינו כחולמים.</u>**

לא משנה עכשיו הסיבות וביווני מחשבות.... כולם רואים שהרפואה בא רק אלינו.

ויקרא ראש פרק יד
זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן: וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ

האם אני מדמיין ? האם אני מגזים ? האם אני חולם ?
אנו צריכים לראות את הדברים כמו הירושלמי:
...בא (לבית המקדש) ***והונהרה [התמלאה אור] וקרא על עצמו:***
<u>בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים</u>

פרשה תזריע- מצורע 2

ספר ויקרא פרק י"ג

(ב) אָדָ֗ם כִּֽי־יִהְיֶ֤ה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ֙ שְׂאֵ֤ת אֽוֹ־סַפַּ֙חַת֙ א֣וֹ בַהֶ֔רֶת וְהָיָ֥ה בְעוֹר־בְּשָׂר֖וֹ
לְנֶ֣גַע צָרָ֑עַת וְהוּבָא֙ אֶל־אַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֔ן א֛וֹ אֶל־אַחַ֥ד מִבָּנָ֖יו הַכֹּהֲנִֽים׃

למה מקבלים צרעת?

תלמוד בבלי ערכין ט"ז.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נְגָעִים בָּאִין — עַל לָשׁוֹן הָרָע, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל גִּילּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ, וְעַל הַגָּזֵל, וְעַל צָרוּת הָעַיִן

ברצוני להתמקד על גסות רוח .

נסתכל על אותו מקרה אבל בשני תלמודיים:

תלמוד בבלי יומא מז.

תָּנוּ רַבָּנַן: שִׁבְעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ לְקִמְחִית, וְכוּלָּן שִׁמְּשׁוּ בִּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה. אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: מָה עָשִׂית שֶׁזָּכִית לְכָךְ? אָמְרָה לָהֶם: מִיָּמַי לֹא רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי קַלְעֵי שְׂעָרִי.

אָמְרוּ לָהּ: הַרְבֵּה עָשׂוּ כֵּן וְלֹא הוֹעִילוּ

תלמוד ירושלמי יומא פרק א הלכה א :

שִׁבְעָה בָנִים הָיוּ לָהּ לְקִמְחִית וְכוּלָּן שִׁימְּשׁוּ בִכְהוּנָּה גְדוֹלָה. שָׁלְחוּ חֲכָמִים וְאָמְרוּ לָהּ. מַה מַעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ בְּיָדָךְ. אָמְרָה לָהֶן. יָבוֹא עָלַי אִם רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי שְׂעָרוֹת רֹאשִׁי [וְאִימְרַת חָלוּקִי] מִיָּמַיי. אָמְרוֹן. כָּל־קִימְחַיָּא קֶמַח. וְקִמְחָא דְקִמְחִית סוֹלֶת.וְקָרְוּן עָלָהּ כָּל־כְּבוּדָּה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ׃

מה ההבדל?

בשני התלמודים מספרים על האשה קִמְחִית.

היא היתה צנועה ביותר ומקפידה בביסוי הראש אפילו בתוך ביתה.
אז מה ההבדל?
בבלי - מציינים שזה לא כל כך עזר... כאילו החכמים לא הסכימו עמה ב100%.
אבל הירושלמי משתמש ביותר עדינות כלפיה. יותר כבוד:
כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב.

יכול להיות מבחינה הגיונית שאולי היא הגזימה...אבל התלמוד בבלי לא מתייחס לזה בכבוד. שבעה בנים שמשו בכהונה גדולה !!
צריך להיות יותר עדין ולהתייחס ביותר כבוד.
אני חס וחלילה לא טוען שיש פה גסות רוח מצד הבבלי . ממש לא!
בטוח של שני התלמודים הנושא של צניעות הוא מאוד חשוב...
אבל חשוב להתייחס ולתת כבוד לכולם.

אתם יודעים מה הכי מציק לי?
תלמוד בבלי קידושין מט:
וְגַסּוּת לְבָבֶל לָא נְחִית? (לא ירד גסות רוח בבבל? כי בדיוק קודם שיברו כל גסות רוח בעולם)
וְהָכְתִיב: "וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא ...וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת לָהּ בַיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר". (כי ארץ שנער זה בבל. לפי חכמים אין גסות רוח בבבל!!)
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ חֲנוּפָּה וְגַסּוּת הָרוּחַ שֶׁיָּרְדוּ לְבָבֶל!
(לאותו רבי יוחנן מירושלים אומר: מה אתם אומרים?! זה ממש גסות רוח מה שאתם אומרים! בבבל יש גסת רוח)

ונסיים עם הירושלמי:

תלמוד ירושלמי פסחים פרק ה הלכה ג
רִבִּי שִׂמְלַאי אֲתַא גַבֵּי רִבִּי יוֹנָתָן. אֲמַר לֵיהּ. אַלְפִּין אֲגָדָה. אֲמַר לֵיהּ. מְסוֹרֶת בְּיָדִי מֵאֲבוֹתַיי שֶׁלֹּא לְלַמֵּד אֲגָדָה לֹא לְבַבְלִי וְלֹא לְדָרוֹמִי. שֶׁהֵן גַּסֵּי רוּחַ וּמְעוּטֵי תוֹרָה.

אותו ***רִבִּי שִׂמְלַאי*** היה בבבל אבל עלה לארץ ישראל. הוא הכיר מאיפה הוא בא...

פרשת אחרי מות – קדושים

אני מסתכל מסביב... אנו כבר יותר משנה מתמודדים עם מגפת הקורונה.
זה לא יאומן!!! תרשמו את זה לעצמכם. אנו בחודש אייר .אפריל 2021.
כל העולם מתמודד עם חולים , מוות , סגרים, בעיות חברתיות
ובלכליות....וקורה משהו מאד מאד מוזר: בישראל כאילו אין קורונה !!
נכון שעדיין המגפה קיימת... אבל הכל נפתח פה כאילו אין קורונה.
ממש רואים שזאת מדינה לא כמו שאר המדינות בעולם.

והנה בחודש אייר אנו נמצאים במסגרת של ספירת העומר. אנו מתאבלים על מה שקרה לפני 1900 שנה.
תלמידי רבי עקיבא מתו מתוך מגפה (אסכרה) בפרק זמן בין פסח לעצרת (שבועות). אני לא רוצה להיכנס לפרטים איזה סוג של מגפה... איזה פרק זמן בדיוק....
אלא להתמקד בשאלה פשוטה.
הייתה מגפה שהמיתה 12 אלף זוגות של תלמידי רבי עקיבא שבטח היו החכמים ומנהיגים הרוחניים.
גם לנו יש מגפה היום ! איך התמודדו עם המגפה??

נתבונן ונבדוק מהי הסיבה של המגפה שהמיתה את תלמידי רבי עקביא?
הגמרא אומרת: שלא נתנו כבוד זה לזה.

מוזר... הרי כתוב בפרשת קדושים: **ויקרא פרק יט' יח' : *וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ***

וידוע לנו שרבי עקיבא היה אומר:
תלמוד ירושלמי נדרים פרק ט' הלכה ד'
ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבה אומר זהו <u>כלל גדול בתורה</u>

איך זה מסתדר?? אותו רבי עקיבא בטח הנחה את תלמידיו בעקרון הזה?!
אבל לא נטעה: הם לא מתו כי לא היה אהבה ביניהם... אלא מתו כי נתנו כבוד לשני.
אנחנו שצריכים עכשיו להתמודד מול המגפה העולמית... האם לא עלינו ללמוד מהעבר ולהתחזק בכבוד זה לזה??

עברנו תקופה לא פשוטה. עוד תקופה של בחירות... של חוסר כבוד זה בזה...של שנאה ואי קבלת האחר...
שנאה לדתיים... שנאה לחרדים...שנאה לשמאלניים או ימניים...שנאה לערבים ...שנאה למי שלא חושב כמוני.

התקופה של רבי עקיבא הייתה סוערת ביותר. בית המקדש נחרב... ועכשיו עומד מרד נגד הרומאים.
מופיע **בתלמוד הירושלמי מסכת תענית פרק ד' הלכה ה'**
היו כאלה שתמכו במרד...
שנה רבי שמעון בן יוחאי: עקיבה רבי היה דורש, "דרך כוכב מיעקב" – דרך כוזבא מיעקב. כשהיה רבי עקיבה רואה את בר כוזבה, היה אומר, 'זה הוא מלך המשיח
והיו כאלה שהתנגדו למרד
אמר לו רבי יוחנן בן תורתא: עקיבה, יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבוא

יכול להיות שלא חושבים אותו דבר... אבל נכבד זה את זה. לא נשרוף את המחסנים... נשמור על הכבוד.... נהיה חברים.
גם אם היו חכמים שלא הסכימו עם רבי עקיבא – לדעתי כבדו אותו והוא הפך לעמוד התווך של המשנה וגמרא. מי אני שכותב הערות על חכמי התלמוד... אבל מפריע לי איך פונים לגדול הדור : ***יעלו עשבים בלחייך***. אולי רואים פה את חוסר הכבוד?
למשל בתקופה של הרב קוק. הרבה אנשים יראי שמים התנגדו לדרך של הרב קוק אבל היו צריכים לכבד אותו... ולדעתי היו הרבה סיפורים של חוסר כבוד כלפי הרב קוק...

האם נוכל להבין מה זה כבוד ?
לפעמים כשזוג אוהב אחד את השני הם הולכים בדרך משותפת. הכל טוב ויפה. אבל כאשר צד אחד חושב אחרת ממך... קשה לך לכבד את הצד הזה , הרי הצד שלך ,בעינך , הוא הנכון. האם אתה מקשיב לצד השני? האם אתה מכבד את הצד השני? או שאתה מתווכח כי הדעה שלך היא הנכונה.
אנו חיים בתקופה שהרבה מהאחים שלנו חושבים אחרת ומתנהגים אחרת. לפעמים כואב לך. אני מציע שתשמור את הכאב בלבך ותכבד אותו. ברגע שתכבד את הזולת... הוא יכבד אותך. וכך נוכל לסיים את המגפה הזאת. ואולי כך נביא את הגאולה השלמה.

קדושים 2
בפרשה שלנו כתוב :
ויקרא פרק יט פסוק טז'
לֹא־תֵלֵ֤ךְ רָכִיל֙ בְּעַמֶּ֔יךָ <u>לֹ֥א תַעֲמֹ֖ד עַל־דַּ֣ם רֵעֶ֑ךָ</u> אֲנִ֖י ה'

ברצוני לדון בנושא מאד משמעותי לנו : פדיון שבויים

מאד משמעותי כי זה ממש ענייני דיומא (אנחנו בחודש שבט תשפ"ה חודש פברואר 2025). נתפלל כולנו להחזרת החטופים לשלום עם ישראל..

תלמוד בבלי גיטין מה.
מַתְנִי׳ אֵין פּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִין יָתֵר עַל כְּדֵי דְמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. וְאֵין מַבְרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִין.
גְּמָ׳ אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַאי "מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם" – מִשּׁוּם דּוּחְקָא דְצִבּוּרָא הוּא, אוֹ דִילְמָא מִשּׁוּם דְּלָא לִגְרְבוּ וְלַיְיתוֹ טְפֵי? תָּא שְׁמַע: דְּלֵוִי בַּר דַּרְגָּא פַּרְקַהּ לִבְרַתֵּיהּ בִּתְלֵיסַר אַלְפֵי דִּינְרֵי זָהָב.

הגמרא שואלת: הביטוי "מפני תיקון העולם"
האם כוונתו משום דוחקא דצבורא [דוחק הציבור] הוא, שאם עולים המחירים ביותר הרי זה גורם דוחק לציבור שצריכים לפדות אותם
או
דילמא [שמא] משום שלא לגרבו ולייתו טפי [יחטפו ויביאו שבויים יותר], כדי

שלא יהיה כדאי לשובים לשבות דווקא שבויים יהודים? (שאלה מצוינת שעד היום דנים בה!)
והגמרא ממשיכה ונותנת תשובה:
תא שמע [בוא ושמע] תשובה לשאלה זו ממה ש**לוי בר דרגא פרקא לברתיה** [פדה את בתו] שנשבתה **בתליסר** [בשלושה עשר] **אלפי דינרי זהב,** משמע שפודים את השבויים יותר מדמיהם אם אדם פרטי רוצה בכך. ומכאן עולה שסיבת התקנה היא דוחק הציבור ואינה ענין לאדם פרטי. שאם מן הסיבה השניה — גם לאדם פרטי יהיה אסור לפדות ביותר מדמי השבוי.
יכול להיות שדנים פה האם זה נושא פרטי או נושא לאומי.
שני הטעמים עמודים על שתי בחינות. הטעם הראשון- שלא יעלה סכום גדול שידחוק בכלכלית כל אחד ואחד מהציבור . טעם השני- שלא יהיו האויבים שובים עוד ישראלים - בחינת דיני נפשות.

או כמו שאומר גמרא אחרת
תלמוד בבלי בבא בתרא ח:
פִּדְיוֹן שְׁבוּיִם מִצְוָה רַבָּה הִיא

נתבונן עכשיו בסיפור בירושלמי
תלמוד ירושלמי הוריות פרק ג': הלכה ד
מַעֲשֶׂה בִּירִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁעָלָה לְרוֹמִי. אָמְרוּ עָלָיו עַל תִּינּוֹק אֶחָד יְרוּשַׁלְמִי שֶׁהָיָה אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רוֹאִי וּקְווּצוֹתָיו מְסוּדָּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. וְהוּא עוֹמֵד בְּקָלוֹן. וְהָלַךְ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבוֹדְקוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְפִתְחוֹ נַעֲנֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר לוֹ. מִֽי־נָתַ֨ן לִמְשִׁיסָּ֧ה ־יַעֲקֹ֛ב וְיִשְׂרָאֵ֥ל לְבֹזְזִ֖ים הֲל֣וֹא ה'.
נַעֲנֶה הַתִּינּוֹק וְאָמַר לוֹ.
זֽוּ חָטָ֣אנוּ ל֔וֹ וְלֹֽא־אָב֤וּ בִדְרָכָיו֙ הָל֔וֹךְ וְלֹ֥א שָׁמְע֖וּ בְּתוֹרָתֽוֹ:
מִיָּד זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת וְאָמַר. מֵעִיד אֲנִי עָלַי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שֶׁאֵינֵי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֶפְדֶּנּוּ. וּפְדָאוֹ בְמָמוֹן הַרְבֶּה וְשִׁילְּחוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְקָרָא עָלָיו הַפָּסוּק הַזֶּה בְּנֵ֤י צִיּוֹן֙ הַיְקָרִ֔ים

האם רבי יהושע חשש שהפדיון אולה הרבה בסף ?לא נראה בסיפור
האם החשש הוא מפני הטעם שאם כך ישבו יותר יהודים (דיני נפשות)?
רואים שהוא לא חדד שי זה לא מקרה ציבודי.
אולי במקרה ציבורי הטעם השני היה עולה. אולי.
אין לנו תשובה מוחלטת... אבל זאת ***מִצְוָה רַבָּה.***

חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלקינו וה' יעשה הטוב בעיניו (שמואל ב פרק י)

פרשת אמור

הפרשה שלנו נקראת גם פרשת המועדות...

ויקרא כג' ב' ***דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ - אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי*** ואז מפרשים כל חג וחג בנפרד.

בתלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק י הלכה ה מופיע:

תניא אין אומרים זמן אלא בשלוש רגלים בלבד. (הכוונה פה - ברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה)

אמר רבי מנא: מתניתא אמרה כן: " בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות".

תני כל שכתב מקרא קודש צריך להזכיר בו זמן. א"ר תנחומא: וְיֵאוֹת, מי שראה תאינה בכורה שמא אינו צריך להזכיר זמן?

זאת אומרת שגם חגים כגון ראש השנה ויום כיפור מזכירים את ברכת שהחיינו אפילו שהם לא שלושת הרגלים.

בפרשה מופיע: פסח , שבועות (עצרת) , סוכות ושמיני עצרת, ראש השנה , יו"ב - כל החגים דאורייתא.

ומיד בפתיחה של פרשת המועדות ... ***אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי*** . **שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן ....**

ומיד נכנסת לנושא השבת... למה להזכיר השבת קודם? מה עניין שבת אצל המועדים ?

הרי המועדות לא דוחים את השבת. לא מחללים את השבת בגלל המועדות. שבת קודם לכל!

אבל אנו נתקלים בבעיה.
בפרשה שלנו מופיע מצוות העומר בין פסח לעצרת (שבועות):
ויקרא כג'
י דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל-הַכֹּהֵן. יא וְהֵנִיף אֶת—עֹמֶר ....
טו וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת-עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. טז עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים ...

<u>האם מצוות העומר דוחה את השבת ?</u> הרי <u>קציר</u> חיטים זאת מלאכה דאורייתא שאסור לעשות בשבת.
ובכל זאת קציר העומר דוחה את השבת! כמו שמופיע במשנה:
משנה מסכת מנחות, פרק י', משנה ג'
... וּבַשַּׁבָּת אוֹמֵר לָהֶם: "שַׁבָּת זוֹ?" אוֹמְרִים "הֵין." "שַׁבָּת זוֹ?" אוֹמְרִים "הֵין." "אֶקְצֹר?" אוֹמְרִים לוֹ "קְצֹר." "אֶקְצֹר?" אוֹמְרִים לוֹ "קְצֹר." שְׁלֹשָׁה פְעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְהֵן אוֹמְרִין לוֹ: "הֵין, הֵין, הֵין." ו כָּל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי הַבַּיְתְסִין, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: אֵין קְצִירַת הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב.

זאת אומרת שאם פסח נופל ביום ו' היו קוצרים את העומר בשבת עצמו !

אני רוצה מתוך נושא זה להיכנס לנושא מסוים...
יש לחבורה מסוימת שאני משתתף לימוד בנושא שבת.
קצת מפריע לי כל נושא "<u>גוי של שבת</u>".... מתי אפשר להגיד לו? מה להגיד? וכו'...

אני לא מבין... הרי אמירה לגוי זה לא המצב האידאלי ?! אולי מכוח המציאות יש גויים בקרבנו אבל לדעתי אם יש ישוב בארץ שאין לך גוי.... הרי זה המצב האידאלי ! אשריהם ! בכלל כל התעסקות של "אמירה לנכרי" – אני לא כל כך מעכל את זה.

אולי יש הרבה לימוד על זה אבל הכל בגלל הגלות.
חזרנו לארץ אחרי 2000 שנות גלות ! אנו נמצאים בעידן חדש! (אפילו שיגידו לי : מה אתה רוצה?! כל העוזרים לזקנים הם "גויים")

יש מחלוקת בין הירושלמי לבבלי בנושא העומר:
בבלי מנחות פד.
דתניא, ר' יוסי בר רבי יהודה אומר: עומר בא מחוצה לארץ, ומה אני מקיים (ויקרא כ"ג) כי תבאו אל הארץ? שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ...

תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק א הלכה א'
דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר. אֵין הָעוֹמֶר בָּא מִן הַסּוּרְיָא... כָּל־קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד וְהַצִּיבּוּר בָּאִין מִן הָאָרֶץ וּמִחוּצָה לָאָרֶץ. מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן. חוּץ מִן הָעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם. שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ.

לפי הבבלי אין בעיה להביא עומר מחו"ל. אין בעיה ללמוד אמירה לנכרי.
לא!! בואו נלמד כמו הירושלמי! כמו רבי ישמעאל שהעומר רק מן הארץ!
ברצוני לסיים בשאלה: מדוע אין אנו קוצרים היום?
אנו עושים את כל המצוות.... שופר , סוכות, מצה.... למה לא קוצרים את העומר ?
בשביל מה לקצר את העומר? הרי אין לנו עדיין את בית המקדש. פעם היו קוצרים והיו מביאים את זה בקורבן בבית המקדש. אז לקצור בשביל מה?
יש כאלה שיגידו לי שזה לא רק קשור לבית המקדש אלא בכדי שנוכל לקבוע מליל ט"ז בניסן
שיתירו את קציר התבואה בכל המקומות.
אבל לא קוצרים את העומר שמא לא נהפוך את זה ל"מקודש" !
למשל כאשר מביאים מחצית השקל אומרים "זכר למחצית השקל".... כי הרי אנו לא רוצים לקדש את הכסף הזה....
כאשר אוכלים את המצה עם המרורים בליל הסדר – אומרים זכר למקדש...
לא אוכלים בכלל בשר צלי בליל הסדר שמא לא יחשדו שאוכלים בשר פסח שלא בהלכה...
אולי אין עדיין בית המקדש (יהיה בקרוב בעזרת ה')... אבל חזרנו לארץ!
יש כאלה שדווקא לומדים מהירושלמי שכיום אין לקצור את העומר.
תלמוד הירושלמי מסכת חלה פרק ד' הלכה ב'
אמר רבי יונה הבאה מתרת להבאה קצירה מתרת לקצירה.

א"ר יוסי קצירה מתרת הבאה וקצירה לפום כן רבי יוסי חווי בה קצר לרבים ונטמא חזר היחיד לאסורו.

שאם העומר נטמא- כמו היום . ואי אפשר להביא אותו לבית המקדש.
הקצירה אינה מתירה.
או שמא נתרץ כמו קורבן פסח: טומאה הותרה בציבור, לא?
אני מרגיש שחייבים לעשות "סוויטש" בראש... להבין שהמציאות היא שאנחנו חזרנו ויושבים בארץ ישראל. ומשתוקקים לעבוד את ה' ולבנות את בית המקדש. ובעזרת ה' – נוכל לקצור את העומר במהרה בימינו

אמור 2

בפרשה שלנו מופיע:

ספר ויקרא פרק כג פסוק ב

דַּבֵּ֞ר אֶל־בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם מוֹעֲדֵ֣י ה' אֲשֶׁר־תִּקְרְא֥וּ אֹתָ֖ם מִקְרָאֵ֣י קֹ֑דֶשׁ אֵ֥לֶּה הֵ֖ם מוֹעֲדָֽי:

כאשר מקדשים השבת - נסיים בתפילה או בקידוש - מקדש השבת.
כאשר מגיע כל חג - נסיים בתפילה או בקידוש - מקדש ישראל והזמנים.
או משהו אחר אבל תמיד ישראל קודם. כגון ישראל וראשי חודשים...
ולמה?
כי שבת זה נתון לנו וזאת עובדה אבל החגים זה תלוי בנו. מתי קידשו את החודש. לכן ישראל קודם בברכת החגים.
מה קורה כאשר זה גם שבת וגם חג ביחד?
אומרים בתפילה מקדש השבת וישראל והזמנים...
כבתוב בבבלי

תלמוד בבלי ביצה יז.

תָּנוּ רַבָּנַן: יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שְׁמֹנֶה, [וְאוֹמֵר] שֶׁל שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְשֶׁל יוֹם טוֹב בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע, מַתְחִיל בְּשֶׁל שַׁבָּת וּמְסַיֵּים בְּשֶׁל שַׁבָּת, וְאוֹמֵר קְדוּשַּׁת הַיּוֹם בָּאֶמְצַע. רַבִּי אוֹמֵר, אַף חוֹתֵם בָּהּ: "מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת, יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים"
הלכה כרבי לענין סיום הברכה....

והנה מקור מיוחד מהירושלמי:

תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק י הלכה ב

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. נְהִגִין תַּמָּן. בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יַיִן שְׁלִיחַ צִיבּוּר יוֹרֵד לִפְנֵי הַתֵּיבָה וְאוֹמֵר בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שֶׁבַע. וְחוֹתֵם. מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַשַּׁבָּת.

מה זהי? מישהו שמע פעם את הדעה הזאת?

ראשית רבי יוסי מביא את זה דווקא מחו"ל - ***נְהִגִין תַּמָּן. -*** בבבל!
אולי זה היה מנהג גם בארץ ישראל...

אגב - יש ספר שנקרא **ספר חילוקים** (חיבור קטן מראשית תקופת הגאונים שבו מתארים בחמישים הבדלי מנהגים בין בני ארץ ישראל לבני בבל) - וכתוב:

ספר חילוקים

אנשי מזרח אומרים <u>מקדש השבת</u>, ובני ארץ ישראל אומרים: <u>מקדש ישראל ויום השבת</u>

כיום כולנו אומרים כמו אנשי בבל: מקדש השבת
אבל אם אני מנסה לחשוב למה היה מנהג בארץ ישראל להגיד ***<u>מקדש ישראל ויום השבת</u>*** אני חושב שגם השבת תלוי בעם ישראל...

זה מזכיר לי את השאלה בתנא דבי אליהו: מה קודם למה? ישראל או אורייתא ?
תנא דבי אליהו מכריע שישראל קודם.
ישראל קדמו לכל! נכון ואורייתא וישראל חד הוא אבל ישראל קודם.
אולי עכשיו אני מבין את המנהג גם בשבת להקדים ולהגיד ישראל. ישראל קודם לכל. גם לשבת .

ישראל קודם לבריאת העולם, לא?

פרשת בהר

אני רוצה לעיין ולהדגיש את ההבדל בין הירושלמי לבבלי בסיפור : תנורו של עכנאי.

למה?

הרי התורה לא בשמים! ואין משגיחין בבת קולי! (אלו היו הטענות נגד רבי אלעזר בסיפור שנראה למטה)

כבר קבלנו את התורה <u>בהר סיני</u>.

כמו שבפרשה מתחילה: **ויקרא כה' א'**

וַיְדַבֵּ֤ר ה' אֶל־מֹשֶׁ֔ה <u>בְּהַ֥ר סִינַ֖י</u> לֵאמֹֽר

וספר ויקרא מסיים בפסוק האחרון: **ויקרא כז' לד'**

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל <u>בְּהַר סִינָי</u>

נציג בהתחלה את הגרסאות בבל תלמוד:

ב**<u>תלמוד הירושלמי</u> מועד קטן פרק ג' הלכה א'** מופיע:

...זֶה תַנּוּרוֹ שֶׁלַ חֲכִינַי...

וְיָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: הֲלָכָה כֵּאלִיעֶזֶר בְּנִי.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: " לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא".

.....בִּקְּשׁוּ לְנַדּוֹת אֶת רַבִּי לִיעֶזֶר. אָמְרִין: מַן אָזֵל מוֹדַע לֵיהּ.

אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָה: אֲנָה אֲזַל מוֹדַע לֵיהּ. אֲתָא לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי, רַבִּי! חֲבֵרֶיךָ מְנַדִּין לָךְ.

נְסָתֵיהּ, נְפַק לֵיהּ לְבָרָא, אֲמַר: חֲרוּבִיתָא, חֲרוּבִיתָא!

אִן הֲלָכָה כְּדִבְרֵיהֶם, אִתְעַקְרִין! וְלָא אִתְעֲקְרַת.

אִן הֲלָכָה כְּדִבְרַי, אִתְעַקְרִין! אִתְעַקְרַת. .... וכך גם אמת המים וכו'...

<u>בתלמוד הבבלי</u> בבא מציעא נ"ט: מופיע:
...וזהו תנורו של עכנאי....

אמר להם (רבי אלעזר לחכמים): אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח.

נעקר חרוב ממקומו מאה אמה. ויש אומרים ארבע מאות אמה.

אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי, אמת המים יוכיחו, חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים

....חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו,

יצתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום.

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. מאי לא בשמים היא?

אמר רבי ירמיה שכבר ניתנה תורה מהר סיני <u>אין אנו משגיחים בבת קול</u>

..... ואמרו מי ילך ויודיעו? אמר להם ר' עקיבא אני אלך....

עד כאן אנו מביאים את שתי הגרסאות.
כמה הבדלים בולטים :

1- בירושלמי בכלל לא מזכירים : **אין משגיחים בבת קול** אלא רק הבבלי מציין את זה.
הרי בת קול זה כמו נבואה. ודבר כזה כמובן בבבל רוצים להגדיש שלא משגיחין בבת קול.... אפילו שבארץ ישראל זה מצוי.

מופיע ב**ירושלמי סוטה ט יג** : משמתו נביאים האחרונים: חגי זכריה ומלאכי, פסקה מהן רוח הקודש. אף על פי כן משתמשין היו בבת קול! ואז התלמוד מביא סיפורים שבן השגיחו על בת קול !

ובכלל – אין באף מקום בירושלמי הביטוי- "אין משגיחין בבת קול"
הפוך! מופיע **בתלמוד הירושלמי מסכת שבת פרק ו הלכה ט:**
א"ר אלעזר: הולכין אחר שמיעת בת קול

והרי ידוע לנו שבשמחת בית השואבה היו "שואבים רוח הקודש"...
אבל כמובן לא בבבל....לא בגלות.

אפילו הבבלי גם מסכים למושג בת קול ... אבל מביא ראייה נוספת:
בבלי מסכת עירובין דף יג:
אמר רבי אבא אמר שמואל: שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל.
הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו.
יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל.
וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? – מפני שנוחין ועלובין היו...

ההתייחסות לבת קול בארץ ישראל היא שונה מהתייחסות בגלות...

ועוד הבדל די בולט:

אנו מבינים שחכם שהופך את סדר בראשית זה לא מקובל ובאמת חייבים לנדות אותו.
אבל שימו לב להבדל:
בירושלמי הוא רק מתחיל לשנות את סדרי בראשית כגון החרוב ואמת מים **אחרי** שרבי עקיבא אומר שרוצים לעשות לו נידוי.
הבבלי משנה את הסיפור כאילו רוצים לנדות אותו כאילו רבי עקיבא בא אחרי שרבי אלעזר משנה את סדרי בראשית .רק אחרי המקרה של החרוב ואמת מים מנדים אותו.

אני חס וחלילה לא אומר אצל מי האמת... (***אלו ואלו דברי אלהים חיים הן***)
אבל אני מרגיש שהרבה יותר קל , כפי שמסופר בבבלי, לנדות אותו אחרי מה שהוא עשה...

מסקנה שלי היא אחת.
בבל מקום יש השגחה פרטית... אבל בישראל יש השגחה אלוקית מיוחדת...

כמו שהכוזרי מביא חמש דרגות: דומם, צומח, חי, מדבר ואז יש היהודי.
הייתי אומר שש דרגות:
דומם, צומח, חי, מדבר, יהודי , יהודי בארץ ישראל.
זאת דרגה גבוהה יותר....

פרשת בהר 2

בפרשה שלנו אנו מתמודדים עם התנהגות חברתית על פי התורה כגון : שנת שמיטה , יובל , גאולה של נפש או אדמה , התנהגות מול עבד , נשך (ריבית) ...

ידוע לנו הסיפור בירושלמי:

תלמוד ירושלמי פאה פרק ח הלכה ח

נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ הָיָה מוֹלִיךְ דּוֹרוֹן לְבֵית חָמוֹי פָּגַע בֵּיהּ מוּכֶּה שְׁחִין אֶחָד אָמַר לוֹ זְכֵה עִמִּי מִמָּה דְּאִית גַּבָּךְ. אָמַר לֵיהּ מִיחְזָר חָזַר וְאַשְׁכְּחֵיהּ מֵית.
וַהֲוָה אֲמַר לְקַבְלֵיהּ עֵייְנֵיהּ דְּחָמוּנָךְ וְלָא יְהָבוּן לָךְ יִסְתַּמְּיָין. יָדֵיהּ דְּלָא פָּשְׁטָן מִיתֵּן לָךְ יִתְקַטְּעוּן. רַגְלָיָיא דְּלָא רְהָטִין מִיתֵּן לָךְ יִתְבְּרָן. וּמָטָתֵיהּ כֵּן.

תרגום: נחום איש גם זו היה מוליך מתנה לבית חמיו, פגש אותו מוכה שחין אחד ואמר לו: תן לי צדקה ממה שיש איתך, אמר לו: כשאחזור. חזר ומצא אותו מת.
והיה אומר כנגדו: עיניים שראו אותך ולא נתנו לך – יתעוורו, ידיים שלא פשטו לתת לך – ייקטעו, רגליים שלא מיהרו לתת לך – ישברו. וכך אירע לו לנחום איש גם זו.

מה מוביל את נחום איש גמזו להגיב כפי שהגיב? כיצד זה מתקשר ל"ואהבת לרעך כמוך"?

נתחיל ממצוות ואהבת לרעך כמוך.
צריך לאהוב את הזולת כמו שאתה אוהב את עצמך.
נחום הרגיש שאם מישהו מבקש ממך... לא היית דוחה אם היה מדובר בך...

ובך הוא הרגיש שלא קיים את מצוות ואהבת... ולכן קיבל על עצמו את כל היסורין.
אם נשווה את אותו סיפור בתלמוד הבבלי יש הבדל מאד משמעותי.
תלמוד בבלי תענית כא.
אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, וְכִי מֵאַחַר שֶׁצַּדִּיק גָּמוּר אַתָּה, לָמָּה עָלְתָה לְךָ כָּךְ? אָמַר לָהֶם: בָּנַיי, אֲנִי גָּרַמְתִּי לְעַצְמִי. שֶׁפַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ לְבֵית חָמִי, וְהָיָה עִמִּי מַשּׂוֹי שְׁלֹשָׁה חֲמוֹרִים, אֶחָד שֶׁל מַאֲכָל, וְאֶחָד שֶׁל מִשְׁתֶּה, וְאֶחָד שֶׁל מִינֵי מְגָדִים. בָּא עָנִי אֶחָד וְעָמַד לִי בַּדֶּרֶךְ, וְאָמַר לִי: רַבִּי, פַּרְנְסֵנִי. אָמַרְתִּי לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶפְרוֹק מִן הַחֲמוֹר. לֹא הִסְפַּקְתִּי לִפְרוֹק מִן הַחֲמוֹר עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ

מה ההבדל? איך שהעני פונה לרבי נחום?
בירושלמי - מוכה שחין בבלי-עני
בירושלמי - זכה עמי (תן לי צדקה) והבבלי - פרנסני
או ההמשך:
בירושלמי- כשאחזור בבבלי - אפרוק מן החמור
היה אפשר לשאול מה יותר חמור...
לכאורה רואים בבבלי שאפילו זמן קצר (לפרוק את החמור) זה גרם למות העני.
אולי הירושלמי יותר מציאותי...
הייתי יכול עוד להתעמק בהבדל בין 2 הגמרות אבל ברצוני לבדוק ההמשך.
הבבלי מתאר סיפורי ניסים של נחום איש גם זו...
ובירושלמי מסקנה אחרת:
(אותו מקום) **תלמוד ירושלמי פאה פרק ח הלכה ח**
רִבִּי אָחָא בְשֵׁם רִבִּי חִנְנָא כֵּינִי מַתְנִיתָא כָּל־מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְאָסוּר לְהִתְרַחֵם עָלָיו
אור לישרים: **כל מי שהוא צריך ליטול** – צדקה מן הקופה, שאין לו ממה להתפרנס, **ואינו נוטל - הרי זה** ('כאילו') **שופך דמים** – של עצמו, **ואסור להתרחם** (להתמלא רחמים) **עליו. על נפשיה לא חייס** – על עצמו לא חס (על חייו אינו מרחם, שאינו יכול לחיות כשאינו נוטל צדקה)

איני יודע אם המסקנה הזאת קשורה לסיפור אבל ממנה לומדים הרבה לחיים.

פרשת בחוקותי - שבועות

שבועות

מאז שאנו ילדים... למדנו שדוד המלך נפטר בשבת.
הוא היה לומד תורה כל השבת בכדי שזה לא יקרה...

יש הבדל בין הירושלמי לבבלי בנושא זה. וזה מקרין למשהו אחר:

בתלמוד הבבלי מסכת שבת דף ל. כתוב:
... אמר דוד לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, הודיעני ה' קצי! ...אמר לו: בשבת תמות.

בתלמוד הירושלמי מסכת ביצה פרק ב הלכה ד כתוב:
אמר ר' יוסי בי ר' בון: דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר

אגב מחבר הילקוט שמעוני תהלים רמז (מדרשים מלוקטים גם מהבבלי וגם מהירושלמי) - כנראה מצא את הפשרה בין 2 התלמודיים:
דוד מת **בעצרת שחל בשבת**

נו? אז יש מחלוקת. מה זה משנה?

הדעה הרווחת שיצאנו ביום חמישי ממצרים.
זאת אומרת טו' בניסן באותה שנה היה יום חמישי.
חמישים יום אחרי קבלנו את התורה. ולפי החכמים קיבלנו את התורה בשבת.
כל הזמן חולקים מתי היה שבועות? ו' סיון? ז' סיון?
מה הבעיה להסתכל על הלוח...אולי סוף סוף נוכל לדעת בדיוק מתי קבלנו

את התורה?
זה פשוט לא?
15 בניסן יצאנו + 49 יום- היום החמישים הוא ו' סיון !!
אבל זה אם מחשבים כמו היום שיש לנו לוח קבוע (הלל השלישי קבע את הלוח לפני 1660 שנה בערך).... בחודש ניסן יש 30 יום, בחודש אייר יש 29 יום.... אבל מי אמר שכך נהגו שיצאו ממצרים? הרי הם קבעו לפי ראיית הירח... ולא היה לוח קבוע.
ולא רק זה... יש גם מחלוקת באיזה שנה יצאנו ממצרים... 2448 או 2450 ....
אבל אני נשים את זה בצד כרגע. בואו נבדוק מתי היה שבת באותה שנה שיצאנו ממצרים?
אם אנו מקבלים שיצאנו מצרים ביום ט"ו בניסן בשנת 2448 – (שזה היה ביום חמישי)....
אז ו' בסיון באותה שנה היה יום שישי...
לא מסתדר כל כך עם הפשרה של הילקוט שמעוני.
אבל לפי הדעה שקבלנו את התורה בז' סיוון.... זה אכן היה בשבת!

נעשה עוד דבר בזכות הטכנולוגיה:
סוברים שדוד המלך מת בשנת ד'ת"ת 1040 לפי הלוח של הגויים (אגב זאת הייתה שנה מעוברת) ולפי החישובים לא ו' ולא ז' בסיוון היה שבת.
שוב – לא יודעים בדיוק באיזה שנה הוא מת....

מה אכפת לנו מהמחלוקת הזאת ? הרי אין שום נפקא מינה מכל החישובים הללו ?

שבועות הוא המועד היחיד בתורה שלא מציינים מתי זה....
למה?
בוודאי שיש הרבה סיבות...אבל יש לי מסקנה גם מתוך מה שכתבנו:
זה בכוונה! כאילו הקב"ה אומר לנו :
שימו את החישובים בצד לפרק זמן...
אין מצווה מיוחדת... אין תאריך מיוחד... שימו הפירושים והתלמוד בצד...
זה בדיוק שבועות!! חג לה' .
החישובים לא מסתרים ?? ברוך ה' ! טוב שלא מסתדרים!
אני לא רוצה תאריך! אני לא רוצה מצווה מסוימת....
האם נוכל להגביל את התורה לתאריך מסוים?? לתחום מסוים ?

התורה לא מוגבלת בזמן ומקום.
פסח – 7 ימים
סוכות 1+7 ימים
שבועות – לא צריך פרק של זמן מסוים.... אולי בגלל זה יש רק יום אחד...
החג הזה כולו לה'.

בחוקותי 2

בפרשה שלנו מופיע ברשות והרבה קללות.
עברנו שנה קשה לכל עם ישראל במלחמת חרבות ברזל... הרבה שמועות לא טובות. אבל הכל לטובה!
איך התלמוד מתייחס לשמועות הלא טובות? ברצוני לחדד את ההבדל בין הירושלמי לבבלי ומתוך כך ננסה להוציא מסקנה:

תלמוד בבלי פסחים נ.
אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא: ...הָעוֹלָם הַזֶּה, עַל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אוֹמֵר: בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב
וְעַל בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת אוֹמֵר: בָּרוּךְ דַּיַּין הָאֱמֶת

לעומת זאת הירושלמי:
תלמוד ירושלמי ברכות פרק ט הלכה ב משנה
וְעַל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת הוּא אוֹמֵר: בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב
וְעַל שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת הוּא אוֹמֵר: בָּרוּךְ דַּייָן הָאֱמֶת

אותם מילים אבל הבבלי משתמש במונח בשורות רעות ובירושלמי שמועות רעות.
מה ההבדל?
איש מהצד חושב ש-בשורות רעות זה עובדה. זה קרה. זה בטוח
שמועות טובות... זה לא עובדה אלא שמועות...זה עדיין לא בטוח במאה אחוז.

אבל אולי הירושלמי מחמיר יותר מהבבלי וגם בשמועות טובות כבר מברכים ***בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת.***

בדברים טובים - גם בתלמוד בבלי וגם בתלמוד ירושלמי מופיע בשורות טובות.
אולי אפילו כששומעים על דברים רעים... יש כבר מקום לברך ***בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת.***

אולי הבבלי מנסה לטשטש דברים רעים שגורמים לעצב... ואולי הירושלמי יותר "דוגרי"...

פרשת במדבר פורים

הפרשה שלנו מתחילה בפסוק:
וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר....
א' אייר בשנה השנייה שיצאנו ממצרים

מאוחר יותר בספר **במדבר בפרק ט' פסוק א':**
וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר׃ וְיַעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ
טו' ניסן בשנה השנייה שיצאנו ממצרים

זאת אומרת שהתורה לא מספרת לנו ההיסטוריה הכרונולוגית... ואנו קובעים : אין מוקדם ומאוחר בתורה

איך התלמוד הירושלמי מתייחס לקביעה הזאת?

יש סוגיה בירושלמי שהיא קצת "קיצונית" בחשיבה הזאת:
הסוגיה עוסקת באיגרת שמרדכי ואסתר שלחו ליהודים בכדי לציין ולחגוג את ימי הפורים.
שזה היה בערך 1000 שנה אחרי שקיבלנו את התורה בסיני.
תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק א הלכה ה
ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן: שמונים וחמישה זקנים ... היו מצטערין

על הדבר הזה.

החכמים היו מצטערים על מה? אולי על זה שלא קיבלנו את "פורים" דרך התורה ???

ממשיכה הגמרא:

.... וכך אמר לנו משה: אין נביא אחר עתיד לחדש לכם דבר מעתה, ומרדכי ואסתר מבקשים לחדש לנו דבר! לא זזו משם נושאים ונותנין בדבר עד שהאיר הקב"ה את עיניהם ומצאו אותה כתובה בתורה ובנביאים ובכתובים ... רב ור' חנינה ור' יונתן ובר קפרא ור' יהושע בן לוי אמרו: <u>המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה</u>

<u>ואו! מה?</u>

פתאום מגילת אסתר הופכת להיות כמו חמשיה חומשי תורה !

והכל מתוך האמירה : אין מוקדם ומאוחר בתורה.

הירושלמי במקום אחר מביא מחלוקת בין ר' יהודה לר' מאיר איפה היה ספר התורה שכתב משה. האם בצד הארון או בתוך הארון?

תלמוד ירושלמי שקלים פרק ו הלכה א

... דר' יהודה דכתיב (דברים לא) <u>לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'</u> על דעתיה דר' יהודה דו אמר הכין היה ס"ת נתון כמין גלוסקיי' עשוי לו מבחוץ והיה ס"ת נתון בתוכו

כמו מן מדף כזה....

לכאורה אין פה מה לחלוק. כתוב בפרוש בספר דברים לא....

אבל רבי מאיר אומר משהו אחר:

<u>מ"ט דר"מ דכתיב (שמות כה) ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך</u>

לפי ר' מאיר הספר תורה היה בתוך הארון. הר' מאיר מביא פסוק מספר שמות בפרק כה.

אבל זה היה בספר שמות!! משה רבינו עוד לא כתב שום ספר תורה !!

ועל זה בא התשובה: ***<u>אין מוקדם ומאוחר בתורה</u>***

אגב, הבבלי לא יכול "לאכול" את התירוץ הזה:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו.

יש סוגיה כמה זמן לפני פסח שואלין ודורשין בהלכות החג...
אמר רב נחמן בר יצחק: אתיא [בא, נלמד הדבר] ***בגזירה שווה של המלים "מדבר" "מדבר". כתיב הכא [***במדבר פרק ט' ,א"' ***]: "<u>במדבר סיני</u>", וכתיב התם [***ונאמר שם***]: "וידבר ה' אל משה <u>במדבר סיני</u> באהל מועד באחד לחדש השני" (במדבר א, א). מה להלן בראש חדש — אף כאן לגבי קרבן פסח בראש חדש.***

ושואלים: אם כן, ניכתוב ברישא [שיכתוב בתחילה] ***את מה שנאמר בחדש ראשון, והדר ניכתוב*** [ואחר כך יכתוב] ***מה שנאמר בחדש שני, שהרי דברי ה' אל משה בענין הפסח קודמים לדברים שנאמרו בתחלת הספר. אמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה [***משמו] ***של רב: זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה, ודברים המוקדמים בזמן, פעמים באים מאוחר יותר בכתוב.***

על מה שנאמר שאין מוקדם ומאוחר בתורה אמר רב פפא: לא אמרן [אמרנו] ***כלל זה אלא כשמדובר בתרי ענייני*** [<u>בשני ענינים נפרדים</u>], ***אבל בחד עניינא*** [בענין אחד] ***מאי*** [מה] ***שמוקדם — מוקדם, ומאי [***ומה***] שמאוחר — מאוחר.***

הבבלי מסיים וטוען שאי אפשר מוקדם ומאוחר בתורה אלא רק אם זה שני עניינים שונים.

אבל זה בדיוק ההבדל בין הבבלי לירושלמי.

הבבלי יותר גלותי.... יותר חשיבה...פחות פנימיות או רוחניות... אלא חשיבה "קרה".

אבל הירושלמי מציג את היהדות בארץ ישראל. שרק שם ניתנה הנבואה. רק שם יש "רוחניות"... יותר "פנימיות"... רק שם מתקיים המשפט: <u>אין מוקדם ומאוחר בתורה</u>

במדבר 2

ספר במדבר פרק א פסוק א

וַיְדַבֵּ֨ר ה' אֶל־מֹשֶׁ֛ה בְּמִדְבַּ֥ר סִינַ֖י בְּאֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד <u>בְּאֶחָד֩ לַחֹ֨דֶשׁ הַשֵּׁנִ֜י בַּשָּׁנָ֣ה הַשֵּׁנִ֗ית</u> לְצֵאתָ֛ם מֵאֶ֥רֶץ מִצְרַ֖יִם לֵאמֹֽר

אנו מתחילים ספר חדש. תקופה שבה לקח לנו כ 40 שנה... מסע נדודים.

אפשר להתייחס למדבר כמקום גיאוגרפי שהוא חיוני לגיבוש העם.

אולי חיוני לפני הכניסה לארץ...

ברצוני להיכנס להבדל התייחסות בין הירושלמי לבבלי ואז לחזור לסוגיה.

יש אותו סיפור עם אותם דמויות של ***רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי*** ו***רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ*** שהוא ממש דומה בין הבבלי לירושלמי... עם הבדלים קטנים:

תלמוד בבלי חגיגה יד:

תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מְחַמֵּר אַחֲרָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, שְׁנֵה לִי פֶּרֶק אֶחָד בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה. אָמַר לוֹ, לֹא כָּךְ שָׁנִיתִי לָכֶם: וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ? אָמַר לוֹ: רַבִּי, תַּרְשֵׁינִי לוֹמַר לְפָנֶיךָ דָּבָר אֶחָד שֶׁלִּמַּדְתַּנִי. אָמַר לוֹ: אֱמוֹר. ...מִיָּד יָרַד רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מֵעַל הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף, וְיָשַׁב עַל הָאֶבֶן תַּחַת הַזַּיִת. אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִפְּנֵי מָה יָרַדְתָּ מֵעַל

הַחֲמוֹר? אָמַר: אֶפְשָׁר אַתָּה דּוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, וּשְׁכִינָה עִמָּנוּ, וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְלַוִּין אוֹתָנוּ, וַאֲנִי אֶרְכַּב עַל הַחֲמוֹר?! מִיָּד פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּמַעֲשֵׂה הַמֶּרְכָּבָה וְדָרַשׁ. <u>וְיָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וְסִיבְּבָה כׇּל הָאִילָנוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה</u>

לעומת זאת

תלמוד ירושלמי חגיגה פרק ב הלכה א

מַעֲשֶׂה בְּרַבַּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ עַל הַדֶּרֶךְ רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר. וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מְהַלֵּךְ אַחֲרָיו. אָמַר לוֹ. רִבִּי. הַשְׁנִינִי פֶּרֶק אֶחָד בְּמַעֲשֵׂה הַמֶּרְכָּבָה. אָמַר לוֹ. וְלֹא כָךְ שָׁנוּ חֲכָמִים. וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה. ... יָרַד לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּיי מִן הַחֲמוֹר. אָמַר. אֵינוֹ בַדִּין שֶׁאֲהֵא שׁוֹמֵעַ כְּבוֹד קוֹנִי וַאֲנִי רָכוּב עַל הַחֲמוֹר. הָלְכוּ וְיָשְׁבוּ לָהֶן תַּחַת אִילָן אֶחָד. <u>וְיָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְהִקִּיפָה אוֹתָם</u>

הייתי יכול להתמקד בכמה הבדלים אבל נציין רק הבדל אחד שהוא משמעותי לדרשה שלנו והגשתי עם קו:

בבלי - ***<u>וְיָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וְסִיבְּבָה כׇּל הָאִילָנוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה</u>***

ירושלמי - **<u>וְיָרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְהִקִּיפָה אוֹתָם</u>**

אם אשאל מהו ההבדל ביניהם?

הירושלמי מדגיש שהאש הקיפה אותם. האדם במרכז. האש **<u>הִקִּיפָה אוֹתָם.</u>**

ולפי הבבלי הטבע במרכז. האש ***<u>סִיבְּבָה כׇּל הָאִילָנוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה.</u>***

נו? מהי נפקא מינה?

אפשר להתייחס למדבר כמקום גיאוגרפי לפני הכניסה לארץ.

אבל אפשר גם להתייחס יותר לפנימיות.

מקום שאין בו מים... אין בו אוכל... אין בו צל... רוחות וחיות רעות... חשוף מכל הצדדים.

ודווקא במקום כזה הסתובבנו כדי להיכנס אחרי זה לארץ ישראל.

הכל תלוי איך רואים את זה. עם משקפיים ורודות וחיוביות או משקפיים שחורות ופסימיות.

ביום הזה שאני כותב את המילים הללו... מחזירים בו זקן,אמא ו2 ילדים קטנים שחטפו אותם חיים מעזה וחוזרים מתים לארצנו הקדושה.

אוי! הלב שותת דם! היה אפשר לראות הכל במשקפיים מציאותיות ולראות שחור ועוד שחור...

אבל לא
אנו נסתכל על זה עם משקפיים וירטואליות... זה עצוב אבל נרים את דגל ישראל ונהיה יותר טובים למענם.

עם ישראל חי !

פרשת נשא

אנו תמיד דנים האם להיות נזיר זה חיובי או שלילי ?

כתוב בפרשה שלנו:
במדבר ו' יג'
וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ... וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַה' כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים

אז למה צריך להביא חטאת?
ידוע לנו שאם מישהו מתנזר מהדברים שהתיר לך הקב"ה.... יש פה בעיה.
מצד שני- אולי כל הכבוד למי שעושה כך...
ברוך ה' אנו דנים על זה כל הזמן.... מעניין איך הירושלמי מסתכל על זה....

ירושלמי נזיר פרק א הלכה ה מסופר על מקרה שר' שמעון הצדיק פגש משיהו.
להזכירכם שמעון הצדיק היה כהן הגדול והיה אמור לאכול אשם נזיר טמא הוא קרבן שמביא נזיר שנאלץ להפסיק את נזירותו – ושמעון הצדיק אמר:
אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר אלא פעם אחד שעלה אחד אלי מדרום וראיתיהו דמות יפה עינים וטוב רואי קווצותיו תלתלים ואמרתי

לו:

בני מה ראית להשחית השער הנאה הזה?

נומא לי ר' רועה הייתי בעירי והלכתי למלאות את השאוב מים וראיתי את הבוביא שלי (בבואה.שקיפות) ***בתוך המים ופחז יצרי עלי ובקש לאבדני מן העולם. אמרתי לו רשע מה אתה מפחז בדבר שאינו שלך עלי להקדישך לשמים***

התגובה של ר' שמעון לא מאחרת לבוא:

וחבקתיו ונשקתיו על ראשו ואמרתי לו בני כמותך ירבו עושי רצון המקום בישראל עליך

אנו רואים בהתחלה ששמעון הצדיק לא היה מסתכל בצורה חיובית ל"נזיר".... אבל אז לפי הסיפור הזה – אולי להיות "נזיר" זה רצוי ....

גם בתלמוד הבבלי מופיע הסיפור הזה. אבל שימו לב להבדלים בין הירושלמי לבבלי:

תלמוד הבבלי נדרים ג.

אמר (רבי) שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום וראיתיו שהוא יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה

עד כאן (כמעט) אותם מילים כמו בירושלמי.....

אמר לי: רועה הייתי <u>לאבא</u> בעירי הלכתי למלאות מים מן <u>המעיין</u> <u>ונסתכלתי</u> בבבואה שלי ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה העבודה שאגלחך לשמים!

מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו בני כמוך ירבו נוזרי נזירות בישראל ...

כמובן שיש עוד הבדלים.... אבל סימנתי כמה מהם:

בירושלמי הוא היה רועה..... בבלי הוא היה רועה לאבא

למה הבדל זה ?

בירושלמי הלך לשאוב מים... בבבלי הלך לשאוב מים במעיין....

בירושלמי כתוב שהרועה ראה את הדמות שלו במים... בבלי כתוב שהוא הסתכל...

בירושלמי כתוב שהרועה אמר: רשע , מה אתה מפחז... בבבלי כתוב: רשע , למה אתה מתגאה...

הירושלמי הוא יותר "פנימי" .... יותר רוחני...
למשל - מה ההבדל בין לראות או להסתכל ? להסתכל זה כבר ראייה עם כוונה. הבבלי מלכתחילה כבר מביא את הרועה צאן לצד שלילי.... הוא גם רועה של אבא... שכביכול צריך לעשות את דבר ה'...הוא הולך למעיין שזה מסמן הכח של האדמה... הכח ה"חומרי"...

הייתי יכול להמשיך ולהתפלסף...אבל הסיפא של הסוגיה הזאת אומרת הכל.

סיפא בבבלי
אָמַר אַבַּיֵי: שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְר' שִׁמְעוֹן וְר' אֶלְעָזָר הַקַּפָּר כּוּלָּן שִׁיטָּה אַחַת הֵן, שהם סבורים שנָזִיר חוֹטֵא הָוֵי [הוא]***,שעצם הנזירות יש בה צד חטא.***
ומפרט: שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָא דַּאֲמָרַן [זה שאמרנו]. ***וְגם ר' אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי סבור כן,דְּתַנְיָא*** [שכן שנינו בברייתא]***, ר' אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי אוֹמֵר: נאמר על נזיר "וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ"*** (במדבר ו, יא). ***ועל כך יש לשאול: וְכִי בְּאֵיזוֹ נֶפֶשׁ חָטָא זֶה הנזיר? אֶלָּא יש לבאר: חטאו הוא על שֶׁצִּיעֵר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן***
ומהו הסיפא בירושלמי ?
..... אין סיום כזה כמו בתלמוד הבבלי !!
הבבלי קובע בפרוש , גם אחרי הסיפור הזה, שנזיר הרי חוטא.
הירושלמי לא קובע. ולדעתי זה מה שיפה... לא קובעים אלא דנים.

רציתי לסיים את הסוגיה שמשהו אחר: לגבי הדמות של הרועה מהדרום.

ננסה להבין קצת יותר על הדמות הזאת: " ***<u>יפה עינים וטוב רואי</u>*** "
מופיע בתנ"ך – **שמואל א' פרק טז' יב'** ***וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם <u>יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי</u>***

שמואל מסתכל על דוד המלך בצד החיצוני כמו שמעון הצדיק... אבל דוד המלך או הרועה מהדרום (אגב שניהם היו רועים) מסתכלים על עצמם בצורה אחרת.
אל תקבע לי דברים אלא תן לראש שלך לבדוק... לדון... להתווכח...

תשאלו אותי מי היהודי האידאלי?
מי שלומד תורה כל היום?.... מי שעושה חסד?...מי שמגן עלינו בגופו?...
אל תקבע לי דברים... תן לי לחשוב.

נשא 2

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם:
יְבָרֶכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ:
יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ:
יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:
וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם

מתוך הפרשה במדבר פרק ו' פסוק כב'

ידוע לנו ההלכה שכהן לא הגון (רוצח או גונב מכספי הציבור, בוגד,... או דברים אחרים) לא עולה לדוכן לברך...
רגע...נשאלת השאלה: מי מברך? הכהנים או הקב"ה? מה דעתכם?

מביא **התלמוד ירושלמי גיטין פרק ה הלכה ט**
אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמִי מְבָרֶכְךָ?

לֹא אֲנִי מְבָרֶכְךָ? שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם.
הברכה של ה'

לעומת זאת מביא הבבלי:
תלמוד בבלי סוטה לח:
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְאַוֶּה לְבִרְכַּת כֹּהֲנִים — שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם". וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כׇּל כֹּהֵן שֶׁמְּבָרֵךְ — מִתְבָּרֵךְ, וְשֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ — אֵין מִתְבָּרֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ"

האם הגמרא הזאת עונה על השאלה שלנו?
הבבלי מביא בסוגיא של בל תוסיף דבר אחר
תלמוד בבלי ראש השנה כח:
מֵתִיב רַב שֶׁמֶן בַּר אַבָּא: מִנַּיִן לְכֹהֵן שֶׁעוֹלֶה לַדּוּכָן, שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְנָתְנָה לִי תּוֹרָה רְשׁוּת לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל אוֹסִיף בְּרָכָה אַחַת מִשֶּׁלִּי...

כמובן שאסור אבל לפי הגמרא הזאת... מי מברך? הקב"ה או הכהן?

אני זוכר מהילדות שלי בגולה (בברזיל) שכהן שהתחתן" עם גויה - לא יכול לעלות לדוכן לברך.
כמובן שהחיבור עם גויה זה דבר נורא ויש איסור מוחלט ואין תירוצים.
אבל האם נהגו נכון שאין לו לעלות לדוכן?

ראשית לפי הרבה רבנים (אולי הרוב המוחלט) אסור לכהן (שנשוי לגויה) לעלות לדוכן ולברך.
אבל אם נחשוב כמו הירושלמי שבעצם מי שמברך זה ה' והכהן הוא רק "צינור"....אז אולי יש מקום לדעה אחרת?
אמרתי קודם שרוב הפוסקים אוסרים לכהן לעלות.
ניקח פוסק אחד שפוסק המון לפי התלמוד הירושלמי: רמב"ם.
משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים פרק ט"ו הלכה ז'
...אֵין מוֹנְעִין אוֹתוֹ לְפִי שֶׁזּוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה עַל כָּל כֹּהֵן וְכֹהֵן שֶׁרָאוּי לִנְשִׂיאַת כַּפַּיִם וְאֵין אוֹמְרִים לְאָדָם רָשָׁע הוֹסֵף רֶשַׁע וְהִמָּנַע מִן הַמִּצְוֹת:
וְאַל תִּתְמַהּ וְתֹאמַר וּמַה תּוֹעִיל בִּרְכַּת הֶדְיוֹט זֶה. שֶׁאֵין קִבּוּל הַבְּרָכָה תָּלוּי בַּכֹּהֲנִים אֶלָּא בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו כז) "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם". הַכֹּהֲנִים עוֹשִׂים מִצְוָתָן שֶׁנִּצְטַוּוּ בָּהּ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמָיו מְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּחֶפְצוֹ:

בברכת כהנים הכהן בעצם לא המברך אלא ה'. ודאי שכהן ש"נשוי" לגויה חייב להיות מוחרם אבל זה לא מונע ממנו להיות 'צינור' להעברת הברכה. אולי עליה לתורה או דברים אחרים זה באמת משהו אחר...(כאן רוב הרבנים אוסרים לעלות לתורה אבל גם יש כמה שמתירים כגון בניין ציון (בסביבות 1850 - ממנהיגי היהדות האורתודוקסית בגרמניה)- "ואולי טוב להחזיקו לכהן כדי שעל ידי זה יחדל מדרכו הנשחתה, ויש מקום להוכיחו איך כהן מחלל בהונתו").

מקרה שקרה לי:

כאשר הייתי בשליחות היה מישהו צעיר שהיה כמו גבאי בית הכנסת... אבל לא היה יהודי. ולא ידע על כך.

שאלתי את הרב מרדכי אליהו מה לעשות... וכל הזמן הייתי מעלה אותו מפטיר אבל לא עליה רגילה.

עד שמצאתי ההזדמנות ודיברתי איתו.

כפי שאמרתי בהתחלה: מי ש"התחתן" עם גויה היה מוחרם מבית הכנסת. לא רק כהנים.

כל יהודי שעשה מעשה כזה לא היה נכנס יותר לבית הכנסת.

אחרי כמה שנים בא שליח חדש לקהילה.הוא היה רב ואפילו פתח כולל.

פתאום אני מקבל טלפון של מישהו מהקהילה שטען שלא יכול להיות! מה זה!

הרב הזה אוסף חברה של יהודים שהתחתנו עם גויות ומלמד אותם פעם בשבוע.

חשבתי על זה... ואמרתי למי שהתקשר אלי:

ואו! כל הכבוד לרב (השליח החדש)! אני ממש מקנא בו.

הם רשעים. נקודה! אבל האם לא צריך לחשוב כמו בניין ציון:

ואולי טוב להחזיקו לכהן כדי שעל ידי זה יחדל מדרכו הנשחתה, ויש מקום להוכיחו איך כהן מחלל בהונתו

להרחיק אותם או לנסות להחזיר אותם.

מה הייתם מחליטים?

פרשת בעלותך

בפרשה כתוב **במדבר י לה**

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ

אני דווקא רוצה להתחיל בין חלוקה "טכנית" בין הירושלמי לבבלי ודווקא מפה להגיע לחלוקה בין השיטות.

בכל הדורות שואלים: איפה נמצא הארון ? *מה קרה לו בסוף?*
יש 2 דעות אבל ברצוני להביא דעה מסוימת בירושלמי:

תלמוד ירושלמי מסכת שקלים פרק ו הלכה א

משנגנז הארון, נגנז עמו צנצנת המן , וצלוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן ופרחיו ושקדיו ... מי גנזו? יאשיהו גנזו... עמד וגנזו.

מצד שני הבבלי מביא דעה אחרת (וגם הדעה שהארון נגנז)

מסכת יומא דף נג:

רבי אליעזר אומר: <u>ארון גלה לבבל</u>....

רבי יהודה (בן לקיש) אומר: ארון במקומו נגנז

לכאורה יש פה וויכוח "טבעי" מה קרה בסוף לארון. נגנז או גלה ?
מה זה כל כך מעניין?

בירושלמי אם ממשיכים את הסוגיה יש קטע מאד מעניין...
יאשיהו המלך מסביר לבני דורו מדוע הוא בוחר לגנוז את הארון ואת חששו שאם הארון יגלה הוא יישאר בבבל:
אמר להן: אם גולה הוא עמכם לבבל עוד, אין אתם מחזירין אותו למקומו אלא עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל (דברי הימים ב' ל"ה ג')
לא הבנתי? מה המסר שיאשיהו לפי הירושלמי ?
ראשית רואים שחשוב "לחנך" את העם לעבוד את ה' גם בלי הארון...
מסר חשוב ביותר...
אבל אני לא מבין את הרישא: אם הארון נגלה לחו"ל... מה הבעיה להחזיר את הארון למקדש??!

כל הפרשנים סוברים ש**הגויים** לא יחזירו את ארון ה'...
אבל אולי הכוונה היא דווקא לעם ישראל? ליהודים?
אני חס וחלילה לא מתיימר להיות פרשן ולחלוק על שאר הפרשנים... אלא מנסה להביא רעיון שמרכז היהדות לא יכולה להיות בגולה בבבל אלא חייב להיות בארץ ישראל... בירושלים....
אולי הכוונה של המלך יאשיהו – הייתה מכוונת ליהודים דווקא?
אולי האמירה של המלך היא שרק ישראל הוא מרכז היהודיים...

השאלה היותר משמעותית היא שאנו לא מוצאים שום מקור שהיהודים בשיבת ציון חיפשו את ארון .... ההפך – ידוע לנו שבזמן בית המקדש השני בכלל לא היה הארון!
הסתדרו ללא הכלי המרכזי והמקודש ביותר בתקופת המשכן ובית הראשון.
אין ארון!
אולי הגניזה או הגלות של הארון הייתה בכוונה??

יש כאלה שחושבים – מה ? האם שיבת ציון עכשיו...מדינת ישראל בשבעים השנים האחרונות... זה מעשה ה' ?
הרי אנו לא רואים ראשי ממשלה דתיים...ההפך! מי שבנה את המדינה היו יהודיים "חופשיים"...

אז מה? בבית השני לא היה הארון!
אולי המלך יאשיהו גנז אותו כדי ללמד אותנו שאפשר לעבוד את ה' גם ללא הארון.
גם מדינת ישראל בתקופה שלנו היא פרי למעשה אלוקי!
היא כרגע ראשית צמיחת גאולתנו... איך אפשר לא לראות את זה ? רק בגלל שאין הארון??

ברצוני לסיים בסוגיה של התלמוד הירושלמי בנושא סדר התעניות כאשר היו צרות או לא ירדו גשמים:
ירושלמי מסכת תענית פרק ב דף סה
סדר תעניות כיצד – א"ר חייה בר בא: ולמה יוצאין לרחובה של עיר? לומר חשבינו כאילו גולים לפניך. אמר רבי יהושע בן לוי: לפי שנתפללו בצינעה ולא נענו, לפיכך יצאו לחוץ ויתפרסמו. אמר רבי חייה בר בא: ולמה מוציאין את התיבה לרחובה של עיר? לומר: כלי אחד של חמדה שהיה לנו גרמו עונותינו שיתבזה. רבי חונה רבה דציפורין אמר: אבותינו חיפו אותו זהב ואנו חיפינו אותו אפר

נכון שעכשיו אין ארון... ואולי זאת לא המדינה שחלמנו... ויש הרבה בעיות...ברוך ה'.
בכל זאת אנו מאמינים בני מאמינים... זה התהליך
בסוף אנו כן נוציא את "התיבה" לרחובה של עיר...את הארון החוצה... וכולם יראו את זה...
אנו מייחלים לימים הללו
אבל זה תהליך.

לפני כמה שנים שמעתי את הרב אבינר בתקשורת ושאלו אותו:
כמה יהודים גרים ברובע המוסלמי ?
שמונה משפחות – הוא ענה.
ושואלים אותו: כל התסיסה הזאת עבור 8 משפחות ?

והרב ענה: היום יש שמונה... בעוד שנה יש עוד עשר...עוד עשר...80 משפחות...ועוד...ועוד....

אולי זה ייקח זמן התהליך הזה... אז מה ?

מי שחיכה 2000 שנה ... לא יכול לחכות עוד קצת?

עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה

בעלותך 2

בפרשה שלנו משה אוסף 70 מזקני ישראל...

ואז מספרים לנו

במדבר פרק יא' פסוק כו'

וַיִּשָּׁאֲר֣וּ שְׁנֵֽי־אֲנָשִׁ֣ים ׀ בַּֽמַּחֲנֶ֡ה שֵׁ֣ם הָאֶחָ֣ד ׀ אֶלְדָּ֡ד וְשֵׁם֩ הַשֵּׁנִ֨י מֵידָ֜ד וַתָּ֧נַח עֲלֵהֶ֣ם הָר֗וּחַ וְהֵ֙מָּה֙ בַּכְּתֻבִ֔ים וְלֹ֥א יָצְא֖וּ הָאֹ֑הֱלָה וַיִּֽתְנַבְּא֖וּ בַּֽמַּחֲנֶֽה׃

איך התלמוד הירושלמי ביחס לתלמוד הבבלי מתייחס לשני האנשים האלה? אלדד ומידד

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק א הלכה ב

אנו מדברים על איסוף אנשים חשובים לקראת קישור החודש

מַעֲשֶׂה בְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר. יִקְרוּנִי שִׁבְעָה זְקֵינִים לָעֲלִייָה. וְנִכְנְסוּ שְׁמוֹנָה. אָמַר. מִי הוּא שֶׁנִּכְנַס שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת?

עָמַד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן עַל רַגְלָיו וְאָמַר. אֲנִי עָלִיתִי שֶׁלֹּא בִרְשׁוּת. הֲלָכָה נִצְרְכָה לִי וְנִכְנַסְתִּי לִשְׁאוֹל עָלֶיהָ.

אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וּמָה אֶלְדָּד וּמֵידָד שֶׁכָּל־יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים שֶׁאֵילּוּ הֵן שְׁנַיִם אָמַרְתִּי שֶׁאַתָּה אֶחָד מֵהֶן.

רבן גמליאל נתן כבוד מיוחד לשמואל הקטן והוא משווה את שמואל הקטן לאלדד ומידד שמיעטו את עצמם ולא פסקה הנבוא אצלם אפילו שהם לא היו שייכים בסוף לשבעים הזקנים.

תלמוד בבלי סנהדרין דף יא.
מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר: הַשְׁכִּימוּ לִי שִׁבְעָה לַעֲלִיָּיה. הִשְׁכִּים וּמָצָא שְׁמוֹנָה.
אָמַר: מִי הוּא שֶׁעָלָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת? יֵרֵד!
עָמַד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן וְאָמַר: אֲנִי הוּא שֶׁעָלִיתִי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְלֹא לְעַבֵּר הַשָּׁנָה עָלִיתִי אֶלָּא לִלְמוֹד הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה הוּצְרַכְתִּי.
אָמַר לוֹ: שֵׁב בְּנִי, שֵׁב

מיד רואים אותו סיפור בשני התלמודים אבל בבבלי לא מזכירים את אלדד ומידד.
ננסה להבין למה?
היה אפשר לסכם במשפט אחד: רגישות כלפי הזולת.
מה הכוונה?
שמואל נקראה שמואל הקטן לא בגלל שהוא היה נמוך קומה אלא הצניעות בו.
הוא זה שתיקן את ברכת המינים בתפילת העמידה...

בגמרא **תלמוד בבלי סנהדרין דף יא.** מסופר
מעשה באשה אחת שבאתה לבית מדרשו של רבי מאיר
אמרה לו: רבי, אחד מכם קִדשני בביאה. עמד רבי מאיר וכתב לה גט כריתות, ונתן לה, עמדו כתבו כולם ונתנו לה.
ורבי מאיר מהיכא גמיר לה? - משמואל הקטן.

איזה דמות! ודווקא אלדד ומידד הם אותו דבר:
אלדד ומידד היו אמורים להשתתף בגורל אך הם לא ראו את עצמם ראויים להנהגת העם.
הם הלכו ונחבאו כדי שלא ימצאו אותם.
התוצאה הייתה שהם קיבלו את הנבואה בהיותם במחנה – ולא רק באופן זמני כשאר הזקנים, אלא באופן קבוע!
הרגישות הזאת של אלדד ומידד היא נקודת ההשוואה לשמואל הקטן.
ולמה הבבלי לא מביא את אלדד ומידד??

אין לי שום טענה נגד הבבלי חס וחלילה... אבל הבבלי לא מצא לנכון להשוות את שמואל הקטן לאלדד ומידד... אפילו שהגמרא אומרת בסוף שכנראה שמואל הקטן כן היה מוזמן ואולי היה מישהו אחר שלא היה מוזמן... והסיכום של הבבלי הוא שרק מזומנין (מזומנים) יכולים לקדש את החודש.
אולי הגמרא שם לא חיפשה להבליט את המעשה של אלדד ומידד...

תחשבו על זה.

פרשת שלח לך

בפרשה הזאת יש חלוקה ל2 צדדים:

- כלב ויהושע שהציגו את שבט יהודה ושבט אפרים – שתמכו לעלות ולכבוש את ארץ ישראל
  X
- עשרת השבטים – שלא רצו לעלות מתוך פחד וקטנות.

במהלך ההיסטוריה (לאחר תקופת שלמה המלך) גם הייתה חלוקה:
שבט יהודה **בממלכת יהודה.** בנימין הצטרף אליו אבל הם היו מעט מאד אנשים (איך יודעים? בגלל מה שקרה בתקופת השופטים בפילגש בגבעה שבמעט נגדע שבט (בנימין) שלם וכתוב שנשארו מעט מאד גברים (600) משבט בנימין . עיין בשופטים פרק כ')
ועשרת השבטים – **ממלכת ישראל**.

אם נשווה את החלוקה של המרגלים ואת החלוקה של הממלכות... נוכל לראות שתמיד **שבט יהודה** היה בפני עצמו. ורואים את זה כבר בהתחלה - בקשר בין בני יעקב:
יהודה יורד מאחיו ... יהודה ערב ליוסף... רק יהודה נשלח לגושן ...

אבל מה שבט **אפרים** מצטרף ליהודה בחלוקה של המרגלים?? ולמה בחלוקה של הממלכות מאוחר יותר הוא לא מצטרף ל**יהודה**?

כתוב ***בתלמוד** ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ד כ"ט*

ובאו האובדים בארץ אשור אילו עשרת השבטים... תני רבי יהודה בן בתירה אומר ממשמע שנאמר תעיתי כשה אבד בקש עבדך מה אבידה האמורה להלן סופה להתבקש אף אבידה האמורה כאן עתידה להתבקש

לפי התלמוד - רבי יהודה בן בתירא שכנראה שהיה בתוקפת התנאים היה לו תקווה ורצון להחזיר את עשרת השבטים שהוגלו בתקופה של המלך (ממלכת ישראל) הושע בן אלה .

נפתח חלון חדש:

הגמרא (בבלי שבת צ"ו:) שואלת: במה חטא צלפחד ?
לדעת ר' עקיבא: מקושש עצים היה. ולדעת **ר' יהודה בן בתירא**: מן המעפילים היה

ראשית הדעה שהיה מן המעפילים – נראה לי נכונה יותר מכיוון שבנות צלפחד באו למשה בדרישה על נחלה בארץ ישראל....
ויכול להיות שלנסות לעלות לארץ אפילו שלא היה ברשות משה... יש קצת טעם שזה לא היה חטא חמור וזה מתקשר אם הדרישה של בנותיו – נחלה בארץ ישראל.
בשניהם אנו רואים החביבות ואהבה לא"י.

אפילו שיש גם דעה שמקושש העצים עשה את המעשה (חטא) בצורה של "קידוש ה" ורצה לגרום לעם ישראל להבין את חומרת השבת – כך שגם זה לא היה בדיוק "חטא"...

אגב זה אותו רבי יהודה בן בתירא שטען בתלמוד הירושלמי שעשרת השבטים יחזרו לעם ישראל ובתלמוד הבבלי טען שצלפחד היה מן המעפילים. מה הקשר?

לגבי צלפחד - האם היה לרבי יהודה בן בתירא לחלוק על רבי עקיבא ולטעון טענה אחרת??
ומאיזה שבט היה רבי יהודה בן בתירא?

בתלמוד הבבלי במסכת סנהדרין צ"ב: יש מחלוקת לגבי מתים שהחיה יחזקאל (ראו יחזקאל פרק ל"ז)

עד שרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אמר: מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות.
עמד רבי יהודה בן בתירא על רגליו ואמר:
אני מבני בניהם והללו תפילין שהניח לי אבי אבא מהם.

ואו! עם עובדות כאלה קשה להתווכח....

הגמרא ממשיכה בסוגיה **מי היו המתים שהחיה יחזקאל?** והנה הדעה של רב: **בני אפרים**

כך שיכול להיות שרבי יהודה בן בתירא היה משבט **אפרים**.

גם בני אפרים ניסו להעפיל לארץ ישראל לפני הקץ. היה חיבור מיוחד של שבט אפרים לארץ ישראל.
ולכן אפשר להבין עכשיו שרבי יהודה בן בתירא (שהיה משבט אפרים) טען שצלפחד היה בחטא ה.... ולכן הדרישה של בנותיו היא קשר הדוק עם אביהם: להתיישב בארץ ישראל.

לסיכום אנו רואים מפה הקשר הישיר בין אפרים וארץ ישראל.
בחלוקה של המרגלים – יהודה ואפרים היו בצד אחד והשאר בצד השני.

בחלוקה של הממלכה... אפרים היה כבר בצד השני (ממלכת ישראל). למה? כי אם באים לא"י... צריכים למלוך. ולכן ירבעם בן נבט (המלך הראשון שהקים את ממלכת ישראל) היה משבט אפרים...

חייבים לסיים את הסוגיה הזאת עם פסוק מאותו פרק של תחיית העצמות היבשות-

יחזקאל ל"ז
...כֹּה אָמַר ה' אלוקים - הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד <u>אֶפְרַיִם</u> וְשִׁבְטֵי

יִשְׂרָאֵל חברו [חֲבֵרָיו] וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת עֵץ יְהוּדָה וַעֲשִׂיתִם לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי.

שלח לך 2

איך להתייחס לדור המדבר?

אנו מתמודדים עם הדור הזה בפרשה שלנו שבו קוראים את חטא המרגלים ואת העונש להסתובב במדבר עוד 38 שנה (סה"כ 40 שנה).

נתבונן בשני התלמודים ונבדוק את ההתייחסות שלהם לדור המדבר.

נתחיל עם המשנה:

מסכת סנהדרין פרק י משנה ג

דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר ... דּוֹר הַפַּלָּגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, אַנְשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא... מְרַגְּלִים אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא,... דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תהלים נ) אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי זָבַח

אנו רואים מחלוקת בין ר' עקיבא לרבי אליעזר:

תלמוד בבלי סנהדרין ק"י:

דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר 'בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ' 'יִתַּמּוּ' בָּעוֹלָם הַזֶּה 'וְשָׁם יָמֻתוּ' בָּעוֹלָם הַבָּא וְאָמַר 'אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם יְבֹאוּן אֶל מְנוּחָתִי' דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הֵן בָּאִין לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר 'אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עֲלֵי זָבַח'

שטיינזלץ:

דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין, שנאמר: "במדבר הזה יתמו ושם ימתו" (במדבר יד, לה), ***"יתמו" — בעולם הזה, "ימותו" — לעולם הבא, אלו דברי ר' עקיבא. ר' אליעזר אומר:*** דור המדבר בעיקרם צדיקים היו, ועליהם הוא אומר "***אספו לי חסידי כרתי בריתי עלי זבח***" (**תהלים נ, ה**), שהם הם שכרתו ברית עם ה' לראשונה, ובוודאי יהא להם שכר לעתיד.

נתמודד עכשיו איך להתייחס לדור המדבר דרך הירושלמי:

תלמוד ירושלמי עבודה זרה פרק א הלכה א

אֵי זֶה דוֹר חָבִיב מִכָּל־הַדּוֹרוֹת. אֲמַר לָהֶן. דוֹר הַמִּדְבָּר

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק י הלכה ד

אחרי המחלוקת בין רבי עקיבא לרבי אליעזר על עולם הבא של דור המגבר...
התלמוד ממשיך:

רִבִּי אוֹמֵר. אֵילּוּ וָאֵילּוּ יֵשׁ לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. וּמַה טַעַם. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. אֵילּוּ עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים. וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם זֶה דוֹר הַמִּדְבָּר. אֵילּוּ וָאֵילּוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקּוֹדֶשׁ וּבִירוּשָׁלִָים

מעניין שרבי (רבי יהודה הנשיא) גם חולק על רבי עקיבא וטוען שיש להם חלק לעולם הבא. וגם מחבר בין דור המדבר לבין עשרת השבטים. שגם רבי עקיבא טוען במשנה שאין להם עולם הבא.

אני חס וחלילה לא טוען נגד רבי עקיבא ובעד רבי ורבי אליעזר...
אבל העובדה שלפי הירושלמי - רבי יהודה הנשיא שמחבר את המשנה טוען שיש להם חלק לעולם הבא זה משקל מאד משמעותי!
יש הרבה תירוצים איך רבי עקיבא טוען שאין להם חלק לעולם הבא... אבל

ברצוני לא להביא התירוצים כגון שרבי עקיבא אולי כאב את ההחמצה הגדולה ולא התגבשו בצד של בר כוכבא נגד הרומאים...ועוד הרבה תירוצים... אלא להסתכל עם משקפיים ורודות. משקפיים עם תקוה בלב שלפעמים רחוק מהמציאות.
הירושלמי מלמד אותי לא להתייאש.
השנה עברנו ממש פוגרום ע"י החמאס בעוטף עזה... הרבה חיילים נפלו... מלחמה בצפון...אנטישמיות מתחזקת מאוד... ואני אומר: יהיה טוב!!

אֵילּוּ וָאֵילּוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקּוֹדֶשׁ וּבִירוּשָׁלָיִם

פרשת קורח

כתוב בתלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין דף נ. פרק י הלכה א

...אמר ר' יהושע בן לוי בשם רבי יוסי: כך היתה עדתו של קרח שוקעת ויורדת עד שעמדה חנה ונתפללה עליהם ואמרה ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל

אני לא רוצה להתמקד עכשיו בחטא של קורח ועדתו... אלא להתחיל מיד בשאלה המתבקשת-
מה הקשר בין חנה (אמא של שמואל הנביא) לבין "עדתו של קרח" ?

ראשית מבחינה משפחתית ידוע לנו שחנה ושמואל הנביא כמובן הם צאצאים ישירים של קורח. ועוד ידוע לנו שבאמת בני קרח לא מתו בכתוב בהמשך בספר **מדבר כו' יא "וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ"**

אבל נניח בצד בקשר המשפחתי... מה לתפילת חנה ולקרח ועדתו ?
למה להגן ולהתפלל עליהם ??

אני תמיד רואה בעיניי המחלוקת של קורח ועדתו ואפילו קצת מרגיש הזדהות עם האיש (רחמנא לצלן) בהתחלה... **ומדוע תתנשאו על קהל ה'**?

אבל ברגע שהוא מסכים למבחן שמשה מציע... אני כבר מבין שלא הייתי צריך להזדהות עמו.
קורח בא בטענה: כולם קדושים... משה לא טוען אחרת ומציע מבחן קטורת והמחתות.
אם קורח באמת היה מאמין שכולם קדושים ומדוע תתנשאו... הוא היה צריך לסרב למבחן שהציע משה ! קורח היה צריך להגיד: למה דווקא אני והאנשים שמאמינים לי ? אבל הוא לא מסרב! הוא לא אמר את זה... ופה רואים שהאמירה של קורח בהתחלה לא הייתה שווה כלום. הוא בעצמו חושב שהוא "מתנשא" ויכול "להתחרות" נגד אהרון הכהן.

ומה הקשר לבני קורח??
אני תמיד מתפלא איך שבספר תהילים יש פרקים על בני קורח. וחכמים הודיעו לנו שהם חיברו את אותם פרקים ודוד המלך כתב אותם ברוח נבואה.

האם בני קורח לא חטאו?
אולי הם היו בצד של אבא במחלוקת... אבל מתוך כיבוד אב.... אפילו שלא חושבים כמוהו.
ודווקא זה מראה על אצילות ומסירות נפש.
כאשר התורה מתארת את העונש הנורא שהאדמה פצתה את פיה וקורח ועדתו מתו .... התורה מדגישה לנו בהמשך **שבני קורח לא מתו!**

דווקא חנה מייצגת את בני קורח ומבינה שהטענה של "כולם קדושים" אולי הייתה נכונה מצד אחד אבל לא מהצד של קורח.
ומה היא מתפללת? ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל
לפעמים יש עשירים ויש עניים.... יש מתנשאים ויש פשוטים... יש חכמים ויש בורים.... יש שנבחרו בתפקידים של כהונה ויש באלה שלא... אבל הקב"ה מוריד ומעלה לפי רצונו.
זה היה ה' שבחר באהרון הכהן... זה היה ה' שבחר בשמואל הנביא.... זה ה' שבחר בדוד המלך...
כולם יכולים להיות קדושים... אבל ה' מחליט.

האמת במחשבה שניה הבן של חנה (שמואל הנביא) בדיוק עשה מה שקורח לא הצליח....
קורח רצה להדיח את הכהן הגדול... וכמובן שלא צלח
עלי הכהן הגדול בזמן חנה מבין ע"י שמואל הנביא שהוא ובניו לא יהיו יותר בתפקיד כהן הגדול...

לכאורה יש הקבלה.... אבל ההבדל מאד משמעותי:
קורח ניסה להדיח את אהרון הכהן – שנבחר בידי ה'! שכולו היה אהבת הבריות.
שמואל הנביא מנבא את הדחת בניו של עלי הכהן: כמו שכתוב בשמואל א' פרק ג'
וַיֹּאמֶר ה' אֶל-שְׁמוּאֵל ... וְהִגַּדְתִּי לוֹ כִּי-שֹׁפֵט אֲנִי אֶת-בֵּיתוֹ עַד-עוֹלָם בַּעֲוֺן אֲשֶׁר-יָדַע כִּי-מְקַלְלִים לָהֶם בָּנָיו וְלֹא כִהָה בָּם.

אבל בניגוד לאהרון – לא היה אהבת הבריות אמיתית אצל בניו של עלי... אלא אהבת ממון ונשים.
לדעתי חנה היא קשר ישיר לקורח מכיוון שמידה כנגד מידה.
ה' מוריד ...ויעל הכל לפי ה'

קורח 2

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק י הלכה ד מופיע:
עֲדַת קוֹרַח אֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵינָן רוֹאִין לְעָתִיד לָבוֹא...רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר תָּעִיתִי כְּשֶׂה אוֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ. מָה עֲבֵידָה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן סוֹפָהּ לְהִתְבַּקֵּשׁ אַף עֲבֵידָה הָאֲמוּרָה כָאן סוֹפָהּ לְהִתְבַּקֵּשׁ. מִי נִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם?
רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אָמַר. מֹשֶׁה נִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם. יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמוֹת. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. חַנָּה עֲלֵיהֶן. הִיא דְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. דְּאָמַר רִבִּי רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. כָּךְ הָיְתָה עֲדָתוֹ שֶׁלְּקֹרַח שׁוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת עַד שֶׁעָמְדָה חַנָּה וְנִתְפַּלְּלָה עֲלֵיהֶן וְאָמְרָה ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל:

שוב הירושלמי נותן תקווה לגבי קורח ועדתו.
אגב - חנה : אמא של שמואל שהיה צאצא של קורח!

הבעיה המשמעותית היא המחלוקת ובזה ברצוני לדון עכשיו:
ידוע לנו מחלוקת בגמרא בתלמוד בבלי:

תלמוד בבלי בבא קמא יז.

תָּנוּ רַבָּנַן: "וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְמוֹתוֹ" – זֶה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה...דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה: וַהֲלֹא לִפְנֵי אַחְאָב עָשׂוּ כֵּן! ....
וְהָאָמַר מָר: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה, שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה!

הגמרא מתחילה עם השוואה בין המלך חזקיה לבין המלך מנשה...
מה יותר חשוב? לימוד תורה או מעשה?
בסוף יש קביעה: ***גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה, שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה!***

בתלמוד הירושלמי יש סיפור שהוא טוען הפוך:

תלמוד ירושלמי פסחים פרק ג הלכה ז

כָּךְ שָׁנָה רִבִּי. הַמַּעֲשֶׂה קוֹדֵם לַתַּלְמוּד.
נִמְנוּ בַּעֲלִיַּית בֵּית אָרוֹס בְּלוֹד. הַתַּלְמוּד קוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה. רִבִּי אַבָּהוּ (שהיה רב בקיסריה) ***שְׁלַח לְרִבִּי חֲנִינָה בְרֵיהּ יִזְכֵּי בְטִיבֵּרִיָּה*** (שיזכה ללמוד תורה אצל ר' יוחנן שהיה בטבריה).
אֲתוֹן וְאָמְרוּן לֵיהּ. גְּמַל הוּא חֶסֶד (רבי חנינה עסק עם צרכי קבורת מתים)
שְׁלַח וַאֲמַר לֵיהּ. הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּקַיְסָרִין שְׁלַחְתִּיךָ לְטִבֵּרְיָא?
שֶׁכְּבָר נִמְנוּ וְגָמְרוּ בַּעֲלִיַּית בֵּית אָרוֹס בְּלוֹד שֶׁהַתַּלְמוּד קוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה (כמו בתלמוד הבבלי).
רַבָּנִין דְּקַיְסָרִין אָמְרִין. הָדָא דְתֵימַר. בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה. אֲבָל אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה קוֹדֵם.

זה רק דוגמה מתוך אלפי מחלוקות שיש בין התלמוד הירושלמי לתלמוד הבבלי.
אז למה הבאתי דווקא את זה?
כי המחלוקות נובעות מסיבות מסוימות ויש להתבונן בכל מחלוקת את הסיבה ...
אבל בגדול רואים שהירושלמי מסתכל בצורה אחרת.
הכוונה לא שהירושלמי מסתכל עם יותר תקוה. לא לזה אני מתכוון.
אולי הכוונה היא יותר פנמיות.... קשה לי לתאר מה שעולה לי לראש.
האם רבי - רבי יהודה הנשיא. שחיבר את המשנה!! לא חשב כמו הבבלי שלימוד קודם המעשה?
נסו להסביר.

שאלה:
האם קורח ועדתו אין להם חלק לעולם הבא או (כמו שמופיע לירושלמי) שיש להם חלק לעולם הבא?
נסיים עם עוד שאלה:
מה ההבדל בין יהודי כופר, מחלל שבת,אוכל טרפות... לבין יהודי שומר מצוות ? האם הם שונים? (אם מסתכלים בחוץ ודאי רואים את ההבדל) או שווים?
(אם מסתכלים בפנים - לשניהם יש נשמה מהקב"ה)

מה דעתכם?

חקת

בפרשה מסופר על מות אהרון הכהן. אנו כבר נמצאים בשנת 40 במדבר ועוד מעט נכנסים לישראל.

מסופר **בתלמוד הירושלמי מסכת סוטה דף ח: פרק א הלכה י**

... נסתלקו ענני כבוד וביקשו הכנענים להתגרות בישראל. הדא היא דכתיב (במדבר כא) וישמע ... שמע שמת אהרן התייר הגדול שלהן שהיה תר להן את הדרך (בזכותו היה ענן הכבוד) . בואו ונתגרה בהן וביקשו ישראל לחזור למצרים ונסעו לאחריהן שמונה מסעות ורץ אחריו שבטו של לוי והרג בהן שמונה משפחות. אף הן הרגו ממנו ארבע

איני יודע כמה אנשים מכירים את הגמרא הזאת...
אהרון מת... ואז הכנענים מנצלים את זה ותוקפים את ישראל.... וישראל

פוחדים וחוזרים אחורה 8 תחנות ....
לסיכום - מדברים על מלחמה נגד הכנענים לפני שנכנסים לארץ... ולבסוף יש מלחמה פנימית בתוכנו כאשר בני לוי הורגים 8 משפחות של ישראל .... וישראל הורגת 4 משפחות של בני לוי.

אני לא יודע כמה מתו בכל שנה וממה נפטרו....

אבל הסיפור הזה קצת מפריע לי. למה?

דווקא זה קורה לדור החדש?? לדור שלא זוכר את מצריים?
והתיאור של הירושלמי שנהרגים 8 משפחות של ישראל ו4 משפחות של לוי.... למה הפרטים הללו? מה הגמרא מנסה להגיד לי ?

תמיד זה מפליא אותי את עין אי"ה. אתה יכול ללמוד גמרא כרגיל כמו כולם... ואז בא הרב קוק ומסביר בצורה פנימית מה הגמרא מנסה להגיד לנו.

אני זוכר עד היום את הסוגיה בגמרא שהביאה 4 פסוקים שצריך לברך על הרעה שמו שמברך על הטובה. והרב קוק מסביר בצורה מופלאה למה הגמרא הביא כל פסוק... ומה ההבדל ביניהם... שיעור מאלף.

אני רוצה לקחת את הגמרא הזאת בירושלמי ולנסות בחוצפתי ללמוד אותה בדרך של הרב קוק בעין אי"ה.

ננסה להבין את האווירה. עומדים להיכנס לארץ ישראל... לתקופה של מלחמות והתנחלויות... תקופה מיוחדת.
אבותינו כולם מתו במדבר... דור חדש... ועכשיו גם נפרדים מאהרון .

אהרון מסמל לנו את הרוחניות. הכהן הגדול.
ושבט לוי שלא מתעסק בנחלות וכיבושים מופיע כשבט הרוחני שממנו יצא אהרון הכהן. הם מתעסקים במשכן... במימד הרוחני.

לעומת זאת עם ישראל הולך לקראת תקופה מלאה מלחמות. והנה לפני כניסה לארץ מפתיע אותם מלך ערד מכיוון שרואה בחולשתם שאין אהרון הכהן... ואין ענן הכבוד... אין המצפן הרוחני שמייחד את העם.

מלך ערד מרגיש שעם ישראל הוא שילוב של שמים וארץ... של רוחניות וגשמיות... והנה הוא חשב שעם מות אהרון – אין לעם הזה שום ייחודיות.

אהרון הוא כהן הגדול. והוא איננו.

בני ישראל הולכים 8 מסעות אחורה....
8 מסמל את הרוחניות... הבגדים של הכהן הגדול ביום הכי רוחני לעם ישראל (יום כיפור) הוא 8. ברית המילה (מעל הטבע) זה 8. חנוכה זה 8. שמיני עצרת (מעל הטבע).
שבט לוי מבין את חוסר הרוחניות והורג 8 משפחות...

לעומת זאת בני ישראל הורגים 4 משפחות משבט לוי.
4 שמסמל בגדי כהונה של יום יום של הכוהנים.

נכון שאין להם היכולת להגיע לדרגה הרוחנית של כהן הגדול של 8 בגדים...
אבל 4 הם מגיעים ונלחמים נגד שבט לוי והורגים להם 4 משפחות.
כאילו מלחמה בין 8 ל4. בין השמים לארץ...

מי צודק? שבט לוי שמסמל הרוחניות והשמים ? או בני ישראל שמסמל הגשמיות והארץ?

על כך גם נחלקים שמאי והלל. מה נברא ראשון? שמים או ארץ?
לא משנה הטענות... אלו ואלו דברי אלוקים חיים.

עם ישראל צריך את 4 וגם את 8. הגשמיות וגם הרוחניות.

מה קרה בסוף לכנענים? למלך ערד?

במדבר פרק כא'

וישְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים; וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי. ב וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לה' וַיֹּאמַר: אִם-נָתֹן תִּתֵּן אֶת-

הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי--וְהַחֲרַמְתִּי אֶת-עָרֵיהֶם. ג וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם

בסוף כאשר אנו נלחמים אבל גם נודרים ופונים לקב"ה (משלבים את שמים וארץ) אנו מנצחים.

וזה הכח שלנו! שילוב של שמונה וארבע

חקת 2

בפרשה שלנו אנו נתקלים במעשה:

במדבר פרק כ"א פסוק ו'

וַיְשַׁלַּ֨ח ה֜' בָּעָ֗ם אֵ֚ת הַנְּחָשִׁ֣ים הַשְּׂרָפִ֔ים וַיְנַשְּׁכ֖וּ אֶת־הָעָ֑ם וַיָּ֥מָת עַם־רָ֖ב מִיִּשְׂרָאֵֽל׃

וַיָּבֹא֩ הָעָ֨ם אֶל־מֹשֶׁ֜ה וַיֹּאמְר֣וּ חָטָ֗אנוּ כִּֽי־דִבַּ֤רְנוּ בַה֙' וָבָ֔ךְ הִתְפַּלֵּל֙ אֶל־ה֔' וְיָסֵ֥ר מֵעָלֵ֖ינוּ אֶת־הַנָּחָ֑שׁ וַיִּתְפַּלֵּ֥ל מֹשֶׁ֖ה בְּעַ֥ד הָעָֽם׃

וַיֹּ֨אמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁ֗ה עֲשֵׂ֤ה לְךָ֙ שָׂרָ֔ף וְשִׂ֥ים אֹת֖וֹ עַל־נֵ֑ס וְהָיָה֙ כָּל־הַנָּשׁ֔וּךְ וְרָאָ֥ה אֹת֖וֹ וָחָֽי׃
וַיַּ֤עַשׂ מֹשֶׁה֙ נְחַ֣שׁ נְחֹ֔שֶׁת וַיְשִׂמֵ֖הוּ עַל־הַנֵּ֑ס וְהָיָ֗ה אִם־נָשַׁ֤ךְ הַנָּחָשׁ֙ אֶת־אִ֔ישׁ וְהִבִּ֛יט אֶל־נְחַ֥שׁ הַנְּחֹ֖שֶׁת וָחָֽי׃
כמובן כל המפרשים מתמודדים עם המקרה.
אולי זה קשה (לבנות פסל?? עבודה זרה?) , אבל לדעתי לירושלמי יש תשובה שמרגיעה את דעתי.
תקראו שוב את הפסוקים. והפעם נדגיש 2 מילים. ונצא למסע.

וַיְשַׁלַּ֨ח ה' בָּעָ֗ם אֵ֚ת הַנְּחָשִׁ֣ים הַשְּׂרָפִ֔ים וַֽיְנַשְּׁכ֖וּ אֶת־הָעָ֑ם וַיָּ֥מָת עַם־רָ֖ב מִיִּשְׂרָאֵֽל׃
וַיָּבֹא֩ הָעָ֨ם אֶל־מֹשֶׁ֜ה וַיֹּאמְר֣וּ חָטָ֗אנוּ כִּֽי־דִבַּ֤רְנוּ בַֽה' וָבָ֔ךְ הִתְפַּלֵּל֙ אֶל־ה' וְיָסֵ֥ר מֵעָלֵ֖ינוּ אֶת־הַנָּחָ֑שׁ וַיִּתְפַּלֵּ֥ל מֹשֶׁ֖ה בְּעַ֥ד הָעָֽם׃
וַיֹּ֨אמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁ֗ה עֲשֵׂ֤ה לְךָ֙ שָׂרָ֔ף וְשִׂ֥ים אֹת֖וֹ עַל־נֵ֑ס וְהָיָה֙ כָּל־הַנָּשׁ֔וּךְ <u>וְרָאָ֥ה</u> אֹת֖וֹ וָחָֽי׃
וַיַּ֤עַשׂ מֹשֶׁה֙ נְחַ֣שׁ נְחֹ֔שֶׁת וַיְשִׂמֵ֖הוּ עַל־הַנֵּ֑ס וְהָיָ֗ה אִם־נָשַׁ֤ךְ הַנָּחָשׁ֙ אֶת־אִ֔ישׁ <u>וְהִבִּ֛יט</u> אֶל־נְחַ֥שׁ הַנְּחֹ֖שֶׁת וָחָֽי׃

ראשית הירושלמי מבדיל בין לראות ולהביט:
תלמוד ירושלמי ראש השנה פרק ג' הלכה ב'
רִבִּי לֵוִי בְשֵׁם רִבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָה. וְהָיָה הַנְּשׁוּךְ אֵין כְּתוּב כָּאן אֶלָּא כָּל־הַנָּשׁוּךְ. (פסוק התורה במדבר כא,ח **וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי**) (***אֲפִילוּ נְשִׁיכַת כֶּלֶב. אֲפִילוּ נְשִׁיכַת נָחָשׁ.***

וְלֹא דַמְיָא. נְשִׁיכַת כֶּלֶב וְרָאָה (**וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי** -במדבר כא,ח) .
נְשִׁיכַת נָחָשׁ וְהִבִּיט (חיה אחרת שנשכה מישהו היה מספיק לראות את נחש הנחושת... אבל אם נחש נשך אותו היה צריך <u>להביט</u>! הסתכלות בכוונה)
רִבִּי יוּדָה גוֹזְרַיָא בְשֵׁם רִבִּי אָחָא. נְשִׁיכַת כֶּלֶב שֶׁאֵינוֹ מִמִּינוֹ. (שאינו ממית)
<u>וְרָאָה</u>. נְשִׁיכַת נָחָשׁ שֶׁהוּא מִמִּינוֹ(נשיכה שיכולה להרוג אותו). ***<u>וְהִבִּיט</u>.***
וְרַבָּנִן אָמְרֵי. נְשִׁיכַת כֶּלֶב שֶׁאֵינוֹ מְחַלְחֵל (שאין לו ארס). ***וְרָאָה. נְשִׁיכַת נָחָשׁ שֶׁהוּא מְחַלְחֵל***(יש לו ארס). ***וְהִבִּיט.***

<u>מהו ההבדל בין לראות ולהביט?</u>
לראות זה ראייה בעלמא ללא כוונה להסתכל.
להביט זה להסתכל על הדבר בכוונה ובהתבוננות.
האם יש בכל אלה רמז לרעיון שגם בדבר מוחשי שהוא לכאורה עבודה זרה לכל דבר, יש הבדל בראייה ובכוונה?

ממשיך הירושלמי במקום אחר:
תלמוד ירושלמי ראש השנה ג':ט':ב'
הלכה: אָמַר רִבִּי יָסָא. בְּאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת (בתורה) ***נֶאֱמַר עֲשֵׂה לְךָ. בִּשְׁלֹשָׁה פֵּירֵשׁ וְאֶחָד לֹא פֵירֵשׁ. עֲשֵׂה לְךָ֙ תֵּ֣יבַת עֲצֵי־גֹ֔פֶר.*** (בראשית)
עֲשֵׂ֣ה לְךָ֗ שְׁתֵּי֙ חֲצוֹצְרֹ֣ת כֶּ֔סֶף. (במדבר)
עֲשֵׂ֥ה לְךָ֖ חַרְב֣וֹת צוּרִ֑ים. (יהושע. לפני כניסה לארץ)
עֲשֵׂ֤ה לְךָ֙ שָׂרָ֔ף (בפרשה שלנו)- ***לֹא פֵירֵשׁ. אָמַר מֹשֶׁה. עִיקָרָהּ לֹא נחש הוּא. לְפִיכָךְ וַיַּ֤עַשׂ מֹשֶׁה֙ נְחַ֣שׁ נְחוֹשֶׁת. מִיכָּן הָיָה רִבִּי מֵאִיר דּוֹרֵשׁ שֵׁמוֹת.***

חשב משה: עיקרה לא נחש הוא?! – וכי שמו העיקרי של **שרף**, שציוה ה' את משה לעשות, אינו נחש?! (**שרף** הוא אחד מהשמות שנקרא נחש) וכיוון שציוה ה' אותו לעשות נחש, ודאי נתכוון ה' שיעשה את הנחש מנחושת, שהמילים "נחש נחושת" הן לשון נופל על לשון.
שאילו נתכוון ה' שיעשה את הנחש ממין אחר, היה לו לפרש ממה יעשה אותו. לפיכך נאמר: "**וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת**" (במדבר כא,ט) – בציווי ה' נאמר "**שרף**", ובמעשה משה נאמר "**נחש**", לומר לך שמהשם "**נחש**" הבין משה שיעשה אותו מנחושת.
מכאן היה רבי מאיר **דורש שמות** – כמו משה שעשה נחש נחושת משום שדרש את השם נחש.

זאת אומרת שמשה עשה נחש הנחושת. ולמה נחושת? כי זה מהלשון נחש. ואים פה שום כוונה של עבודה זרה.
ואם זה לא עבודה זרה... למה חיזקיהו המלך היה צריך לגנוז את נחש הנחושת?
והירושלמי סוסיף:
תלמוד ירושלמי עבודה זרה פרק ג הלכה ג
וּכִתַּת֙ נְחַ֤שׁ הַנְּחוֹשֶׁת. וְכִי עֲבוֹדָה זָרָה הִיא?

וַהֲלֹא מֹשֶׁה עֲשָׂאוֹ. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹעִין אַחֲרָיו עַד שֶׁבָּא חִזְקִיָּהוּ וְהֶעֱבִירוֹ

זה לא מספיק הכוונה שלך....לדור שלך...
קחו למשל האפוד של גדעון. אולי הכוונה שלו הייתה להדגיש שהמלכות שייכת לקב"ה...אבל בסוף עבדו עבודה זרה גם לאפוד שלו.

שופטים פרק ח' פסוק כ"ב

וַיֹּאמְר֤וּ אִֽישׁ־יִשְׂרָאֵל֙ אֶל־גִּדְע֔וֹן מְשָׁל־בָּ֙נוּ֙ גַּם־אַתָּ֔ה גַּם־בִּנְךָ֖ גַּ֣ם בֶּן־בְּנֶ֑ךָ כִּ֥י הוֹשַׁעְתָּ֖נוּ מִיַּ֥ד מִדְיָֽן׃ וַיֹּ֤אמֶר אֲלֵהֶם֙ גִּדְע֔וֹן לֹֽא־אֶמְשֹׁ֣ל אֲנִי֙ בָּכֶ֔ם וְלֹֽא־יִמְשֹׁ֥ל בְּנִ֖י בָּכֶ֑ם ה' יִמְשֹׁ֥ל בָּכֶֽם׃....
וַיַּעַשׂ֩ אוֹת֨וֹ גִדְע֜וֹן לְאֵפ֗וֹד וַיַּצֵּ֨ג אוֹת֤וֹ בְעִירוֹ֙ בְּעָפְרָ֔ה וַיִּזְנ֧וּ כָֽל־יִשְׂרָאֵ֛ל אַחֲרָ֖יו שָׁ֑ם וַיְהִ֥י לְגִדְע֛וֹן וּלְבֵית֖וֹ לְמוֹקֵֽשׁ׃

כאשר את מחליט החלטה חשוב מאד לא רק להחליט על סמך טווח קצר אלא גם לטווח ארוך.

בלק

לפני הרבה שנים חלק מעם ישראל (ורוב האנושות) היה מאמין בקמיעות סגולות וניחושים למיניהם...כל מיני אנשים היו ל"בלעם" בדורות שלהם ....
אנו במאה ה21... התפתחות בכל התחומים...
חשבתי שעכשיו יהיו פחות אמונות טפלות ונטייה שלילית כלפי אנשים

כאלה.... אבל לדעתי "בלעם" עדיין מבעבע בנו. הלוואי שהייתי טועה אבל זאת עובדה.

בתלמוד הירושלמי מסכת שבת דף לט: פרק ו הלכה ט מופיע :

גר אחד היה אסטרולוגוס. פעם אחת רצה לצאת (לדרך) אמר (בליבו): וכי עכשיו יוצאים (כנראה שהיה "סימן" לא לצאת) ?! חזר ואמר (בליבו): כלום לא נדבקתי באומה זו אלא כדי לפרוש מדברי (הבל) הללו. נֵצֵא בשם בוראנו. כשהתקרב למקום סכנת (חיה רעה) (התנפלה החיה) על חמורו ואכלתהו. מה גרם לו שייכנס לסכנה? שבתחילה הרהר שלא לצאת (היה לו קצת נטיה ל"אמונות טפלות"). מה גרם לו להינצל? שבסופו של דבר סמך על בוראו. אמר לו: כל המנחש סופו לבוא עליו. ומה טעמו? " כי לא נחש ביעקב". כי לו – נחש. אמר ר' אחא בר זעירא: כל מי שאינו מנחש מחיצתו לפנים כמלאכי השרת. ומה טעמא? " כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל" [במדבר כג כג] ...
א"ר ירמיה בן אלעזר עתידה בת קול להיות מפוצצת באהלי צדיקים ואומרת כל מי שפעל עם אל יבוא ויטול שכרו.

כבר רואים לפי התלמוד שהשם של האיש מעיד על הבעיה....
מה הירושלמי רוצה ללמד אותנו ? כי ניחוש הוא דבר רע ? הרי אתה רואה לפי התורה שבן מחשבים את ברכתו או קללתו של בלעם.... הרי בלק אומר:
כי ידעתי את אשר תברך בקסמיך מבורך ואשר תאור בהם יוּאָר (במדבר כב' ו')

בלעם – היה שקרן? ממש לא. אולי היה רשע אבל תכלס... היה לו כוחות לא?

שאלה: מי שרוצה פרנסה טובה... או רוצה זיווג מסוים... להתרפא ממחלה מסוימת (ולכולנו יש תמיד משהו שהיה רוצה במיוחד).... האם מספיק לו שיגיד פרק תהילים קנ"ג ? (פרק זה לא קיים. כתבתי אותו כי חס וחלילה איני רוצה לפגוע באמירת תהילים!)
מספיק שיגיד 21 פעמים משפט מסוים? האם מספיק לו שיקבל ברכה מאישיות מסוימת?

קיבלתי הודעה עכשיו שאם אתרום X ₪ למקום מסוים... יתפללו עבור הצלחה מסוימת....
ומדובר ברבנים מאד מאד נחשבים... איך זה מסתדר?
שיתפללו בשביל משהו בקבר 40 יום? מה זה??

לפני כמה שנים בא מישהו דתי לרב אוירבעך זצ"ל בירושלים.
הוא רצה לבקר בכמה קברי צדיקים בעניין מסוים... הרב אוירבעך ענה לו:
- אתה לא צריך לבקר בקברי צדיקים... תוכל ללכת (לידך) להר הרצל... ההר מלא קברי צדיקים.

אני לא מזלזל חס וחלילה ביחס לסגולות (או כמו שקראנו "לפוצץ באוהלי צדיקים") ... ההפך –והרבה רבניים לא מתנגדים נגד הסגולות או "אנשים מיוחדים" ....

רוצים עוד הוכחה: הרי כלב בן יפונה הלך לקבר האבות בחברון להתפלל באשר נכנס עם שאר המרגלים. הוא חשב שללכת להתפלל בקברי אבות "יציל" אותו מעצת מרגלים.
האם הוא באמת חשב שהביקור "יציל" אותו או יחזק האמונה שלו בעליה לארץ ישראל ? כן!!

אז מה להחליט? להתנגד בצורה חריפה לסגולות או אנשים עם כוחות... או כן מלכתחילה להיות בעד זה... מה עושים?

יכול להיות שיש סגולות שאכן מתקיימות... יכול להיות בהחלט אנשים עם כוח שיכולים לברך או לקלל....יכול להיות שיש מקומות מיוחדים....
<u>אז מה?</u> הייתי אומר לכולם להתגבר על זה ולהיות תמים עם ה' !

אבל הרבה רבניים היו מתנגדים לי והופכים אותי ל"אחר"...

אז אני לא רוצה לצאת נגד אלא לחדד ההשוואה שחכמינו עושים בין בלעם לבין אברהם אבינו.

מי שזוכה להיות תמים עם ה' ולא מאמין בדברים חיצונים "כי לא נחש ביעקב" **הוא בקבוצה של אברהם**... אותו אברהם שיצא מהעולם של פסלים, אסטרולוגיה, מזלות, ניחושים למיניהם ושאר סימנים שאינם חלק מהציווי: "תמים תהיה עם ה' אלוהיך"

מי שמאמין בבלעם שאמירותיו יכולות בהחלט להשפיע על עם ישראל (**וזה יכול להיות אמת לכל דבר**) או שמאמין שכוחות מיוחדים שיש לכמה אנשים או דברים שלא הולכים ביחד עם הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלוהיך" - **הוא בקבוצה של בלעם**.

אני חס וחלילה לא טוען שיש שרלטנים או סגולות שלא מתקיימות... אלא להיות יהודי עם אמונה פשוטה וישרה: **אין עוד מלבדו! רק ה'**.

במשחק הזה כדאי להיות בקבוצה של אברהם...

בלק 2

כידוע בלעם רצה לקלל ויצא מברך...

אחת מהברכות שלו:

במדבר פרק כג פסוק כג

כִּ֤י לֹא־נַ֙חַשׁ֙ בְּיַעֲקֹ֔ב וְלֹא־קֶ֖סֶם בְּיִשְׂרָאֵ֑ל כָּעֵ֗ת יֵאָמֵ֤ר לְיַעֲקֹב֙ וּלְיִשְׂרָאֵ֔ל מַה־פָּ֖עַל אֵֽל:

מופיע בירושלמי

תלמוד ירושלמי שבת פרק ו הלכה ט

אָמַר רִבִּי לֵוִי. כָּל־הַמְנַחֵשׁ סוֹפוֹ לָבוֹא עָלָיו. וּמַה טַעַם. כִּ֤י לֹא־נַ֙חַשׁ֙ בְּיַֽעֲקֹ֔ב. כִּי לוֹ נַחַשׁ.

אָמַר רִבִּי אָחָא בַּר זְעִירָא. כָּל־מִי שֶׁאֵינוֹ מְנַחֵשׁ מְחִיצָתוֹ לִפְנִים כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וּמַה טַעַם? כָּעֵ֗ת יֵאָמֵ֤ר לְיַֽעֲקֹב֙ וּלְיִשְׂרָאֵ֔ל מַה־פָּ֖עַל אֵֽל.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא בְרֵיהּ דְּרִבִּי אַבָּהוּ. בִּבְחֲצִי יָמָיו שֶׁל עוֹלָם הָיָה אוֹתוֹ רָשָׁע (בלעם) ***עוֹמֵד. מַה טַעֲמֵיהּ? כָּעֵ֗ת יֵאָמֵ֤ר לְיַֽעֲקֹב֙ וּלְיִשְׂרָאֵ֔ל מַה־פָּ֖עַל אֵֽל.***

אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה בֶּן אֶלְעָזָר. עֲתִידָה בַת קוֹל לִהְיוֹת מְפוֹצֶצֶת בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים וְאוֹמֶרֶת. כָּל־מִי שֶׁפָּעַל עִם אֵל יָבוֹא וְיִטּוֹל שְׂכָרוֹ.

אנו רואים את האיסור של הניחוש... אלא להיות תמים עם ה' אלוקיך.

אנו בדור שיש הרבה "רבנים" שלוקחים את הניחוש כדרך חיים ביהדות. במקום' להיות תמים עם ה' הולכים לכל מיני באבות או למקומות מסוימים .... אני חס וחלילה לא טוען שום דבר נגד הרבנים הללו אבל קשה לי <u>מאד</u> שלא מקיימים ציווי מפורש מהתורה:

דברים פרק י"ח פסוק י"ג: ***תָּמִ֣ים תִּֽהְיֶ֔ה עִ֖ם ה' אֱלֹהֶֽיךָ***

ברצוני לקחת דווקא את רשב"י (רבי שמעון בר יוחאי) במערה בדמות ונבדוק את ההבדל בין הירושלמי לבבלי.

תלמוד בבלי שבת ל"ג:

אֲזַל הוּא וּבְרֵיהּ, טְשׁוֹ בֵּי מִדְרְשָׁא. כָּל יוֹמָא הֲוָה מַתְיָא לְהוּ דְּבֵיתְהוּ רִיפְתָּא וְכוּזָא דְמַיָּא וְכָרְכִי. כִּי תְּקֵיף גְּזֵירְתָא אֲמַר לֵיהּ לִבְרֵיהּ: נָשִׁים דַּעְתָּן קַלָּה עֲלֵיהֶן, דִּילְמָא מְצַעֲרֵי לַהּ וּמְגַלְּיָא לַן. אֲזַלוּ טְשׁוֹ בִּמְעָרְתָּא. אִיתְרְחִישׁ נִיסָּא אִיבְּרִי לְהוּ חָרוּבָא וְעֵינָא דְמַיָּא, וַהֲווֹ מַשְׁלְחִי מָנַיְיהוּ וַהֲווֹ יָתְבִי עַד צַוְּארַיְיהוּ בְּחָלָא. כּוּלֵּי יוֹמָא גָּרְסִי. בְּעִידָּן צַלּוֹיֵי לָבְשִׁי מִיכַּסּוּ וּמְצַלּוּ, וַהֲדַר מַשְׁלְחִי מָנַיְיהוּ כִּי הֵיכִי דְּלָא לִיבְלוּ. אִיתִּיבוּ תְּרֵיסַר שְׁנֵי בִּמְעָרְתָּא. אֲתָא אֵלִיָּהוּ וְקָם אַפִּיתְחָא דִמְעָרְתָּא, אֲמַר: מַאן לוֹדְעֵיהּ לְבַר יוֹחַי דְּמִית קֵיסָר וּבְטִיל גְּזֵירְתֵיהּ.

אזל [הלך] הוא, ר' שמעון בר יוחאי ובריה [ובנו] **ר' אלעזר, טשו בי מדרשא** [והתחבאו בבית המדרש]. **כל יומא הוה מייתי להו דביתהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי** [כל יום היתה מביאה להם אשתו של ר' שמעון לחם וקנקן מים

ואבלו]. **כי תקיף גזירתא** [כאשר התחזקה הגזירה] **אמר ליה לבריה** [לו ר' שמעון לבנו]: **נשים דעתן קלה עליהן, ויש אם כן לחשוש דילמא מצערי לה ומגליא לן** [שמא יצערו אותה השלטונות ותגלה אותנו]. **אזלו טשו במערתא** [הלכו והתחבאו במערה]. **איתרחיש ניסא איברי להו חרובא ועינא דמיא** [התרחש נס ונברא להם עץ חרוב ומעין מים], **והוו משלחי מנייהו והוו יתבי** [והיו פושטים בגדיהם והיו יושבים] **עד צוארייהו בחלא** [צווארם בחול], **שלא להשאר ערומים, וכך כולי יומא גרסי** [כל היום היו לומדים]. **בעידן צלויי לבשו מיכסו ומצלו, והדר משלחי מנייהו, כי היכי דלא ליבלו** [ובזמן התפילה היו מתלבשים מתכסים ומתפללים, וחוזרים ופושטים את בגדיהם, כדי שלא יבלו]. **איתבו תריסר שני במערתא** [ישבו שתים עשרה שנה במערה]. **אתא** [בא] **אליהו הנביא וקם אפיתחא דמערתא** [ועמד על פתח המערה] **ואמר: מאן לודעיה** [מי יודיעו] **לבר יוחאי דמית** [שמת] **הקיסר ובטיל גזרתיה** [ובטלה גזירתו].

תלמוד ירושלמי שביעית פרק ט הלכה א

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי עֲבַד טְמִיר בִּמְעַרְתָּא תְּלַת עֲשָׂר שְׁנִין בִּמְעָרַת חָרוּבִין. (דתרומה) עַד שֶׁהֶעֱלָה גוּפוֹ חֲלוּדָה לְסוֹף תְּלַת עֲשָׂר שְׁנִין. אֲמַר לֵינָה נְפַק חָמִי מַה קָלָא בְּעָלְמָא נְפַק וְיָתַב לֵיהּ עַל פּוּמָא דִמְעַרְתָּא חָמָא חַד צַיָּיד צָיֵיד צִיפּוֹרִין פְּרַס מְצוּדָתֵיהּ שְׁמַע בְּרַת קָלָא אָמְרָה דִּימוֹס וְאִישְׁתֵּיזְבַת. אֲמַר צִיפּוֹר מִבַּלְעֲדֵי שְׁמַיָּא לָא יִבְדָּא. כָּל שֶׁכֵּן בַּר נַשָּׁא.

תרגום:

ר' שמעון התחבא במערת חרובים 13 שנה עד שהעלה גופו חלודה.

לסוף 13 שנים אמר ר' שמעון עלי לצאת לראות מה חדש בעולם. יצא וישב על פי המערה. ראה צייד אחד צד ציפורים. פרש הצייד את מצודתו, והצייד לא הצליח במשימתו. שמע בת קול ואמרה חופשי. אמר ר' שמעון לעצמו ציפור מבלעדי רצון הקב"ה אינה נתפשת כל שכן בני אדם.

<u>במה הבדלים משמעותיים:</u>

1- מעניין שהירושלמי לא מספר על אשתו של רשב"י... אולי יש לכם דעה על כך?

2- בבלי מספרים שהיה נס עם החרוב והמים ואליהו הנביא קרא לו לצאת החוצה. הירושלמי בכלל לא מדגיש את זה. למה לדעתכם?

3-ביציאה מהמערה - בבבלי רשב"י יוצא בגלל אליהו הנביא. בירושלמי הוא

יוצא מיוזמתו.
בבלי= נפעל-ירושלמי=פעיל ?
בטוח שיש עוד הבדלים. אשמח אם תוכלו להבחין.
אבל ההבדל העיקרי בעיניי שהירושלמי לא מתארים נס מהשמים. והבבלי כן.
היה נס לגבי עץ חרוב ומעין מים... נס שאליהו הנביא קורא לו...
והירושלמי לא מתאר את זה.
אני רואה פה הבדל בין שתי תפיסות:
ירושלמי - תהיה תמים עם ה' אלוקיך
בבלי - ניסים

האם אני טועה באמירה הזאת? מה דעתכם?

פרשת פנחס - צומות
אני כותב על הפרשה ערב הצום יז' בתמוז.

ידוע לנו שאחד מחמשת הדברים שקראו ביז' בתמוז (ועל זה צמים) היה ביטול קורבן התמיד.
בפרשה שלנו מופיע הציווי לקורבן התמיד:

המדבר כח' פסוק ד: אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.

אני מבין למה צמים על שבירת הלוחות....על פריצת החומות כמהלך משמעותי של חורבן בית המקדש... על פסל של עבודה זרה בהיכל!
אבל מה כל כך בולט על ביטול קורבן התמיד?? זה בטח נורא אבל אולי היו דברים נוראיים יותר.... אם היו מבטלים את כל הקורבנות ועבודה בבית המקדש... הייתי מבין
אבל דווקא ביטול קורבן התמיד...על זה צמים ביז' בתמוז?? צריך להתבונן.

בתלמוד הירושלמי מסכת נדרים פרק ט דף ל: הלכה ד
ואהבת לרעך כמוך - <u>רבי עקיבא</u> אומר זהו כלל גדול בתורה.
<u>בן עזאי</u> אומר -זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה

"עין יעקב" מביא מדרש שלא מופיע כיום בספרים שלנו:
<u>שמעון בן פזי</u> אומר: מצינו פסוק כולל יותר -
'את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים'

יש פה מחלוקת מהו הכלל הגדול יותר:
אנו מבינים את רבי עקיבא שאמר ואהבת לרעך כמוך – זה כלל גדול בתורה.
אהבה בין בני האדם זה מרכז התורה!
בן עזאי (שהיה כולו לה'...) סבר שהכלל העיקרי הוא על האדם עצמו... על האנושות. האדם נברא בצלם אלוקים – זה מרכז התורה!
פתאום בא בן פזי וטוען משהו שלא מובן...
מה הקשר בין הפסוק ***"את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים"*** של הפרשה שלנו לבין "**כלל גדול**".
לכאורה הייתי חושב שקורבן התמיד זה משהו שגרתי... "שגרה של כהן"...
אני לא תופס את זה כ"כלל גדול בתורה"...

תסכימו איתי שאולי הייתם בוחרים בדעה של רבי עקיבא... או בדעה של בן עזאי...
אבל לא בדעה של בן פזי.

בן פזי היה האמוראי שמצוטט הרבה בתלמוד הירושלמי... הוא עצמו היה כהן.
ולדעתי הוא מחדש לנו דבר נפלא:

לא דברים "גדולים" הם "כלל הגדול" כגון אהבה.. אנושות... אלא דווקא דברים קטנים ושגרתיים.
אם הייתי שואל איזה יום הוא הכי מיוחד? יום שאתה הכי מתחבר?
אחד היה עונה יום כיפור... השני היה עונה ל"ג בעומר.... יום שנולדת...

זאת הטעות שלנו! כל יום הוא מיוחד !
אל תסתכל רק לדברים בולטים ומיוחדים... כל דבר צריך להיות מיוחד בשבילך. כל דבר צריך לחבר בינינו לבין הקב"ה.
קורבן התמיד הוא לא שגרה משעממת... אלא חיבור מיוחד ומתמיד בין הקב"ה לבניו. כל יום! בבוקר ובערב! כל יום!!

ההתעוררות שלנו לא צריכה להיות רק ב"דברים גדולים" אלא כל יום ויום!
אשריך בן פזי!
ולדעתי זה צריך להיות המסר שלנו לדורות הבאים...
נעשה תרגיל: תשאלו בשולחן שבת : מה לדעתכם הדבר הכי חשוב ביהדות?
כל אחד יחשוב עם עצמו חצי דקה.... ותשמע את התשובות של כולם.
אחד יגיד שבת... תפילה... חסד.... אהבה בין הזולת...אמונה יהיו כל מיני תשובות.
האם קיבלתם תשובה : אין דבר כזה "משהו הכי חשוב"... הכל חשוב !

ואז תוכלו להסביר להם המחלוקת שלמדנו: מהו הכלל הגדול בתורה.
תחדדו הדעה של בן פזי... קורבן התמיד הוא הכלל !

פנחס 2

במדבר פרק כה פסוק ו

וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ: וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם אֵת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קֳבָתָהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בהחלט מעשה קיצוני. בידוע משווים את פנחס לאליהו הנביא בקנאה אל ה'.
איך הירושלמי והבבלי מתייחסים למעשה הזה? והאם יש הבדל ביניהם?

נתחיל ב**תלמוד הבבלי סנהדרין פב.**

"וַיַּרְא פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר". מָה רָאָה? אָמַר רַב: רָאָה מַעֲשֶׂה וְנִזְכַּר הֲלָכָה. אָמַר לוֹ: אֲחִי אֲבִי אַבָּא, לֹא כָּךְ לִימַּדְתַּנִי בְּרִדְתְּךָ מֵהַר סִינַי: הַבּוֹעֵל אֲרָמִית קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ? אָמַר לוֹ: קַרְיָינָא דְּאִיגַּרְתָּא אִיהוּ לֶיהֱוֵי פַּרְוָונְקָא. (זה שקורא את האגרת, הוא שיהיה השליח לביצוע- לך ועשה כן)

מבואר בבבלי לפי רב שיש עניין גדול לקיים את ההלכה של "קנאים פוגעין בו". וזה שמשה משיב לפנחס "קורא האיגרת הוא יהיה השליח לקיימה".

אבל הירושלמי רואה את הקנאות בשלילה:

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק ט הלכה ז

כְּתִיב וַיַּרְא פִּינְחָס֙ בֶּן־אֶלְעָזָ֔ר בֶּן־אַהֲרֹ֖ן הַכֹּהֵ֑ן.

מָה רָאָה? רָאָה אֶת הַמַּעֲשֶׂה וְנִזְכַּר לַהֲלָכָה הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית הַקַּנָּאִים פּוֹגְעִין בָּהֶן.

תַּנֵּי. שֶׁלֹּא כִרְצוֹן חֲכָמִים. וּפִינְחָס שֶׁלֹּא כִרְצוֹן חֲכָמִים. אָמַר רִבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי. בִּיקְשׁוּ לְנַדּוֹתוֹ אִילוּלֵי שֶׁקָּפְצָה עָלָיו רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְאָֽמְרָה וְהָ֤יְתָה לּוֹ֙ וּלְזַרְע֣וֹ אַֽחֲרָ֔יו בְּרִ֖ית כְּהוּנַּ֣ת עוֹלָ֑ם

זאת אומרת שאם לא היה בת קול (***רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ***) מתערבת היו מנדים את פנחס !!

למסקנה התלמוד הבבלי נותן מקום לקנאות והירושלמי מסייג מאד את הקנאות... ***לֹא כִרְצוֹן חֲכָמִים.***

מה אני לומד מכך? אני לא רוצה להיכנס חס וחלילה לפוליטיקה אבל רואים לפי השיטה של הירושלמי צריך לא להיות קיצוני...

אבל הלכה זה הלכה! וכתוב ***הֲלָכָה: הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית הַקַּנָּאִים פּוֹגְעִין בָּהֶן.*** אז איך זה מסתדר עם הביטוי ***שֶׁלֹּא כִרְצוֹן חֲכָמִים.*** מה?! חכמים לא שמרו על ההלכה?

לדעתי החכמים הרגישו שהם גם משפיעים על הדור ועל המנהיגים. לכן צריך להיזהר מאד מאד על כל מה שאומרים.

לדעתי רואים שחכמים לפי הירושלמי לקחו יותר אחריות על השפעת הדור.

אני רוצה לספר סיפור שקרה לי בזמן שליחות שלי בברזיל:

היה יהודי אחד ש"התחתן" עם גויה והיה להם ילדה.

הוא חזר בתשובה ועזב אותה. עד כאן הכל תקין.

כאשר האישה הגויה ביקשה מזונות לילדה... הוא אמר לה שלפי ההלכה היהודית הוא לא אבא שלה ולא ישלם מזונות לילדה!
והאישה כמובן לא הבינה... ואיזה בלאגן!

המקרה הגיע אלי ואמרתי לו : הלכה זה הלכה! אבל נשים את ההלכה בצד לשניה. האם זה מוסרי לא לעזור לילדה שהיא גם שלך?
ואז הוא עונה לי: אבל הילדה היא לא שלי לפי ההלכה!
אמרתי: נשים שניה ההלכה בצד. מוסרי או לא מוסרי?

לא משנה איך נגמר הסיפור... אבל אם הייתי בא אליו עם הירושלמי שלמדנו עכשיו - הייתי בן משכנע אותו לעזור לילדה...
מה אתם חושבים?

פרשת מטות

השבת (פרשת מטות) אנו מברכים את חודש אב. אנו נמצאים באמצע שלושת השבועות

כתוב בתלמוד הירושלמי מסכת יומא דף ה א פרק א הלכה א " ***אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו"***

בפרשה שלנו כאשר עומדים ממש להיכנס לארץ... אנו רואים את משה , המנהיג שלנו ,בועס ממש.... אפילו מבטה בצורה קשה: ***וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים... וְשִׁחַתֶּם לְכָל-הָעָם הַזֶּה***

משה מפחד שכפי שהשפיעו המרגלים על כל העם... כך המעשה של שבט ראובן ושבט גד יעשה אותו "אפקט" וישפיע על בנ"י בדיוק בכניסה לארץ ישראל ... בתקופה של מלחמה ואי יציבות.

בסוף ידוע לנו התשובה של שני השבטים (שהחליטו להישאר בירדן המזרחי) למשה - ***וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל***

מופיע בתלמוד ירושלמי מסכת סוטה דף ח: פרק א הלכה י: ***מלמד כשמת משה היה מוטל על כנפי שכינה בארבעת מיל מנחלת בני ראובן עד נחלת בני גד שמת בנחלת בני ראובן ונקבר בנחלת בני גד***

משה רבינו מת בנחלת ראובן (הרי כתוב שמשה עלה להר <u>נבו</u> ...***ומות בהר אשר אתה עולה שמה***... וכתוב בפרוש: ***ובני ראובן בנו את חשבון ואת אלעלה ... ואת <u>נבו</u>***)
ונקבר בנחלת גד (כתוב אצל גד - שם חלקת מחוקק ספון – שזה משה).

עכשיו אנו שואלים?
<u>מה זכה שבט ראובן ושבט גד שמשה רבינו מת ונקבר אצלם?</u>

נחזור לטרוניה שהיה למשה נגדם:
משה חושש שכמו המרגלים – הם חוששים להיכנס לארץ ישראל... להילחם ולהתנחל. ואינם בוטחים בה'. עוד פעם חילול ה'...

והנה התשובה של שבט ראובן ושבט גד – היה קידוש ה'!
אנחנו לא רק נילחם ונעזור לכל השבטים לכבוש את ארץ ישראל.... אנחנו נהיה החלוצים!
האנשים שמוסרים את נפשם יותר מהאחרים! שממש מסכנים את עצמם...

משה רבינו לא רק מסכים ומשלים עמם... אלא מת ונקבר אצלם.

אפשר להגיד שהם היו הדוגמה למשמעת ולקבל המנהיג בפני כל העם בתקופת יהושע: (יהושע פרק א יא'- ***כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יַמְרֶה אֶת-פִּיךָ וְלֹא-יִשְׁמַע אֶת-דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר-תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ***)
ידוע לנו על פי המדרשים שהכניסה של יהושע ל"נעליים" של משה לא היה פשוט... אבל דווקא החיילים החלוצים האלה נתנו דוגמה לכולם שיהושע הוא המנהיג עכשיו.

אפשר אפילו לומר (ויש פירושים כאלה. בעיקר "חסידיים") ששבט ראובן וגד רצו להישאר בירדן המזרחי ולא להיפרד מהמנהיג שלהם – משה רבינו.

רציתי לסיים עם עוד מחשבה בנושא זה:
כידוע ראובן היה בכור מלאה
גד היה בכור מזלפה.
גם כאשר יצטרף אליהם מאוחר יותר – מנשה – שהוא היה בכור של יוסף

יכול להיות שהשבטים הללו בחרו חלק במזח הירדן מכיוון שבארץ ישראל היה כבר "הנהגה"…. אבל לדעתי הם ראו במשה המנהיג בלעדי…

מעניין שכתוב בתורה במדבר **פרק כז** פסוק י"ב: ***וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל-הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה, וּרְאֵה אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל.***

לפני הבקשה של ראובן וגד לגבי נחלה במזרח הירדן (שזה היה רק **בפרק לב**)

אז בהחלט יכול להיות שהם רצו להישאר עם משה …

מטות 2

ידוע לנו על חלק מעבר ההירדן ל2 השבטים:
פרשת מטות פרק לב פסוק לא
וַיַּעֲנ֧וּ בְנֵי־גָ֛ד וּבְנֵ֥י רְאוּבֵ֖ן לֵאמֹ֑ר אֵת֩ אֲשֶׁ֨ר דִּבֶּ֧ר יְהוָ֛ה אֶל־עֲבָדֶ֖יךָ כֵּ֥ן נַעֲשֶֽׂה׃ נַ֣חְנוּ נַעֲבֹ֧ר חֲלוּצִ֛ים לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה אֶ֣רֶץ כְּנָ֑עַן וְאִתָּ֙נוּ֙ אֲחֻזַּ֣ת נַחֲלָתֵ֔נוּ מֵעֵ֖בֶר לַיַּרְדֵּֽן׃

ואז פתאום בפסוק אחרי זה מופיע:
וַיִּתֵּ֣ן לָהֶ֣ם ׀ מֹשֶׁ֡ה לִבְנֵי־גָד֩ וְלִבְנֵ֨י רְאוּבֵ֜ן וְלַחֲצִ֣י ׀ שֵׁ֣בֶט ׀ מְנַשֶּׁ֣ה בֶן־יוֹסֵ֗ף אֶת־

מַמְלֶ֨כֶת֙ סִיחֹן֙ מֶ֣לֶךְ הָאֱמֹרִ֔י וְאֶת־מַמְלֶ֖כֶת ע֣וֹג מֶ֣לֶךְ הַבָּשָׁ֑ן הָאָ֗רֶץ לְעָרֶ֙יהָ֙ בִּגְבֻלֹ֔ת עָרֵ֥י הָאָ֖רֶץ סָבִֽיב:

חצי שבט המנשה? מאיפה הם צצו?
מה הביא את מחצית השבט להצטרף אל בני גד וראובן?
הרבה פירושים יש... יש כאלה שאומרים שגם להם היה מקנה רב...ורצו את אותם התנאים של ראובן וגד... או פירוש שדווקא הצמידו להם את חצי שבט המנשה כדי שיהיה "קירבה תורנית"... ועוד הרבה פירושים.
אבל ברצוני להתמקד איך הירושלמי רואה את זה:

תלמוד ירושלמי בכורים פרק א' הלכה ח'
משנה - אֵילּוּ קוֹרִין וּמְבִיאִין וְקוֹרִין מִן הָעֲצֶרֶת וְעַד הֶחָג. מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים מִן הַפֵּירוֹת שֶׁבֶּהָרִים מִן הַתְּמָרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים וּמִזֵּיתֵי שֶׁמֶן וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן.
רִבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ
עד כאן לומדים שלפי רבי יוסי - לא מביאים ביכורים מעבר הירדן ומסביר למה. רבי יוסי די פשוט וחד!
הגמרא ממשיכה:
תַּנֵּי אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי. לֹא שֶׁנָּטַלְתִּי לִי מֵעַצְמִי. מַה בֵּינֵיהוֹן?
אָמַר רִבִּי אָבִין חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֵּינֵיהוֹן.
מָאן דְּאָמַר אֲשֶׁר נָתַתִּי לִי וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה לֹא נָטְלוּ מֵעַצְמָן.
מָאן דְּאָמַר אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲפִילוּ כֵן אֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ.

כמובן ארץ שנתתה לי... זאת ארץ ישראל.
אבל חכה... האם משה נתן לחצי שבט מנשה גם חלקת אדמה מעבר הירדן כדי "להשפיע" תורנית לראובן וגד? האם זה היה "טובה" שמשה ביקש מהם?
ואם כן נלך לכיוון הזה של "קירבה תורנית" שמשה ביקש... מה אשמים חצי שבט המנשה שאין מביאים ביכורים ממקום מגוריהם...

אבל תראו את החשיבה של הירושלמי: חצי שבט המנשה ***לֹא נָטְלוּ מֵעַצְמָן.***
זאת אומרת שמשה ביקש מהם להצטרף!
אגב... ההלכה אומרת שעבר לירדן - אף על פי שאינה זבת חלב ודבש, השם

יתברך נתנה לנו, ואפשר לנו לומר "אשר נתתה לי". ואין הלכה כרבי יוסי הגלילי!

אבל הסוף המר ידוע לכולם

דברי הימים א' פרק ה' פסוק כ"ה

וַיָּעַר֩ אֱלֹקי יִשְׂרָאֵ֨ל אֶת־ר֣וּחַ פּ֣וּל מֶלֶךְ־אַשּׁ֗וּר וְאֶת־ר֙וּחַ֙ תִּלְּגַ֤ת פִּלְנֶ֙סֶר֙ מֶ֣לֶךְ אַשּׁ֔וּר וַיַּגְלֵם֙ לָראוּבֵנִ֣י וְלַגָּדִ֔י וְלַחֲצִ֖י שֵׁ֣בֶט מְנַשֶּׁ֑ה...עַ֖ד הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה

בימינו פתאום מדברים המון על חזרת שבט המנשה (בני מנשה).
הרבה בטח מעירים: מה אתם מביא את זה בכלל...זה לא קשור...
אני לא מתווכח. אבל העובדה שבני מנשה חוזרים לחיק היהדות ולארץ ישראל.
בני מנשה בגלות יושבים כיום בין הודו למיאנמר.
חלקם עלו לארץ והם מתגיירים דרך הרבנות...
אני לא נכנס לוויכוח לגבי גיור או לא...
אבל האם זה לא מדהים שדווקא הם חוזרים (ולא ראובן וגד) מכל עשרת השבטים?
<u>מה אתם חושבים?</u>

פרשת מסעי

התורה לא מציינת את התאריך הפטירה של אף דמות! וטוב שכך.
אף אחד לא יודע מתי מת אדם אברהם יצחק יעקב שרה רבקה... גם למשה לא כתוב בתורה מתי הוא נפטר.

יש יוצא מן הכלל. למה? ננסה להבין מדוע.
מופיע לנו בפרשה :

במדבר פרק לג פסוק לח *וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הֹר הָהָר עַל-פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם* ***בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ***

אהרון היא הדמות היחידה בתורה שמציינים את תאריך הפטירה שלו. למה?

אני רוצה להוביל את השאלה הזאת מתוך סוגיה אחרת...

לפני הרבה שנים הייתי בשליחות חינוכית בברזיל. היה נהוג שכל מי שמתחתן עם לא יהודייה – הוא לא דורך יותר בבית כנסת ולא מתפלל עמנו. כך שמרנו על הגחלת...
אחרי זה חזרתי לארץ.... וחניך שלי שהפך להיות רב בישראל יצא גם הוא לשליחות חינוכית בברזיל.

פתאום קורים לי בדחיפות להתערב ולטפל בבעיה עצומה!!
הרב החדש מקרב את היהודים (הצעירים) שהתחתנו עם **לא יהודיות**...אוי ווי! ונותן להם שיעורים פעמיים בשבוע! רחמנא לצלן !!

אני לא רוצה להרחיב אבל ההתבוללות בברזיל ובמיוחד בריו (מדובר בעיר הזאת) מאד גבוהה! יש שאומרים ש 9 מתוך 10 – נבלעים בתוך הגויים ללא המשך כיהודי.

ההחלטה להוציא יהודים מתבוללים מתוך בית הכנסת היא בעיני החלטה נכונה... אבל מה לגבי הגישה של הרב החדש??

יישר כח ששברת את הלוחות! **יישר כח לרב הזה!** ואו! כמה אני מעריך את הצעד הזה.

אני חושב שבאמת הגיע הזמן דווקא לקרב אותם... אגב - יש כבר פירות!
מה אתם רוצים? למחוק אותם! ולא לתת להם הזדמנות... או לנסות גם לקרב אותם.
אני בטוח שלא כולם מסכימים עם הגישה הזאת... אולי הגישה של "פשרה" היא הבעיה שלנו...
מה שבטוח – זה נושא מאד מורכב!

יש תקופות שצריכים לתת מכה לאבן בכדי להוציא מהם מים (כמו שהיה בשנה הראשונה שיצאנו ממצרים) ויש תקופות שצריכים "לדבר" אל האבן (כמו שקרה בשנה האחרונה במדבר אחרי 40 שנה שיצאנו ממצרים).

הייתי אפילו מחלק את הגישה הזאת בין כולם לאהרון. אני מסתכל לאהרון וחושב שהוא היה נוהג גם לקרב את כולם... כן. גם כאלה שהתחתנו עם גויות!

אני מחלק את הוויכוח הזה בין הגישה של התלמוד הירושלמי לתלמוד הבבלי.

בתקופת בית המקדש השני (חנוכה) – החשמונאים (שהיו משפחה מהכוהנים) תפסו את המלוכה.
נכון שהם לא משבט יהודה... ולא מזרעו של דוד המלך...(אלא מזרעו של אהרון) אבל הם לא היו בסדר שהפכו להיות מלכים? הרי הם מסרו את נפשם למען העצמאות שלנו....

לפי הסוגיות בתלמוד הבבלי – החשמונאים לא היו בסדר... לא היו צריכים לקחת את המלוכה.
ולפי התלמוד הירושלמי – יש הערכה רבה על החשמונאים ומה הם עשו... לא רוצים להיות שלילים כלפי החשמונאים.

לדעתי יום פטירת אהרון הכהן היה א' אב... הוא היום הראשון של תשעת הימים...
היום בו חייבים ללמוד מאהרון מה זה אהבה... אוהב את הבריות! אוהב שלום... אבל הוא לא מסתפק בזה – רודף שלום !

כמה מסר חשוב אהרון משאיר לנו. להסתכל בצורה חיובית... עיניים של אהבה.

אני הקטן לא יודע בדיוק למה התורה רק מציינת את יום פטירת של אהרון (היחידי בתורה!)... אבל לדעתי כאלו הקב"ה רוצה להזהיר אותנו לקראת תשעת הימים... לקראת ימי הפורעניות:

הי! תתנהג כמו אהרון! אל תהיה קיצוני... ואם הוא לא נוהג כמוך... תן לו חיבוק של אהבה!

רציתי לסיים באמירה של התלמוד הירושלמי לגבי מות אהרון:

תלמוד ירושלמי מסכת סוטה פרק א הלכה י :
... מהו דרך האתרים. שמע שמת אהרן התייר הגדול שלהן שהיה תר להן את הדרך...

תייר הגדול ?? הבן אדם שתר כל מקום! שמוביל אותם בדרך הבטוחה.... שיש לו חזון להגן על כולם (כמו ענני הכבוד) שמראה לנו שיש לאהוב את כולם ולתור ולחפש השלום.... אבל לא רק: לרדוף את השלום

מסעי 2

בפרשה שלנו מסופר על כל המסעות ב40 שנה במדבר.
נכון שהתורה מספרת רק מה שקורה בשנתיים הראשונות ומיד קופצת לשנה האחרונה... אבל בפרשה שלנו מופיע כל המסעות של בני ישראל במדבר.

בזווית של הבבלי והירושלמי - איך מתייחסים לבני ישראל במדבר?

קודם רק נזכיר
תלמוד ירושלמי עבודה זרה פרק א הלכה א:
אי זה דור חביב מכל הדורות? אמר להן: דור המדבר

תלמוד בבלי יבמות עב.
דְּתַנְיָא: כָּל אוֹתָן אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר לֹא נָשְׁבָה לָהֶם רוּחַ צְפוֹנִית. מַאי טַעְמָא? אִיבָּעֵית אֵימָא מִשּׁוּם דִּנְזוּפִים הָווּ, וְאִי בָּעֵית אֵימָא דְּלָא נִבַּדּוּר עַנְנֵי כָבוֹד.

משום ש<u>נזופים</u> הוו [היו] אחר חטא המרגלים, ולא היו ראויים לרוח נוחה זו.
ואי בעית אימא [ואם תרצה אמור]: כדי ש**לא נבדור** [יתפזרו] **ענני** ה**כבוד** שהיו על המשכן.

הבבלי קורא לעם ישראל "נזופים" אחרי חטא המרגלים.
נתבונן עכשיו על הירושלמי:

תלמוד ירושלמי תענית פרק ג, הלכה ד
רִבִּי זְעוּרָה בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָה. מַה יַעֲשׂוּ גְדוֹלֵי הַדּוֹר וְאֵין הַצִּיבּוּר נִידּוֹן אֶלָּא אַחַר רוּבּוֹ. שֶׁכֵּן מָצָאנוּ שֶׁכָּל־שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל כִּמְנוּדִּים לָא הָיָה מְדַבֵּר עִם מֹשֶׁה. שֶׁנֶּאֱמַר. וַיְהִ֞י כַאֲשֶׁר־תַּ֗מּוּ כָּל־אַנְשֵׁ֧י הַמִּלְחָמָ֛ה לָמ֖וּת מִקֶּ֥רֶב הַמַּחֲנֶֽה.מַה כְתִיב בַּתְרֵיהּ. וַיְדַבֵּ֥ר ה' אֵלַ֖י לֵאמֹֽר

הירושלמי מסביר אותו דבר אבל משמש בלשון ***כִּמְנוּדִּים.***
מה ההבדל בין <u>הבבלי - נזופים</u>... לבין <u>הירושלמי - מנודים</u> ?
בשני המקרים הקב"ה כועס על ישראל בגלל חטא המרגלים...
אבל לדעתי <u>מנודה</u> יותר חריף וקיצוני מאשר <u>נזוף</u>..
אולי לרצות לא לעלות לישראל זה רק "נזיפה" לפי הבבלי אבל הירושלמי רוא את זה בהרבה יותר חומרה...
מה דעתכם?

פרשת דברים
אנו עומדים להיכנס לשבת חזון...

הירושלמי אומר לנו שאולי היה צריך להתענות ביום 10 עשירי באב ולא ב- 9 בתשעה באב...
כתוב בתלמוד ירושלמי תענית (ד ו):
רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא: בדין היה שיהו מתענין בעשירי שבו נשרף בית אלקינו; ולמה בתשיעי? שבו התחילה הפורענות. ותני כן: בשביעי נכנסו לתוכו בשמיני היו מקרקרין בו בתשיעי הציתו בו את האור (אש) **ובעשירי נשרף.**

אז למה מתענים דווקא בתשיעי באב?
יש מחלוקת בשיטות :
הירושלמי - סוברים שהיה מקום לקבוע את הצום בעשירי
הבבלי - סוברים שיש לקבוע את הצום ב-9 באב (בתחילת הפורענות)

מה ההבדל בין שתי השיטות?
לדעתי ב 9 באב רואים שזה אש מצד האדם... האויב.
אבל ב10 באב – זה כבר אש שנשארת בבית... אש "משמים"
כיום אנו קובעים בהלכה שיש לצום ב9 באב... זה יותר מובן לנו.
אבל התלמוד הירושלמי מביא שיטה אחרת... יותר רוחנית...

זה מזכיר לי אמירה שתמיד הייתי שומע... וזה היה מקומם אותי:
מי עשה את השואה? ה' או הגרמנים ?
איך אפשר להגיד שה' עשה את השואה ??! אבל מצד שני – איך אפשר להגיד שה' לא עשה כלום...
תמיד הייתי מתקומם לאמירה שה' עשה את השואה...
אבל מצד שני (אם נחשוב כמו התלמוד הירושלמי) אולי זאת תשובה. אולי אני לא יכול להבין... אבל זאת בהחלט תשובה. "אש משמים" או "אש של האדם"...

יש דיון אחר בתלמוד הירושלמי שזה מחדד המחלוקת הזאת:

מה עושים עם ט' באב נופל בשבת?
בהלכה: לא מקדימים את הצום ליום שישי אלא **דוחים** אותו ליום ראשון.
למה? שימו לב לשיטות:
ירושלמי מסכת מגילה דף ה ב פרק א הלכה ד

... ביקש רבי לעקור תשעה באב ולא הודו לו .... אלא ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ולא הניחו לו אמר הואיל ונדחה ידחה אמר לו ידחה למחר...

היה אפשר להבין שרבי יהודה הנשיא (שהיה כ- 100 שנה אחרי החורבן) ביקש לעקור תשעה באב ולא הודו לו. ואז מסבירים:
לא כך היה מעשה אלא **תשעה באב שחל להיות בשבת** הווה ודחינוהו לאחר השבת ואמר **רבי: הואיל ונדחה – יידחה ולא הודו חכמים**
אז מה הסיבה שדוחים?
אולי לפי שיטת הירושלמי – דוחים מכיוון שעיקר שריפת בית המקדש היה בעשירי לאב !!
ולי לפי השיטה של הבבלי - "שאין מקדימים פורענות".

מה אכפת לי למה דוחים הצום? בכל מקרה לפי כל השיטות כן דוחים!

כאשר אתה לומד את השיטות... כן חשוב להבין מהי הסיבה.
גם יש נפקא מינה בהלכה. למשל האם להקל למעוברות ומניקות לצום שנדחה? האם מוצאי הצום שנדחה – כבר אפשר לאכול כבר בשר בצאת הצום ? מתי מתחיל שבוע שחל בו (האם קיים מציאות כזאת כאשר הצום נדחה ליום ראשון)?

לדעתי גם ההסתכלות שלנו כלפי החיים... כלפי המציאות היא אותה הסתכלות של הירושלמי והבבלי.... אותה מחלוקת לשם שמים. מהי הכוונה?

מה חשוב לנו? מתי שהתחילה הפורענות או מתי שזה קורה באופן ממשי (שיא) ?
אש שנוצר "ביד אדם" או "אש משמים"....
למשל: מדינת ישראל קמה .... איך להסתכל? האם האנשים הקימו אותה או זה היה מעשה שמימי של הקב"ה ?
חולה מת בניתוח בבית חולים... האם לבדוק אולי רשלנות מצד הרופאים או להגיד: הכל משמים!

אני לא רוצה לקבוע מה אני חושב ואיך צריך להסתכל... אבל בימינו, הקביעה של החכמים שקבעו את תשעה באב כצום בגלל שהפורענות רק

התחילה... יש לי הבנה והזדהות עם קביעה זו.
מה אתכם ?

דברים 2

השנה יש פילוג גדול בעם מסביב ל"הרפורמה המשפטית"...
לא נכנס לכל הפרטים של הרפורמה כמובן אבל יש ויכוח גדול במינוי השופטים.
האם העם בוחרים את השופטים בבית המשפט העליון או שהשופטים עצמן הם בוחרים...
המון ויכוחים... וחבל שהערך של אחדות לא מתגבר עליהם.

כנראה, לפני אלפני שנים בתקופת יהושפט המלך, היה גם "ויכוח" עם השופטים:

דברי הימים ב פרק יט

וַיֵּ֥שֶׁב יְהוֹשָׁפָ֖ט בִּירוּשָׁלָ֑ם...וַיַּעֲמֵ֨ד שֹׁפְטִ֜ים בָּאָ֗רֶץ בְּכָל־עָרֵ֧י יְהוּדָ֛ה הַבְּצֻר֖וֹת לְעִ֥יר וָעִֽיר:
וַיֹּ֣אמֶר אֶל־הַשֹּׁפְטִ֗ים רְאוּ֙ מָה־אַתֶּ֣ם עֹשִׂ֔ים כִּ֣י לֹ֧א לְאָדָ֛ם תִּשְׁפְּט֖וּ כִּ֣י לַיה׳ וְעִמָּכֶ֖ם בִּדְבַ֥ר מִשְׁפָּֽט:
...וְגַ֣ם בִּירוּשָׁלִַ֡ם הֶעֱמִ֣יד יְהוֹשָׁפָ֣ט מִן־הַלְוִיִּ֣ם וְהַכֹּהֲנִ֡ים וּמֵרָאשֵׁ֣י הָאָבוֹת֩ לְיִשְׂרָאֵ֧ל לְמִשְׁפַּ֛ט ה׳ וְלָרִ֖יב וַיָּשֻׁ֥בוּ יְרוּשָׁלָֽם:

זה לא נראה כמו ויכוח אלא יותר השפעה של המלך יהושפט למערכת השיפוטית, לא?

נחזור לפרשה שלנו: בפרשת דברים שלנו מופיע פסוק

דברים פרק א פסוק יז

לֹא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹקים הוּא

ועל כך אומר הירושלמי:

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק א הלכה ב

בֵּית דִּין שֶׁמִּינֶּה שֶׁלֹּא לְדַעַת הַנָּשִׂיא אֵין מִינּוּיוֹ מִינּוּי וְנָשִׂיא שֶׁמִּינֶּה שֶׁלֹּא לְדַעַת בֵּית דִּין מִינּוּיוֹ מִינּוּי. חָזְרוּ וְהִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ בֵּית דִּין מְמַנִּין אֶלָּא מִדַּעַת הַנָּשִׂיא וְשֶׁלֹּא יְהֵא הַנָּשִׂיא מְמַנֶּה אֶלָּא מִדַּעַת בֵּית דִּין.

זאת אומרת שהנשיא (מערכת פוליטית) לא קבע מינויים באופן בלעדי אלא בהסכמת בית דין (מערכת שיפוטית). וגם להפך. בית הדין (בית המשפט) לא קבע מי יהיה השופט אלא בהסכמת הנשיא.

זאת אומרת: <u>בית הדין והנשיא מינו יחד בהסכמה.</u>

אולי זה מה שחסר לנו עכשיו: הסכמה .

היה לנו תקופה קשה של הרבה נרצחים וחללים (מאז 23/10/7) אבל נתגבר על זה... והעיקר שיהיה הסכמה ואחדות בעם.

נסיים עם מסר של הירושלמי:

תלמוד ירושלמי פרק ט' הלכה ד'

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. זֶהוּ כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה.

האם אנחנו משתדלים בכל כוחנו לשמור על הכלל הזה??

ואתחנן

ננסה לחדד את ההבדל בין הירושלמי לבבלי בנושא מסוים.
בפרשה שלנו בפרק ו אנו מצווים לאהוב את ה'
וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדֶךָ.

ידוע לנו הסיפור על מות רבי עקיבא -
תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא:
בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נשמתך אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?

אבל הירושלמי מספר את זה בצורה אחרת
תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ט דף יד:
רבי עקיבה הווה קיים מיתדין קומי טונוס טרופוס הרשע רחתת ענתה דקרית שמע שרי קרי קרית שמע וגחך אמר ליה סבא אי חרש את אי מבעט בייסורין ....

הירושלמי מדגיש לנו נקודות אחרות בסיפור זה.
רבי עקיבא (בעת שהרומאים רצו להרוג את רבי עקיבא ו"סרקו" את גופו עם מסרק של ברזל) התחיל לקרוא קריאת שמע **<u>ולצחוק</u>** בפני טורנוסרופוס. **כן – צחוק!**

טורנוסרופוס חשב שרבי עקיבא יצא מדעתו או שהיה "מבעט ביסורין" – הכוונה – מזוכיסט.
מעניין שהצחוק של רבי עקיבא – התלמוד הבבלי לא מזכיר אותו...
אגב – אנו כל הזמן נתקלים בצחוק של רבי עקיבא...
גם כאשר נכנס שועל לקודש הקודשים...כולם בוכים ורבי עקיבא **צוחק**...
כאשר רבו רבי אליעזר חלה...כולם בוכים ורבי עקיבא **צוחק**...
כאשר שמעו קולות שמחה ברומי... כולם בוכים ורבי עקיבא **צוחק**...

התלמוד הירושלמי לא מתאר לנו סיפור מסוים שקרה לרבי עקיבא... אלא מדגיש השיטה שלו להסתכל על הדברים בתקווה! בצורה חיובית.
צריכים להבין: זה לא התלמוד הבבלי שנכתב בגולה... זה בארץ ישראל... ומחייב תקווה!!

הצחוק של רבי עקיבא מתאר לנו איך להסתכל לטוב ורע. רבי עקיבא צוחק בזמן שהאחרים בוכים. כולם רואים את אותה תמונה... ובעוד שהם רואים רע הוא רואה רק טוב.
גם בשעה שהורגים אותו באכזריות .... גם כשמחריבים לנו את בית המקדש... הוא צוחק!
אני בטוח שמה שעשו לו – היה עינוי וכאב גדול!!
אבל הוא מלמד אותנו איך להסתכל לעולם.
אולי הגיע צרה... התמודדות נוראית.... אז מה? זה רק לעכשיו...זה זמני בלבד.

אני זוכר ראיון שעשו עם הרב אבינר לגבי היהודים ברובע המוסלמי בירושלים. אז שאלו אותו:
- זה בעיה! אתם רק 9 משפחות בין מאות אלפי ערבים. זה מציאות בלתי אפשרית...
והוא ענה – כיום יש 9 ...מחר יהיה 20 ...בעתיד יהיה מאות אלפים....
איפה האמונה??

כמו שמשה רבינו "נסע לעתיד" וראה את רבי עקיבא ....
אוי! כמה רציתי שרבי עקיבא היה גם "נוסע לעתיד" ורואה אותנו עכשיו....
מדינת היהודים! צבא! ישיבות! ממשלה! אפילו הפגנות!

הלו!! אין לנו עדיין בית המקדש! חכה... איפה האמונה?

זה רבי עקיבא ש"איבד" 24000 תלמידים! והמשיך ואסף רק 5 חכמים בדרום...
זה רבי עקיבא שעד גיל 40 לא ידע לקרוא ולכתוב.. והפך לחכם ענק!
בואו נסתכל על העולם כמו רבי עקיבא. להתמודד עם ראש מורם. יהיה טוב!

גם כאשר אתה מאבד את התרנגול חמור ונר.... הכל לטובה.

אנו באמצע תקופת "קורונה". אני לא יודע מה יהיה בעתיד... ברגע יש לנו מאות מתים ואלפי חולים. אבל אני בטוח שיהיה עתיד טוב יותר לנו ולכל האנושות. **הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו**.

ואתחנן 2

הפרשה שלנו אנו קוראים את עשרת הדיברות וגם קריאת שמע.
נשאלת השאלה: למה לא קוראים את עשרת הדיברות בתפילה? ועל זה ננסה להתמקד.

כתוב במשנה: **משנה מסכת תמיד פרק ה משנה א**
אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה, בָּרְכוּ בְרָכָה אֶחַת, וְהֵן בֵּרְכוּ. קָרְאוּ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים, שְׁמַע, וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ, וַיֹּאמֶר

אנחנו לא מזכירים בכלל את עשרת הדיברות בתפילה. הכוונה לתפילה של הכוהנים. הם כמובן היו פטורים מהתפילה והנחת תפילין כי היו עסוקים במצוות של בית המקדש... והיה להם תפילה קצרה הכוללת עשרת הדיברות וקריאת שמע..

ולמה לא מזכירים את עשרת הדיברות אצלנו בתפילה?
תלמוד בבלי ברכות יב.
וְקוֹרִין עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת "שְׁמַע", "וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ", "וַיֹּאמֶר", "אֱמֶת וְיַצִּיב", וַעֲבוֹדָה, וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אַף בִּגְבוּלִין בִּקְּשׁוּ לִקְרוֹת כֵּן, אֶלָּא שֶׁכְּבָר בִּטְּלוּם מִפְּנֵי תַּרְעוֹמֶת הַמִּינִין.

גם אצלנו בתפילה רצו להגיד עשרת הדיברות אבל מפני תרעומת המינין לא אומרים. ומהי הכוונה ל"***תַּרְעוֹמֶת הַמִּינִין***"?

שלא יאמרו לעמי הארץ: אין שאר תורה אמת, ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הקדוש ברוך הוא ושמעו מפיו בסיני.

הירושלמי מוסיף ביוון מעניין. הוא טוען שעשרת הדיברות רמוז בתוך קריאת שמע:

תלמוד ירושלמי ברכות פרק א הלכה ג

מִפְּנֵי מַה קוֹרִין שְׁתֵּי פַּרְשִׁיּוֹת ("שמע" ו"והיה אם שמוע") ***הַלָּלוּ בְּכָל־יוֹם?***

רִבִּי סִימוֹן אָמַר מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בָּהֶן שְׁכִיבָה וְקִימָה.
רִבִּי לֵוִי אָמַר מִפְּנֵי שֶׁעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת כְּלוּלִין בָּהֶן:

1- אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ.
2- לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹקִים אֲחֵרִים עַל פָּנָיַ. ה' אֶחָד.
3- לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ.
4- זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ...
5- כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם.
6- לֹא תִרְצָח. וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה.
7- לֹא תִנְאָף. לֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם.
8- לֹא תִגְנֹב. וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְלֹא דְגָנוֹ שֶׁל חֲבֵרְךָ.
9- לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר. אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם.
10- לֹא תַחְמוֹד בֵּית רְעֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ. בֵּיתְךָ וְלֹא בֵית חֲבֵירָךְ.

עכשיו תוכלו להגיד שקריאת שמע הוא שורש האמונה.
ואם שואלים אתכם מה עם עשרת הדיברות?
זה כבר כלול בקריאת שמע.
אפילו בדורות הבאים טענו שאין כבר "תרעומת המינין" ...רצו לחדש את עשרת הדיברות בתפילה...

הירושלמי נותן תשובה שהיא תשובה נצחית.

עקב

בפרשה הזאת אני רוצה לחדד את ההבדל איך התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי מתייחסים לאגדתא.

לפני שנתחיל ידוע לנו בהרבה ישיבות שכאשר אנו מגיעים לחלק של הגדה בגמרא... אז ממהרים ולפעמים אומרים : אין כל כך מה להתעמק....
וחבל שכך. אני לומד בשנים האחרונות עם חבורה את עי"ן הראי"ה . ביאור הרב קוק על אגדות חז"ל במסכת שבת וברכות.
ואו! כמה חשוב להתעמק ולנסות להבין מה חז"ל רצו מאתנו.

אם המדרש מתאר לנו שרבקה הייתה בת שלוש כאשר יצחק לקח אותה...
רגע? היא הייתה בת שלוש? התחתנה עם מישהו בן 40 ? איך היא סחבה כד מים?
לא צריך להתייחס שהמדרש או ההגדה מנסה להגיד לנו את האמת המוחלטת...

האגדה או המדרש מנסה לפעמים לתת לנו הכוונה או מסר.
האם באמת רבקה הייתה בת שלוש? איך להבין את המדרש? אולי המדרש מנסה לתת לנו פתרון....
אולי המדרש אומר את זה בכדי לסדר לנו הכרונולוגיה: 10 שנים לחכות שיהיה לה מחזור... נניח 13 ועוד 10 שנים של עקרות. והיא ילדה את עשו ויעקב כאשר היא הייתה בת 23 ויצחק היה בן 60....
למה? הרי הזוג "מחכה" רק 10 שנים אם יולד להם תינוק... ואחרי זה אם לא נולד אפשר להתגרש. ולא יתכן לחכות 20 שנה!!! אולי זה ההסבר למה

המדרש מציין שרבקה הייתה בת שלוש.
השאלה היא איך להתייחס למדרש?
המדרש או ההגדה לא מנסה לספר את הסיפור איך שהיה באמת... אלא מנסה להציע לנו סדר מסוים... מסר מסוים. (כפי שהרמב"ם כותב בצורה חריפה בהקדמה לפרק חלק לאלו שמאמינים בדיוק מה שכתוב במדרש או בהגדה : מבינים אותם כפשטם ואינם מסבירים אותם כלל ... רחמנות על סכלותם).

בפרשת עקב מובא בפרק יא פסוק כב':
... לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו <u>וּלְדָבְקָה בוֹ</u>

המדרש מספר לנו:
...רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם? למוד **הגדה** שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם **<u>ומדבק</u>** בדרכיו

איך להתייחס לאגדה?
כתוב **ב**ספר דברים יז ח: "*כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ **<u>דָבָר</u>** לַמִּשְׁפָּט*"
תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פז. **דָבָר – זו הלכה**
תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק יא : **דָבָר – זו אגדה**

אנו רואים שבארץ ישראל ראו את ה"אגדה" בצורה משמעותית יותר... משהו ש"נסתר" וחייבים להתעמק בו.
כאשר יש אגדה שאינך יודע מה הפירוש – תעלה ל"משפט" – הכוונה לחכמים ולבית דין הגדול בירושלים.
אבל הבבלי לא מתייחס לאגדה אלא הלכה... הולכים לחכמים רק כאשר אינך יודע את ההלכה.

בארץ ישראל יש כח הנבואה! (הרי אין נבואה בחו"ל)
והאגדה יותר קרובה לנבואה... פירוש מעמיק יותר....

בעל התלמוד הוא איש העשיר... החכם... לא בעל מטבעות מעטות אלא גושים ומטילים של זהב. ובעל האגדה הוא איש הדל והעני...שיש בידו רק במה פרוטות...
והתלמוד אומר לנו בסוף:
העשיר לא יכול לקנות או למכור כלום...(הרי הוא לא יקנה פלאפל עם שטר של 1000 דולר) לא יכול לחיות

והעני – כן יכול להשתמש ב"פרוטות"... כן חי !
אז מי עדיף? **בעל האגדה מנצח את בעל התלמוד**.

רוצים דוגמה נוספת? קיצונית יותר?
תלמוד ירושלמי פסחים פרק ה הלכה ג
רבי שמלאי אתא גבי בא אצל רבי יונתן (רבי יונתן היה עמוד התווך בתלמוד הירושלמי . חי בארץ ישראל). ***אמר ליה לו: אלפן*** (למדני) ***אגדה. אמר ליה: מסורת בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלי ולא לדרומי שהן גסי רוח ומעוטי תורה...***

ואו! החלק העמוק יותר... המופשט יותר... לומדים רק בארץ ישראל.

אז להבא – נתייחס להגדתא יותר בכובד ראש! זה המסורת בארץ ישראל !

עקב 2

בפרשה שלנו מופיע הפסוק המתאר איפה שמו את לוחות הברית:
דברים פרק י פסוק א-ב
בָּעֵת הַהִוא אָמַר ה' אֵלַי פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְּךָ אֲרוֹן עֵץ. וְאֶכְתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן:

יש מחלוקת "טכנית" בין הירושלמי לבבלי. אבל אפשר להסתכל בעיניים מפלסטיק ולהתבונן רק בחלוקה הטכנית ... או להסתכל בצורה מעמיקה יותר למה המחלוקת הזאת.

בבלי - ארון אחד
ירושלמי - 2 ארונות

תלמוד בבלי בבא בתרא דף יד.
נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שְׁנֵי טְפָחִים, שֶׁבָּהֶן סֵפֶר תּוֹרָה מוּנָּח. שֶׁנֶּאֱמַר: "אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם מֹשֶׁה" (מלכים א פרק ח) ***– מַאי "אֵין בָּאָרוֹן רַק"? מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת – סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁמּוּנָּח בָּאָרוֹן. פִּירְנַסְתָּ אָרוֹן לְאׇרְכּוֹ, צֵא וּפַרְנֵס אָרוֹן לְרׇחְבּוֹ – כַּמָּה לוּחוֹת אוֹכְלוֹת בָּאָרוֹן? שִׁשָּׁה טְפָחִים. נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים; צֵא מֵהֶן טֶפַח –***

חֶצְיוֹ לְכוֹתֶל זֶה וְחֶצְיוֹ לְכוֹתֶל זֶה – נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שְׁנֵי טְפָחִים, שֶׁלֹּא יְהֵא סֵפֶר תּוֹרָה נִכְנָס וְיוֹצֵא כְּשֶׁהוּא דָּחוּק, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

ואומרים: בהסבריך עד כאן ***פִּירְנַסְתָּ*** (מילאת) את כל חלל הארון לארכו, צא ופרנס ארון לרחבו: כמה לוחות אוכלות בארון שרוחבו תשעה טפחים? — ששה טפחים, נשתיירו שם שלשה טפחים, צא מהן טפח, שחציו לכותל זה וחציו לכותל זה לעובי עץ הארון עצמו — נשתיירו שם שני טפחים, ולמה עשו אותם? — כדי שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק, אלו דברי ר' מאיר.

זאת אומרת היה ארון אחד!

תלמוד ירושלמי סוטה פרק ח הלכה ג
דְּתַנֵּי. רִבִּי יוּדָה בֶן לָקִישׁ אוֹמֵר. שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הָיוּ מְהַלְּכִין עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר. אֶחָד שֶׁהָיְתָה הַתּוֹרָה נְתוּנָה בוֹ וְאֶחָד שֶׁהָיוּ שִׁיבְרֵי הַלּוּחוֹת מוּנָחִין בְּתוֹכוֹ. זֶה שֶׁהָיְתָה הַתּוֹרָה נְתוּנָה בְתוֹכוֹ הָיָה נָתוּן בְּאֹהֶל מוֹעֵד. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַאֲרוֹן בְּרִית ה' וּמֹשֶׁה לֹא מָשׁוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה. וְזֶה שֶׁהָיוּ שִׁבְרֵי הַלּוּחוֹת נְתוּנִין בְּתוֹכוֹ הָיָה נִכְנַס וְיוֹצֵא עִמָּהֶן.
וְרַבָּנִן אָמְרֵי. אֶחָד הָיָה. וּפַעַם אַחַת יָצָא וּבִימֵי עֵלִי נִשְׁבָּה

נכון שיש מחלוקת אבל הירושלמי מביא דעה שהיו 2 ארונות!
בירושלמי, באמור, מוצגות שתי הדעות, של ר' יהודה בן לקיש: שני ארונות היו, ושל רבנן: ארון אחד הוא. זאת אומרת שלפי שיטת ר' יודה בן לקיש כך שהארון שנשבה בימי עלי הוא הארון עם שברי הלוחות.

מה לומדים מזה? עוד מחלוקת בין הבבלי לירושלמי?
לא!
הבבלי מסתכל יותר טבעי. יותר הגיוני. אם נחשוב בהיגיון - הבבלי צודק:
נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שְׁנֵי טְפָחִים, שֶׁלֹּא יְהֵא סֵפֶר תּוֹרָה נִכְנָס וְיוֹצֵא כְּשֶׁהוּא דָּחוּ

אבל הירושלמי מלמד אותנו שהחשיבה היא לא רק לפי היגיון אלא חשיבה מעמיקה יותר...קדושה יותר... שגם שברי הלוחות נשתמרו בארון וזה גם קדוש!

שברי הלוחות נכתבו ביד ה'... משמעותה של רוממות...הקדושה של שברי הלוחות הם השאיפה שלנו ולא רק ארון עם התורה באוהל מועד.

ראה

בפרשה בפרק יג' מסופר על עיר נידחת
כִּי-תִשְׁמַע בְּאַחַת עָרֶיךָ .... וַיַּדִּיחוּ אֶת-יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹקִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יְדַעְתֶּם

ובסוף הורגים את כל העיר ושורפים את השלל...
ידוע לנו שיש כאלה שחושבים שזה באמת לא קרה (עיר הנידחת) אלא התורה רק "מזהירה" אותנו....
"עיר הנדחת" לא קרה ולא יקרה.. והמטרה היא לדרוש ולקבל שכר.

נו? אז נשאלת השאלה: למה דווקא הדוגמה הזאת?
למשל בסוגיה של בן סורר ומורה... באמת מבינים שאולי זה לא קרה אבל יש "**הרתעה**. "

אבל ב"עיר הנדחת"?

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק א הלכה ג מנסה לתת לנו תשובה:
שמא עובדי כוכבים ויבואו לארץ ישראל

אולי עכשיו אני מבין את ההרתעה - למה קבעו " עיר הנדחת לא הייתה ולא עתידה להיות "....

ואז נשאלת השאלה:
למה מתווכחים הלכתית בדברים שקשורים למשהו לא מציאותי.

כגון "שופר" של עיר נידחת... "ארבעת המינים" החפצים שנשארו מעיר הנדחת... מה כל הפרטים הללו והוויכוח ההלכתי בא ללמד אותנו.

יש עוד מקרים בתורה שדומים כמו עיר הנדחת... שזה לא קרה באמת. כמו למשל בן סורר ומורה

יש דוגמה נוספת שלא כולם מכירים:
ירושלמי נזיר פרק ז הלכה ב'
תני רבי שמעון בן יוחי אומר: מפני מה אמרו השרץ מטמא בעדשה? מפני שהשרץ תחילת ברייתו בעדשה ....דאמר ר' חנינה: אני ראיתי עגל כאפון (גרגיר עפונה) בשפיר.
איך זה מסתדר עם דברי רשב"י ??
ואז מתרצים - ***ואף על פי כן דרוש וקבל שכר***

מכאן רואים שמה שאמר רשב"י הוא אולי לא במציאות... אבל בכל זאת יש מקום לדרשה שלו. שכר על ה"דרישה" הלא מציאותית...

אולי זה דומה לתגובה של אהרון כאשר 2 בניו מתו: ***וידום אהרון***
גם הוא מקבל שכר על השתיקה שלו.... על חוסר הדרש

יש גמרא שדנה מי היה איוב... מי כתב את הספר... אנו יודעים על הדעה שהוא היה מעבדי פרעה... יועץ שלו... מגוון דעות:
בר קפרא אומר: איוב בימי אברהם היה
יש אומרים: איוב בימי יעקב היה ודינה בת יעקב נשא.
ר' לוי בר חמא אומר: איוב בימי משה היה.
רבא אומר: בימי מרגלים היה.
ר' נתן אומר: איוב בימי מלכת שבא.
חכמים אומרים: איוב בימי כשדים.
רבי יהושע בן קרחה אומר: איוב בימי אחושרוש היה.
רבי יוחנן ורבי אליעזר אומרים: איוב מעולי הגולה ובית מדרשו בטבריא היה

ואז בא התלמוד הירושלמי סוטה פרק ה הלכה ו
רבי שמעון בן לקיש אמר איוב לא היה ולא עתיד להיות

מאידך בתלמוד הבבלי יש אותה דעה אבל בניסוח שונה:
מסכת בבא בתרא דף טו. .... ***איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה***

מה ההבדל בין הירושלמי לבבלי?

בעיניי – הבבלי קובע עובדה שזה משל... שזה לא מציאותי אבל יש מסר מסוים... הסיפור יכול להיות מציאותי.... עיר הנידחת בן סורר ומורא עצמות היבשות שהחיה יחזקאל ...איוב – המשמעות היא שאולי זה לא קרה באמת... אבל זה משל

כבר בירושלמי – קובעים באופן מוחלט שזה לא מציאותי . נקודה !

נניח שיש לי ילד רע בכיתה... ממש רשע ומציק לכולם... לא לומד וכו'

כשהייתי קטן (למדתי בבי"ס יהודי דתי בברזיל) היה לנו ילד כזה בכיתה. אני זוכר שהשאירו אותו שנתיים באותה כיתה! ולא התקדם עם החברה.

ורק אחרי זה כשהגעתי לארץ – ש99% התלמיד לא נשאר כיתה...
ראיתי כמה ההחלטה הזאת הייתה לא נכונה!
אין במציאות ילד רשע (תקרא לזה בן סורר ומורה) אלא תמיד תוכל לפלס דרך ולקדם אותו.

עכשיו אני שואל : לפי הסיפור הזה... מה מתאים יותר? הבבלי או הירושלמי?

אני חושב שהירושלמי נותן לנו תשובה: ***לא היה ולא עתיד להיות***

אל תתחיל להתפלסף שאולי זה לטובת הילד ולטובת הכיתה... די! לא משאירים אותו כיתה!
אולי חלק מהקוראים לא יסכימו איתי.... אולי אני לא פרופסור בחינוך ואיני יכול לקבוע דבר כזה... אבל הילד הזה שנשאר שנתיים באותה כיתה – התאבד לפני כמה שנים.
נכון – אולי זה בכלל לא קשור למקרה שהיה בביה"ס... אולי....

אז אני הולך ברוח הירושלמי:

לא היה ולא עתיד להיות

ראה 2

בפרשה שלנו רשום לנו כל מה שמותר או אסור מבחינת אוכל:

דברים פרק יד

ב) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹקיךָ וּבְךָ בָּחַר ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:

לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה:

ואז רשימה גדולה מה מותר ומה אסור.

כידוע יש מחלוקת מאד גדולה בין הרמב"ם לרמב"ן בנושא הכשרות:

הרמב"ם היה מאד הגיוני וראליסטי... לעומת הרמב"ן שהיה מאד מיסטי (והמבין יבין)

בכשרות: טעמי בריאות הגוף או טעמי בריאות הנפש? ועוד מחלוקת בנושאים כגון קורבנות ועוד.

עוד דבר ידוע: הרמב"ם ראה בירושלמי כמקור להרבה דברים.

אני דווקא רוצה להביא חילוק של התפיסות בין הבבלי לירושלמי שלדעתי זה יבהיר לנו את מקור המחלוקת בין הרמב"ם לרמב"ן.

למשל : הייתה אבן שנשים מעוברות היו לוחשות

תלמוד בבלי שבת ס"ו:

תָּנוּ רַבָּנַן: יוֹצְאִין בְּאֶבֶן תְּקוּמָה בְּשַׁבָּת. מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אָמְרוּ: אַף בְּמִשְׁקַל אֶבֶן תְּקוּמָה. וְלֹא שֶׁהִפִּילָה, אֶלָּא שֶׁמָּא תַּפִּיל. וְלֹא שֶׁעִיבְּרָה, אֶלָּא שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר וְתַפִּיל

תנו רבנן [שנו חכמים]: יוצאין באבן תקומה כסגולה כנגד הפלה בשבת, משום (בשם) ר' מאיר אמרו אף במשקל אבן תקומה. כלומר, באבן או חפץ אחר שמשקלו בדיוק כאבן תקומה, שאף הוא מועיל.
ודין זה הוא לא בהכרח רק באשה שכבר הפילה עובר אחר קודם לכן ויש חשש שמא תפיל שוב, אלא אפילו לא הפילה מעולם ורק חוששת שמא תפיל עכשיו בראשונה, ולא רק אשה שעיברה (שידוע לה שהיא מעוברת), אלא אפילו חוששת שמא תתעבר ותפיל.

בואו נחשוב בהיגיון... לפי דעתכם מה ההיגיון אומר על אבן תקומה?
אבן הירושלמי לא מזכיר את זה בכלל.
דוגמה אחרת:

תלמוד בבלי גיטין ס"ח: (הייתי יכול להרחיב עוד אבל נסתפק עם הדוגמה)
לִצְלִיחְתָּא – לַיְתֵי תַּרְנְגוֹלָא בָּרָא; וְלִישְׁחֲטֵיהּ בְּזוּזָא חִיוָּרָא – אַהָהוּא גִּיסָא דְּכָייֵב לֵיהּ, וְנִזְדְּהַר מִדְּמֵיהּ דְּלָא לְסַמִּינְהוּ לְעֵינֵיהּ; וְלִיתְלְיֵיהּ בְּסֵיפָא דְבָבָא – דְּכִי עָיֵיל חָיֵיף בֵּיהּ, וְכִי נָפֵיק חָיֵיף בֵּיהּ.
התרופה **לִצְלִיחְתָּא** [לכאב חצי ראש] — ליתי תרנגולא ברא [יקח תרנגול בר], **וְלִישְׁחֲטֵיהּ בְּזוּזָא חִיוָּרָא** [וישחט אותו בדינר כסף] **אַהָהוּא גִּיסָא דְּכָייֵב לֵיהּ** [על אותו צד שכואב לו], **וְנִזְדְּהַר מִדְּמֵיהּ** [ויזהר מדמו] **דְּלָא לְסַמִּינְהוּ לְעֵינֵיהּ** [יעוור את עיניו], **וְלִיתְלְיֵיהּ בְּסֵיפָא דְבָבָא** [ויתלה אותו בסף הדלת], **דְּכִי עָיֵיל חָיֵיף בֵּיהּ, וְכִי נָפֵיק חָיֵיף בֵּיהּ** [שכאשר הוא נכנס הוא מתחכך בו, וכאשר הוא יוצא הוא מתחכך בו].

הירושלמי לא מזכיר את "הרפואות" האלה בכלל.
ויש עוד הרבה הרבה דוגמאות כאלה של רפואות "סגוליות" שהם לא לפי הטבע או המדע בתלמוד הבבלי. והירושלמי לא מזכיר אותם.

לדעתי הרמ"בם ראה בירושלמי כמקור ראשוני בגלל שהירושלמי יותר הגיוני...
אני בטוח שהרבה רבנים היו יוצאים נגדי באמירה הזאת...
גם בתוך ביתי אנו חולקים על "עין הרע".
אני לא מתווכח... ובטוח שיש צד כזה ... אבל לדעתי העובדה שהתלמוד הירושלמי ממעט בנושא של רפואות "סגוליות"... זה הופך כמקור לרמב"ם... כמקור אמין והגיוני.

ברצוני לסיים עם אמירה של הירושלמי:

תלמוד ירושלמי שבת פרק יד הלכה ג
לוֹחֲשִׁין לָעַיִן וּלְמֵעַיִים וְלִנְחָשִׁים וּלְעַקְרַבִּים וּמַעֲבִירִין עַל הָעַיִן בַּשַּׁבָּת. מַעֲשֶׂה בְּיִרְבִּי עֲקִיבָה שֶׁאֲחָזָתוֹ הָעַיִן וְהֶעֱבִירוּ עָלָיו כֵּלִים בַּשַּׁבָּת.
רַב וְרִבִּי חִייָה רַבָּה תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים בָּעַיִן וְאֶחָד בִּידֵי שָׁמַיִם.

הירושלמי מביא סיפור על 99 מתים על עין הרע (מתו בגלל עין הרע)...
קרבן העדה (הרב דוד בן נפתלי הירש פרנקל - בסביבות 1750. פרשן של הירושלמי) כותב:
רב על ידי שהיה שוכן בבבל, <u>דעין הרע</u> שכיח שם מפני שהם שחצנים .

מה דעתכם? קחו את הנושא עין הרע . מעניין מה הדעות של כולם מסביב לשולחן.

שופטים

בספר דברים פרק יז' אנו נתקלים במצווה של מלך
יד *כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ* **טו** *שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ* ***מֶלֶךְ...***

אז לבחור מלך זה מצווה! בטח שזה דבר טוב...
האמנם?

ראשית זאת מצווה שנתן ה' לעם.
כתוב בתלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק ב

ר' חזקיה הוה מהלך באורחא. פגע ביה חד כותי אמר לו: רבי את הוא רבהון דיהודאי? (אתה מנהיג ורב של היהודים?) **אמר לו: אִין** (כן) .
אמר לו: חמי מה כתיב [דברים יז טו] שום תשים עליך מלך. "אשים" – אין כתיב אלא: "תשים" – דאת שוי עלך

הכוונה שהציווי אומר בפרוש – שום תשים. העם יחליט! ולא שה' ישים.
לכן זאת מצווה אבל לא שמימית...

ניקח לדוגמה את מצוות מעקה.
אם אין לך בית – אז אין התחייבות למצוות מעקה.
אם את לא יושב בארץ ישראל – אין לך מצווה למנות עליך מלך.
אבל בזמן שאתה בא לארץ. יורש ויושב עליה – עליך למנות מלך.

עד כאן ראינו שהמצווה למנות מלך תלויה בעם... ותלויה בזמן.

יש חלוקה מאד ברורה ביחס למלך בין התלמוד הירושלמי לתלמוד הבבלי.

כמובן שלירושלמי יש חשיבות יום יומית לזה. הרבה יותר משמעותי מאשר הבבלי.

במדרש רבה כתוב:
כי תבוא אל הארץ ... ואמרת אשימה עלי מלך ***... מלך ישראל שהיה לו עסק מהו שיהא מותר לו לדון לפני בית דין? כך שנו חכמים: " <u>מלך לא דן ולא דנין אותו</u> .***
לא מעיד ולא מעידין אותו" ...

התלמוד הירושלמי שואל במסכת סנהדרין פרק ב הלכה ג

"**<u>מלך לא דן ולא דנין אותו</u>**" – לא דן? והכתיב: "ויהי דוד עושה **<u>משפט</u>** וצדקה לכל עמו" (שמואל ב' פרק ח פסוק טו)! ... אמור מעתה: היה דן הדין זיכה הזכאי וחייב החייב. היה החייב עני נותן לו משלו. נמצא עושה דין לזה וצדקה לזה. ... **ולא דנין אותו** על שם: "מלפניך משפטי יצא" (תהלים יז ב)ה

מכאן למדנו שאי אפשר לדון מלך.
יכול להיות שהמלך לא בדרך הנכונה או עשה מעשה שחיתות .... רק הקב"ה יכול להוציא אותו מהמלוכה.

מאידך בתלמוד הבבלי מסכת סנהדרין דף יט.

"מלך לא דן ולא דנין אותו" – אמר רב יוסף: לא שנו אלא מלכי ישראל **אבל מלכי בית דוד – דן ודנין אותן**

בניגוד לירושלמי הבבלי טוען הפוך.
לפי הבבלי – שהם עבריים רק משבט יהודה (וגם בנימין – אבל הם היו כל כך מעטים שלא נספרו בכלל...לכן אנו נקראים יהודים. משבט יהודה בלבד) -
הם עושים חלוקה של מלכי ישראל ומלכי יהודה...
מה יותר חזק מבחינת התלמוד הבבלי: מערכת המלוכה או מערכת ההלכה ?

הם בגלות!! מערכת ההלכה הרבה יותר משמעותית! ולכן המלך דן ודנין אותו!

לפי הירושלמי המערכת המלוכה היא המשמעותית ולכן לא דן ולא דנין אותו!!

בבל התנ"ך אנו נתקלים בהרבה מלכים. מתקופת שאול עד סוף בית המקדש הראשון –מלך צדקיהו.
האם פעם עשו משפט נגד המלך? זה אף פעם לא קרה!!

כבר בתלמוד הבבלי מסופר שבתקופת החשמונאים הרב שמעון בן שטח דן את ינאי המלך...

יש כאלה שעונים שזה לא ראייה... למה?
הרי לפי שיטת הירושלמי – כהן לא יכול להיות מלך. וחשמונאים היו כוהניים...

אני לא נוטה לירושלמי או לבבלי... אלא מנסה להבין את עומק המחלוקת...

לפני כמה ימים שמעתי ברדיו עיתונאי יהודי ומכובד מארה"ב (מעיתון ניו יורק טיימס) התחיל לדבר למה ראש הממשלה גרוע וכו'
סליחה? מי אתה? הוא ראש ממשלה בישראל ואתה גר בארה"ב.
ומבחינתו זה לא היה חוצפה!

מתי שצריכים – באים אליו לבקש כסף...
אני לא האמנתי. לדעתי המחלוקת כבר התחילה בין הירושלמי לבבלי...

בבדי לסיים – הייתי כותב: ***מלפניך משפטי יצא*** - תהלים יז' ב

שופטים 2

דברים פרק ט"ז

שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק

דברים פרק י"ז

כִּי־תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקיךָ נֹתֵן לָךְ וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּה בָּהּ וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתָי: שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא: ....

בפרשה שלנו אנו קוראים על פרשת המלך. יש מחלוקת בין הירושלמי לבבלי בנושא זה. בואו נתחיל:

מסכת סנהדרין פרק ב משנה ב – דין המשנה

המלך לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מְיַבֵּם ולא מיבמין לאשתו. רבי יהודה אומר: אם רצה לחלוץ או ליבם זכור לטוב. אמרו לו: אין שומעין לו.

מלך לא דן ולא דנים אותו

מסכת **בבלי סנהדרין דף יט – .**
הבחנה בין מלכי ישראל ומלכי דוד "**מלך לא דן ולא דנין אותו**" – אמר רב יוסף: **לא שנו אלא מלכי ישראל, אבל מלכי בית דוד – דן ודנין אותן**.

אלא מלכי ישראל מאי טעמא לא? – משום מעשה שהיה. דעבדיה דינאי מלכא קטל נפשא (עבדו של ינאי המלך הרג בן אדם). **אמר להו שמעון בן שטח לחכמים: תנו עיניכם בו ונדוננו. שלחו לו** (לינאי): **עבדך קטל נפשא** (עבדך הרג אדם). **שדריה להו** (שלח להם את העבד לדין). **שלחו לו: תא אנת נמי להכא** (בוא גם אתה לכאן) – "**והועד בבעליו ולא ישמרנו**" (**שמות כא כט** .)
אמרה תורה: יבוא בעל השור ויעמוד על שורו. אתא ויתיב. אמר ליה שמעון בן שטח: ינאי המלך! עמוד על רגליך ויעידו בך. ולא לפנינו אתה עומד, אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד, שנאמר: "ועמדו שני האנשים אשר להם הריב ."
אמר לו: לא כשתאמר אתה, אלא כמה שיאמרו חבריך. נפנה (ינאי) **לימינו – כבשו** (הדיינים) **פניהם בקרקע. נפנה לשמאלו – כבשו פניהם בקרקע. אמר להם שמעון בן שטח: בעלי מחשבות אתם. יבוא בעל מחשבות ויפרע מכם. מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו. באותה שעה אמרו: מלך לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידים אותו.**

שמעון בן שטח מצטייר כאן בדמות חזקה המייצגת את ההלכה ומצפה שהכל יישמעו לה. כך גם במעשהו של תליית הנשים המכשפות באשקלון (סנהדרין פרק ו משנה ד). אבל גם שילם מחיר טראגי על קו הלכתי זה, במות בנו כשהעידו שני עדים כנגדו, גם כשהודו לבסוף שהיו עדי שקר **)ירושלמי סנהדרין פרק ו** סוף הלכה ג וראו גם רש"י בסנהדרין בבלי מד ע"ב).

ירושלמי סנהדרין פרק ב הלכה ג, המשנה במקומה עומדת

"מלך לא דן ולא דנין אותו" – לא דן? והכתיב: "ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו" (שמואל ב ח טו)! ... אמור מעתה: היה דן הדין זיכה הזכאי וחייב החייב. היה החייב עני, נותן לו משלו. נמצא עושה דין לזה וצדקה לזה. ... ולא דנין אותו, על שם: "מלפניך משפטי יצא" (תהלים יז ב).

מהלך הסוגיה בירושלמי קצת קשה להבנה (ראו המפרשים שם), אבל נראה שהוא כך: הוא פותח, בדומה לבבלי, בשאלה: מלך לא דן? והרי מצאנו שדוד היה עושה משפט וצדקה, היינו דן (הבבלי מביא פסוק אחר, מירמיהו). מתרץ הירושלמי שדוד היה בבחינת "קצין, שוטר ומושל" (ראו דברים רבה בראש פרשתנו על הפסוק: "לך אל נמלה עצל") ועושה צדקה בכך שהיה מסייע בביצוע הדין, אפילו נותן מכיסו אם אין לחייב ממה לשלם, אבל לא יושב כדיין בדין. בדומה לכך אומר מדרש תנחומא בובר בפרשתנו: "ואף יהושפט כיון שהוחזק במלכות, לא נתעסק אלא בעסקי הדין. שנאמר: ויתחזק על ישראל - שנתחזק ומינה את הדיינים". המלך אחראי על קיום וחיזוק מערכת המשפט ועל ביצוע גזרי הדין (בדומה למשרד המשפטים בימינו שהוא חלק מהרשות המבצעת). אבל אין הוא אישית יושב במשפט. ראו הפסוק המלא **בשמואל ב ח טו** :"וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ". דוד כמלך היה אחראי לקיום מערכת המשפט. ההמשך בירושלמי הוא שלא דנים את המלך בשל הפסוק בתהלים: "מלפניך משפטי יצא", כפי שכבר ראינו בדברים רבה לעיל. נראה בברור שהירושלמי הוא הבסיס לשיטת ר' ירמיה בדברים רבה לעיל. שניהם מציגים שיטה ברורה כנגד שיטת הבבלי ולפיה המשנה בסנהדרין מובנת כפשוטה: מלך לא דן ולא דנים אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו - מסיבות אידיאליות או פרקטיות ואין הבדל בין מלכי בית דוד ושאר מלכים. ומי יעמוד כנגד המלך

ירושלמי ברכות פרק א הלכה ה – המלך מרכין ראשו בתפילה

"אלו ברכות שְׁשׁוֹחִין בהן: בראשונה תחילה וסוף ובמודים תחילה וסוף. הַשׁוֹחֶה על כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה". רבי יצחק בר נחמן בשם ר' יהושע בן לוי: כהן גדול שוחה על סוף כל ברכה וברכה, המלך ראש כל ברכה וברכה וסוף כל ברכה וברכה. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי: המלך משהוא כורע אינו נזקף עד שהוא משלים כל תפילתו. מאי טעמא? "ויהי ככלות שלמה להתפלל אל ה' את כל התפילה ואת כל התחינה הזאת קם מלפני מזבח ה' מכרוע על ברכיו" (מלכים א פרק ח נד)

נה המלך מרכין ראשו שלוש פעמים ביום ושוחה כל תפילתו אל מול הקב"ה – הוא שמצווה על הדינים ונוכח בהם. מאידך גיסא, ניתן לטעון בדיוק ההפך. שחייה זו אל מול הקב"ה משמעותה שרק הקב"ה ישפוט אותו. והרי זו בדיוק מחלוקת הירושלמי והבבלי בפירוש הפסוק: "מלפניך משפטי יצא". ואנו

מכירים נביאים שעמדו מול מלכים בעוז להוכיח אותם כמו נתן מול דוד, אליהו מול אחאב ועוד. אבל זו הייתה שפיטה מוסרית ולא בדין ומשפט.

כי תצא

כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל ... לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים. (דברים כב ו)

בפרשה שלנו אנו מוצאים את מצוות שילוח הקן.
התלמוד הירושלמי עושה השוואה עם מצוה אחרת מכיוון שבשניהם מופיע השכר למצווה: ***לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים***

תלמוד ירושלמי פאה פרק א הלכה א

א"ר אבא בר כהנה: השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות.
מצוה קלה שבקלות זה שילוח הקן ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם
ובשתיהן כתיב <u>והארכת ימים</u>

מעניין שהתלמוד הירושלמי משווה בין 2 המצוות הללו.
אבל למה הירושלמי מכנה את מצוות שילוח הקן – במצווה קלה שבקלות.
אולי חשבתי כך:
במצוות כיבוד אב ואם – תמיד תוכל להדר ולתת יותר כבוד להורים...
אבל במצוות שילוח הקן – מה תוכל להדר? לסלק את הציפור ע"י שרביט של זהב? לא הידרת כלום.

הירושלמי ממשיך בסוגיה זו:

רשב"י אומר: **כשם שמתן שכרן שווה כן פורענותן שווה**.
אנו רואים שלא רק יש השוואה "***וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים***" אלא גם מי שלא מקיים את המצוות הללו.

מעניין שיש חילוקי דעות לגבי טעם המצווה שילוח הקן.
לפי **התלמוד הבבלי ברכות לג:**
האומר על קן צפור יגיעו רחמיך .... משתקין אותו. מאי טעמא.... וחד אמר: מפני שעושה מידותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזרות
אי אפשר להגיד שאתה יכול לקחת הביצים או האפרוחים יש להבריח את האם מכיוון שזה "רחמים"... אלא גזרה של הקב"ה.
מעניין שחלק נכבד של ראשונים ואחרונים הולכים לפי פירוש זה של הבבלי.

למשל בספר החינוך (שבעל הספר כתב לבנו)
<u>מצווה תקלז - ספר החינוך</u>:
והנה הארכתי לך בני על זה להעיד על כל שרשי ספרי... כי יש במצוות התורה טעם לבני האדם ...ואם אמנם יש מצוות שלא השגנו בטעמם ... לא נמנע ממנו מהגיד בהן כל אשר נשיג למצוא ... וזה דרכי בכל שיחתי בספרי זה...

בעל ספר החינוך הולך לכיוון הבבלי ושולל את מידת הרחמים במצווה זו.

עכשיו אני שואל: אם נלך לפי הסיפא של הירושלמי שאנו לומדים במכת פאה.

מה טעם? " עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּז לִיקֲּהַת אֵם יִקְּרוּהָ <u>עֹרְבֵי</u> נַחַל וְיֹאכְלוּהָ בְנֵי <u>נָשֶׁר</u>" (משלי ל יז) – עין שהלעיגה על כיבוד אב ואם וביזת על לא תקח אם על הבנים ... יבוא עורב שהוא אכזרי ויקרנה ואל יהנה ממנה ויבוא נשר שהוא רחמן ויאכלנה ויהנה ממנה

לפי הסיפור הזה – אנו רואים את הטעם של מידת הרחמים. לא?
לקחתי הביצים ולא שילחתי את האם... אני נענש באכזריות שלי ויבוא

העורב. שהוא ציפור לא כל כך מרשים... נראה אכזרי... ומצד שני הנשר רחמני שנאמר (דברים לב) ישאהו על אברתו". אולי זה ציפור מפחיד וגדול...אבל דומה מאד לאבא ואמא. שהם מבחינתנו יותר גדולים ויותר סמכותיים. כמו הנשר. הנשר מסמל הגנה לגוזלים שלו. כמו שכתוב "*כְּנֶשֶׁר* ***יָעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ***"

בשני המצוות אנו עוסקים בהורות.
בשני המצוות זה כיבוד אב ואם.

ולכן גם מי שלא נותן כבוד להורים ... נענש ע"י הציפורים. (ציפורים= הורים).

הרי אמרנו לפי התלמוד הירושלמי **כשם שמתן שכרן שווה כן פורענותן (העונש) שווה**.

לדעתי המצווה של שילוח הקן היא לא מוגדרת "רחמים" אלא בעיקר כבוד.
כבוד לאם שרובצת על הביצים או על האפרוחים...
והפעולה של "לשלוח את האם" היא כבוד שעושים לה.

בדיוק הכבוד שעלינו לתת להורים שלנו.

כי תצא 2

בפרשה מופיע:

דברים פרק כ"א פסוק יח'

כִּֽי־יִהְיֶ֣ה לְאִ֗ישׁ בֵּ֚ן סוֹרֵ֣ר וּמוֹרֶ֔ה אֵינֶ֣נּוּ שֹׁמֵ֔עַ בְּק֥וֹל אָבִ֖יו וּבְק֣וֹל אִמּ֑וֹ וְיִסְּר֣וּ אֹת֔וֹ וְלֹ֥א יִשְׁמַ֖ע אֲלֵיהֶֽם: וְתָ֥פְשׂוּ ב֖וֹ אָבִ֣יו וְאִמּ֑וֹ וְהוֹצִ֧יאוּ אֹת֛וֹ אֶל־זִקְנֵ֥י עִיר֖וֹ וְאֶל־שַׁ֥עַר מְקֹמֽוֹ: וְאָמְר֞וּ אֶל־זִקְנֵ֣י עִיר֗וֹ בְּנֵ֤נוּ זֶה֙ סוֹרֵ֣ר וּמֹרֶ֔ה אֵינֶ֥נּוּ שֹׁמֵ֖עַ בְּקֹלֵ֑נוּ זוֹלֵ֖ל וְסֹבֵֽא: וּ֠רְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁ֨י עִיר֤וֹ בָֽאֲבָנִים֙ וָמֵ֔ת וּבִֽעַרְתָּ֥ הָרָ֖ע מִקִּרְבֶּ֑ךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵ֖ל יִשְׁמְע֥וּ וְיִרָֽאוּ:

מקרה מיוחד ומאד עגום...עגום מצד הילד, מצד ההורים...מצד עם ישראל...נורא!

אין מילים לתאר...

כאשר אתה רואה את הסוגיה בירושלמי - אתה מבין שזה בלתי אפשרי שיקרה דבר כזה.

הבה נסתכל:

תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק ח’ הלכה א’

כִּֽי־יִהְיֶ֣ה לְאִ֗ישׁ בֵּ֚ן סוֹרֵ֣ר וּמוֹרֶ֔ה ...

רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבָּהוּ רִבִּי יוֹסֵי בֶן חֲנִינָה בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ... מֵאֵימָתַי הוּא נַעֲשֶׂה אִישׁ? מִשֶׁיָּזִיד.

מֵאֵימָתַי הוּא מֵזִיד? מִשֶּׁתִּתְפַּשֵּׁט הַכַּף (שיבול לעבר אשה)
...אָמַר רִבִּי זְעִירָא. תַּנָּא רִבִּי שִׁילָא בַּר בִּינָא. כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן. לֹא שֶׁיְּהֵא הַבֵּן אָב. מִכֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לָבוֹא עַל אִשָּׁה וּלְעַבְּרָהּ הֲוֵי דִי לֵיהּ אָב וְלֹא בֵן...
אז לפי הירושלמי - באיזה גיל מדובר? (הפרשנים טוענים שמדובר ב 6 חודשים בלבד)
לא יכול לקבוע בדיוק מאיזה גיל... אבל פחות מבן 20 - כולם מסכימים?
נמשיך:

תלמוד ירושלמי יבמות פרק י' הלכה ח'
פְּשִׁיטָא הָדָא מִילְתָא. פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַפְרֵיעוֹ הוּא נַעֲשֶׂה אִישׁ. וְיוֹתֵר מִבֶּן עֶשְׂרִים שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת מִכָּן וְהֵילַךְ הוּא אִישׁ. מַה פְלִיגִין. בְּבֶן עֶשְׂרִים...

אבל קודם אמרנו שלא בן 20...
מהי המסקנה לדעתכם?
אביא עוד כמה ציטוטים:

תלמוד ירושלמי תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק ח' הלכה ז'
אָמַר רִבִּי יָסָא...מִי הָיָה בְדִין שֶׁיְּהֵא חַייָב הַבֵּן אוֹ הַבַּת? הֲוֵי אוֹמֵר. הַבַּת. וּפָטְרָה הַתּוֹרָה אֶת הַבַּת וְחִייְבָה אֶת הַבֵּן.

מִי הָיָה בְדִין שֶׁיְּהֵא חַייָב קָטוֹן אוֹ גָדוֹל? הֲוֵי אוֹמֵר. גָּדוֹל. פָּטְרָה הַתּוֹרָה אֶת הַגָּדוֹל וְחִייְבָה אֶת הַקָּטָן.
מִי הָיָה בְדִין שֶׁיְּהֵא חַייָב הַגּוֹנֵב מִשֶּׁלַּאֲחֵרִים אוֹ הַגּוֹנֵב מִשֶּׁלְּאָבִיו וְאִמּוֹ? הֲוֵי אוֹמֵר. הַגּוֹנֵב מִשֶּׁלַּאֲחֵרִים. פָּטְרָה הַתּוֹרָה הַגּוֹנֵב מִשֶּׁלַּאֲחֵרִים וְחִייְבָה הַגּוֹנֵב מִשֶּׁלְּאָבִיו וְאִמּוֹ.
לְלַמְּדָךְ שֶׁכּוּלָּן אֵינָן אֶלָּא בִגְזֵירַת מֶלֶךְ.

רואים שלפי ***רִבִּי יָסָא*** אין כל היגיון!

לפי הבבלי יש מחלוקת אם יש מציאות של בן סורר ומורה.
תלמוד בבלי סנהדרין עא.
בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה לֹא הָיָה וְלֹא עָתִיד לִהְיוֹת... וְלָמָּה נִכְתַּב? דְּרוֹשׁ וְקַבֵּל שָׂכָר. אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֲנִי רְאִיתִיו וְיָשַׁבְתִּי עַל קִבְרוֹ.

אז ראינו שגם לדעת הירושלמי ולדעת הבבלי המציאות של בן סורר ומורה די סקפטית...

אבל מי יאומר שהמציאות שכן יש בן סורר ומורה? רבי יונתן
דווקא רבי יונתן שהיה גדול החכמים (האמוראים) בארץ ישראל !
שמייחסים את החיבור התלמוד הירושלמי! דווקא הוא?
יש הרבה פרשנים הדנים על זה...
אבל דעתי היא שרבי יונתן היה מסתכל יותר בפנימיות כמו בירושלמי...
לא יתכן שהתורה כותבת משהו שלא מציאותי!
אבל האמת- יכול להיות שזה במעט בלתי אפשרי שיקרה אבל בפנימיות יש משהו בנושא.
כל אבא יודע מבחינה שכלית שזה לא מציאותי! לא יתכן!
אבל מהצד הפנימי.... מהצד הרגשי... כולנו מתמודדים עם ילדים שלא הולכים בכיוון הרצוי. כולנו.
אולי צריך ללמוד על בן סורר ומורה ולנסות להבין... כמובן לא לקיים. אבל להבין יותר את הפנימיות של התורה.

כי תבוא

הפרשה מתחילה עם מצוות הביכורים

דברים כו׳ וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ...

מעניין שיש הבדל מאד בולט בין התלמוד הבבלי לירושלמי:

בתלמוד הבבלי יש לך בסדר **זרעים** רק מסכת אחת: **מסכת ברכות**

בתלמוד הירושלמי בסדר **זרעים** יש לך: מסכת ברכות פאה דמאי כלאיים שביעית תרומות מעשרות מעשר שני חלה עורלה **<u>ביכורים</u>**

למה?

ראשית במחשבה ראשונה זה ברור מאליו. תלמוד הבבלי נכתב בגלות.
היה אפשר לחשוב: מה להם ולמצוות ביכורים? למצוות פאה? הרי הם בחו"ל. ומצוות ביכורים היא מצווה שתלויה בארץ...

התלמוד הירושלמי הוא כנגד משיח בן דוד... כנגד היהודי בארץ ישראל ... כנגד לאה... כנגד יהודה.
התלמוד הבבלי הוא כנגד משיח בן יוסף... כנגד היהודי בחוץ לארץ...כנגד רחל... כנגד יוסף.

רחל ולאה היו 2 נשים נפרדות. כל אחת עם הילדים שלה... עם התמודדות החיים שלה.
אבל בסוף הם הופכות להיות אחת ככתוב בספר רות ד'
יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל...

כמו שכתוב בנביא יחזקאל לז' :
...הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חברו [חֲבֵרָיו] וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת עֵץ יְהוּדָה וַעֲשִׂיתִם <u>לְעֵץ אֶחָד</u>

אותו דבר גם לתלמוד הבבלי והירושלמי. כמו שאי אפשר משיח בן דוד ללא משיח בן יוסף.

חשוב כעת למזג בין הירושלמי לבבלי.
לא רק בטקסט של התלמוד שלומדים אלא בצורת הלימוד... את העומק הפנימי של הקטע שלומדים...
אני כבר לומד כמה שנים את עין אי"ה.
ובכל יום מתחזק אצלי שלימוד המעמיק של הגמרא זה לימוד שמתאים יותר לתקופה שלנו... ללימוד הישראלי.

יש מאמר של הרב קוק שמסביר שמשיח בן יוסף זה החלק הגשמי... המעשי... "החלוצים". הקמת המדינה הייתה חייבת להיבנות ע"י משיח בן יוסף.
עכשיו הגיע העת של התלמוד הירושלמי.
של משיח בן דוד. של הקומה הרוחנית יותר.
הגיע העת להתייחס בקדושה לפאה דמאי כלאיים שביעית תרומות מעשרות מעשר שני חלה עורלה **ביכורים**

תמיד בשנת שמיטה יש את חילוקי הדעות הידועים...
אני טוען שיש להשתדל בכל המאמץ לא לקנות מגוי או מחו"ל. למה?
זה לא משנה אם אני מקיים את מצוות שמיטה לחומרה.... אלא יש להבין שהזמנים השתנו... לא רק להידבק לתלמוד הבבלי אלא גם לתלמוד הירושלמי...
לא לחפש אצל הגוי או בחו"ל ... סיימנו עם התקופה הזאת.
יותר קל להוציא את היהודי מהגלות מאשר להוציא הגלות מהיהודי.
אין קניין של גוי בארץ ישראל! לא רוצה להתעסק איתם...

אתם יודעים שהרב קוק היה נוטל ידיו לפי אבילת פירות של ארץ ישראל!
הרב מדרכי אליהו היה בחו"ל משתדל לאכול רק מפירות ארץ ישראל!

אני אסיים עם סיפור ששמעתי מהרב בנימיני (היה ראש ישבה בריו בברזיל) ובעת בכפר חב"ד:
כשהם היו בתקופת השואה במחנה ברגן בלזן... היה יהודי אחד שאמר לכולם שיש לו הפתעה לט"ו בשבט.
נו? באמת? ט"ו בשבט בגיהינום הזה? דבר אתנו על פסח.. סוכות.. פורים... ט"ו בשבט??!

הגיע ליל ט"ו בשבט... ישבו כ300 יהודים רזים ושבורים ליד האיש.
הוא הוציא גרעין של אפרסק מארץ ישראל.
הוא חילק את הגרעין הזה ל300 חתיכות קטנות... וכל אחד בירך על הפרי בארץ ישראל.

האם אחרי הסיפור הזה אתה חושב שלקנות מגוי זה להחמיר ?

השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו בקדם

כי תבוא 2

כאשר מישהו מביא את הביכורים לבית המקדש הוא אומר:
דברים פרק כו פסוק ה
וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב
וזה גם מזכיר את ליל הסדר:
צֵא וּלְמַד מַה בִּקֵּשׁ לָבָן הָאֲרַמִּי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ: שֶׁפַּרְעֹה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים, וְלָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת־הַכֹּל. שֶׁנֶּאֱמַר: אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט, וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב.

היום עם כל האנטישמיות שיש מסביב לעולם אתה מבין את האמירה הזאת בהבאת הביכורים:
במיוחד בפסח שאנו לומדים על העבד שהפכנו במצרים...
אנו מתמודדים תמיד עם אנטישמיות... מהתקופה של לבן!
גם כאשר מביאים ביכורים לבית המקדש בהאדמה שלך... תזכור! יש אנשים

ששונאים אותך! לא מקבלים את העובדה שיש לך בית המקדש ואדמה משלך.

ידוע לנו המשנה **פסחים פרק י משנה ד**
...מַתְחִיל בִּגְנוּת וּמְסַיֵּם בְּשֶׁבַח, וְדוֹרֵשׁ מֵאֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי, עַד שֶׁיִּגְמֹר כֹּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ׃

בתלמוד הבבלי ובירושלמי יש דיון מה זה שבח ומה זה גנות.

תלמוד בבלי פסחים קט"ז.
מַתְחִיל בִּגְנוּת וּמְסַיֵּים בְּשֶׁבַח. מַאי בִּגְנוּת? רַב אָמַר: "מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ". [וּשְׁמוּאֵל] אָמַר: "עֲבָדִים הָיִינוּ". אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְדָרוּ עַבְדֵּיהּ: עַבְדָּא דְּמַפֵּיק לֵיהּ מָרֵיהּ לְחֵירוּת, וְיָהֵיב לֵיהּ כַּסְפָּא וְדַהֲבָא, מַאי בָּעֵי לְמֵימַר לֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: בָּעֵי לְאוֹדוֹיֵי וּלְשַׁבּוֹחֵי, אֲמַר לֵיהּ: פְּטַרְתַּן מִלּוֹמַר "מָה נִּשְׁתַּנָּה". פָּתַח וְאָמַר "עֲבָדִים הָיִינוּ".

2 שיטות: רב (מתחילה עובדי ע"ז) ושמואל (עבדים היינו)
רבי נחמן אמר:
עבד שמוציא אותו אדונו לחירות ונותן לו כסף וזהב מה הוא צריך לומר לו?
אמר ליה :צריך להודות ולשבח
אמר ליה [לו]: אם כן **פטרתן** [פטרתנו] **מלומר "מה נשתנה"** שהרי העלית את עיקר עניינו של חג הפסח, **ופתח ואמר** מיד **"עבדים היינו".**

תלמוד ירושלמי פסחים פרק י הלכה ה
רַב אָמַר. מִתְּחִילָּה. צָרִיךְ לְהַתְחִיל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם וגו׳. וָאֶקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וגו׳. וָאַרְבֶּה. אָמַר רִבִּי אָחָא. וְאַרְבֶּ כְּתִיב. כַּמָּה רִיבִּים עָשִׂיתִי עִמּוֹ עַד שֶׁלֹּא נָתַתִּי לוֹ אֶת יִצְחָק. דָּבָר אַחֵר. נַעֲשֵׂיתִי לוֹ אוֹרֵב. אִין חָטָא מִיתַּן לֵיהּ. וְאִין זָכָה מִיתַּן לֵיהּ.

1- הירושלמי לא מביא בכלל את שיטת שמואל
2- לפי הירושלמי להתחיל בגנות -זה לא רק יציאת מצרים אלא תולדות העם היהודי
האם אתם מבינים את שיטת הירושלמי לעומת הבבלי?
אני מאמין שכן ובמיוחד שהסיפור של האנטישמיות מתחיל לפני יציאת מצרים.

ברצוני לשאול שאלה:
הרי במשנה כתוב **אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי**
למה הבבלי או הירושלמי לא מתיחסים למשנה אלא אומרים מקור גנות אחר?

אני רואה את דברי הרב שהוא מבין שהסיפור של יציאת מצרים לא התחיל במצרים אלא מול אבותינו...
אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי - זה מתקופת יעקב. הסיפור מתחיל קודם עם אברהם ותרח.

שימו לב גם שדברי הרב בבלי הם יותר מדי כללי... ובירושלמי יותר ממוקד:
רַב אָמַר. מִתְּחִילָּה. צָרִיךְ לְהַתְחִיל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם וגו׳. וָאֶקַּח אֶת־אֲבִיכֶם אֶת־אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וגו׳
והדעה של שמואל בכלל לא מופיע בירושלמי!
לא נסביר ששמואל היה חי בבבל. למה לדעתכם הירושלמי לא מביא את דעת שמואל?

ניצבים

<u>לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא</u> לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה: (דברים ל יב)

ידוע לנו המחלוקת בין חכמים לגבי תנורו של עכנאי... שבסוף קובעים שאין משגיחין על בת קול.
אבל מה שמעניין זה ההבדל בסיפור הזה בין התלמוד הירושלמי לבבלי.

אם נסתכל לסייפא של הסיפור:

תלמוד ירושלמי. מועד קטן פג פ"א ע"ד.
... ויצאה בת קול ואמרה: הלכה כאליעזר בני. אמר ר' יהושע: <u>לא בשמים היא</u>
ובתלמוד הבבלי בבא מציעא ט"ז:

עמד ר' יהושע על רגליו ואמר <u>לא בשמים היא</u> מאי לא שמים היא ? אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה בהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול

יש הבדל קטן... למה הבבלי מוסיף ש"אין משגיחין על בת קול" ? הרי לא מספיק להגיד "לא בשמים היא" ?
ננסה לראות עוד כמה הבדלים:
מיקום של הסיפור:
בירושלמי מופיע בדיני חרם ונידוי. כך התלמוד מתחיל: ***ביקשו לנדות את רבי ליעזר...***
בתלמוד הבבלי מופיע בדיני האונאה.
לדעתי התלמוד הבבלי חושב על "שיקולים" נוספים בוויכוח. ואם נניח שרבי אליעזר צדק... אבל מתוך שיקולים של "לשמוע אל החכמים" ... אולי עדיף מה שאמרו החכמים ובי יהושע.
ולכן הבבלי היה צריך האמירה הנוספת שאין משגיחין על בת קול.
אבל הירושלמי הוא יותר "דוגרי" ואולי ללא שיקולים.... לא בשמים היא. נקודה!

העובדה שהירושלמי דן הסיפור הזה בדיני חרם... הוא מראה לנו עמדה ללא פחד מהו המקום הנכון לרבי אליעזר. אנו לא מפחדים מכל המעשים שעשה רבי אליעזר או מבת הקול שיצא מו השמים.
לעומת זאת הבבלי כן צריך להוסיף "אין משגיחין על בת קול" הלימוד המתאים לנו עכשיו.בכי לחזק את העמידה של החכמים מול גדול הדור – רבי אליעזר.

אני רואה השקפות שונות ב 2 התלמודיים:

הירושלמי מקצר בלשונו כל משפט וביטוי בירושלמי כולל בתוכו פרטים רבים שמתפרטים בבבלי. כאילו הירושלמי דל יותר... קשה יותר להבנה ...
אבל לדעתי זה נבע מתוך עמדה שיותר קרובה לנבואה. לאמת....

הבבלי יותר עשיר.... ויותר מספר לנו פרטים... יותר מבאר... אבל האם זה הלימוד המתאים לנו עבשיו?
האם עלינו להפנים יותר את תורת ארץ ישראל? את התלמוד הירושלמי?

רציתי לסיים את הסיפור של תנורו של עכנאי בשאלה כזאת:
כשיש עימות בין חכמים...
מה עדיף? חכם או "חכם" שנחשב כגדול הדור או "נביא"?

הירושלמי עונה לנו: ***סנהדרין פרק יא הלכה ד***

" נביא וזקן למה הן דומין? למלך ששלח שני פלמנטרין (אנשים חשובים) שלו למדינה.
על אחד מהן כתוב אם אינו מראה חותם שלי וסמנטורין שלי אל תאמינו לו ועל אחר כתוב אף על פי שאינו מראה לכם חותם שלי וסמנטורין שלי תאמינו לו

שני אנשים חשובים (פלמנטרין) :רבי אליעזר הוא כמו נביא. עושה "כשפים" (אז תקראו לזה בשם אחר) ואפילו יוצאת בת קול משמים.... הלכה כמותו.
ומאידך בא חכם שלא בגדר נביא (רבי יהושע) ואומר לו:
לא בשמים היא !
נביא לא יכול לחדש כלום! אבל חכמים יכולים!
חכמן עדיף מנביא

ניצבים 2

הפרשה מתחילה

דברים פרק כט פסוק ט

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ

ברצוני להתמקד ב- ***" טַפְּכֶם"*** .
לא צריך להסביר את החשיבות של דור העתיד.
משה כבר ענה לפרעה: (**שמות פרק ח:** ***מִי וָמִי הַהֹלְכִים? וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ...***)

בואו נראה איך הירושלמי מתייחס לדור העתיד- ***טַפְּכֶם*** :

הירושלמי מפרש את הפסוקים הללו:

תלמוד ירושלמי פרק א הלכה א

מַעֲשֶׂה בְרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה וְרִבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין מִיַּבְנֶה לְלוֹד וְהִקְבִּילוּ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּבְקִיעִין.

אָמַר לָהֶן. מַה חִידּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם?

אָֽמְרוּ לוֹ. הַכֹּל תַּלְמִידֶיךָ וּמֵימֶיךָ אָנוּ שׁוֹתִין.

אָמַר לָהֶן. אַף עַל פִּי כֵן אִי אֶיפְשַׁר לְבֵית הַמִּדְרַשׁ שֶׁלֹּא יְהֵא בוֹ דָבָר חָדָשׁ בְּכָל־יוֹם. מִי שָׁבַת שָׁם?

אָֽמְרוּ לוֹ. רִבִּי לָֽעְזָר בֶּן עֲזַרְיָה.

מֶה הָיְתָה פַּרְשָׁתוֹ?

הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף. פָּתַח בָּהּ אָמַר. הוֹאִיל וְהָאֲנָשִׁים בָּאִין לִלְמֹד וְהַנָּשִׁים לִשְׁמוֹעַ. הַטָּף לָמָּה בָא? אֶלָּא כְדֵי לִיתֵּן שָׂכָר לִמְבִיאֵיהֶן. אָמַר לָהֶן. אֵין הַדּוֹר יָתוֹם שֶׁרִבִּי לָֽעְזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְתוֹכוֹ.

אותו רבי יהושע (**וְהִקְבִּילוּ אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּבְקִיעִין**) שהתייחס לגדולהשל רבי אליעזר בן עזריה על הפירוש שלו לטף... מסופר במקום אחר בירושלמי:

תלמוד ירושלמי יבמות פרק א הלכה ו

רָאָה אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ... זָכוּר אֲנִי שֶׁהָֽיְתָה אִמּוֹ מוֹלֶכֶת עֲרִיסָתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת בִּשְׁבִיל שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ אָזְנָיו בְּדִבְרֵי תוֹרָה

רבי יהושע בן חנניה - שנולד בירושלים. עוד בהיותו ילד קטן, הייתה אמו מוליכה את עריסתו לבית הכנסת "בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה".

קצת בעייתי להביא ילדים לבית כנסת... רעש, חוסר התרכזות בתפילה... אבל תראו איזה יופי מתאר הירושלמי את הבאת הילד לבית כנסת!

אותו רבי יהושע מצאתי בירושלמי סיפור שלישי שגם פה רואים איך הוא מתייחס ל"טף":

תלמוד ירושלמי הוריות פרק ג הלכה ד

מַעֲשֶׂה בְּירִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁעָלָה לְרוֹמִי.

אָֽמְרוּ עָלָיו עַל תִּינּוֹק אֶחָד יְרוּשַׁלְמִי שֶׁהָיָה אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רוֹאִי וּקְווּצוֹתָיו מְסוּדָּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים. וְהוּא עוֹמֵד בְּקָלוֹן.

וְהָלַךְ רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבוֹדְקוֹ.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְפִתְחוֹ נַעֲנֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר לוֹ. מִי־נָתַן לִמְשִׁיסָּה יַעֲקֹב

וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים הֲלוֹא ה'. נַעֲנֶה הַתִּינוֹק וְאָמַר לוֹ (התינוק ידע להשלים את הפסוק שר' יהושע אמר את תחילתו) ***. זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא־אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ:***
מִיָּד זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת וְאָמַר. מֵעִיד אֲנִי עָלַי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שֶׁאֵינֵי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֶפְדֶּנּוּ. וּפְדָאוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה וְשִׁילְּחוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

ההתייחסות לילדים... לדור העתיד הוא מאד משמעותי לתלמוד הירושלמי.
למה?
כי אולי בתקופתם היה קשה מאד בארץ אבל דור העתיד הוא התקווה!

עברו קצת שנים מאז התלמוד הירושלמי...
אל דאגה רבי יהושע! הילדים הללו שבו לארץ ישראל ובנו מדינה!

וילך
מצוות הקהל

דברים לא י-יג
וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת:
בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:
הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

מעמד הקהל היה מתקיים פעם בשבע שנים, בחג הסוכות שלאחר שנת השמיטה. השאלה היא מתי בדיוק במהלך החג התקיים המעמד.

לפי הבבלי, מעמד הקהל התקיים במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות.
כמו שמביא **המשנה סוטה ז סעיף ח':**

פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ כֵּיצַד. <u>מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג</u> ,בַּשְּׁמִינִי בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, עוֹשִׂין לוֹ בִימָה שֶׁל עֵץ בָּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא) מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד

לפי הבבלי - המעמד נעשה בלילה שאחרי יום טוב הראשון של סוכות (כלומר בתחילת חול המועד), מיד בתחילת החג.

יש מחלוקת בין הבבלי לבין הירושלמי.
אבל מחלוקת לגבי הגרסה הנכונה של המשנה.

בירושלמי מובאת הבנה אחרת, שלפיה הקריאה נעשתה במוצאי יום טוב האחרון של החג.

נביא את המשנה שמופיעה ב**תלמוד ירושלמי סוטה פרק ז הלכה ז**

משנה: פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ כֵּיצַד. <u>מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁלֶּחָג</u> בַּשְּׁמִינִי מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית עוֹשִׂין לוֹ בֵּימָה שֶׁלְּעֵץ בָּעֲזָרָה וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמוֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה בְּחַג הַסּוּכּוֹת בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת

כתוב במשניות- **בַּשְּׁמִינִי**
הבבלי טוען שהכוונה בשנה השמינית.
הירושלמי טוען שהכוונה ביום השמיני. יום טוב האחרון.

המחלוקת בין הבבלי לירושלמי לגבי זמן **מעמד הקהל** איננה רק שאלה טכנית של תאריך, אלא קשורה להבנת **מהות המצווה ותפקידה בתוך חג הסוכות**.
הבבלי מבין שמטרת הקהל היא **פתיחה רוחנית לשנה החדשה שלאחר שנת השמיטה**.
שנת השמיטה היא שנה של לימוד תורה ועיסוק רוחני, ולכן מיד בתחילת השנה החדשה המלך קורא בתורה בפני כל העם כדי לחדש את הברית עם התורה.
לבן המעמד נעשה **<u>במה שיותר מוקדם בחג</u>**, כדי להשפיע על כל ימי החג ועל השנה שמתחילה.

מהות השיטה: של הירושלמי
הירושלמי מבין שהקהל הוא **שיאו של חג הסוכות**.
לאחר שכל ישראל כבר עלו לרגל, חגגו יחד והתקבצו בירושלים – בסוף החג מתקיים מעמד התורה הגדול של העם כולו.

לכן המעמד נעשה **בסיום ההתכנסות של כל ישראל**, כאשר כולם כבר נמצאים בירושלים.

אפשר להבין את המחלוקת כך:

הבבלי – רואה את הקהל בהתחלה של תהליך:
פתיחת השנה שלאחר השמיטה וחיזוק הקשר לתורה.

הירושלמי – רואה את הקהל בסיום ושיא:
מעמד התורה הגדול של כלל ישראל לאחר שהתאספו לחג.

מה דעתכם?

פרשת האזינו

מסופר במדרש תהילים:
אמרו לו למשה: מי גרם לך שלא להיכנס לארץ? אמר להם: אני גרמתי. אמרו לו: ולא הקב"ה עשה לך? אמר להם: חס ושלום אפילו אם רואים שהקב"ה מצדיק את הרשע ומרשיע את הצדיק "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול "(שירת האזינו דברים פרק לב' ד')

את שירת האזינו – היו אומרים במקדש בגל שבוע בעת קורבן מוסף של שבת.
למה? מה כל כך בולט בשירת האזינו שהיו אומרים אותה בכל שבוע במקדש? מדוע? אולי סיבה אחת יכול להיות לימוד האמונה בה'... התוכחה.
יש סיפור במקביל בתלמוד הירושלמי שונה מהתלמוד הבבלי:
בתלמוד הירושלמי שקלים פרק הלכה א
מסופר על שני סיפורים נפרדים:
- הבן של נחוניא שמת בצמא
- הבת של "חסיד אחד" שניצלה מהנהר

נחונייה חופר שיחין שהיה חופר שיחין ומערות (היה מומחה) ....

אמר ר' אחא ומת [בנו] בצמא
סיפור אחר:
... מעשה בחסיד אחד שהיה חופר בורות שיחין ומערות לעוברים ולשבים. פעם אחת היתה בתו עוברת להינשא ושטפה נהר.... אפשר שהיה מכבד את בוראו במים והוא מקפחו במים?.... מלאך ירד כדמות ר' פינחס בן יאיר והצילה

בתלמוד הבבלי
תנו רבנן: מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא.... בסוף רבי חנינא מודיע שהיא נצלה מן הבור.
ממשיכה הגמרא על אותה דמות
אמר רבי אחא: אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר: וסביביו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה.
ולמה באו האסונות הללו?
לדעתי רואים שנחוניא היה "מומחה" במציאת מים... אבל בסוף מתברר שהקב"ה הוא "המומחה".
מעניין ההבדל בין הירושלמי לבבלי.
ירושלמי - 2 דמויות מול דמות אחת בבבלי
2 סיפורים בירושלמי מול סיפור אחד בבבלי
בן ואחרי זה הסיפור של הבת.... ובבבלי – הבת ואחרי זה הסיפור של בן.
בירושלמי היא "נשטפה" בנהר... בבלי היא נפלה לבור
רב פנחס בן יאיר בירושלמי מול רבי חנינא בן דוסא בבבלי.

לדעתי הירושלמי מספר יותר עובדתי... והבבלי מאחד את שני הסיפורים מבחינת נוחיות ההסבר על הסוגיה...
רבי חנינא בן דוסא היה הרבה יותר מתון (היה חבר של רבי יוחנן בן זכאי ש"ויתר" על ירושלים והגלה עם הסנהדרין ליבנה) מאשר רבי פנחס בן יאיר (שהיה חותנו של רבי שמעון בר יוחאי ונעשו ניסים על ידו).

בשני "התלמודים" אנו רואים שהקב"ה נוהג בנו לפי דין ולפי רחמים.
לפי הירושלמי הם 2 דמויות נפרדות" דין ורחמים
לפי הבבלי – מידת הדין ורחמים יכולות להיות בדמות אחת.

ולמה רפי פנחס בן יאיר או רבי חנינא בן דוסא ?
נראה לי שתיהם קרו ניסים מעל הטבע. ולמה כל תלמוד "לקח" דמות רבנית

שונה?
אולי רבי חנינא נוטה יותר לצד של הרחמים... מרחם על ישראל בנושא הגשמים...כל העולם ניזון בזכות רבי חנינא....
ורבי פנחס בן יאיר – נוטה יותר לצד של הדין.
מדקדק בכל מצוות התלויות בארץ ....הדבקות המוחלטת שלו (ושל רבי שמעון בר יוחאי) בתורה...
אנו בעיצומו של ימי הדין... בין ראש השנה ליום כיפור.
אבינו מלכנו.... מצד אחד אבינו – שזה מידת הרחמים
ומצד שני מלכנו – מלך שופט כל הארץ – שזה מידת הדין

<u>הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול</u>
הקב"ה תמים פעלו עם תמימים מתוך רחמים ... ולפעמים מתגלה הפן השני של הפסוק הפן הקשה של צידוק הדין ושל "כי כל דרכיו משפט"

האזינו 2
מפריע לי העובדה שכאשר מתפללים תפילת <u>הלל</u> בבית הכנסת...גם על זה יש מחלוקת ואין מנהג אחד לעם ישראל.
החזן אומר את הפסוק- ***הוֹדוּ ....***
יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ
האשכנזים עונים: ***הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ*** והספרדים עונים: ***יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ***
גם על זה יש מחלוקת?? מאיפה זה נובע?

נחזור לפרשה: אלו הימים האחרונים של משה. הוא נפרד מבני ישראל. במשך חודש וכמה ימים משה נותן נאום לבני ישראל. כל ספר דברים הוא בעצם הנאום הגדול של משה. והנה לקראת הסוף משה מביא לנו שירה.
ולמה שירה?
שירה זה כבר הפנימיות של האדם... משהו רוחני יותר...
ומה תפקידה של השירה?
תלמוד בבלי סנהדרין צד.
בִּיקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת חִזְקִיָּהוּ מָשִׁיחַ...
אָמְרָה מִדַּת הַדִּין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמָה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר כַּמָּה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנֶיךָ – לֹא עֲשִׂיתוֹ מָשִׁיחַ, חִזְקִיָּה

שֶׁעָשִׂיתָ לוֹ כָּל הַנִּסִּים הַלָּלוּ וְלֹא אָמַר שִׁירָה לְפָנֶיךָ – תַּעֲשֵׂהוּ מָשִׁיחַ?
שירה בא להגיד לנו מי הוא האדם...
ועל זה אני רוצה להביא מחלוקת (בהתחלה חושבים שזה משהו רדוד אבל ממש לא) בין הירושלמי לבבלי בנושא של שירה שיביא לנו חידוד על הנושא:

תלמוד בבלי סוטה ל:
תָּנוּ רַבָּנַן, בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם לוֹמַר שִׁירָה. וְכֵיצַד אָמְרוּ שִׁירָה?
כְּגָדוֹל הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו רָאשֵׁי פְּרָקִים:
מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'", וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'".
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כְּקָטָן הַמַּקְרֶא אֶת הַלֵּל, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו כָּל מָה שֶׁהוּא אוֹמֵר. מֹשֶׁה אָמַר "אָשִׁירָה לַה'" וְהֵן אוֹמְרִים "אָשִׁירָה לַה'", מֹשֶׁה אָמַר "כִּי גָאֹה גָּאָה", וְהֵן אוֹמְרִים "כִּי גָאֹה גָּאָה".

אז אני מבין שלפי הבבלי המחלוקת שיש בבית הכנסת נובע מהמחלוקת של שירת הים.
אשכנזים כרבי עקיבא וספרדים כרבי אליעזר בן יוסי.

נסתכל עכשיו לפי הירושלמי:
תלמוד ירושלמי סוטה פרק ה הלכה ד
רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי חֲנִינָה. כְּהָדֵין פְּסוּקָא. מֹשֶׁה אָמַר אָשִׁירָה. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם. מֹשֶׁה אָמַר עָזִּי וְזִמְרָת וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו עָזִּי וְזִמְרָת יָ"ה

לתלמוד הירושלמי שיטה נוספת:
משה אמר אשירה לה' עם ישראל חזר על אמירה זאת ***אָשִׁירָה לַה*** והוסיף ***כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרוֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם***, וכן הלאה.

ראשית אין מחלוקת בשיטה הזאת לפי הירושלמי.
אנו רואים פה שילוב של אמירת אותם מילים (כמו בבבלי) אבל מוסיפים משהו חדש - ההמשך של הפסוק מתוך נבואה...
שילוב של משהו קבוע ומשהו חדש.
אנו מתפללים אותם מילים שלוש פעמים ביום...
אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם (שמות פרק כ"ט)

אבל מצד שני חייבים לחדש ולכוון:

תלמוד בבלי ברכות כ"ט:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קֶבַע - אין תפילתו תחנונים

שילוב של קבע וחדש.
לא רק חוזרים על דברי משה אלא מוסיפים מכח הנבואה.
אנו לא רק מדגישים את הנבואה של משה רבינו אלא גם מאמינים בכח הנבואו שלנו. ל עם ישראל!
כל השיטות של אמירת הלל הם דברי שמים: גם כרבי עקיבא וגם כרבי אליעזר בן יוסי.
אבל לדעתי השיטה של הירושלמי היא אומרת לנו להוסיף... לכוון בנוסף למילים שאתה חוזר.

וזאת הברכה

בפסוק האחרון של התורה דברים פרק לד יב'
<u>וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה</u> וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל

מביא התלמוד הירושלמי במסכת תענית פרק ד הלכה ה:
כיון שעשו ישראל אותו מעשה (חטא העגל) ביקש הקב"ה לחוטפן מידו של משה וגברה ידו של משה וחטפן ממנו. הוא שהכתוב משבחו בסוף ואומר. "<u>ולכל היד החזקה</u>" [דברים לד יב] – ייא שלמא על ידה דגברת עליה מינאי

התורה מסיימת לנו בפסוק שתוכל לשאול:
מי יותר חזק? מלך מלכי המלכים – הקב"ה
או בשר ודם כמו משה ?
והנה התלמוד הירושלמי בא לספר לנו סיפור שמשה היה "יותר חזק" וגברה ידו.
(אגב לפי התלמוד הזה אני מבין עכשיו למה הלוחות נשברו)

לכאורה זה לא יתכן ? וכך לסיים את התורה הקדושה ?

רש"י מביא בפירוש האחרון את הספרי שהוא דומה מאד לירושלמי כאשר הספרי **מסיים**:

<u>עיני כל ישראל</u> – שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם... והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר: " אשר שברת" (שמות לד א) – יישר כחך שֶׁשִּׁבַּרְתָּ

היה אפשר לשאול למה רש"י והתלמוד הירושלמי מביאים את המדרש הזה ? מה חשוב להם לחדד נושא זה דווקא בסיום התורה?

כביכול ידוע לנו שהפסוקים האחרונים לא נכתבו ע"י משה. יש כמובן מחלוקת על זה.
התלמודי הבבלי מביא ברייתא : **יהושע כתב ספרו <u>ושמונה פסוקים שבתורה</u>**

אבל התלמוד הבבלי מביא ראיה אחרת: מסכת בבא בתרא דף טו.
עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן *(8 פסוקים האחרונים)* ***ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע***

רואים פה מחלוקת שלא הוכרעה בתלמוד הבבלי.
אולי לא היה צריך להכריע מכיוון שאין נפקא מינה "הלכתית" בין שתי הגרסאות.

למה חשוב לי להביא דעה זו לגבי הפסוקים האחרונים של התורה?
גם לדעת בשר ודם וגם לעת הקב"ה עצמו – הכח של משה (הכח של בשר ודם) יכול להתגבר ולהיות יותר חזק...

ובך נסיים את התורה. זה מדגיש לנו שהתורה ניתנה לבשר ודם

ברצוני לסיים בתלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק ג הלכה ז
... רבי יוסה בי רבי בון תומנתי (8) ***פסוקיא אחרייא דמשנה תורה טעונין ברכה לפניהן ולאחריהן***

כיום כל מי שעולה לתורה מברך ברכה (אשר בחר בנו..) לפני הקריאה וברכה אחרי הקריאה (אשר נתו לנו...)
אבל המנהג הקדום היה שהראשון שעולה לתורה מברך ברכה ראשונה (אשר בחר בנו) האחרון מברך ברכה אחרונה (אשר נתן לנו) . וכל האמצעיים אינם מברכים כלל רק קוראים (בימיהם שלא היה בעל קורא. כמו חלק מהתימנים היום).
אבל היו פרשיות חשובות שאותם היו מברכים עליה קודם ואחרי זה. כגון עשרת הדיברות שירת האזינו...

ומה עם שמונה הפסוקים האחרונים בתורה ?
ראינו מחלוקת מי כתב אותם.... ראינו פירוש שכביכול משה היה יותר "חזק" מה'...
אותם פסוקים.... ודווקא אותם פסוקים טעונים ברכה לפני ואחרי !
אשרינו!

ט"ו בשבט

נפתח במשנה שאומרת לנו **במסכת ראש השנה א, א**

אַרְבָּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם:
בְּאֶחָד בְּנִיסָן – רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמְּלָכִים וְלָרְגָלִים. בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל – רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי – רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִטִּין וְלַיּוֹבְלוֹת, לַנְּטִיעָה וְלַיְרָקוֹת.
<u>בְּאֶחָד בִּשְׁבָט – רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָן, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ.</u>

עד כאן כולנו מכירים.
אבל למה אין מחלוקת בראשי השנה האחרים.... למה דווקא בראש השנה לאילנות??

נתבונן בבבלי ובירושלמי מה הם הטעמים:

בבלי - מסכת ראש השנה י"ד.
עד חמישה-עשר בשבט כבר עברו רוב ימות הגשמים ומעתה ואילך הפירות מתחילים להבשיל. " ועולה השרף ונמצאו הפירות חונטים מעתה.
באחד בשבט ראש השנה לאילן: מ"ט [מה הטעם] אמר רבי אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ויצאו רוב גשמי שנה ועדיין רוב תקופה מבחוץ מאי קאמר ה"ק אע"פ שרוב תקופה מבחוץ הואיל ויצאו רוב גשמי שנה

טעם נוסף קשור אף הוא בנתוני הטבע. תאריך זה הוא נקודת זמן שבה כלים מי הגשמים שנקוו באדמה בשנה שעברה ומתחילים להצטבר מי הגשמים

שירדו השנה.

ירושלמי מסכת ראש השנה פרק א הלכה ב
עד כאן חיים האילנות ממֵי השנה שעברה; מכאן ואילך חיים ממֵי השנה הבאה. ר' זעירה רבי אילא רבי לעזר בשם רבי הושעיה: חד (אחד החכמים) אמר כבר יצאו רוב גשמי שנה כולה וכבר רובה של תקופה מבחוץ, וחרונה (חכם אחר) אמר עד כאן הן חיין ממי השנה שעברה מיכן והילך הן חיין ממי השנה הבאה." (ראש השנה א, ב)

מה פשר המחלוקת? סוגיה חקלאית בלבד?

וזאת הברכה 2

כיום יש מנהג שכל מי שעולה לתורה מברך ברכה ראשונה קודם הקריאה (אשר בחר בנו...) ובסוף הקריאה של החלק שלו (אשר נתן לנו...)
אבל היה מנהג קדום: העולה לתורה הראשון מברך ברכה ראשונה (אשר בחר בנו), האחרון מברך ברכה אחרונה (אשר נתן לנו) <u>והאמצעיים אינם מברכים כלל</u>!
מעניין שהירושלמי מדגיש את המנהג הזה אבל יש קטעים יוצאים מן הכלל שעליהם מברכים קודם ובסוף:
תלמוד ירושלמי מגילה פרק ג הלכה ז
אֵין לָךְ טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אֶלָּא קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וּקְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֶה תוֹרָה
...אֵין לָךְ טָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אֶלָּא שִׁירַת הַיָּם וַעֲשֶׂרֶת הַדִּיבְּרוֹת וּקְלָלוֹת ...
הירושלמי מדגיש קטעים מיוחדים שכן היו מברכים לפני ואחרי כגון פרשת הקללות, שירת הים,עשרת הדיברות...
אבל התלמוד ממשיך:
רִבִּי יוֹסֵה בֵּירִבִּי בּוּן. תּוֹמַנְתֵּי פְסוּקַיָּא אֲחַרָייָא דְמִשְׁנֶה תוֹרָה טְעוּנִין בְּרָכָה לִפְנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן
שמונה הפסוקים האחרונים של התורה טעונים ברכה לפני ואחרי.
מה מיוחד בשמונה הפסוקים הללו??

ההפך. מכיוון שהם לא דברי משה... חשבתי שהם פחותים בחשיבות... אבל הירושלמי מביא אותם כמו עשרת הדיברות או שירה... מדובר בקט מיוחד.
איך? זה נתון להסבר:
או ישרים למשל מפרש : לפי שאין מפסיקים בהם אלא אחד קורא אותם.
ובאמת שולחן ערוך קובע הלכה כך: ח' פסוקים אחרונים שבתורה אין מפסיקין בהם אלא יחיד קורא את כולם:
התלמוד בבלי בבא בתרא ט"ו.
תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר: שְׁמוֹנָה פְּסוּקִים שֶׁבַּתּוֹרָה יְהוֹשֻׁעַ כְּתָבָן. ...
וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי נְחֶמְיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶפְשָׁר סֵפֶר תּוֹרָה חָסֵר אוֹת אַחַת, וּכְתִיב: "לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה"?! אֶלָּא עַד כָּאן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר – וּמֹשֶׁה אוֹמֵר וְכוֹתֵב; מִכָּאן וְאֵילָךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר – וּמֹשֶׁה כּוֹתֵב בְּדֶמַע, ...
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר אַבָּא אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: שְׁמוֹנָה פְּסוּקִים שֶׁבַּתּוֹרָה יָחִיד קוֹרֵא אוֹתָן...

לפי הבבלי יש מחלוקת מי כתב את שמונה הפסוקים הללו. יהושע או משה
הרבה הרבה פרשנים כותבים על זה...
ברצוני לציין למה לדעתי הירושלמי מביא את שמונה הפסוקים כדבר מיוחד:
הכח הנבואה הוא לא רק במשה רבינו...
אלא גם הנבואה בעם ישראל! גם ביהושע!!
ולדעתי הירושלמי תמיד הולך בביוון הזה.
ואם נלך לפי השיטה השניה שכן משה כתב אותם אבל בדמעות...
ודאי שאלו פסוקים מיוחדים יותר מהכל!

לעילוי נשמת
גיבורי ישראל
שנפלו למען הגנת העם והארץ